UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris:

CZU 343.359.3(478+498) (043.3)

PASAT AUREL OCTAVIAN

ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRACŢIUNILOR VAMALE CONFORM LEGISLAŢIEI REPUBLICII MOLDOVA ŞI A ROMÂNIEI

Specialitatea: 554.01 – Drept penal şi execuţional penal

Teză de doctor în drept

Conducător ştiinţific: _____ MAIMESCU Sava,
dr. în drept, conf. univ.

Autor: _____ PASAT Aurel Octavian

CHIŞINĂU, 2016

© Pasat Aurel Octavian

2016

CUPRINSUL

ADNOTARE (în limbile română, rusă, engleză)……3
LISTA ABREVIERILOR……7
INTRODUCERE……...8
1. ANALIZA SITUAŢIEI ÎN ŞTIINŢA DREPTULUI PENAL ÎN MATERIA INFRACŢIUNILOR VAMALE……15
1.1. Analiza materialelor ştiinţifice referitoare la infracţiunile vamale publicate în Republica Moldova ……..15
1.2. Cercetarea lucrărilor ştiinţifice în materie publicate în România……..25
1.3. Analiza lucrărilor ştiinţifice cu privire la infracţiunile vamale publicate în alte state……..30
1.4. Concluzii la Capitolul 1……36
2. INFRACŢIUNILE VAMALE: NOŢIUNE, CADRU NORMATIV, STUDIU DE DREPT COMPARAT……39
2.1. Conceptul infracţiunilor vamale. Criterii de atribuire a faptelor socialmente periculoase la categoria infracţiunilor vamale ……..39
2.2. Conotaţii normative privind infracţiunile vamale……...47
2.3. Studiu de drept comparat în materia infracţiunilor vamale……56
2.4. Concluzii la Capitolul 2……..66
3. ELEMENTELE PREEXISTENTE ALE INFRACŢIUNILOR VAMALE ÎN ACORD CU LEGISLAŢIA REPUBLICII MOLDOVA ŞI CU CEA A ROMÂNIEI……68
3.1. Obiectul infracţiunii…….....68
3.1.1. Obiectul juridic al infracţiunii……...68
3.1.2. Obiectul material/imaterial al infracţiunii……79
3.2. Subiectul infracţiunii……...101
3.3. Concluzii la Capitolul 3……...108
4. ELEMENTELE CONSTITUTIVE ŞI CIRCUMSTANŢIALE AGRAVANTE ALE INFRACŢIUNILOR VAMALE POTRIVIT LEGISLAŢIEI REPUBLICII MOLDOVA ŞI CELEI A ROMÂNIEI……...110
4.1. Latura obiectivă a infracţiunii..……...110
4.2. Latura subiectivă a infracţiunii……145
4.3. Elementele circumstanţiale agravante ale infracţiunilor vamale……155
4.4. Concluzii la Capitolul 4……...164
CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI……166
BIBLIOGRAFIE……169
ANEXE……...189
Anexa 1. Adeverinţă privind implementarea rezultatelor cercetărilor în cadrul Facultăţii de Drept a Universităţii de Stat din Moldova……...189
Anexa 2. Adeverinţă privind implementarea rezultatelor cercetărilor în cadrul Facultăţii de Management şi Drept a Universităţii Cooperatist-Comerciale din Moldova……..190
DECLARAŢIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII……..191
CV AL AUTORULUI……192

ADNOTARE

Pasat Aurel Octavian, „Analiza juridico-penală a infracțiunilor vamale conform legislației Republicii Moldova și a României", teză de doctor în drept la specialitatea 554.01 - Drept penal şi execuţional penal. Chişinău, 2016

Structura lucrării. Teza cuprinde: Introducere, 4 capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografia din 252 titluri, 2 anexe, 168 pagini text de bază. Rezultatele obţinute sunt publicate în 10 lucrări ştiinţifice.

Cuvinte-cheie: infracțiune vamală, contrabandă, plăți vamale, declarant, declarație vamală, documente falsificate, documente nereale, valori culturale, proporții mari, eschivare.

Domeniul de studiu. Lucrarea face parte din domeniul Dreptului penal, Partea Specială.

Scopul tezei de doctorat constă în aprofundarea concepţiei privind răspunderea penală pentru infracţiunile vamale, în evidențierea şi în soluţionarea problemelor de drept penal ce vizează infracțiunile din sfera vamală, reglementate de legislația penală a Republicii Moldova și de cea a României, precum şi în formularea unor propuneri *de lege ferenda* menite să optimizeze cadrul legal actual în materie.

Obiectivele: cercetarea principalelor etape de dezvoltare şi modificare a legislaţiei în materia incriminărilor din sfera vamală atât din Republica Moldova, cât şi din România; investigarea particularităţilor elementelor constitutive obiective şi subiective ale infracțiunilor vamale; cercetarea practicii judiciare în materia infracţiunilor vamale; precizarea liniilor de demarcaţie între infracţiunile vamale şi unele fapte conexe; definirea conceptului de infracţiune vamală; analiza comparativă a reglementărilor din legislaţiile penale ale unor state străine cu privire la infracțiunile vamale etc.

Noutatea ştiinţifică şi originalitatea rezultatelor obţinute constă în faptul că a fost realizată o cercetare temeinică, sub aspect juridico-penal, a infracţiunilor vamale săvârşite în Republica Moldova şi în România, abordate din perspectiva mediului, cauzelor, logicii şi consecutivităţii acestora. Plus la aceasta, noutatea ştiinţifică a rezultatelor cercetării constă în punctarea unor concepţii polemizate întâlnite în doctrină, în analiza acestora şi expunerea propriei poziții.

Problema ştiinţifică soluţionată constă în elaborarea instrumentarului de identificare a elementelor constitutive şi a celor circumstanţiale agravante ale infracțiunilor vamale din legislația Republicii Moldova și cea a României, în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, fapt ce a condus la înaintarea unor propuneri de îmbunătățire a textului de lege în vederea prevenirii și combaterii mai eficiente a infracționalității în sfera vamală.

Importanţa teoretică şi valoarea aplicativă a lucrării. Abordările metodologice, prescripțiile teoretice și concluziile practice prezentate în teză pot fi utilizate atât de doctrinari în desfășurarea pe viitor a cercetărilor teoretice, cât și de practicieni în procesul soluționării problemelor legate de infracțiunile vamale potrivit legislației Republicii Moldova şi celei a României. Importanța practică a cercetării de față constă în faptul că va servi drept suport solid pentru cei abilitați cu aplicarea legii, contribuind la încadrarea juridico-penală corectă a infracțiunilor vamale, avându-se în vedere că lucrarea conține valoroase recomandări practice în acest sens. Mai mult, teza elaborată comportă importante valenţe teoretico-practice din moment ce sunt supuse analizei diverse spețe din practica instanțelor de judecată. Semnificaţia teoretică a lucrării rezidă în faptul că analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale a fost efectuată în baza generalizării experienţei practice acumulate de Republica Moldova şi de România în condiţii social-juridice specifice.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice. Acestea pot fi aplicate cu succes în procesul de instruire a studenţilor de la facultăţile de drept din cadrul instituţiilor de învăţământ superior (şi nu doar), precum şi în activitatea practică a organelor de drept.

АННОТАЦИЯ

Пасат Аурел Октавиан, «Уголовно-правовой анализ таможенных правонарушений в соответствии с законодательством Республики Молдова и Румынии», диссертация на соискание ученой степени доктора права по специальности 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право. Кишинэу, 2016

Структура работы. Диссертация содержит: введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 252 работ, 2 приложения, 168 страниц основного текста. Полученные результаты были опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: таможенное преступление, контрабанда, таможенные сборы, декларант, таможенная декларация, подделанные документы, фальшивые документы, культурные ценности, крупные размеры, уклонение.

Область исследования диссертации является Уголовное право, часть Особенная.

Цель диссертационного исследования состоит в углублении концепции уголовной ответственности за таможенные преступления, в попытке выделить и разрешить проблемы уголовного права, касающиеся таможенных преступлений, регламентируемых уголовным законодательством Республики Молдова и Румынии, а также в разработке предложений с целью оптимизации правовых норм в этом вопросе.

Задачи: исследование основных этапов разработки и внесения изменений в законодательстве таможенных преступлений как в Молдове так и в Румынии; исследование объективной и субъективной составляющей таможенных преступлений; исследование судебной практики таможенных преступлений; уточнение демаркационных линий между таможенными преступлениями и некоторыми аналогичными деяниями; определение таможенного преступления; сравнительный анализ положений уголовного законодательства зарубежных стран по таможенным преступлениям и т.д.

Научная новизна и оригинальность результатов состоит в проведении всестороннего исследования таможенных преступлений с уголовно-правовой точки зрения, с учетом среды, причин, логики и последовательности их совершения. Кроме того, научная новизна результатов состоит в трактовке некоторых полемических понятий, встречающихся в доктрине, в их анализе и в представлении собственных определений.

Решенный научный вопрос особой значимости заключается в разработке инструментария для выявления объективных и субъективных признаков, в том числе и квалифицирующих признаков таможенных преступлений, совершаемых в Республике Молдова и в Румынии, в соответствии с актуальной теоретически-нормативной базой, что способствовало выдвижению предложений по улучшению текста закона по предотвращению преступности в таможенной сфере и по борьбе с нею.

Теоретическая значимость и практическая применяемость результатов исследования: методологические подходы, теоретические предписания и практические заключения, представленные в диссертации, могут быть использованы как исследователями при проведении дальнейших теоретических исследований, так и практическими работниками при решении проблем, связанных с таможенными преступлениями в соответствии с законодательством Республики Молдова и Румынии. Практическая значимость данного исследования заключается в том, что оно может стать солидным подспорьем в работе правоохранительных органов, существенно облегчая уголовно-юридическое определение таможенных преступлений, основываясь на практических рекомендациях.

Кроме того, диссертация имеет важное теоретические и практическое значение, поскольку были проанализированы различные случаи из судебной практики. Теоретическое значение данной научной работы состоит в том, что анализ уголовных таможенных преступлений был проведен на основе обобщения практического опыта Молдовы и Румынии.

Внедрение научных результатов. Они могут быть с успехом использованы в процессе подготовки студентов на факультете права в высших учебных заведениях, а так же в практической работе правоохранительных органов.

ANNOTATION

Pasat Aurel Octavian "The Juridical-Criminal Analysis of the Customs Offences in accordance to the Moldavian and Romanian legislation", PhD Thesis on specialty 554.01 – Criminal Law and Criminal Execution Law. Chisinau, 2016

Thesis structure: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 252 titles, 2 appendices, 168 pages basic text. The fundamental ideas and scientific results are exposed and published in 10 scientific papers.

Key-words: customs offence, smuggling, customs payments, customs statement, registrant, forged documents, unreal documents, cultural values, large scale, evasion.

The domain of study: This thesis belongs to the judicial domain, the Special Part.

The purpose of study consists in deepening the concept of criminal liability for customs offenses, the outlining and finding solutions to the juridical issues especially the customs criminal offenses, mentioned in the juridical laws from the Republic of Moldova and Romania, as well as the proposal of creating future laws meant to improve the actual legal framework.

The objectives of study: research of the main stages of development and alteration of the legislation in what concerns incrimination in relation to customs domain, both in the Republic of Moldova and in Romania; investigation of the peculiarities of the constitutive subjective and objective elements related to the customs offenses; research of the juridical practice from the matter of customs offenses; specifying the demarcation lines between customs offenses and some related facts; definition of customs offense; comparative analysis of the rules from the criminal laws of some overseas states in connection with customs offenses etc.

The scientific novelty and originality of the obtained results consist in the achievement of the customs offence research from the perspective of the juridical-criminal aspect in the contemporary social-juridical conditions from the Republic of Moldova and Romania, through knowledge of the medium, causes, their logistics and their consecutiveness. In addition, the scientifically novelty of the outcome of this research consists in outlining polemical conceptions found in the doctrine, in their analysis and the presentation of the author's own position.

The solved scientifically issue consists in the creation of the tools necessary for the identification of the constitutive and the circumstantial aggravating elements of customs offense from the legislation of the Republic of Moldova and Romania, in accordance with actual theoretical-regulatory framework, fact which has led to the presentation of proposals useful for the improvement of the laws with a view to prevention and deterrence of committing offenses in the customs domain.

The theoretical importance and the practical value of this thesis. The methodological approach and the practical conclusions presented in this thesis may be used in the future development of the theoretical research both by the theorists who will continue their studies as well as the practitioners, while solving the issues related to customs offenses, in accordance with the legislation of Romania and the Republic of Moldova. The practical importance of the present research consists in the fact that it assists the law makers to classify juridical the certain customs offence, considering the fact that this thesis includes practical recommendations. Furthermore, this elaborate thesis has important theoretical and practical value because several cases from the juridical hearings and trials have been analyzed. The theoretical importance of this thesis consist in the fact that several investigations have been done in the domain of juridical-criminal analysis of customs offenses on the basis of generalization of practical experience in the specific conditions of Romania and the Republic of Moldova.

The implementation of the scientific results is reflected in the training process of the law students from the law colleges as well as the practical activity of the juridical staff.

LISTA ABREVIERILOR

alin. – alineat

art. – articol

CP Ar – Codul penal al Armeniei

CP Az – Codul penal al Azerbaidjanului

CP Ch – Codul penal al Republicii Populare Chineze

CP FR – Codul penal al Federaţiei Ruse

CP Kz – Codul penal al Kazahstanului

CP Ja – Codul penal al Japoniei

CP RM în redacţia din 1961 – Codul penal al Republicii Moldova în redacţia din 24.03.1961

CP RM – Codul penal al Republicii Moldova în redacţia din 18.04.2002

CF RM – Codul fiscal al Republicii Moldova

CP Rom în redacţia din 2009 – Codul penal al României în redacţia din 2009

CP Uc – Codul penal al Ucrainei

CP Uz – Codul penal al Uzbekistanului

CV Fr – Codul vamal al Franţei

CV RM – Codul vamal al Republicii Moldova

CV Rom – Codul vamal al României în redacţia din 2006

Hotărârea Plenului CSJ nr.5/2010 – Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Privind practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăților vamale și contravențiile vamale”, nr.5 din 24.12.2010

Hotărârea Plenului CSJ nr.2/2011 – Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor și a precursorilor”, nr.2 din 26.12.2011

lit. – literă

n.a. – nota autorului

pct. – punct

RM – Republica Moldova

TVA – taxa pe valoarea adăugată

Introducere

Actualitatea şi importanţa temei abordate. Infracţionalitatea ca fenomen are o extindere largă în domeniul vamal, cauzând pierderi considerabile intereselor de stat ale Republicii Moldova şi ale României. Controlul privind transportarea peste frontiera vamală a mărfurilor şi a valorilor culturale şi istorice constituie una dintre cele mai importante direcţii de activitate a organelor de drept. Un real pericol pentru interesele sociale şi de stat îl prezintă schemele bine stabilite şi funcţionale de contrabandă cu stupefiante, arme şi muniţii, materiale nucleare, importul mărfurilor contrafăcute, inclusiv al produselor de consum de calitate inferioară.

Democratizarea societăţii, transformările social-economice, liberalizarea şi reformarea politicii externe au determinat o nouă atitudine a statului faţă de problemele privind reglementarea juridico-penală a infracţiunilor din sfera vamală, în special a infracţiunilor de contrabandă. Prin comiterea contrabandei sunt ameninţate sau lezate efectiv funcţiile organizatorică şi economică ale statului de drept, iar pentru descurajarea comiterii acestei infracţiuni toate ţările aplică sancţiuni penale. Republica Moldova şi România nu fac excepţie în acest sens. Gradul prejudiciabil al infracţiunilor de contrabandă, ca fiind cele mai periculoase infracţiuni vamale, a fost accentuat inclusiv în formulările din practica judiciară. Astfel, de exemplu, în una din Deciziile sale, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a României indică următoarele: „*Profiturile obţinute din activitatea de contrabandă sunt mari nu numai datorită diferenţelor dintre preţurile la ţigări practicate în Republica Moldova şi Ucraina, pe de o parte, şi în România, pe de altă parte, ci şi faptului că prin introducerea acestora în ţară, în mod ilicit, sunt sustrase de la plata taxelor vamale de import, a TVA la import şi a accizei. De asemenea, prin comercializarea lor ulterioară „la negru" se obţin profituri importante, având în vedere că se eludează plata impozitului pe profit şi a TVA*" [62].

Nerespectarea reglementărilor vamale se caracterizează prin pericol social ridicat, întrucât astfel sunt lezate interesele economice ale oricărei ţări şi prin aceasta se aduc grave prejudicii securităţii economice a statului. În această ordine de idei, în cadrul măsurilor de sistem realizate de Republica Moldova şi de România pentru consolidarea principiului general de drept, al legalităţii, în baza căruia autorităţile, instituţiile publice şi cetăţenii sunt obligaţi să respecte legea, ordinea de drept, să întreprindă măsuri de prevenire şi combatere a infracţionalităţii economice, un loc important este acordat mecanismului juridico-penal de reglare a relaţiilor sociale în sfera politicii vamale. Creşterea şi dezvoltarea anuală a volumului relaţiilor economice şi comerciale între state nu pot să nu influenţeze relaţiile din domeniul transportării legale a valorilor marfar-valutare peste frontiera de stat, deteriorarea acestora fiind evidentă. De măsura

în care legiuitorul a atras atenţia asupra soluţionării problematicii privind legitimitatea juridică a transportării mărfurilor şi a altor bunuri prin unităţile autorităţilor vamale unde se pot îndeplini formalităţile prevăzute de Codul vamal, depinde protecţia intereselor economice ale statului.

În ultima perioadă se constată că s-a înregistrat o intensificare a infracţiunilor vamale în Republica Moldova, facilitată, probabil, de aderarea României la Uniunea Europeană, de eliminarea restricţiilor la trecerea frontierelor şi de noile oportunităţi pentru moldovenii-români din zonele rurale ale ţării de a trece ilegal bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

De exemplu, în Republica Moldova, în ultima perioadă (din 2004 încoace), din totalitatea infracţiunilor economice înregistrate cca 50% le revine infracţiunilor reunite sub denumirea marginală de contrabandă [80]. De aici poate fi desprinsă o simplă concluzie: în Republica Moldova rata infracţiunilor vamale şi, în special, a infracţiunilor de contrabandă este foarte ridicată, fapt ce demonstrează o dată în plus efortul suplimentar pe care organele de drept trebuie să-l manifeste pentru contracararea infracţionalităţii vamale. Din datele statistice ale criminalităţii economice pentru anii 2004-2012 observăm următoarea tendinţă: în anii 2004-2007 infracţiunile de contrabandă au înregistrat o dinamică negativă, în sensul majorării numărului de infracţiuni comise. Din 2007 până în 2012 numărul infracţiunilor de contrabandă a înregistrat o scădere, ca ulterior, începând cu anul 2013, numărul acestora să crească din nou. Respectiva dinamică rezultă din următoarele date statistice: din totalitatea infracţiunilor economice înregistrate de către organele competente din Republicii Moldova, pentru anul 2004, cca 74% constituiau infracţiunile prevăzute la art.248 CP RM; pentru anul 2005 – 66%; pentru anul 2006 – 70%; pentru anul 2007 – 76%; pentru anul 2008 – 55%; pentru anul 2009 – 43%; pentru anul 2010 – 29%; pentru anul 2011 – 22%; pentru anul 2012 – cca 11%; pentru anul 2013 – cca 28%. Tendinţa de creştere a criminalităţii în sfera vamală în Republica Moldova rezultă şi din următoarele date statistice: din totalitatea infracţiunilor înregistrate în anul 2014 – 0,45% le revine infracţiunilor vamale, iar în ceea ce priveşte anul 2015 – numărul infracţiunilor vamale este de 0,54% din totalitatea infracţiunilor înregistrate [80].

Nivelul ridicat al infracţionalităţii în sfera relaţiilor vamale, periculozitatea socială sporită a acesteia, latenţa şi lipsa unei contracarări efective din partea organelor de drept specializate ale statului justifică cercetarea aspectelor juridico-penale ale infracţiunilor vamale, precum şi stabilirea unei strategii şi tactici ştiinţifice motivate de combatere a acestor infracţiuni.

Cu toate că se constată un interes ştiinţific sporit din partea teoreticienilor pentru investigarea infracţiunilor vamale, considerăm că, avându-se în vedere potenţialul aport pe care-l poate avea o cercetare ştiinţifică, dar şi faptul că unele aspecte ale acesteia pot fi concepute de pe noi poziţii, există totuşi loc pentru o nouă abordare, în cazul nostru – a infracţiunilor vamale, în

general, și a fenomenului contrabandei, în special, atât potrivit legislației Republicii Moldova, cât şi celei a României.

Această nouă abordare presupune noi direcţii de cercetare, în acelaşi timp elaborarea unor concepţii teoretice ştiinţific argumentate racordate la practica judiciară existentă privind infracţiunile vamale în Republica Moldova și în România, dar și formularea unor propuneri *de lege ferenda* îndreptate spre îmbunătăţirea cadrului legal existent.

Constatările prezentate *supra* au şi determinat actualitatea temei investigate. În acest context, se impune cercetarea și analiza complexă a infracţiunilor la punctele de frontieră ale Republicii Moldova şi ale României, care sunt un rezultat al dinamicii dezvoltării economice şi al comerţului extern între state, urmărindu-se optimizarea sistemului de incriminări aplicate persoanelor culpabile de încălcarea legislaţiei vamale, soluționarea problemelor ce ţin de prevenirea și de combaterea infracţiunilor vamale.

Scopul şi obiectivele tezei. *Scopul* tezei constă în aprofundarea concepţiei privind răspunderea penală pentru infracţiunile vamale, în evidențierea şi în soluţionarea problemelor de drept penal ce vizează infracțiunile din sfera vamală, reglementate de legislația penală a Republicii Moldova și de cea a României, precum și în formularea unor propuneri *de lege ferenda* menite să optimizeze cadrul legal actual în materie.

În vederea atingerii scopului enunțat, au fost formulate următoarele *obiective*:

– analiza ideilor, concepţiilor teoretico-ştiinţifice ale oamenilor de ştiinţă din Republica Moldova și din România, precum şi din alte state, referitoare la infracţiunile vamale;

– definirea conceptului de infracţiune vamală, precum şi relevarea componenţelor de infracţiune atribuite la această categorie;

– cercetarea principalelor etape de dezvoltare şi de modificare a legislaţiei în materia incriminărilor din sfera vamală atât din Republica Moldova, cât şi din România;

– abordarea juridică a principalelor concepte cuprinse în dispoziţiile actelor normative ce determină răspunderea pentru comiterea infracţiunilor vamale;

– investigarea particularităţilor elementelor constitutive obiective şi subiective ale infracțiunilor vamale;

– cercetarea practicii judiciare axate pe infracțiunile vamale;

– soluționarea problemelor de încadrare juridică a infracțiunilor vamale;

– precizarea liniilor de demarcaţie între infracțiunile vamale și unele fapte conexe;

– analiza comparativă a reglementărilor din legislaţiile penale ale unor state străine cu privire la infracțiunile vamale;

– formularea propunerilor *de lege ferenda* pentru optimizarea cadrului legal existent în materie, atât din Republica Moldova, cât și din România.

Noutatea ştiinţifică a rezultatelor obţinute constă în faptul că a fost realizată o cercetare temeinică, sub aspect juridico-penal, a infracţiunilor vamale săvârşite în Republica Moldova şi în România, abordate din perspectiva mediului, cauzelor, logicii şi consecutivităţii acestora. În plus, noutatea ştiinţifică a rezultatelor cercetării constă în punctarea unor concepţii polemice întâlnite în doctrină, în analiza acestora şi în expunerea propriei poziții. Nu în ultimul rând, noutatea derivă din însăşi tematica tezei, studiul fiind axat pe analiza comparativă a reglementărilor din sfera vamală din România şi din Republica Moldova.

Noutatea ştiinţifică a lucrării elaborate consistă şi în: a) definirea conceptului de infracţiune vamală, precum şi în determinarea componenţelor de infracţiune atribuite la această categorie; b) identificarea obiectului juridic generic al infracțiunilor vamale din Codul vamal al României, avându-se în vedere tehnica legislativă a legiuitorului român de incriminare a faptelor din sfera vamală în cadrul unei legi penale speciale; c) demonstrarea că infracțiunile prevăzute la art.248 și 249 CP RM au același obiect juridic de subgrup; d) argumentarea faptului că alte bunuri decât cele prevăzute la alin.(1)-(4) art.248 CP RM nu pot constitui obiect material/imaterial al infracțiunilor de contrabandă; e) relevarea aspectului potrivit căruia în contextul infracțiunilor vamale victima infracțiunii nu apare pe post de semn obligatoriu în conținutul infracțiunii; f) identificarea particularităților subiectului infracțiunilor de eschivare de la achitarea plăților vamale; g) stabilirea momentului de consumare a infracțiunilor vamale; h) analiza comparativă a reglementărilor penale în materia infracțiunilor vamale.

Rezultatele ştiinţifice principale înaintate spre susţinere: statuarea faptului că în cazul trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor prin folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau declarare neautentică, atunci când făptuitorul nu achită plățile vamale corespunzătoare, cele comise trebuie calificate doar drept contrabandă; argumentarea faptului că în calitate de subiect al infracţiunii prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM, atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă prin inacţiunea de nereturnare pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie, poate să apară doar persoana juridică, nu şi persoana fizică; probarea faptului că infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale pot fi comise doar cu intenție directă, deoarece în conținutul componenței de infracțiune legiuitorul a inclus scopul în calitate de semn constitutiv.

În scopul îmbunătăţirii legislației în materia incriminărilor din sfera vamală, supuse analizei comparative, au fost formulate mai multe propuneri *de lege ferenda*, printre care:

– *pentru Republica Moldova*: 1) ajustarea conținutului normei în care este înscrisă definiția contrabandei din Codul vamal cu cel al normei de incriminare din Codul penal; 2) excluderea expresiei „alt fel de energie” din conținutul pct.1) art.1 din Codul vamal al Republicii Moldova și din textul lit.f) art.2 din Legea Republicii Moldova cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice, nr.1569 din 20.12.2002; 3) completarea alin.(4) art.248 CP RM cu celelalte trei metode de săvârşire a contrabandei prevăzute la alin.(1)-(3) art.248 CP RM, care lipsesc la alin.(4) art.248 CP RM (în ipoteza în care fapta prejudiciabilă se exprimă în acțiunea de trecere a valorilor culturale peste frontiera vamală); 4) introducerea precursorilor în lista entităţilor materiale susceptibile de a fi trecute ilegal peste frontiera vamală, în sensul normei de la alin.(2) art.248 CP RM; 5) completarea art.248 CP RM cu un nou alineat care să cuprindă elementul circumstanţial deosebit de agravant „săvârşirea contrabandei de către un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală”.

– *pentru România*: 1) înlocuirea expresiei „prin sustragere de la controlul vamal” cu sintagma „prin orice mijloace”, similar normei de la alin.(1) art.270 CV Rom, astfel încât sub incidența normei de la alin.(2) art.270 CV Rom să cadă orice trecere ilegală a frontierei vamale prin punctele de trecere a frontierei, inclusiv prin nedeclarare sau declarare neautentică; 2) introducerea în art.274 CV Rom a circumstanței agravante similare celei de la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM, și anume: „de către un funcționar public, cu folosirea situației de serviciu”.

Problema ştiinţifică soluţionată constă în elaborarea instrumentarului de identificare a elementelor constitutive şi a celor circumstanţiale agravante ale infracțiunilor vamale din legislația Republicii Moldova și cea a României, în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, fapt ce a condus la înaintarea unor propuneri de îmbunătățire a textului de lege în vederea prevenirii și combaterii mai eficiente a infracționalității în sfera vamală.

Importanţa teoretică şi valoarea aplicativă a lucrării. Abordările metodologice, prescripțiile teoretice și concluziile practice prezentate în teză pot fi utilizate atât de doctrinari în desfăşurarea pe viitor a cercetărilor teoretice, precum şi de practicieni în procesul soluționării problemelor legate de infracțiunile vamale potrivit legislației Republicii Moldova şi celei a României. Importanţa practică a cercetării de faţă constă în faptul că va servi drept punct de reper pentru cei abilitați cu aplicarea legii, contribuind la încadrarea juridico-penală corectă a infracțiunilor vamale, avându-se în vedere că lucrarea conține valoroase recomandări practice în acest sens. Mai mult, teza elaborată comportă importante valenţe teoretico-practice din moment ce sunt supuse analizei diverse spețe din practica instanțelor de judecată.

Semnificaţia teoretică a lucrării rezidă în faptul că analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale a fost efectuată în baza generalizării experienţei practice acumulate de Republica Moldova şi de România în condiţii social-juridice specifice. Suntem ferm convinşi că respectiva lucrare poate constitui un suport ştiinţifico-metodologic solid pentru literatura de specialitate, în special pentru dezvoltarea în continuare a ştiinţei dreptului penal. În baza propriilor abordări, formate, evident, în urma analizei concepţiilor teoretice ale oamenilor de ştiinţă în materia cercetată, sunt prefigurate noi orientări de cercetare. La fel, importanţa lucrării rezidă în posibilitatea de a contribui la perfecţionarea cadrului incriminator existent în materia infracţiunilor vamale.

***Aprobarea rezultatelor*.** Concluziile principale ale lucrării sunt formulate în 10 publicaţii ştiinţifice. Unele viziuni, reflectate în teză, au fost expuse în cadrul conferinţelor ştiinţifice: Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare" (Chișinău, 10-11 noiembrie 2015); Conferinţa internaţională ştiinţifico-practică „Abordări europene în cercetare şi inovare" (Chişinău, 9-12 octombrie 2014); Conferința științifică internaţională „Perspective ale Dreptului Afacerilor în Mileniul al III-lea" (București, 15-16 noiembrie 2013); Simpozionul internaţional „Universul Științelor" (Iași, 8 septembrie 2013).

Sumarul compartimentelor tezei

În ***Capitolul 1*** **– Analiza situaţiei în ştiinţa dreptului penal în materia infracţiunilor vamale –** este efectuată analiza materialelor științifice privitoare la tema tezei, publicate în Republica Moldova de la declararea independenței și până în prezent, în România, precum și în alte state. Analiza a fost efectuată în succesiune cronologică. Astfel, au fost investigate lucrările următorilor autori: S.Maimescu, S.Brînza, V.Stati, R.Sobieţki, V.Berliba, V.Bujor, V.Spatari, M.Mutu, L.G. Gîrla, Iu.M. Tabarcea, Gh.Nicolaev, N.Lacusta, C.Gurschi (*Republica Moldova*); F.Sandu, C.Voicu, A.Boroi, I.Molnar, Gh.Diaconescu, G.I. Olteanu, M.Gorunescu, S.Corlăţeanu, O.Predescu, D.Țicău, O.Pop, D.Bujorean, F.Coman (*România*); N.S. Ghilimutdinova, Iu.I. Sucicov, T.A. Dicanova, V.E. Osipov, V.D. Laricev, L.F. Rogatîh, M.A. Cociubei, O.Cruglova, A.Cotelnicov, Z.M. Abdurahmanov, A.Vaculenco, I.V. Rozumani, A.Focov, C.A. Pliasov, L.A. Prohorov, A.V. Scacico, M.S. Marcovski (*Federaţia Rusă*), V.V. Hiliuta, A.Z. Ignatiuc *(Republica Belarus),* A.B. Magzumov *(Republica Kazahstan),* A.A. Muzica, A.V. Savcenco, O.V. Proțiuc (*Ucraina*).

În ***Capitolul 2*** – **Infracţiunile vamale: noţiune, cadru normativ, studiu de drept comparat** – este efectuată analiza infracțiunilor vamale potrivit legislaţiei Republicii Moldova și a României din perspectiva conceptului, evoluției și cadrului normativ de rigoare. Este definit conceptul de infracţiune vamală, precum şi sunt identificate criteriile în baza cărora o faptă

socialmente periculoasă este inclusă în categoria infracţiunilor vamale. O altă parte din investigaţia noastră a fost consacrată cercetării, sub aspect comparat, a reglementărilor din legislaţiile penale ale altor state ce vizează infracţiunile vamale.

În ***Capitolul 3*** – **Elementele preexistente ale infracţiunilor vamale în acord cu legislaţia Republicii Moldova şi cu cea a României** – este efectuată analiza obiectului şi subiectului infracțiunilor vamale în conformitate cu legislația României și cu cea a Republicii Moldova. Se punctează unele aspecte teoretice de importanță deosebită, în conformitate cu practica judiciară în materie existentă în Republica Moldova și în România. S-a demonstrat că infracțiunile prevăzute la art.248 și 249 CP RM au același obiect juridic de subgrup – *relațiile sociale inerente activității din sfera vamală*. În conjunctura subiectului infracțiunii se indică faptul că, deşi legiuitorul nu prevede expres în conținutul normei de la art.249 CP RM calitatea specială a subiectului infracţiunii, aceasta rezultă prin interpretare (implicit) din textul normei de incriminare. *In concreto*, calitatea specială a subiectului infracţiunii decurge din conţinutul obligaţiei legale a persoanei de a achita plăţile vamale atunci când trece bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Cât priveşte infracțiunile de contrabandă, se demonstrează că subiectul infracţiunii este necircumstanţiat (cu excepţia contrabandei prevăzute la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM).

În ***Capitolul 4*** – **Elementele constitutive şi circumstanţiale agravante ale infracţiunilor vamale potrivit legislaţiei Republicii Moldova şi celei a României** – sunt determinate trăsăturile laturii obiective şi subiective a infracţiunilor vamale. La fel, sunt identificate particularităţile elementelor circumstanțiale agravante ale infracțiunilor vamale. Se arată că în legislația României lipsește un articol care să incrimineze infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale, analogic legislației Republicii Moldova. Se argumentează că, în comparație cu trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova prin nedeclarare, în cazul declarării neautentice, făptuitorul îşi îndeplineşte obligaţia legală de declarare a bunurilor care urmează a fi trecute peste frontiera vamală, însă datele reflectate în declaraţia vamală nu corespund realităţii. În planul delimitării infracțiunilor de contrabandă de eschivarea de la achitarea plăților vamale, se statuează că în cazul trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor prin folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau declarare neautentică, atunci când făptuitorul nu achită plățile vamale corespunzătoare, cele comise trebuie calificate doar drept contrabandă. Se mai demonstrează că infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale pot fi comise doar cu intenție directă, deoarece în conținutul componenței de infracțiune legiuitorul a inclus scopul în calitate de semn constitutiv.

1. ANALIZA SITUAŢIEI ÎN ŞTIINŢA DREPTULUI PENAL ÎN MATERIA INFRACŢIUNILOR VAMALE

1.1. Analiza materialelor ştiinţifice referitoare la infracţiunile vamale publicate în Republica Moldova

Pentru că acest segment se dorește a fi o analiză a contribuțiilor științifice în domeniu, suntem nevoiți să precizăm că, deşi în Republica Moldova, ba chiar şi în România, cercetările științifice efectuate pe marginea unei atare teme au fost publicate într-un număr deloc redus, totuşi polemici ştiinţifice referitoare la unele sau alte subiecte legate de infracţiunile în sfera vamală continuă să existe. Mai mult, reieşind din potenţialul aport pe care-l poate avea o cercetare ştiinţifică, pe de o parte, şi din importanţa valorilor sociale protejate prin incriminarea faptelor pasibile de săvârşire în sfera vamală, pe de altă parte, la care se adaugă şi conceperea de pe noi poziţii a unor aspecte, considerăm că există loc pentru o nouă abordare a infracțiunilor vamale, poate chiar mai complexă. Aceasta însă nu poate avea loc fără o trecere în revistă a unor idei, concepţii, opinii, viziuni desprinse din principalele materiale şi lucrări ştiinţifice elaborate pe tema tezei, semnate de autori din Republica Moldova, România, precum şi din alte state.

Tocmai de aceea, în vederea fundamentării investigaţiei noastre şi identificării principalelor direcţii de cercetare, în cele ce urmează ne vom concentra atenţia asupra punctării pe accepţiunile, viziunile oamenilor de ştiinţă din Republica Moldova, România şi din alte state cu privire la tema abordată de noi.

Preliminar precizăm că unii autori acordă mai mult spaţiu analizei infracţiunilor vamale. Alţii, din contra, doar tangenţial subliniază unele aspecte legate de infracţiunile vamale. În unele lucrări, analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale ia forma doar a unui segment din întreaga lucrare, aceasta fiind axată nu numai pe caracterizarea infracţiunilor vamale, ci şi a altor infracţiuni, săvârşite în alte sfere ale vieţii sociale. Alte surse doctrinare însă sunt orientate cu precădere spre investigarea fenomenului criminalităţii în sfera vamală.

În cele din urmă, constatăm că dintre infracţiunile săvârşite în sfera vamală, supuse analizei de către oamenii de ştiinţă, atenţia cea mai mare este focusată pe cercetarea infracțiunilor de contrabandă, considerate cele mai periculoase în domeniul activităţii economice externe a statului.

Astfel, nu putem neglija importanța deosebită a primelor manuale, monografii, articole științifice publicate de către oamenii de știință din Republica Moldova, România (şi nu doar) în domeniul dreptului penal, ci în special asupra celor consacrate încadrării juridice a infracţiunilor săvârşite în sfera vamală.

În ceea ce privește Republica Moldova, un prim material pe care-l vom lua în discuție este articolul științific elaborat de *M.Mutu* ce datează din 2003 [119]. Este o lucrare dedicată exclusiv delimitării infracțiunilor de contrabandă de cele de eschivare de la achitarea plăților vamale. Chiar dacă segmentul de cercetare din numitul articol științific este unul îngust, importanța studiului efectuat de autor este, fără îndoială, enormă. Or, dintotdeauna au existat neclarități referitoare la delimitarea respectivelor fapte infracționale; la posibilitatea existenței concursului ideal dintre aceste infracțiuni. În mare parte este punctată distincția dintre contrabanda săvârșită prin metoda nedeclarării sau declarării neautentice în documentele vamale și eschivarea de la achitarea plăților vamale. Delimitarea este făcută prin identificarea momentului de consumare a infracțiunilor. Așadar, se opinează că infracțiunile de contrabandă se consumă din momentul trecerii de fapt a frontierei vamale (în cazul introducerii bunurilor pe teritoriul Republicii Moldova) sau din momentul depunerii declarației vamale (în cazul scoaterii bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova), în timp ce infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale se consideră consumate din momentul expirării termenului pentru achitarea plăților vamale, adică până la depunerea declarației vamale. Prin urmare, autorul ajunge la concluzia, pe care o îmbrățișăm, că infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM se consumă anterior infracțiunilor de contrabandă (adică, la momentul depunerii declarației vamale plățile vamale trebuie să fie deja achitate), fiind deci posibil cumulul real (*a se citi* – concursul real – *n.a.*) al celor două infracțiuni. În opinia aceluiași autor, la care subscriem, în cazul persoanelor fizice care nu sunt subiecți ai activității de întreprinzător (acestea plătesc drepturile de import sau de export în momentul trecerii frontierei vamale) cele comise ar trebui calificate potrivit art.248 CP RM, nefiind prezent concursul ideal dintre art.248 și art.249 CP RM.

În continuare vom lua în vizor lucrarea ce-i are ca autori pe *A.Barbăneagră, V.Berliba, M.Bârgău* și alții, ce datează din anul 2003 [1]. În special, interesează segmentul destinat analizei infracțiunilor de contrabandă și celor de eschivare de la achitarea plăților vamale, al cărui autor este C.Gurschi. În contextul infracțiunilor de contrabandă se menționează că folosirea frauduloasă a documentelor vamale are loc atunci când documentele vamale ori comerciale folosite la trecerea frontierei vamale sunt falsificate, în conținutul lor adevărul este denaturat sau conținutul documentului este neadevărat. În planul laturii subiective C.Gurschi consemnează că infracțiunile de contrabandă pot fi comise atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă, opinie pe care nu o putem îmbrățișa. Referitor la infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM autorul definește eschivarea ca fiind o acțiune (inacțiune) de sustragere de la o obligație prevăzută de lege. Se arată că acestea pot fi comise doar cu intenție directă.

O altă lucrare asupra căreia ne vom opri este cea semnată de autorul autohton *S.Maimescu* ce datează din 2004 [112]. Articolul ştiinţific ce-i aparţine conţine idei expuse de autor pe marginea unui subiect pe cât de îngust, pe atât de subtil – delimitarea infracţiunilor de contrabandă de cele de trafic de fiinţe umane. Printre ideile de bază desprinse din analiza materialului ştiinţific enunţat remarcăm poziţia autorului (pe care o susţinem), potrivit căreia nu poate fi considerată contrabandă cu persoane trecerea ilegală peste frontiera de stat a persoanelor, deşi atât trecerea bunurilor, mărfurilor peste frontiera de stat, cât şi a persoanelor, constituie o trecere ilegală (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) peste frontiera de stat.

Autorul încearcă să efectueze delimitarea dintre infracţiunile de contrabandă şi cele de trafic de fiinţe umane prin prisma obiectului infracţiunii (obiectului juridic generic, special şi a obiectului material). Se statuează că, comparativ cu infracţiunile de trafic de fiinţe umane, contrabanda atentează nemijlocit asupra: intereselor Republicii Moldova în domeniul relaţiilor economice externe; autorităţii statului pe „arena mondială", prin realizarea mărfurilor necompetitive, fabricate sau produse pe teritoriul Republicii Moldova; intereselor statului privind perceperea şi acumularea de surse băneşti la bugetul statului; deţinerii de noi pieţe de desfacere pentru realizarea producţiei autohtone; sistemului monetar-financiar al statului; inviolabilităţii frontierei de stat; regimului juridic normal de lucru al instituţiilor publice locale; securităţii statului şi menţinerii ordinii publice ş.a.

În aceeaşi ordine de idei, vom supune cercetării segmentul din publicaţia ştiinţifică ai cărei autori sunt *A.Barbăneagră, V.Berliba, C.Gurschi, V.Holban, T.Popovici, Gh.Ulianovschi, X.Ulianovschi şi N.Ursu* [2], apărută în anul 2005, segment destinat analizei infracţiunilor prevăzute la art.248 şi 249 CP RM. De apreciat este poziţia autorilor în acord cu care pentru existenţa infracţiunilor de contrabandă nu interesează locul prin care a fost eludat controlul vamal, ci împrejurarea că acele mărfuri sau alte bunuri nu sunt prezentate la biroul (punctul) vamal pentru efectuarea controlului vamal înainte de scoaterea din ţară sau, după caz, imediat după introducerea în ţară a acestora. În planul laturii subiective se arată că scopul şi motivul infracţiunilor de contrabandă sunt semne facultative. În ceea ce priveşte infracţiunile de eschivare de la achitarea plăţilor vamale se opinează că răspunderea penală în baza art.249 CP RM este instituită în scopul ocrotirii speciale a operaţiunilor de vămuire a bunurilor, protecţiei producătorilor de mărfuri, precum şi al creării condiţiilor favorabile pentru integrarea economică a Republicii Moldova în economia mondială.

În continuare atenţia noastră va fi concentrată pe analiza articolului ştiinţific elaborat de *S.Maimescu* în anul 2005 [113]. Este un studiu în care autorul ia în atenţie entităţile materiale trecute ilegal peste frontiera vamală a Republicii Moldova şi, în mod special, entităţile ce posedă

anumite calități speciale (arme, muniții, substanțe narcotice etc.). Dânsul scoate în evidență cazurile din practica judiciară, în care persoanele abilitate cu aplicarea legii penale pun accent mai mult pe alte infracțiuni comise cu folosirea armelor, muniților, substanțelor narcotice, dar desconsideră faptul introducerii acestora pe teritoriul Republicii Moldova pe cale de contrabandă.

Autorul încearcă să stabilească corelația dintre infracțiunile de contrabandă și securitatea publică a statului, în calitate de valoare socială pasibilă de lezare prin săvârșirea contrabandei. În acest sens, corelația este stabilită atunci când peste frontiera vamală a Republicii Moldova sunt trecute (introduse și/sau scoase) anumite bunuri ce posedă calități speciale (arme, muniții, dispozitive explozibile). Pentru a aduce o notă de claritate, precizăm că în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(3) art.248 CP RM, incluse sub denumirea marginală de contrabandă, doar în plan secundar se atentează asupra securității publice a statului, şi anume: asupra relațiilor sociale referitoare la circulația legală a armamentului, a dispozitivelor explozive și a muniţiilor. În prim-plan, însă, sunt lezate relațiile sociale referitoare la securitatea vamală a Republicii Moldova.

În continuare ne vom direcţiona atenţia spre articolul ştiinţific semnat de *V.Stati* în anul 2006 [165]. Este un studiu axat, în cea mai mare parte, pe analiza comparativă a reglementărilor din legislaţia penală a Republicii Moldova şi din cea a României. Având în vedere tematica cercetării noastre, pentru studiul de faţă este incontestabilă contribuția ştiinţifică adusă de respectivul articol. Precizăm că analiza efectuată de autor vizează reglementările de la art.248 CP RM şi cele din vechea Lege privind Codul vamal al României (nr.141 din 24 iulie 1997). Chiar şi în aceste condiţii este clară importanţa analizei efectuate de autor; or, dispoziţiile legale ale actualului Cod vamal al României au preluat, în mare parte, dispoziţiile vechii reglementări, fără mari deosebiri. În linii generale, este efectuată o analiză comparativă prin prisma elementelor constitutive ale infracţiunii.

Autorul încearcă să-şi expună opinia cu privire la obiectul juridic generic al infracţiunilor de contrabandă potrivit legii penale a României. La prima vedere, identificarea acestuia nu pare a fi o sarcină uşoară, deoarece Codul penal al României nu conţine vreo incriminare vizând infracțiunile de contrabandă, respectivele fapte fiind incriminate de o lege penală specială. Însă, doar Codul penal este structurat pe secţiuni şi capitole, ceea ce facilitează identificarea obiectului juridic generic. Nu acelaşi lucru constatăm şi în cazul legilor penale speciale. Chiar şi aşa, autorul ajunge la concluzia, pe care o agreăm, că atât în contextul legii penale moldoveneşti, cât şi în contextul legii penale române, se poate susţine că valoarea socială fundamentală, vătămată prin săvârşirea infracțiunilor de contrabandă, este economia naţională.

Prezintă interes următoarea aserţiune a lui V.Stati în contextul obiectului material al infracţiunilor de contrabandă: „O primă observaţie care se impune este că legiuitorul român nu stabileşte o limită de demarcaţie valorică privind obiectul material al faptei. Putem deci constata că, în legislaţia română, comiterea contrabandei poate antrena numai răspunderea penală. În contrast, în legislaţia moldovenească, în funcţie de limita de demarcaţie valorică privind obiectul material al faptei, săvârşirea contrabandei poate atrage răspunderea penală sau răspunderea administrativă.” Precizăm că explicaţia sus menţionată nu corespunde în totalitate cu tiparul legislaţiei vamale actuale a României; or, potrivit noului Cod vamal al României, parametrii cantitativi ai obiectului material/imaterial au relevanţă la încadrare atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă prin sustragerea de la efectuarea controlului vamal la trecerea frontierei vamale. Valoarea bunurilor nu are importanţă la calificare doar atunci când trecerea bunurilor peste frontiera vamală se face prin alte locuri decât cele stabilite pentru trecerea frontierei vamale.

Remarcabilă este concluzia autorului, potrivit căreia în contextul legii penale a Republicii Moldova, comparativ cu cea a României, eludarea de la controlul vamal vizează nu doar aspectul spaţial, ci şi aspectul temporal al eludării.

Atenției trebuie supus și materialul științific al cărui autori sunt *V.Berliba și R.Sobieţki*, ce datează din anul 2008 [5]. Acesta prezintă interes în contextul abordării contrabandei cu valori culturale. Autorii punctează că problematica cercetării și documentării încălcărilor legate de patrimoniul istorico-cultural își are punctul de reper nu atât în dificultatea constatării unor elemente ale conținutului constitutiv, cum ar fi laturile obiectivă și subiectivă, cât în anumite condiții preexistente, în special obiectul acesteia.

Din 2009 datează lucrarea elaborată de *A.Barbăneagră, Gh.Alecu, V.Berliba, V.Budeci, T.Carpov, V.Cuşnir, R.Cojocaru, A.Mariţ, T.Popovici, Gh.Ulianovschi, X.Ulianovschi, N.Ursu, V.Volcinschi* [3]. Pentru studiul de faţă interes prezintă comentariul art.248 și art.249 CP RM realizat în coautorat de către V.Berliba și R.Cojocaru. În opinia autorilor numiți, obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă este format din totalitatea relațiilor sociale care asigură ordinea de trecere legală a mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

Prezintă interes părerea autorilor, potrivit căreia proporțiile mari ale bunurilor de contrabandă constituie condiția de incriminare. În opinia noastră, proporțiile mari exprimă parametrii cantitativi ai obiectului material al infracțiunii de contrabandă prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM. Corect se susține că noțiunile principale ce formează conținutul normativ al infracțiunilor de contrabandă sunt prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova. Nu putem trece cu vederea accepțiunea autorilor, potrivit căreia metodele de comitere a infracțiunilor de

contrabandă au un caracter alternativ, fapt ce denotă necesitatea stabilirii în procesul încadrării faptei prejudiciabile ca infracțiune a cel puțin uneia dintre ele. În ce privește momentul de consumare a infracțiunii, se arată că conținutul infracțiunilor de contrabandă are un caracter formal, considerându-se consumate din momentul trecerii *de facto* a frontierei vamale. În contextul laturii subiective, se afirmă că infracțiunile de contrabandă pot fi comise doar cu intenție directă, iar scopul și motivul infracțiunilor pot fi diferite, neavând relevanță la încadrare.

Cât privește infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale, autorii consemnează că în calitate de obiect material pot să apară: taxa vamală, taxa pe valoare adăugată, accizele, taxa pentru proceduri vamale, taxa pentru eliberarea autorizației și taxa pentru actualizarea valabilității autorizației, taxa pentru participare la licitația vamală, alte sume prevăzute de legislație. Precizăm că, într-adevăr, până la modificările operate în Codul vamal, în categoria drepturilor de import și de export care urmau a fi achitate intrau: taxa pentru eliberarea autorizației și taxa pentru actualizarea valabilității autorizației, taxa pentru participare la licitația vamală, alte sume prevăzute de legislație. La ziua de astăzi, în calitate de obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.249 CP RM pot fi consemnate doar: taxa vamală, taxa pe valoare adăugată, accizele și taxa pentru proceduri vamale.

Următoarea lucrare asupra căreia ne vom opri este cea semnată de *L.G. Gîrla şi Iu.M. Tabarcea*, apărută de sub tipar în anul 2010 [192].Este dedicată analizei infracţiunilor înscrise în Partea Specială a Codului penal, printre care şi infracţiunile prevăzute la art.248 şi art.249 CP RM. Sunt aduse un şir de argumente menite să justifice existenţa unor astfel de norme incriminatoare. Se arată că obiect material al infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM poate fi orice bun (cu excepţia celor prevăzute la alin.(2)-(4) art.248 CP RM), cu condiţia că valoarea acestuia depăşeşte proporţiile mari, iar în cazul în care bunul nu atinge o astfel de valoare la momentul săvârşirii faptei, atunci cele comise trebuie calificate potrivit alin.(10) art.287 din Codul contravenţional al Republicii Moldova [19].Semnificativă este definirea dată de autori tuturor categoriilor speciale de entităţi materiale ce formează obiectul material al infracţiunilor prevăzute la alin.(2)-(4) art.248 CP RM. În special, autorii punctează tranşant semnele definitorii ale valorilor culturale în calitate de obiect material al infracţiunii consemnate la alin.(4) art.248 CP RM. Pe bună dreptate se arată că dispoziţia normelor de la art.248 CP RM sunt descriptive, deoarece legiuitorul recurge la descrierea comportamentului infracţional al persoanei vinovate.

În conjunctura laturii obiective se relevă că în cazul infracţiunii prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM obligaţia de reîntoarcere a valorilor culturale implică prezenţa perioadei de întoarcere în calitate de semn obligatoriu. Sub aspectul elementelor constitutive subiective se

accentuează că infracțiunile de contrabandă pot fi comise doar cu intenţie directă, în acelaşi timp motivul infracţiunii nefiind semn obligatoriu, iar în calitate de subiect al infracţiunii evoluând atât persoana fizică, cât şi persoana juridică.

În cele ce urmează, în discuție va fi luat articolul științific elaborat în anul 2010 de către *R.Sobieţki şi V.Spatari* [163].În el este supusă analizei folosirea frauduloasă a documentelor, în calitate de metodă alternativă de comitere a infracțiunilor de contrabandă. Potrivit autorilor, forma determinată de comitere a infracțiunilor oferă acesteia un caracter comisiv deplin, reieşind atât din manifestarea obiectivă a realizării elementului material, cât şi a modalităţii de comitere a infracţiunii. Un aspect aparte, căruia autorii îi acordă atenție, îl reprezintă identificarea coraportului dintre normele de la art.361 CP RM și cele de la art.248 CP RM în ipoteza în care infracțiunile de contrabandă sunt comise prin folosirea documentelor oficiale false, ca modalitate de folosire frauduloasă a documentelor. Autorii ajung la concluzia că între respectivele norme există concurență dintre o normă-parte și o normă-întreg, art.361 CP RM fiind norma-parte, iar art.248 CP RM – norma-întreg. În același timp, se relevă că dacă a avut loc nu doar folosirea frauduloasă a documentelor false pentru trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor, obiectelor şi altor valori în proporţii mari, ci şi falsificarea propriu-zisă a acestora, faptele urmează a fi încadrate prin concurs de infracţiuni: una din infracţiunile de contrabandă (art.248 CP RM) şi infracţiunea de confecţionare, deţinere, vânzare sau folosire a documentelor oficiale, a imprimatelor, ştampilelor sau sigiliilor false (art.361 CP RM) ori cea de fals în acte publice (art.332 CP RM), în dependenţă de faptul dacă subiectul activ al celor din urmă infracţiuni este o persoană fizică responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani (subiect general) ori o persoană cu funcţie de răspundere (subiect special). Consemnabilă este aserțiunea autorilor, la care subscriem fără careva rezerve, în acord cu care legiuitorul ar trebui să intervină prin modificarea legii penale, în sensul completării alin.(4) art.248 CP RM cu „folosirea frauduloasă a documentelor" în calitate de metodă de săvârșire a infracțiunii, exact ca în cazul celorlalte infracțiuni în varianta-tip, lucru necesar înlăturării posibilității de evitare a normativului penal.

În cadrul aceluiaşi demers științific autorii polemizează asupra criteriilor de delimitare a infracţiunilor de contrabandă de cele de eschivare de la achitarea plăților vamale.

Următoarea lucrare care va fi supusă analizei este manualul elaborat de *S.Brînza şi V.Stati* în anul 2011 [12]. În contextul investigaţiei noastre, în special, interes prezintă tezele din Secțiunea VI „Infracțiuni săvârșite în sfera activității economice externe" din Capitolul XI „Infracțiuni economice", secțiune în care autorii efectuează o analiză juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la art.248 și 249 CP RM. Analiza propriu-zisă este efectuată prin prisma elementelor componenței de infracţiune.

Inter alia, putem evidenția următoarele idei de bază expuse în materialul științific supus analizei: indicarea faptului că, în cazul infracțiunilor prevăzute la alin.(2)-(4) art.248 CP RM, în plan secundar se aduce atingere relațiilor sociale cu privire la circulația legală a substanțelor narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive sau explozive ori a deșeurilor nocive, a produselor cu destinație dublă, a armamentului, a dispozitivelor explozive, a munițiilor sau a valorilor culturale; statuarea asupra faptului că contrabanda, în unele cazuri, poate avea obiect imaterial, la acesta atribuindu-se energia electrică și energia termică, dat fiind natura incorporală a acestora; definirea complexă a entităților ce formează obiectul material/imaterial al infracțiunilor specificate la art.248 CP RM; abordarea multiaspectuală a metodelor de săvârșire a contrabandei, inclusiv prin interpretarea sistematică a dispozițiilor art.248 CP RM în raport cu alte norme din sfera extrapenalului, în special din domeniul vamal.

Interes prezintă opinia autorilor, potrivit căreia nu există alte bunuri (în afară de cele enumerate în alin.(1)-(4) art.248 CP RM) care să poată reprezenta obiectul material al infracțiunilor de contrabandă; de aceea, de exemplu, în cazul trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a banilor falși, art.248 CP RM va fi inaplicabil. În continuare, aceiași autori insistă, cu drept cuvânt, că o asemenea faptă nu atrage răspundere, pentru că banii falși nu pot fi echivalați cu banii emiși de către Banca Națională a Moldovei, iar noțiunea „mărfuri, obiecte și alte valori" utilizată la alin.(1) art.248 CP RM nu se referă la banii falși. De consemnat este poziția autorilor, potrivit căreia obligația de returnare a valorilor culturale (în sensul infracțiunii prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM, atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă în inacțiunea de nereturnare pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din țară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie) se referă numai la o persoană juridică, aceasta deoarece, în acord cu legislația Republicii Moldova, persoanele fizice nu au dreptul de a scoate de pe teritoriul Republicii Moldova valori culturale.

Nelipsită de interes este lucrarea semnată de *N.Lacusta* în anul 2012 [81].Este un articol științific în care se efectuează de pe poziții noi analiza de drept comparat a reglementărilor din legislațiile penale ale altor state în materia infracțiunilor de contrabandă. Indubitabil, ideile desprinse din cadrul respectivului studiu constituie o bază teoretico-științifică importantă pentru elaborarea și cimentarea investigației noastre sub aspectul analizei de drept comparat, chiar dacă acesta vizează, în mare parte, cercetarea comparativă doar a reglementărilor ce incriminează infracțiunile de contrabandă, nu și cele de eschivare de la achitarea plăților vamale. Sunt analizate legislațiile penale în materia infracțiunilor de contrabandă ale unor astfel de state, precum: Ucraina, Federația Rusă, Kazahstan, Estonia, Franța, Italia, Germania, Regatul Unit al Marii Britanii, Japonia, Coreea, Republica Populară Chineză.

De menţionat e lucrarea semnată de *R.Sobieţki* ieşită de sub tipar în anul 2013 [164]. Este unicul studiu monografic dedicat analizei infracțiunilor de contrabandă în acord cu legislaţia penală a Republicii Moldova, motiv din care, fără tăgadă, lucrarea în cauză este de o importanţă incontestabilă pentru studiul de faţă. Principalele repere ale autorului surprinse pe parcursul analizei lucrării constau în: cercetarea situației generale privind răspunderea penală pentru infracțiunile de contrabandă; caracteristica generală a infracțiunilor de contrabandă; analiza cantitativă a criminalității care afectează regimul vamal al Republicii Moldova; evidențierea situației reale din domeniul antreprenorial autohton analizată prin prisma contrabandei, evaziunii fiscale și relațiilor delicvente cu firme fantomă; identificarea factorilor principali ai infracțiunilor de contrabandă și a elementelor de profilaxie; analiza aspectelor juridico-penale ale infracțiunilor de contrabandă; stabilirea modalităților faptice ale contrabandei cu droguri, armament și valori culturale; determinarea schemelor frauduloase privind infracțiunile de contrabandă în Republica Moldova; delimitarea infracțiunilor de contrabandă de alte infracțiuni omogene și analiza comparativă a reglementărilor penale în materia infracțiunilor de contrabandă.

Tot din anul 2013 datează o altă lucrare, semnată de un colectiv de autori, printre care *V.Stati și Gh.Nicolaev* – autorii segmentului destinat analizei infracțiunilor prevăzute la art.248 și 249 CP RM [134]. În ce privește noțiunea „frontiera vamală a Republicii Moldova", autorii menționează că aceasta este definită ca fiind frontiera de stat a Republicii Moldova, precum și perimetrul zonelor libere şi al antrepozitelor vamale. De menționat că în urma modificărilor operate prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.307 din 26.12.2012 [100], perimetrul zonelor libere a fost exclus din definiția frontierei vamale. Pe bună dreptate, se arată că obiectul juridic special al infracţiunilor specificate la alin.(2)-(4) art.248 CP RM are un caracter multiplu. La noţiunea de „armament", în sensul normei de la alin.(3) art.248 CP RM, autorii includ toate tipurile de arme, tehnică militară şi utilaj militar, poziție pe care o susținem. Privitor la infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM se opinează că acestea, datorită specificului lor, nu au victimă. În planul momentului de consumare se menționează că infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM se consideră consumate din momentul neachitării plăţilor vamale în termenul stabilit.

Nu putem trece cu vederea nici articolul științific elaborat în 2014 de către *V.Stati* [167]. În acest articol autorul încearcă să puncteze de pe noi poziții (mai detaliate) particularitățile juridico-penale ale infracțiunilor de contrabandă și ale celor de eschivare de la achitarea plăților vamale. Cu titlu de noutate surprindem poziția autorului față de structura tehnico-legislativă a normelor de incriminare supuse analizei. Astfel, în optica lui V.Stati, pe care de fapt o susținem, în art.248 CP RM, sub denumirea marginală de contrabandă sunt reunite cinci variante-tip de

infracțiuni și o singură variantă agravată de infracțiune. În același timp, în art.249 CP RM, sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăților vamale sunt reunite două variante-tip de infracțiuni și o singură variantă agravată de infracțiune. În context, referitor la infracțiunea prevăzută la lit.d) alin.(5) art.248 CP RM autorul menționează că prevederea inclusă în norma în cauză este complementară numai cu prevederea de la alin.(1) art.248 CP RM, nu și cu prevederile de la alin.(2)-(4) art.248 CP RM.

Referitor la infracțiunile consemnate la art.249 CP RM, autorul precizează că latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.249 CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în inacţiunea de eschivare de la achitarea plăţilor vamale în proporţii mari; 2) urmările prejudiciabile sub forma neachitării plăţilor vamale în termenul stabilit; 3) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă şi urmările prejudiciabile. Prin eschivare de la achitarea plăţilor vamale autorul înţelege refuzul făptuitorului de a achita plăţile respective în termenele stabilite de legislaţia vamală.

Următoarea lucrare la care ne vom opri este la fel elaborată de *V.Stati*, în acelaşi an 2014 [166]. Este un material destinat analizei tuturor infracțiunilor economice, potrivit legislației penale a Republicii Moldova. Ca și în cazul celorlalte materiale cu caracter metodico-didactic, pentru investigația noastră relevanță au opiniile, tezele autorului expuse pe marginea analizei componențelor de infracțiune de la art.248 și 249 CP RM.

Cât privește infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM, merită atenție argumentele aduse de autor în favoarea justificării existenței unor astfel de incriminări în legea penală. În context, V.Stati punctează că incriminarea faptelor de contrabandă reprezintă un „imperativ absolut" pentru asigurarea ordinii în domeniul raporturilor juridice vamale. Referitor la obiectul material/imaterial al infracțiunii, autorul semnalează că nu pot să reprezinte obiect material al infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM analoagele substanțelor narcotice sau psihotrope, plantele care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, precursorii și substanțele dopante. Consemnabilă este părerea autorului, potrivit căreia răspunderea penală se aplică în baza art.158 CP RM pentru importarea sau exportarea ilegală de organe umane sau părți ale acestora, de țesuturi sau celule umane, în astfel de cazuri nefiind aplicabile prevederile art.248 CP RM.

Nelipsită de interes este şi următoarea opinie a autorului: „Infracțiunile specificate la art.249 CP RM trebuie delimitate de fapta presupunând imitarea transferului de mijloace bănești pentru marfa sau serviciile livrate, precum și de taxă pe valoarea adăugată corespunzătoare, pe contul bancar al furnizorului. Printr-o astfel de imitare a exportului făptuitorul creează artificial premise pentru „restituirea" din buget a taxei pe valoarea adăugată, deși aceasta nu a fost niciodată vărsată în bugetul public național. În ipoteza dată, răspunderea trebuie aplicată pentru

una dintre infracțiunile prevăzute la art.190 CP RM, fiind sustrase prin înșelăciune mijloace bănești aparținând bugetului public".

În segmentul delimitării infracțiunilor prevăzute la art.249 CP RM de infracțiunile de contrabandă, autorul subliniază că recurgerea făptuitorului la una dintre metodele de săvârșire a infracțiunilor specificate la art.248 CP RM, chiar dacă se urmărește neachitarea plăților vamale, exclude reținerea la calificare a vreuneia dintre infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM, răspunderea aplicându-se doar în conformitate cu una dintre prevederile de la art.248 CP RM.

În altă ordine de idei, prezintă interes lucrarea semnată de *S.Brînza și V.Stati*, ieșită de sub tipar în anul 2015 [14]. În prezenta lucrare autorii punctează foarte detaliat asupra semnelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.248 și 249 CP RM. De remarcat că analiza efectuată este în conformitate cu practica judiciară în materie. În acest sens, S.Brînza și V.Stati fac trimitere la practica judiciară în materia infracțiunilor de contrabandă și a celor de eschivare de la achitarea plăților vamale.

Se arată că la trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a valorilor culturale, la calificare, nu contează nici valoarea exprimată în bani a valorilor culturale, nici numărul acestora. Tot aici autorii remarcă faptul că obligația de returnare a valorilor culturale, consemnată la alin.(4) art.248 CP RM, se referă numai la persoana juridică. Este identificat momentul de consumare a infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM. Drept reper a fost luat momentul introducerii pe sau scoaterii bunurilor de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova.

Vom încheia investigația materialelor științifice în materia infracțiunilor vamale publicate în Republica Moldova cu monografia semnată de *S.Maimescu*, ieșită de sub tipar în anul 2015 [116]. Este o lucrare în care autorul supune analizei circumstanțele agravante ale infracțiunilor de contrabandă. *In concreto*, sunt trasate particularitățile juridico-penale ale infracțiunilor de contrabandă comise în condiții specifice (sub imperiul unor circumstanțe menite să agraveze răspunderea și pedeapsa penală). În conjunctura circumstanței agravante prevăzute la lit.b) alin.(5) art.248 CP RM, se arată, pe bună dreptate, că infracțiunile de contrabandă comise de două sau mai multe persoane, în comparație cu aceleași fapte comise de o singură persoană, se caracterizează printr-un grad de pericol social mai înalt, determinat de faptul că persoanele care pentru comiterea faptelor de contrabandă își unesc eforturile, nu numai că înlesnesc comiterea infracțiunii, ci și contribuie la ștergerea calificată a urmelor.

1.2. Cercetarea lucrărilor ştiinţifice în materie publicate în România

În cele ce urmează ne vom referi mai întâi la lucrarea semnată de *F.Sandu,* ieșită de sub tipar în anul 1997 [141]. Este una dintre cele mai de prestigiu lucrări în materia infracțiunilor de

contrabandă publicate în România. Chiar dacă ideile şi opiniile autorului vizează vechea reglementare privind infracțiunile vamale, este incontestabilă importanță materialului studiat, cel puțin sub aspectul că noile reglementări menite să incrimineze faptele prejudiciabile din sfera vamală nu se deosebesc radical de cele vechi. *Grosso modo*, lucrarea este axată pe: caracterizarea infracţiunilor de contrabandă; identificarea obiectului ocrotirii juridice prin incriminarea infracţiunilor vamale; relevarea subiecţilor contrabandei şi a altor infracţiuni vamale, inclusiv determinarea problemelor privind pluralitatea ocazională (participaţia) şi cea constituită de infractori; analiza conţinutului juridic constitutiv al infracţiunilor de contrabandă şi al celorlalte infracţiuni vamale; reliefarea formelor şi modalităţilor contrabandei; analiza reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine (Franţa, Italia, Marea Britanie); efectuarea unui studiu criminologic în privinţa infracțiunilor vamale etc.

Vom continua demersul nostru științific cu analiza unei alte lucrări scrise de același autor *F.Sandu* ce datează din anul 1999 [142]. Lucrarea vizează analiza legislației penale a României referitoare la fapta de contrabandă simplă, contrabandă calificată, folosirea de acte nereale şi folosirea de acte falsificate. Deşi în lucrare infracţiunile vamale sunt abordate potrivit vechiului Cod vamal al României (cel din 1997), nu putem neglija ideile, opiniile autorului expuse în prezentul material, avându-se în vedere că actualul Cod vamal al României în mare parte a preluat prevederile din vechea legislație. În ceea ce priveşte mobilul cu care acţionează făptuitorul contrabandei, autorul subliniază că acesta nu constituie o condiţie subiectivă necesară pentru existenţa infracţiunilor de contrabandă, fiind un element facultativ în conţinutul subiectiv. Privitor la infracţiunea de folosire de acte nereale se indică faptul că cerinţa esenţială specifică şi necesară pentru existenţa laturii obiective este ca fapta ce alcătuieşte elementul material să se realizeze prin folosirea de documente vamale, de transport sau comerciale care se referă la alte mărfuri sau bunuri.

În cele ce urmează vom puncta ideile de bază expuse în articolul științific semnat în anul 2000 de către *D.Țicău* [173]. Autorul supune analizei infracțiunea de folosire de acte nereale și pe aceea de folosire de acte falsificate în conformitate cu practica judiciară în materie. În ceea ce privește momentul de consumare a faptei de folosire de acte nereale, autorul susține, cu drept cuvânt, că aceasta, fiind o infracțiune formală, se consideră consumată din momentul realizării acțiunii de folosire a unor documente conținând date nereale, adică din momentul în care documentele sunt prezentate autorităților vamale. Totodată, autorul se contrazice atunci când afirmă despre posibilitatea comiterii infracțiunii de folosire de acte nereale atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă. În viziunea noastră, infracțiunile formale nu pot fi comise decât cu intenție directă.

Tot din anul 2000 datează materialul ştiinţific elaborat de *O.Predescu* [136]. Este o lucrare de drept penal al afacerilor. Pentru studiul de faţă interes prezintă Capitolul XVII din lucrare „Infracţiuni specifice dreptului vamal". În calitate de infracţiuni vamale sunt identificate: contrabanda, contrabanda calificată, folosirea de acte nereale şi folosirea de acte falsificate. Potrivit lui O.Predescu, obiectul juridic comun al infracţiunilor vamale îl formează relaţiile sociale referitoare la trecerea peste frontiera de stat a mărfurilor şi altor obiecte ale persoanelor fizice sau juridice numai prin punctele de control vamal şi numai pe bază de documente autentice şi conforme realităţii. La contrabanda calificată, arată autorul, se atribuie bunurile considerate de o periculozitate deosebită.

Din anul 2002 datează şi lucrarea semnată de autorii *V.Bujor şi O.Pop* [15]. Deşi lucrarea este destinată relevării aspectelor privind criminalitatea în domeniul fiscal, sunt scoase în evidenţă şi unele particularităţi ale infracţiunilor de contrabandă, care, în opinia autorilor, constituie unele din formele de exprimare a atentatului în domeniul fiscal. Potrivit autorilor, infracţiunile de contrabandă sunt infracţiuni de pericol, iar raportul de cauzalitate rezultă „*ex re*". Se arată că acestea se săvârşesc exclusiv cu intenţie directă, nefiind necesară prezenţa scopului.

O altă lucrare avută în atenţie în cadrul cercetării de faţă este cea semnată de autorii *C.Voicu, A.Boroi, F.Sandu, I.Molnar* ce datează din anul 2002 [177]. Se arată că obiectul juridic generic al infracţiunilor privind regimul vamal îl constituie acele relaţii sociale referitoare la regimul vamal a căror naştere şi normală desfăşurare sunt condiţionate de ocrotirea specială a operaţiunilor de vămuire a bunurilor, precum şi a celorlalte operaţiuni vamale ce reclamă legalmente exigenţe deosebite cu prilejul trecerii peste frontieră a bunurilor. Pe bună dreptate, autorii consemnează că nu formează obiect material al contrabandei persoanele, fiinţele umane, deşi oamenii aflaţi în viaţă pot fi aduşi la condiţia de lucruri comerciabile prin punerea sau ţinerea într-o stare de dependenţă integrală (economică, psihofizică şi morală) ori prin traficul de fiinţe umane reduse la stadiul de lucruri (adică, printr-o operaţiune oneroasă de expunere spre vânzare, cesiune etc.). Cu privire la coraportul dintre contrabandă şi trecerea ilegală a frontierei de stat, autorii indică faptul că pentru existenţa acestei infracţiuni nu are importanţă dacă persoanele care săvârşesc fapta au trecut frontiera în mod legal ori fraudulos, deoarece această incriminare are în vedere în mod exclusiv încălcarea reglementărilor vamale privitoare la mărfuri şi alte bunuri, nu însă regimul legal al trecerii persoanelor peste frontieră. În ceea ce priveşte fapta de folosire de acte nereale, se opinează, cu drept cuvânt, că folosirea are accepţiunea de servirea de un document vamal, de transport sau comercial care se referă la alte mărfuri sau bunuri, mai precis – de servirea prin depunere, prin prezentare, prin înfăţişarea documentului vamal ca mijloc adevărat, respectiv, ca dovadă privind anume mărfuri sau bunuri supuse

controlului autorităţilor publice competente din unităţile vamale, fie de la punctele de control pentru trecerea frontierei de stat a României, fie din interiorul ţării. Totodată, nu putem susţine poziţia autorilor potrivit căreia infracţiunea de folosire de acte nereale poate fi comisă cu intenţie directă sau indirectă.

Tot din anul 2002 datează lucrarea al cărei autor este *Gh.Diaconescu* [64]. Deşi materialul ştiinţific cuprinde explicaţii teoretice privind incriminările vamale din vechea Lege cu privire la Codul vamal, totuşi ideile expuse de autor urmează a fi luate în considerare la efectuarea cercetării de faţă. De menţionat că autorul expune foarte sumar asupr unele concepte şi definiţii cu care operează la analiza elementelor preexistente şi a celor constitutive ale infracţiunilor vamale.

O atenţie sporită merită analiza lucrării ştiinţifice apărută în anul 2004, al cărei autor este *G.I. Olteanu* [121]. Principalele repere ale lucrării rezidă în punctarea următoarelor segmente: semnificaţia social-economică a incriminării faptelor în sfera vamală; incriminarea conduitelor ilicite din domeniul vamal în legislaţia altor state; analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale în acord cu Codul vamal al României din 1997; evidenţierea aspectelor privitoare la unele infracţiuni săvârşite în legătură cu infracţiunile vamale – infracţiuni săvârşite la regimul frontierei de stat şi infracţiuni săvârşite în legătură cu drogurile; identificarea principalelor direcţii ale investigării criminalistice în procesul de cercetare a infracţiunilor specifice regimului vamal român; cooperarea internaţională în actul de investigare a infracţiunilor vamale. Evident, pentru cercetarea noastră interes prezintă, în special, tezele autorului asupra caracterizării infracţiunilor din sfera vamală. Un rol aparte revine studiului comparat al reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine, printre care: Albania, Bulgaria, Canada, China, Franţa, Macedonia, SUA.

O altă lucrare vrednică de a fi luată în seamă este materialul ştiinţific elaborat în coautorat de către *C.Voicu, A.Boroi, I.Molnar, M.Gorunescu şi S.Corlăţeanu* ce datează din 2008 [178]. Este o lucrare dedicată analizei infracţiunilor din sfera afacerilor. O parte din studiu este orientat spre abordarea teoretică a infracţiunilor vamale prevăzute de noul Cod vamal al României (cel din redacţia anului 2006). În cea mai mare parte, viziunea autorilor prezentei lucrări nu se deosebeşte radical de cele expuse în materialul similar semnat de C.Voicu, A.Boroi, F.Sandu şi I.Molnar care a fost analizat *supra*, decât în măsura în care sunt întemeiate pe prevederile noii legislaţii penale în materia infracţiunilor vamale. Bunăoară, se argumentează că dacă un funcţionar vamal, în schimbul unor sume de bani sau alte foloase, înlesneşte trecerea frontierei prin alte locuri decât cele legal stabilite, funcţionarul va comite complicitate la contrabandă şi luare de mită. La fel, se demonstrează că nu formează obiect material al contrabandei persoanele,

ființele umane, iar fapta comisă în aceste condiții realizează, în fapt, condițiile infracțiunii de trafic de persoane în termenii Legii nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane sau ale traficului de imigranți.

Atenție urmează a fi acordată și articolului științific elaborat de *S.Corlățeanu* în anul 2009 [32]. În cea mai mare parte autorul supune analizei contrabanda prevăzută la alin.(1) art.270 CV Rom. Dânsul polemizează asupra contrabandei cu țigări, fiind reflectate anumite date statistice. Autorul propune înăsprirea sancțiunilor pentru comiterea contrabandei. La fel, vine cu sugestia de a fi inclus tutunul în categoria obiectelor materiale ale contrabandei calificate (art.271 CV Rom). Se demonstrează că pentru existența contrabandei prevăzute la alin.(1) art.270 CV Rom nu are importanță dacă persoanele care au trecut frontiera dețin sau nu asupra lor pașapoarte valabile, deoarece incriminarea are în vedere în mod exclusiv încălcarea reglementărilor vamale privitoare la mărfuri și alte bunuri, nu însă regimul legal al trecerii persoanelor peste frontieră, esențial fiind ca trecerea de mărfuri sau bunuri peste linia de frontieră să se facă prin alte locuri decât cele destinate controlului vamal.

Notabil este și articolul științific elaborat în anul 2011 de către *D.Bujorean* [16]. Autorul supune analizei elementele constitutive ale infracțiunilor de contrabandă și ale evaziunii fiscale, ca în cele din urmă să puncteze liniile de demarcație dintre acestea. Se relevă că obligația de plată a datoriei vamale se naște în momentul introducerii ilegale pe teritoriul vamal al României a mărfii de contrabandă și este o obligație autonomă ce subzistă independent de soarta produsului care a constituit obiectul infracțiunii. Cât privește obiectul material al contrabandei, potrivit autorului, acesta îl reprezintă bunul sustras controlului vamal și taxării sale, putând fi, în principiu, orice marfă sau obiect supus controlului vamal.

Vom încheia investigația noastră referitoare la ideile, concepțiile, viziunile oamenilor de știință expuse în materia infracțiunilor vamale cu analiza autoreferatului tezei de doctor în drept susținute în 2015 de către *F.Coman* [29]. Printre principalele idei ale autorului evidențiem: sublinierea specificului contrabandei în România și evoluția respectivului fenomen la frontiera României; efectuarea unei incursiuni asupra contrabandei drept componentă a crimei organizate; analiza juridico-penală a contrabandei prin prisma elementelor componenței de infracțiune; stabilirea reglementărilor penale și vamale ale statului vecin – Ucraina – în materia infracțiunilor de contrabandă și accentuarea specificului colaborării celor două state la nivelul autorităților de frontieră în scopul combaterii contrabandei la frontiera de nord a României; punctarea metodologiei de investigare a infracțiunilor de contrabandă, și anume pe: principalele probleme ce trebuie clarificate pe parcursul investigării infracțiunilor de contrabandă, activitățile care trebuiesc întreprinse pentru administrarea probelor, cercetarea în comun cu autoritățile statului

ucrainean a evenimentelor de la frontieră, principalele reguli tactice ce trebuiesc respectate de către poliţiştii de frontieră în cazul urmăririi persoanelor suspecte de săvârşirea unor infracţiuni de frontieră, precum şi regulile tactice obligatorii în cazul folosirii armamentului din dotare. Pentru studiul de faţă interesează, în special, ideile şi tezele autorului expuse pe marginea analizei juridico-penale a infracţiunii.

1.3. Analiza lucrărilor ştiinţifice cu privire la infracţiunile vamale publicate în alte state

Vom iniţia investigaţia cu autoreferatul tezei de doctorat susţinute în anul 1998 de către *M.A. Cociubei* [202]. Lucrarea este centrată pe analiza infracţiunilor vamale în conformitate cu legislaţia penală a Federaţiei Ruse. Autorul defineşte infracţiunile vamale drept faptele (acţiunile sau inacţiunile) socialmente periculoase săvârşite intenţionat, prevăzute şi interzise de legea penală, ce atentează asupra ordinii şi condiţiilor de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor, mijloacelor de transport, cu încasarea plăţilor vamale, efectuarea vămuirii şi controlului vamal. M.A. Cociubei clasifică subiecţii speciali ai infracţiunilor de contrabandă în două categorii: a) persoanele care exercită funcţii de control la frontiera vamală (de stat); b) alte persoane cu funcţie de răspundere care folosesc situaţia lor de serviciu pentru trecerea mărfurilor peste frontiera vamală. Autorul arată că pentru calificarea celor comise potrivit normelor ce sancţionează faptele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale nu contează tipul plăţii vamale de la achitarea căreia făptuitorul s-a eschivat. Se demonstrează că componenţele infracţiunilor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale sunt materiale, urmarea prejudiciabilă exprimându-se în faptul că statul nu primeşte plata cuvenită.

O altă lucrare semnificativă este autoreferatul tezei de doctorat susţinute în anul 1998 de către *N.S. Ghilimutdinova* [191]. Printre reperele de bază ale lucrării se numără: cercetarea evoluţiei răspunderii penale pentru eschivarea de la achitarea plăţilor vamale; analiza comparată a reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine; rolul plăţilor vamale în economia naţională; analiza criminologică şi juridico-penală a infracţiunilor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale; delimitarea infracţiunilor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale de unele fapte penale şi contravenţionale conexe. Autorul defineşte eschivarea de la achitarea plăţilor vamale drept faptă socialmente periculoasă, intenţionată, prevăzută de legea penală şi pasibilă de pedeapsă, exprimată în neachitarea totală sau parţială în termenul stabilit a plăţilor vamale prevăzute de lege, precum şi restituirea ilegală a plăţilor vamale achitate anterior.

Consemnabilă este lucrarea ce-i aparţine lui *Iu.I. Sucicov* ce datează din anul 2000 [224]. Materialul ştiinţific este axat pe identificarea particularităţilor juridico-penale ale infracţiunilor

vamale în conformitate cu legislaţia penală a Federaţiei Ruse. Un rol aparte îi revine analizei juridico-penale a infracţiunilor de contrabandă şi de eschivare de la achitarea plăţilor vamale. Remarcabilă este aserţiunea autorului, potrivit căreia infracţiunilor vamale le corespunde un obiect juridic de subgrup, acesta constând în relaţiile sociale referitoare la activitatea economică externă. Punând la bază tipul entităţii materiale/imateriale trecute peste frontiera vamală, Iu.I. Sucicov clasifică obiectul material al contrabandei în două mari grupe: a) mărfuri de consum *şi* b) mărfuri care comportă un anumit specific, care sunt limitate sau interzise în circuitul civil. În ceea ce priveşte latura subiectivă a infracţiunilor de contrabandă, autorul subliniază că respectivele infracţiuni se atribuie la categoria infracţiunilor, la care motivul şi scopul săvârşirii nu influenţează la calificare.

Nu putem trece cu vederea nici lucrarea ce aparţine autorilor *T.A. Dicanova şi V.E. Osipov* ieşită de sub tipar în anul 2000 [194]. În lucrare sunt abordate diverse aspecte utile studiului nostru, în special cele referitoare la analiza infracţiunilor de contrabandă, precum şi la coraportul dintre infracţiunile vamale şi alte infracţiuni economice, inclusiv spălarea banilor. Consemnabilă este poziţia autorilor, potrivit căreia trecerea din neglijenţă a mărfurilor peste frontiera vamală eludându-se controlul vamal sau prin nedeclarare ori declarare neautentică nu poate forma componenţa de contrabandă.

Următoarea lucrare supusă analizei aparţine autorilor ruşi *O.Cruglova* şi *A.Cotelnicov*, publicată în anul 2001 [203]. Este o lucrare, în care sunt specificate liniile de demarcaţie între infracţiunile de contrabandă şi cele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale. Autorii reliefează că infracţiunile de contrabandă au multe asemănări cu cele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale. Ei menţionează că infracţiunile de contrabandă pot fi săvârşite prin folosirea frauduloasă a documentelor vamale, prin nedeclarare şi declarare neautentică, exact ca şi cele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale. În acelaşi timp, acestea se deosebesc după obiectul juridic special şi după latura obiectivă a infracţiunii. Autorii precizează că infracţiunile de eschivare de la achitarea plăţilor vamale presupun refuzul de a achita, în termenul stabilit, plăţile prevăzute de legislaţia vamală. Plăţile vamale trebuie achitate până la depunerea declaraţiei vamale sau concomitent, în timp ce infracţiunile de contrabandă pot fi comise doar la faza depunerii declaraţiei vamale, motiv pentru care acţiunile de achitare a plăţilor vamale şi de trecere a mărfurilor peste frontiera vamală nu coincid în timp, fapt ce exclude prezenţa concursului ideal între infracţiunile de contrabandă şi cele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale. În opinia acestor autori, pe care o susţinem, între infracţiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă şi cele reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăţilor vamale poate exista doar concurs real.

Remarcabilă este lucrarea semnată de *V.D. Laricev şi N.S. Ghilimutdinova* în anul 2001 [204]. În cea mai mare parte studiul vizează infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale. Este efectuată analiza juridico-penală și criminologică a numitelor infracțiuni. La fel, sunt înaintate unele propuneri *de lege ferenda* menite să ducă la îmbunătățirea cadrului legislativ în materie. Autorii remarcă faptul că obiectul material al eschivării de la achitarea plăților vamale se caracterizează prin indici cantitativi (parametrii valorici) şi calitativi (tipurile plăților vamale). Se arată că dispoziția normei de incriminare este una de blanchetă, motiv pentru care, la aflarea conținutului acesteia, este necesară apelarea la alte acte normative de referință, printre care Codul vamal.

Din anul 2001 datează și lucrarea semnată de autorul bielorus *A.Z. Ignatiuc* [198]. Este un studiu destinat: analizei juridico-penale a infracțiunilor de contrabandă; delimitării acestora de unele fapte conexe, atât penale, cât și contravenționale; relevării aspectelor tactice privind investigarea infracțiunilor de contrabandă și a altor infracțiuni din sfera activității economice externe. Deși materialul cuprinde abordări doctrinare în conformitate cu legislația penală a Republicii Belarus, totuși, incontestabil, acesta poate servi în calitate de suport teoretic pentru prezentul demers științific, avându-se în vedere similitudinea existentă între legislația penală a Republicii Moldova și cea a Republicii Belarus în materia incriminărilor din sfera vamală. În viziunea autorului obiectele materiale/imateriale ale infracțiunilor de contrabandă pot fi divizate în două categorii: a) obiecte aflate în circuitul civil; b) obiecte limitate sau interzise în circuitul civil. Dânsul se pronunță asupra faptului că în lipsa intenției directe a persoanei ce trece bunuri peste frontiera vamală aceasta nu poate fi trasă la răspundere penală pentru comiterea infracțiunilor de contrabandă.

Următoarea lucrare la care ne vom referi este autoreferatul tezei de doctor în drept susţinute în 2002 de către *Z.M. Abdurahmanov* [179]. Este un studiu destinat analizei juridico-penale şi criminologice a infracţiunilor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale. Autorul arată că infracţiunile vamale se bucură de un grad înalt de latenţă. În viziunea autorului, aplicarea normei ce sancţionează eschivarea de la achitarea plăţilor vamale este destul de deficitară, deoarece norma de incriminare este una de blanchetă, iar conţinutul actelor normative de referinţă se află într-o permanentă modificare. Ca şi alţi autori, Z.M. Abdurahmanov încearcă să identifice criterii clare de delimitare a infracțiunilor de contrabandă de cele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale.

O altă lucrare supusă investigaţiei este materialul ştiinţific elaborat de *A.A. Vitviţkii* în anul 2003 [187]. Conţinutul lucrării este divizat în analiza juridico-penală şi în cea criminologică a infracţiunilor săvârşite în sfera activităţii economice externe în corespundere cu legislaţia penală

a Federaţiei Ruse. Pentru studiul de faţă, interes prezintă caracterizarea juridico-penală a numitelor infracţiuni. De remarcat e profunzimea cercetării în planul obiectului material al infracţiunilor de contrabandă. Autorul remarcă, pe bună dreptate, că frontiera de stat nu coincide cu frontiera vamală. Dânsul punctează că momentul de consumare a infracţiunilor de contrabandă se află în strictă dependenţă de faptul dacă bunurile sunt introduse sau scoase de pe teritoriul vamal. Privitor la infracţiunile de eschivare de la achitarea plăţilor vamale se opinează că acestea sunt materiale considerându-se consumate din momentul expirării termenului stabilit pentru achitarea plăţilor vamale.

În cele ce urmează, analizei va fi supus articolul științific elaborat în anul 2004 de către *A.Vaculenco* [183]. Studiul este axat pe identificarea particularităților juridico-penale ale infracțiunilor de contrabandă la nivel național și internațional. Totuși, accentul este pus, în cea mai mare parte, pe analiza de drept penal a infracțiunilor de contrabandă la nivel național, prin referire la reglementările din legea penală și din Codul vamal. Se încearcă efectuarea delimitării dintre contrabanda penală și cea contravențională. Autorul distinge trei mari grupuri de obiecte ale contrabandei: 1) prima grupă include mărfurile, bunurile care sunt libere în circuitul civil; 2) a doua grupă include obiectele limitate sau interzise în circuitul civil (de exemplu: armamentul, muniţiile, substanţele narcotice, psihotrope etc.); 3) a treia grupă include persoanele. Nu susținem poziția autorului în partea ce ține de atribuirea persoanelor la categoria entităților ce pot apărea în calitate de obiect al infracțiunilor de contrabandă.

Prezintă interes monografia semnată de *L.F. Rogatîh,* apărută în anul 2005 [216]. Este o lucrare destinată abordării aspectelor juridico-penale ale faptelor de contrabandă. Autorul ajunge la concluzia că obiectul material al contrabandei simple îl constituie orice bun mobil, valuta, energia electrică, termică sau de altă natură, mijloacele de transport. Referitor la entitățile materiale ce posedă calități speciale (substanțe narcotice, arme etc., cu excepția valorilor culturale), autorul arată că rolul social al acestora rezidă în faptul că sunt surse de pericol social sporit. Folosirea calităților utile ale acestora în interesul societății se face doar sub supravegherea minuțioasă a statului. Tot în contextul entităților pasibile de trecere ilegală peste frontiera vamală, autorul polemizează asupra situației dacă în calitate de obiect material al contrabandei pot apărea obiectele proprietății intelectuale. În planul laturii obiective, dânsul consemnează că trecerea peste frontiera vamală, ca semn al laturii obiective, include în sine două elemente: acțiunea îndreptată spre trecerea bunurilor peste frontiera vamală și trecerea *de facto* a frontierei vamale. În același timp, loc al săvârșirii infracțiunilor de contrabandă se va considera locul săvârșirii ultimei acțiuni. Amănunțit sunt analizate metodele de comitere a infracțiunilor de

contrabandă, precum și tipurile de documente vamale folosite la trecerea frauduloasă a frontierei vamale.

O altă lucrare meritorie care va fi supusă analizei este autoreferatul tezei de doctorat elaborate de *I.V. Rozumani* în anul 2005 [217]. În lucrare sunt investigate, *inter alia,* elementele constitutive ale infracțiunilor de contrabandă. Potrivit autorului, infracțiunile de contrabandă se atribuie la categoria infracţiunilor pluriobiectuale, aceasta deoarece concomitent atentează asupra mai multor obiecte ale protecţiei penale. În context, în opinia autorului, cu care nu putem fi de acord, contrabanda cu arme, muniții și substanțe explozive trebuie reamplasată în capitolul din Partea Specială a Codului penal ce conține incriminările care atentează la securitatea publică, iar în capitolul ce cuprinde infracțiunile contra sănătății publice și conviețuirii sociale să fie reamplasată contrabanda cu substanțe narcotice, psihotrope și analoagele lor. O mare parte a studiului este orientată spre analiza comparativă a reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine.

În continuare abordării doctrinare va fi supus articolul științific apărut de sub tipar în anul 2008, al cărui autor este *A.Focov* [243]. În materialul științific supus analizei autorul subliniază că trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor și a altor bunuri presupune săvârșirea unor acțiuni de import sau export pe teritoriul vamal al Federației Ruse prin orice metodă, inclusiv trecerea mărfurilor prin expedieri poștale internaționale, prin conducte și linii electrice. În așa fel, arată autorul, momentul de consumare al infracțiunilor de contrabandă depinde de forma și metoda concretă de comitere (export, import, trecerea prin conducte și linii electrice, prin eludarea controlului vamal, prin folosirea frauduloasă a documentelor și a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau declarare neautentică). Foarte minuțios sunt definite metodele de trecere a mărfurilor peste frontiera vamală. Explicațiile de rigoare sunt făcute prin prisma legislației în vigoare și a expunerilor făcute de Plenul Curții Supreme de Justiție a Federației Ruse referitoare la cauzele penale privind infracțiunile de contrabandă şi la cele de eschivare de la achitarea plăților vamale.

De consemnat e articolul științific elaborat de *C.A. Pliasov* în anul 2009 [212]. Este un material destinat cercetării subiectului infracțiunilor de eschivare de la achitarea plăților vamale. În calitate de subiect activ al infracțiunilor autorul evidențiază: declarantul, brokerul vamal, proprietarul antrepozitului vamal, proprietarul magazinului duty-free. C.A. Pliasov nu susține poziția doctrinarilor care consideră necesară completarea articolului ce sancționează eschivarea de la achitarea plăților vamale cu următorul semn calificativ suplimentar: „fapta săvârșită de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu”. Potrivit acestuia, persoana

cu funcție de răspundere și, în special, colaboratorul vamal, netransportând mărfurile peste frontiera vamală, nu are obligația legală de achitare a plăților vamale.

Merită atenție articolul științific elaborat în anul 2011 de către autorul bielorus *V.V. Hiliuta* dedicat uneia dintre cele mai controversate probleme teoretice și practice în domeniul infracțiunilor vamale, și anume: delimitarea infracțiunilor de contrabandă de cele de eschivare de la achitarea plăților vamale [244]. Autorul supune analizei diversele puncte de vedere întâlnite în literatura de specialitate referitoare la delimitarea respectivelor infracțiuni, ca în cele din urmă să vină cu propria poziție. În opinia autorului, dificultatea delimitării infracțiunilor în cauză este dictată de faptul că acestea fac parte din categoria infracțiunilor din sfera activității economice externe, ambele comportă diferențe nesemnificative în ceea ce privește obiectul juridic special, latura obiectivă și latura subiectivă și, nu în ultimul rând, în dispoziția normelor de incriminare legiuitorul nu a specificat cu exactitate particularitățile acțiunilor ilegale. Potrivit acestuia, dacă intenția făptuitorului este îndreptată spre trecerea mărfurilor peste frontiera vamală în proporții mari prin metodele indicate în normele ce incriminează infracțiunile de contrabandă, cele comise trebuie calificate ca contrabandă. Dacă intenția făptuitorului constă în eschivarea de la achitarea plăților vamale în volum deplin sau într-un volum esențial mai mic, cele comise vor atesta prezența eschivării de la achitarea plăților vamale.

Un alt material supus cercetării îl formează articolul științific semnat de autorul kazah *A.B. Magzumov* ce datează din anul 2011 [206]. Efortul autorului este concentrat pe investigarea infracțiunii de contrabandă cu bunuri ce nu posedă calități speciale (infracțiune analogică celei prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM), pe care acesta o numește contrabandă economică. Sunt analizate elementele acestei infracțiuni în corespundere cu conținutul normelor din Codul vamal al Kazahstanului. Se arată că obiectul juridic special al contrabandei economice îl constituie inviolabilitatea frontierei vamale. În planul momentului de consumare autorul punctează că contrabanda se consideră consumată din momentul trecerii *de facto* a frontierei vamale.

Următoarea lucrare asupra căreia ne vom opri este monografia semnată în anul 2011 de către autorii ucraineni *A.A. Muzica, A.V. Savcenco, O.V. Proțiuc, V.V. Silenco, O.P. Goroh* [276]. Este un material științific în care sunt nuanțate particularitățile infracțiunilor de contrabandă în calitate de infracțiuni naționale și cu caracter internațional. Principalele segmente din cadrul lucrării ce au fost supuse cercetării vizează: studiul comparat în materia infracțiunilor de contrabandă; analiza juridico-penală a elementelor constitutive și a celor circumstanțiale agravante ale infracțiunilor de contrabandă; relevarea unor aspecte referitoare la aplicarea pedepsei pentru comiterea contrabandei; identificarea specificului răspunderii penale pentru contrabanda cu substanțe narcotice, psihotrope și precursorii acestora. Se demonstrează că

fiinţele umane nu pot constitui obiect material al contrabandei. Totodată, se arată că trecerea ilegală peste frontiera vamală a fiinţelor umane trebuie încadrată potrivit art.149 din Codul penal al Ucrainei – traficul de fiinţe umane.

În cadrul investigaţiei efectuate trebuie luat în calcul şi articolul ştiinţific elaborat de autorii ruşi *L.A. Prohorov şi A.V. Scacico* în anul 2013 [214]. Este un studiu axat pe analiza comparativă a reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine, printre care: Germania, Olanda, Elveţia, San-Marino, Suedia, Polonia, Turcia, Republica Populară Chineză, Japonia, Ucraina, Republica Belarus, Azerbaidjan etc. Autorii punctează faptul că unele legislaţii sunt suficient de liberale în privinţa sancţionării contrabandei (este cazul legislaţiilor statelor membre ale Uniunii Europene), în timp ce altele vin să stabilească un regim sancţionator mai aspru (aici pot fi atribuite legislaţiile penale ale statelor asiatice (Republica Populară Chineză, Japonia, Turcia etc.). O parte din studiu este axată pe etalarea modelelor tehnico-legislative de reflectare a infracţiunilor de contrabandă în cadrul normelor de incriminare.

În fine, vom încheia compartimentul de faţă cu analiza opiniilor doctrinare din cadrul articolului ştiinţific semnat de *M.S. Marcovski* ce datează din anul 2015 [208]. Este unul din puţinele articole dedicate cercetării contrabandei cu semne băneşti în numerar şi/sau cu instrumente de plată. Autorul încearcă efectuarea unei incursiuni în problematica identificării contrabandei cu astfel de entităţi materiale. Dânsul arată că dificultatea practică la stabilirea contrabandei cu numerar şi instrumente de plată este dictată de faptul că colaboratorii vamali nu posedă cunoştinţe profesionale speciale referitor la instrumentele de plată, tipurile şi semnele exterioare ale acestora.

1.4. Concluzii la Capitolul 1

Sintetizând ideile şi concepţiile oamenilor de ştiinţă exprimate pe marginea cercetării infracţiunilor vamale, atât din Republica Moldova şi România, cât şi din alte state în materia incriminărilor faptelor din sfera vamală, formulăm următoarele ***concluzii***:

1) Un rol important la analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale îl au lucrările semnate de următorii autori: S.Maimescu, S.Brînza, V.Stati, R.Sobieţki, V.Berliba, V.Bujor, V.Spatari, M.Mutu, L.G. Gîrla, Iu.M. Tabarcea, Gh.Nicolaev, N.Lacusta, C.Gurschi (*Republica Moldova*); F.Sandu, C.Voicu, A.Boroi, I.Molnar, Gh.Diaconescu, G.I. Olteanu, M.Gorunescu, S.Corlăţeanu, O.Predescu, D.Ţicău, O.Pop, D.Bujorean, F.Coman (*România*); N.S. Ghilimutdinova, Iu.I. Sucicov, T.A. Dicanova, V.E. Osipov, V.D. Laricev, L.F. Rogatîh, M.A. Cociubei, O.Cruglova, A.Cotelnicov, Z.M. Abdurahmanov, A.Vaculenco, I.V. Rozumani, A.Focov, C.A. Pliasov, L.A. Prohorov, A.V. Scacico, M.S. Marcovski (*Federaţia Rusă*), V.V.

Hiliuta, A.Z. Ignatiuc *(Republica Belarus)*, A.B. Magzumov *(Republica Kazahstan)*, A.A. Muzica, A.V. Savcenco, O.V. Proțiuc (*Ucraina*).

2) În vederea fundamentării investigaţiei şi identificării principalelor direcţii de cercetare, au fost supuse analizei principalele accepţiuni, viziuni ale oamenilor de ştiinţă din Republica Moldova, România şi din alte state cu privire la tema abordată.

3) Cercetarea opiniilor doctrinare expuse pe marginea infracțiunilor vamale atât de oamenii de știință din Republica Moldova și România, cât și din alte state, a servit, drept pilon fundamental, în abordarea, de pe noi poziții, a faptelor infracționale din sfera vamală.

4) Deşi patrimoniul doctrinar privind infracţiunile vamale din legislația României și din cea a Republicii Moldova nu este sărac după volum și conținut, totuși, unele opinii, viziuni, optici ale oamenilor de știință au un caracter controversat.

5) Gradul de investigare a temei abordate ne permite să conchidem că analiza juridico-penală a infracțiunilor vamale potrivit legislației penale a Republicii Moldova și celei a României, sub anumite aspecte, este examinată insuficient în doctrina de specialitate. Aceasta deoarece: nu au fost reliefate pe deplin mai multe aspecte legate de infracţiunile vamale atât din Republica Moldova, cât şi din România; n-au fost identificate în deplinătate criteriile în baza cărora o faptă socialmente periculoasă este inlusă în categoria infracţiunilor vamale; insuficient s-a insistat asupra soluțiilor de calificare în ipoteza trecerii bunurilor prin punctele de trecere a frontierei, dar prin alte metode decât prin sustragere, în contextul contrabandei prevăzute la alin.(2) art.270 CV Rom. Drept consecinţă, statuarea asupra acestor aspecte a permis atingerea scopului ţintit la elaborarea prezentei teze de doctorat, acesta constând în aprofundarea concepţiei privind răspunderea penală pentru infracţiunile vamale, în evidențierea şi în soluţionarea problemelor de drept penal ce vizează infracțiunile din sfera vamală, reglementate de legislația penală a Republicii Moldova și de cea a României, precum și în formularea unor propuneri *de lege ferenda* menite să optimizeze cadrul legal actual în materie.

6) Problema ştiinţifică soluţionată constă în elaborarea instrumentarului de identificare a elementelor constitutive şi a celor circumstanţiale agravante ale infracțiunilor vamale din legislația Republicii Moldova și cea a României, în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, fapt ce a condus la înaintarea unor propuneri de îmbunătățire a textului de lege în vederea prevenirii și combaterii mai eficiente a infracționalității în sfera vamală.

7) Pentru soluționarea problemei științifice majore au fost stabilite următoarele direcții prioritare de cercetare: definirea conceptului de infracțiune vamală; identificarea locului infracțiunilor vamale în cadrul sistemului infracțiunilor economice; abordarea doctrinară a elementelor preexistente, constitutive și a celor circumstanțiale agravante ale infracțiunilor

vamale din legislația penală a Republicii Moldova și din cea a României; analiza comparativă a reglementărilor penale din legislațiile penale ale unor state străine în materia infracțiunilor vamale; investigarea practică a infracțiunilor vamale etc.

2. INFRACŢIUNILE VAMALE: NOŢIUNE, CADRU NORMATIV, STUDIU DE DREPT COMPARAT

2.1. Conceptul infracţiunilor vamale. Criterii de atribuire a faptelor socialmente periculoase la categoria infracţiunilor vamale

În viaţa socială se pot săvârşi fapte (acţiuni, inacţiuni) neconvenabile, care vatămă sau pun în pericol interesele membrilor societăţii, fie că aceste interese aparţin tuturor, adică colectivităţii în ansamblu, fie că ele aparţin numai unora dintre membrii ei. Întrucât tulbură ordinea socială, toate aceste fapte sunt antisociale, însă ele pot fi caracterizate ca infracţiuni numai în măsura în care sunt incriminate prin legea penală şi sancţionate cu o pedeapsă [33, p.34]. Printre aceste fapte prejudiciabile se numără şi *infracţiunile vamale*. Dar ce înţelegem prin infracţiune vamală? Care sunt criteriile în baza cărora o anumită faptă infracţională este inclusă în categoria infracţiunilor vamale? Care fapte infracţionale concrete sunt cuprinse în categoria infracţiunilor vamale?

Ab initio, precizăm că conceptul infracţiunilor vamale, sfera de întindere a acestora, limitele de atribuire a faptelor socialmente periculoase la categoria infracţiunilor vamale se află în strictă dependenţă cu cadrul normativ al fiecărui stat. Legiuitorul este cel care direct sau indirect, prin tehnica legislativă folosită la adoptarea textului de lege, stabileşte tipurile infracţiunilor vamale, precum şi criteriile de apreciere a faptei prejudiciabile comise drept infracţiune vamală.

În acest context, legiuitorul român se deosebeşte de cel moldav, avându-se în vedere tehnica celui dintâi de a insera faptele infracţionale vamale în actul normativ dedicat reglementării raporturilor din sfera vamală (Codul vamal), comparativ cu cel moldav, care a recurs la amplasarea tuturor faptelor infracţionale, inclusiv a celor din sfera vamală, în unica lege penală – Codul penal. Deci, în acord cu legislaţia României, identificarea conceptului de infracţiune vamală, criteriile de atribuire a faptelor socialmente periculoase la categoria infracţiunilor vamale, precum şi infracţiunile vamale concrete, nu creează nicio dificultate. *In concreto*, legiuitorul român a apelat la procedeul tehnic de amplasare a incriminărilor faptelor infracţionale din sfera vamală în Legea privind Codul vamal al României, nr. 86/2006 [84], care trebuie considerată lege specială cu dispoziţii penale cuprinse în art.270-278. Deoarece incriminările în cauză sunt cuprinse de Legea privind Codul vamal al României, faptele infracţionale incluse în numita lege formează categoria infracţiunilor vamale. La acestea se atribuie: contrabanda (art.270 CV Rom), contrabanda calificată (art.271 CV Rom), folosirea de acte nereale (art.272 CV Rom), folosirea de acte falsificate (art.273 CV Rom).

Atât contrabanda simplă şi calificată, cât şi folosirea de acte nereale, precum şi folosirea de acte falsificate sunt fapte infracţionale ce lezează relaţiile sociale inerente activităţii din sfera vamală. În acest sens, D.Țicău, pe bună dreptate, atribuie la categoria infracțiunilor vamale fapta de folosire de acte nereale și cea de folosire de acte falsificate [173, p.113].

În cele din urmă, suntem pe poziția că, în acord cu legislația României, faptele infracționale nominalizate formează grupul infracțiunilor vamale, chiar dacă în doctrină [15, p.19.], se arată că contrabanda constituie una din multitudinea modalităților de fraudare a domeniului fiscal. Or, atribuirea acestor fapte la categoria infracțiunilor din sfera vamală a fost făcută chiar de legiuitor, atunci când a inserat în Codul vamal, nu însă în alte acte normative, normele ce incriminează respectivele fapte. În opinia noastră, domeniul vamal şi cel fiscal se intersectează, dar nu se suprapun. Este adevărat că, în cele mai dese cazuri, prin comiterea infracțiunilor de contrabandă făptuitorul se sustrage de la obligația legală de achitare a plăților vamale, care, în cea mai mare parte, formează bugetul statului, exact ca și impozitele/taxele fiscale. Doar că sursa obligațiilor de achitare a plăților vamale și, respectiv, a impozitelor/taxelor fiscale este diferită. Comparativ cu plățile de natură fiscală, cele vamale sunt rezultatul trecerii bunurilor peste frontiera vamală. Deci, apar în legătură cu desfășurarea relațiilor din sfera vamală.

În aceeași ordine de idei menționăm că, reieșind din numărul și conținutul faptelor socialmente periculoase incriminate de Codul vamal al României, în literatura de specialitate română infracțiunile vamale sunt definite ca fapte care constau în trecerea peste frontieră a bunurilor prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal, fără autorizaţie, a armelor, muniţiilor, materiilor explozive sau radioactive, a produselor şi substanţelor stupefiante şi psihotrope, precursorilor şi substanţelor chimice esenţiale, a produselor şi substanţelor toxice ori, în zonele libere, de bunuri al căror import este prohibit pe teritoriul României, cu documente vamale de transport sau comerciale nereale sau falsificate [177, p.257]. Conţinutul infracţiunilor din domeniul vamal este echivalent cu al faptei de trecere peste frontiera vamală a bunurilor prin scoaterea acestora de sub puterea de dispoziţie a autorităţilor vamale, în circumstanţele precis şi limitativ determinate de lege [127, p.68].

F.Sandu numeşte ilicitul penal în domeniul vamal drept infracţiune vamală [141, p.6]. Potrivit autorului, ilicitul penal în domeniul vamal cuprinde ansamblul faptelor comisive (ce se pot săvârşi şi printr-o omisiune) care ameninţă sau lezează grav şi intenţionat regimul juridic vamal al României şi care, constituind o sursă vădită de fraudă ori de indisciplină socială, sunt sancţionate de lege cu pedepse [141, p.5-6]. Pe aceeaşi poziție se situează O.Predescu, care

foloseşte termenul generic de „infracţiune vamală” pentru caracterizarea faptelor infracţionale prevăzute de Codul vamal [136, p.259].

Astfel, *în conformitate cu **legislaţia României**, prin infracţiune vamală trebuie înţeles totalitatea faptelor infracţionale prevăzute de Codul vamal comise cu intenţie, pasibile de pedeapsă penală şi care lezează relaţiile sociale inerente activităţii din sfera vamală*.

Mult mai dificilă este determinarea conceptului de infracţiune vamală prin prisma legislaţiei Republicii Moldova. Legislaţia penală a Republicii Moldova nu cuprinde legi penale speciale. Codul penal este unica lege penală. În acelaşi timp, Codul penal al Republicii Moldova nu conţine o secţiune aparte care să cuprindă incriminările din sfera vamală. Totuşi, acestea pot fi desprinse din analiza Capitolului X din Partea Specială al Codului penal intitulat „Infracţiuni economice”.

Punând la bază clasificarea sferelor activităţii economice, S.Brînza şi V.Stati identifică mai multe tipuri de infracţiuni economice, printre care şi infracţiunile săvârşite în sfera activităţii economice externe, la acestea fiind atribuite infracţiunile prevăzute la art.248 (contrabanda) şi 249 CP RM (eschivarea de la achitarea plăţilor vamale) [166, p.21; 14, p.17]. I.Macari clasifică infracţiunile economice în: a) infracţiuni în sfera de creditare; b) infracţiuni în sfera activităţii de întreprinzător; c) infracţiuni în sfera financiară şi fiscală; d) infracţiuni pe piaţa titlurilor de valoare; e) infracţiuni în sfera comerţului; f) infracţiuni în sfera deservirii populaţiei; g) infracţiuni în sfera comerţului extern; h) infracţiuni privind insolvabilitatea întreprinderilor; i) alte infracţiuni economice [110, p.234]. În viziunea autorului citat, contrabanda şi eschivarea de la achitarea plăţilor vamale formează grupul infracţiunilor în sfera comerţului extern. La fel, I.S. Vasilicicov grupează infracţiunile economice în: a) infracţiuni în sfera activităţii de întreprinzător şi altor activităţi economice; b) infracţiuni în sfera relaţiilor de creditare; c) infracţiuni în sfera relaţiilor sociale ce asigură concurenţa liberă şi loială; d) infracţiuni în sfera relaţiilor financiare legate de circulaţia metalelor şi a pietrelor preţioase; e) infracţiuni în sfera activităţii economice externe şi controlului vamal (la această categorie fiind atribuite infracţiunile corespondente celor prevăzute la art.248 şi 249 CP RM) [185, p.13-14].

În context, accentuăm că, în teorie, infracțiunile săvârșite în sfera activității economice externe sunt numite de unii autori infracțiuni vamale [224, p.8; 188, p.428; 230, p.225; 179, p.15]. Tot aşa şi S.Maimescu afirmă că ambele componenţe de infracţiuni, deşi sunt plasate în cadrul infracţiunilor economice, sunt recunoscute ca infracţiuni vamale care se comit în domeniul activităţii vamale a Republicii Moldova [114, p.28].

În opinia noastră urmează a se face distincție între infracțiunile săvârșite în sfera activității economice externe și infracțiunile vamale. Aceste două categorii nu se suprapun integral. Or,

infracțiunile vamale formează doar o parte a infracțiunilor săvârșite în sfera activității economice externe. Susținem poziția lui A.I. Tulenev: „Infracţiunile săvârşite în sfera activităţii economice externe nu trebuie limitate la cercul încălcărilor din sfera vamală. Acestea cuprind şi alte infracţiuni prevăzute de Codul penal [225, p.212]. Deci, sfera activității economice externe, în calitate de întreg, cuprinde sfera vamală, în calitate de parte. Potrivit art.2 din Legea Republicii Moldova cu privire la reglementarea de stat a activităţii comerciale externe, nr.1031 din 08.06.2000 [88], prin activitate comercială externă se înţelege acel mijloc esenţial de realizare a circuitului mondial de valori materiale şi intelectuale, care se concretizează în ansamblul operaţiunilor şi activităţilor având ca obiect schimbul de mărfuri, lucrări şi servicii la scară internaţională. Potrivit art.3 din Lege, activitatea comercială externă este reglementată de prevederile Constituţiei Republicii Moldova, de legi, de acte normative ale Guvernului, precum şi de normele dreptului internaţional şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte. Din normele citate rezultă că infracţiunile săvârşite în sfera activităţii economice externe încalcă nu doar normele legislaţiei vamale [189]. În context, A.I. Tulenev consemnează că infracţiunile vamale pot fi grupate într-o categorie aparte cărora le este caracteristic anumite trăsături, printre care: săvârşirea în cadrul activităţii economice externe; îndreptarea spre încălcarea reglementărilor vamale etc [226].

Potrivit autorilor ruşi V.N. Andrianov şi Iu.P. Garmaev, comparativ cu infracțiunile vamale, infracţiunile săvârşite în sfera activităţii economice externe comportă, *inter alia*, următoarele particularităţi: a) implică prezenţa a două sau mai multe state; b) participanţi la relaţiile sociale sunt persoanele fizice sau juridice îndrituite să desfăşoare activitate economică externă, precum şi persoanele străine; c) respectiva formă a activităţii economice este reglementată de normele dreptului: vamal, valutar, bancar, administrativ etc.; d) un rol important în reglementarea relaţiilor din sfera activităţii economice externe îl formează specificul legislaţiei statelor străine, precum şi al legislaţiei internaţionale [180, p.66].

Aşadar, infracţiunile vamale implică încălcarea reglementărilor vamale. În acelaşi timp, infracțiunile săvârșite în sfera activității economice externe pot reclama încălcări ale reglementărilor din alte sfere, decât cea vamală. Tocmai din aceste raţiuni, suntem pe poziția că infracțiunile reunite sub denumirea marginală de comercializare a motorinei importate pentru consum propriu sau de utilizare a acesteia contrar destinației (art.240^1 CP RM), introduse recent în Codul penal prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.223 din 03.12.2015 [102], urmează a fi incluse în categoria infracțiunilor săvârșite în sfera activității economice externe, nefiind însă, catalogate drept infracțiuni vamale. Aceasta deoarece, nu implică încălcarea cărorva relementări vamale. De fapt, în calitate de act normativ

de referință (extrapenal) pentru normele de la art.240[1] CP RM apare Legea Republicii Moldova privind piața produselor petroliere, nr.461 din 30.07.2001 [92]. Faptul că nu constituie încălcări vamale, rezultă implicit, din tehnica legislativă de amplasare a contravenției conexe (comercializarea pe piaţa internă a motorinei importate pentru consum propriu sau utilizarea ei în alte scopuri decât pentru consum propriu, dacă aceste acțiuni nu constituie infracțiune) (alin.(9) art.277 C.contr. RM)) alături de alte încălcări ale legislației în domeniul pieței produselor petroliere, nu însă alături de încălcarea regulilor vamale.

În concluzie, infracțiunile vamale sunt parte componentă a infracțiunilor săvârșite în sfera activității economice externe. Acestea însă, nu se suprapun. În acord cu legislația penală a Republicii Moldova, doar infracțiunile prevăzute la art.248 şi 249 CP RM pot fi atribuite la categoria infracțiunilor vamale. În același timp, *lato sensu*, acestea sunt parte a infracțiunilor săvârșite în sfera activității economice externe.

Deci, convențional, infracțiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă şi cele reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăților vamale pot fi denumite infracțiuni vamale. Aceasta deoarece atât infracțiunile de contrabandă, cât şi cele de eschivare de la achitarea plăților vamale sunt fapte comise în sfera vamală. Prin săvârșirea acestor infracțiuni sunt lezate valorile sociale şi relațiile sociale aferente acestora care apar şi se dezvoltă în sfera vamală. Deci, drept criteriu fundamental de grupare a infracțiunilor economice în anumite categorii serveşte sfera activității economice în care acestea sunt săvârșite. Bunăoară, avându-se în vedere acest criteriu, infracțiunile economice sunt clasificate în mai multe categorii, ca: infracțiuni fiscale, infracțiuni săvârșite pe piața de capital, infracțiuni săvârșite în sfera concurenței etc. Categorie a infracţiunilor economice formează şi infracțiunile vamale. După cum infracțiunile prevăzute la art.244, 244[1] şi 250 CP RM sunt considerate infracțiuni fiscale, tot aşa şi infracțiunile prevăzute la art.248 şi 249 CP RM trebuie catalogate drept infracțiuni vamale. Or, este fără echivoc că infracţiunile de contrabandă şi cele de eschivare de la achitarea plăților vamale, pe de o parte, sunt comise în sfera vamală, iar, pe de altă parte, atentează la relațiile sociale ce apar şi se dezvoltă în legătură cu activitatea vamală. De aici rezultă un alt criteriu de grupare a infracțiunilor economice, şi anume: obiectul de atentare generic similar. Atât infracţiunile de contrabandă, cât şi cele de eschivare de la achitarea plăților vamale lezează valori şi relații sociale aferente activității vamale.

De asemenea, drept temei de evidenţiere a subgrupului infracţiunilor vamale îl constituie ramura de drept vamal formată din norme juridice ce reglementează relaţiile sociale apărute între reprezentanţii organelor vamale şi subiecţii implicaţi în activitatea de trecere a bunurilor peste frontiera vamală.

În plus, însuşi legiuitorul ne îndeamnă, indirect, să conchidem că faptele infracţionale sus-indicate fac parte din categoria infracţiunilor vamale. De exemplu, definiţia legală a contrabandei (care în cea mai mare parte se suprapune cu conţinutul normelor de incriminare de la art.248 CP RM) este inserată, *inter alia*, în reglementările Codului vamal al Republicii Moldova, şi anume: în cadrul art.224 CV RM. Cât priveşte infracţiunile de eschivare de la achitarea plăţilor vamale, chiar din titulatura articolului rezultă că faptele respective se comit în sfera activităţii vamale. Incriminarea unor astfel de fapte este rezultatul neonorării obligaţiei de plată a taxelor vamale obligatorii stabilite prin lege pentru trecerea anumitor bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Nu de aceeaşi părere este V.Berliba, care include eschivarea de la achitarea plăților vamale în categoria infracțiunilor fiscale [6, p.134]. După S.E. Semionov, eschivarea de la achitarea plăţilor vamale atentează atât asupra relaţiilor sociale din sfera vamală, cât şi asupra celor din sfera fiscală [221, p.201]. În opinia noastră însă, infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale constituie infracțiuni vamale. *Primo* – cu riscul de a ne repeta, consemnăm că la clasificarea infracțiunilor economice, majoritatea teoreticienilor evidențiază grupul infracțiunilor din sfera activității economice externe (categorie în care sunt cuprinse infracțiunile vamale), din care fac parte și infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale. *Secundo* – din titulatura și din dispoziția normelor de la art.249 CP RM rezultă că faptele enunțate sunt infracțiuni vamale; or, legiuitorul sancționează eschivarea de la achitarea plăţilor vamale, nu a plăților fiscale. *Tertio* – dispoziția art.249 CP RM fiind una de blanchetă, face trimitere la alte acte normative cu caracter extrapenal, printre care Codul vamal, ca fiind actul de referință de bază. *Quarto* – din punctul de vedere al tehnicii legislative, art.249 CP RM succede art.248 CP RM (care, la fel, cuprinde mai multe infracțiuni vamale). Astfel, considerăm că legiuitorul moldav intenționat a făcut acest lucru, vrând să stabilească grupul infracțiunilor ce atentează la relațiile sociale din sfera vamală. De aici rezultă un alt argument – *quinto*: infracțiunile de contrabandă și cele de eschivare de la achitarea plăților vamale protejează același grup de relații sociale (au obiect juridic de subgrup comun).

Mai mult, în acord cu prevederile art.268 din Codul de procedură penală [21], competent să efectueze urmărirea penală în privinţa infracţiunilor prevăzute la art.248 şi 249 CP RM este organul de urmărire penală al Serviciului Vamal.

Tocmai din considerentele enunțate *supra*, suntem de părere că infracțiunile prevăzute la art.248 și 249 CP RM formează categoria infracțiunilor vamale potrivit legislației penale a Republicii Moldova.

În același timp, acestea sunt parte componentă a infracțiunilor economice, fapt dictat de amplasarea tehnico-legislativă a normelor ce incriminează numitele fapte infracționale.

Considerăm că legiuitorul moldav, pe bună dreptate, a decis amplasarea art.248 şi 249 CP RM în Capitolul X din Partea Specială a Codului penal intitulat „Infracţiuni economice”; or, activitatea vamală este una dintre cele mai importante forme ale activităţii economice a statului. În acest sens, chiar din Preambulul Codului vamal al Republicii Moldova rezultă că acesta stabileşte principiile juridice, economice şi organizatorice ale activităţii vamale şi este orientat spre apărarea suveranităţii şi securităţii economice a Republicii Moldova (sublinierea ne aparţine – *n.a.*). La fel, *inter alia*, art.11 din CV RM prevede în calitate de atribuţii de bază ale organului vamal: apărarea intereselor economice ale statului; participarea la elaborarea măsurilor de politică economică referitor la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală.

În concluzie, fără tăgadă, suntem pe poziţia că, în acord cu legislaţia penală a Republicii Moldova, faptele prejudiciabile prevăzute la art.248 şi 249 CP RM formează categoria infracţiunilor vamale, fiind corect amplasate în cadrul capitolului din Partea Specială a Codului penal destinat protecţiei economiei naţionale ca valoare socială fundamentală.

Dar ce înţelegem prin infracţiune vamală în acord cu legislaţia Republicii Moldova?

Avându-se în vedere faptul că în literatura de specialitate din Republica Moldova prea puţină atenţie este acordată relevării conceptului de infracţiune vamală, vom reproduce unele definiţii din doctrina rusă, care, cu uşurinţă, pot fi extrapolate la cadrul legal din Republica Moldova.

Astfel, B.V. Voljenkin defineşte infracţiunile vamale ca fiind acele fapte socialmente periculoase îndreptate asupra activităţii economice externe [188, p.179]. Mult mai detaliată este definiţia dată de M.A. Cociubei, în opinia căruia, prin infracţiune vamală trebuie de înţeles orice faptă (acţiune sau inacţiune) socialmente periculoasă săvârşită intenţionat, prevăzută şi interzisă de legea penală, ce atentează asupra ordinii şi condiţiilor de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor, mijloacelor de transport, cu încasarea plăţilor vamale, efectuarea vămuirii şi controlului vamal [202, p.11]. O poziţie similară o are autorul rus G.P. Cacichina care defineşte infracţiunile vamale ca fiind faptele (acţiunile sau inacţiunile) socialmente periculoase, săvârşite cu vinovăţie, interzise de legea penală, ce atentează asupra relaţiilor sociale din sfera reglării trecerii mărfurilor şi altor obiecte peste frontiera vamală [201, p.9].

Alţi autori indică că infracţiunile vamale sunt acele fapte socialmente periculoase, săvârşite cu vinovăţie, penal pedepsibile, ce atentează asupra sferei activităţii economice legate de ordinea scoaterii şi introducerii pe teritoriul vamal a mărfurilor şi valorilor, peste frontiera vamală, contrar interdicţiilor stabilite prin lege [199, p.42; 242, p.14].

În accepţiunea lui V.M. Malinovskaia infracţiunile vamale sunt considerate acele fapte socialmente periculoase, săvârşite cu vinovăţie, interzise de legea penală, ce atentează la

securitatea economică a statului, la interesele sale financiare, săvârşite prin încălcarea regulilor stabilite de legislaţia vamală [207, p.82].

S.Iu. Ivanova prin infracţiuni vamale înţelege atentările socialmente periculoase, săvârşite cu vinovăţie, ce încalcă esenţial activitatea organelor vamale de realizare a sarcinilor şi obiectivelor stabilite de legislaţie [200, p.21].

În viziunea lui A.I. Tulenev infracţiunile vamale reprezintă acele fapte socialmente periculoase, săvârşite cu vinovăţie, interzise de legislaţiile statelor membre ale Uniunii Vamale, sub ameninţarea aplicării pedepsei, în condiţiile realizării activităţii economice externe, legate de trecerea frontierei vamale şi care încalcă esenţial activitatea organelor vamale în realizarea scopului şi sarcinilor, stabilite de legislaţia statelor membre ale Uniunii Vamale [226].

D.A. Postnova menţionează că infracţiunile vamale sunt acele încălcări săvârşite cu vinovăţie, pasibile de pedeapsă penală, săvârşite de persoane ce au atins vârsta răspunderii penale, fapte ce atentează la ordinea stabilită prin acte normative naţionale şi internaţionale în domeniul vamal, de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor [213, p.14]. Considerăm că cea din urmă accepţiune nu este conform cadrului legal al Republicii Moldova, aceasta deoarece nu doar persoana fizică, ci şi cea juridică sunt pasibile de pedeapsă penală pentru săvârşirea infracţiunilor de contrabandă şi celor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale.

În ceea ce ne priveşte, suntem de părere că pentru definirea conceptului de infracţiune vamală este indispensabilă identificarea trăsăturilor unei asemenea categorii infracţionale. În calitate de astfel de particularităţi A.I. Tulenev evidenţiază: săvârşirea infracţiunii în sfera activităţii economice externe; trecerea mărfurilor, a valorilor şi a mijloacelor de transport peste frontiera vamală, prin importul, exportul şi reîntoarcerea acestora; încălcarea normelor legislaţiei vamale şi penale; competenţa organelor vamale la elucidarea respectivelor încălcări [225, p.213]. După L.D. Laricev, infracţiunilor vamale le este caracteristic faptul că sunt comise în legătură cu trecerea frontierei vamale [204, p.95]. La fel, evidenţiem că infracţiunile vamale sunt comise intenţionat şi, pot lua forma acţiunii sau inacţiunii.

Suplimentar, considerăm că pentru a defini infracțiunea vamală, pe de o parte, este necesară alegația către norma de la alin.(1) art.14 CP RM, normă care conține definiția legală a infracțiunii, în general, iar, pe de altă parte, trebuie puse în evidență valorile și relațiile sociale lezate sau puse în pericol prin comiterea faptelor infracționale enunțate.

Primo – potrivit alin.(1) art.14 CP RM, infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală. *Secundo* – infracțiunile vamale atentează la valorile și la relațiile sociale aferente activității vamale.

Avându-se în vedere criteriile enunţate *supra*, în cele din urmă, *în conformitate cu* ***legislaţia penală a Republicii Moldova****, prin infracțiuni vamale trebuie înțeles faptele prejudiciabile care pot lua forma acțiunii sau inacțiunii, săvârşite cu intenție, pasibile de pedeapsă penală, comise în sfera activităţii economice externe în legătură cu trecerea bunurilor peste frontiera vamală, prin ignorarea reglementărilor vamale, fapte ce atentează la valorile și relațiile sociale aferente activității vamale, prevăzute la art.248 și 249 CP RM*.

Că sunt infracțiuni vamale faptele prejudiciabile sus-enunțate din legislația penală a Republicii Moldova și a României ne-o demonstrează, inclusiv, titulatura Convenției internaționale semnate la Nairobi, la 9 iunie 1977 [91], ratificată atât de Republica Moldova, cât și de România, și anume: Convenția internațională privind asistența administrativă reciprocă pentru prevenirea, investigarea și reprimarea infracțiunilor vamale (sublinierea ne aparține – *n.a.*). Potrivit art.1 din numita Convenție, termenul „infracțiune vamală" înseamnă orice încălcare sau tentativă de încălcare a legislației vamale. Este cert că prin comiterea contrabandei și a eschivării de la achitarea plăților vamale, folosirii de acte nereale sau folosirii de acte falsificate se încalcă normele legislației vamale, ceea ce denotă, o dată în plus, că numitele fapte sunt considerate infracțiuni vamale.

2.2. Conotaţii normative privind infracţiunile vamale

Relațiile sociale din sfera vamală sunt reglementate preponderent de Codul vamal, precum și de alte acte normative, inclusiv de cele subordonate legii, printre care hotărârile Guvernului Republicii Moldova. Un loc aparte îi revine legislației penale, care vine să incrimineze și să sancționeze faptele socialmente periculoase săvârşite în sfera vamală.

Preliminar, menționăm că deoarece infracțiunile din sfera vamală prejudiciază interesele economice, sociale și fiscale, precum și interesele legitime ale comerțului, Republica Moldova a aderat prin Legea nr.275-XV din 21.06.2001 la Convenția internațională privind asistența administrativă reciprocă pentru prevenirea, investigarea și reprimarea infracțiunilor vamale, prin intermediul căreia administrațiile vamale ale statelor membre își acordă asistență administrativă reciprocă, având drept scop aplicarea corectă a legislației vamale, prin prevenirea, investigarea și reprimarea infracțiunilor vamale.

Istoria activității vamale în Republica Moldova începe după proclamarea independenței, la 27 august 1991, odată cu intrarea în vigoare a Decretului Președintelui Republicii Moldova cu privire la subordonarea instituțiilor vamale situate pe teritoriul țarii [63], nr.189 din 03 septembrie 1991, fiind primele structuri de stat create după declararea independenței [115, p.156].

După semnarea Decretului, la 06 septembrie 1991, este adoptată Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.496 cu privire la înființarea punctelor de trecere și control vamal (actualmente abrogată) [71], în acord cu care trecerea mărfurilor și a oricăror altor bunuri peste frontiera de stat a Republicii Moldova se va face numai prin punctele de trecere a frontierei și de control vamal.

Primul Cod vamal al Republicii Moldova, adoptat la 9 martie 1993 [26] (actualmente abrogat prin Legea nr.1149-XIV din 20.07.2000), a constituit actul legislativ de bază ce reglementa principiile organizatorice și de activitate ale sistemului vamal, iar în Capitolul XIV (Încălcarea regulilor vamale, art.72 lit.j)) legiuitorul a definit indirect infracțiunile de contrabandă drept trecerea de mărfuri, de obiecte și de alte valori peste frontiera vamală, eludându-se controlul vamal, adică prin alte locuri decât cele avizate de organele vamale ori în afara orelor de control vamal, sau tăinuindu-le de acesta, adică folosindu-se ascunzători ori prin alte metode care împiedică descoperirea mărfurilor, obiectelor și a altor valori.

Codul vamal al Republicii Moldova în redacția anului 1993 a suferit în timp modificări. Ca rezultat, a fost adoptat noul Cod vamal al Republicii Moldova [27], care vine să reglementeze mai minuțios multitudinea de relații sociale din sfera vamală, inclusiv faptele infracționale din acest domeniu. În acord cu prevederile actualului Cod vamal, politica vamală este parte integrantă a politicii externe şi interne a statului şi urmăreşte asigurarea eficienţei operaţiunilor vamale, reglementarea schimbului de mărfuri pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, contribuţia la rezolvarea problemelor politice şi comerciale privind protecţia pieţei interne şi stimularea dezvoltării economiei naţionale, alte obiective stabilite de legislaţie.

Totodată, respectivul act normativ vine să definească unele fapte prejudiciabile săvârşite în sfera vamală. Bunăoară, la art.224 CV RM este dată următoarea definiţie conceptului de contrabandă: „Trecerea peste frontiera vamală de mărfuri, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el, săvârşită în proporţii mari sau deosebit de mari, fie în mod repetat, fie de un grup de persoane care s-au organizat pentru activitate de contrabandă, fie de o persoană cu funcţie de răspundere care face uz de situaţia de serviciu, fie prin folosirea frauduloasă de documente vamale şi de alte documente, fie însoţită de nedeclarare sau de declararea lor neautentică în documentele vamale sau în alte documente, o astfel de trecere de substanţe narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive şi explozive, de deşeuri nocive, de armament, de dispozitive de explodare, de arme de foc şi de muniţii, cu excepţia armelor de vânătoare cu ţeavă lisă şi a cartuşelor la ele, de valori culturale, precum şi nereturnarea pe teritoriul vamal a valorilor culturale scoase din ţară în cazul în care returnarea lor este obligatorie se consideră contrabandă şi se pedepseşte în conformitate cu Codul penal”.

De remarcat că între definiţia noțiunii de contrabandă din Codul vamal şi cea din Codul penal, pe alocuri, există o neconcordanță. În scopul soluţionării divergenţelor apărute atât la aprecierea, cât şi la calificarea contrabandei, ar fi binevenit ca norma de drept vamal stipulată la art.224 CV RM, să fie adusă în deplin acord cu art.248 CP RM, în conformitate cu care ofiţerii de urmărire penală efectuează calificarea şi urmărirea penală [126, p.71].

Totuși, potrivit legislației penale a Republicii Moldova, actul normativ menit să sancționeze persoana pentru comiterea infracțiunilor de contrabandă, în general, și a infracțiunilor vamale, în special, este Codul penal. Or, doar Codul penal este actul legislativ care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile şi dispoziţiile generale şi speciale ale dreptului penal, determină faptele ce constituie infracţiuni şi prevede pedepsele ce se aplică infractorilor. Iar în Republica Moldova unica lege penală este Codul penal, comparativ cu alte legislații (de exemplu, cu cea a României), unde există un șir de legi penale speciale care vin să incrimineze și să sancționeze faptele prejudiciabile săvârșite în anumite domenii ale vieții sociale.

Codul penal al Republicii Moldova din 24.03.1961 ((actualmente abrogat) în continuare – CP RM în redacţia din 1961) [22] conţinea reglementări referitoare la contrabandă. Aşadar, potrivit alin.(1) art.75 CP RM în redacţia din 1961, constituia infracţiune trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova de mărfuri, obiecte şi de alte valori în proporţii mari, cu excepţia celor indicate la alineatele doi şi trei din articolul dat, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el, fie cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, fie asociată cu nedeclararea sau cu declararea neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei.

Potrivit alin.(2) art.75 din acelaşi act normativ, formează contrabandă într-o altă variantă-tip trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova de armament, de dispozitive de explodare, de arme de foc, de muniţii, cu excepţia armelor de vânătoare cu ţeavă lisă şi a cartuşelor la ele, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el, fie cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, fie asociată cu nedeclararea sau cu declararea neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei. Contrabanda în altă variantă-tip era incriminată la alin.(3) art.75 CP RM în redacţia din 1961, în conformitate cu care constituia infracţiune trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova de valori culturale, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el, precum şi nereturnarea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie.

În acord cu alin.(5) art.75 CP RM în redacţia din 1961, răspunderea penală se agrava în cazul în care acţiunile prevăzute la alineatele (1)-(4) erau săvârşite în mod repetat sau de un grup

de persoane, care s-au organizat pentru activitate de contrabandă, sau de o persoană cu funcţie de răspundere făcându-se uz de situaţia de serviciu, precum şi contrabanda în proporţii deosebit de mari. În fine, în nota de la art.75 CP RM în redacţia din 1961 erau definite noţiunile de „valori culturale", „contrabanda săvârşită în proporţii mari şi în proporţii deosebit de mari". Potrivit aceleiaşi note, nu se considera contrabandă introducerea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, fără declaraţie, a mijloacelor băneşti, a mărfurilor, a obiectelor şi a altor valori în limitele stabilite de legislaţia în vigoare.

Infracţiunile de eschivare de la achitarea plăţilor vamale erau incriminate la art.164^8 CP RM în redacţia din 1961, în conformitate cu care constituiau infracţiuni eschivarea de la achitarea plăţilor vamale, săvârşită în proporţii mari. Răspunderea penală se agrava în cazul eschivării de la achitarea plăţilor vamale săvârşită în mod repetat, în urma unei înţelegeri prealabile de către un grup de persoane, precum şi în situaţia eschivării de la achitarea plăţilor vamale în proporţii deosebit de mari.

Exact ca în cazul infracțiunilor de contrabandă, şi art.164^8 CP RM în redacţia din 1961 conţinea o notă care, pe de o parte, explica sensul faptelor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale în proporţii mari şi în proporţii deosebit de mari, iar, pe de altă parte, instituia un temei special de liberare de răspundere penală a persoanelor vinovate. Astfel, în acord cu nota de la articolul nominalizat, persoana care săvârşea pentru prima dată infracţiunea prevăzută la alin.(1) art.164^8 putea fi absolvită de răspundere penală dacă contribuia activ la descoperirea infracţiunii şi repara integral paguba cauzată.

Observăm că respectivul temei de liberare de răspundere penală era aplicabil doar în ipoteza săvârşirii infracţiunii de eschivare de la achitarea plăţilor vamale în varianta-tip (prevăzută la alin.(1)), nu şi în cazul infracţiunii în varianta-agravată. De exemplu, acesta nu era aplicabil în situaţia eschivării de la achitarea plăţilor vamale atunci când fapta prejudiciabilă era săvârşită în urma unei înţelegeri prealabile de către un grup de persoane.

Actualul Cod penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002 [23], prevede la art.248 infracțiunile de contrabandă și la art.249 pe cele de eschivare de la achitarea plăților vamale drept infracțiuni pasibile de săvârşire în sfera vamală.

De consemnat că respectivele norme de incriminare din legislația penală a Republicii Moldova sunt norme de blanchetă, adică sunt norme care, pentru a afla conținutul acestora, este necesar de a se apela la unele acte normative din sfera extrapenalului. Iar exemplul elocvent în acest sens este Codul vamal al Republicii Moldova. La acesta se adaugă și alte acte normative cu caracter extrapenal. Tocmai din aceste considerente la aflarea conținutului constitutiv al

normelor de incriminare din Codul penal în mod indispensabil se va face trimitere la actele normative de referință, în „frunte” cu Codul vamal.

Din punct de vedere tehnico-legislativ, art.248 CP RM este format din cinci variante-tip de infracțiuni și o variantă agravată de infracțiune.

Astfel, contrabanda în prima variantă-tip (prevăzută la alin.(1) art.248 CP RM) presupune trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, obiectelor şi a altor valori în proporţii mari, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei.

Contrabanda în a doua variantă-tip (prevăzută la alin.(2) art.248 CP RM) reprezintă trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanţelor narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive şi explozive, precum şi a deşeurilor nocive şi a produselor cu destinaţie dublă, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei.

Contrabanda în a treia variantă-tip (prevăzută la alin.(3) art.248 CP RM) constituie trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a armamentului, a dispozitivelor explozive, a muniţiilor, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei.

Contrabanda în a patra variantă-tip (prevăzută la alin.(4) art.248 CP RM) presupune trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a valorilor culturale, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, precum şi nereturnarea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie.

Contrabanda în a cincea variantă-tip (prevăzută la lit.d) alin.(5) art.248 CP RM) constă în trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, obiectelor şi a altor valori în proporţii deosebit de mari, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei.

În fine, contrabanda în varianta agravată presupune săvârşirea acțiunilor/inacțiunilor infracționale prevăzute la alin.(1), (2), (3) sau (4): a) de către două sau mai multe persoane (lit.b) alin.(5) art.248 CP RM); b) de către o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu (lit.c) alin.(5) art.248 CP RM).

Cât privește infracțiunile reunite în cadrul art.249 CP RM (eschivarea de la achitarea plăților vamale), precizăm că, din punctul de vedere al tehnicii legislative, legiuitorul moldav a recurs la instituirea în cadrul articolului a două variante-tip şi a unei variante agravate.

Prima variantă-tip (prevăzută la alin.(1) art.249 CP RM) constă în eschivarea de la achitarea plăţilor vamale în proporţii mari. A doua variantă-tip (prevăzută la alin.(3) art.249 CP RM) presupune eschivarea de la achitarea plăţilor vamale în proporţii deosebit de mari. Varianta agravată (consemnată la lit.b) alin.(2) art.249 CP RM) constă în eschivarea de la achitarea plăților vamale atunci când fapta infracțională este săvârșită de două sau mai multe persoane.

La o analiză atentă a prevederilor legale în materia infracţiunilor din sfera vamală din fostul Cod penal al Republicii Moldova (în redacţia din 1961) şi actualul Cod penal, desprindem următoarele constatări:

– la descrierea tăinuirii de control vamal, în calitate de metodă de trecere ilegală peste frontiera vamală a Republicii Moldova a unor categorii de entităţi materiale/imateriale ce formează obiectul material/imaterial al infracţiunii, legiuitorul vine să specifice, în noul Cod penal, modalităţile concrete de tăinuire, şi anume: prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop;

– a fost lărgit cercul entităţilor care pot forma obiect material, în ipoteza trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a unor bunuri limitate în circuitul civil: a) în categoria entităţilor materiale cu statut special au fost incluse armele de vânătoare cu ţeava lisă şi cartuşele la ele, b) a fost introdusă o nouă variantă-tip a infracţiunii de contrabandă (alin.(2) art.248 CP RM) – normă care a venit să sancţioneze fapta de trecere ilegală peste frontiera de stat a Republicii Moldova a unor bunuri cu un statut special, şi anume: substanţe narcotice, psihotrope, substanţe cu efecte puternice, substanţe toxice etc.;

– principala diferenţă dintre reglementările date constă, însă, în faptul că s-a schimbat poziţia puterii legiuitoare faţă de obiectul protecţiei penale. Astfel, dacă, potrivit CP RM în redacţia din 1961, infracţiunile de contrabandă erau amplasate în cadrul Capitolului I din Partea Specială a Codului penal intitulat „Infracţiuni contra statului”, atunci, în conformitate cu prevederile legale din actualul Cod penal, respectivele fapte sunt amplasate în cadrul Capitolului X din Partea Specială a Codului penal – „Infracţiuni economice”. Astfel, în optica legiuitorului de astăzi, infracțiunile de contrabandă atentează la economia naţională ca valoare socială

fundamentală protejată de legea penală. În acelaşi timp, faţă de faptele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale, poziţia legiuitorului a rămas neschimbată. Astfel, atât în vechea lege penală, cât şi în cea nouă, acestea au fost amplasate într-un capitolul din Partea Specială a Codului penal dedicat protecţiei economiei naţionale, nu însă a statului;

– referitor la faptele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale, comparativ cu vechea reglementare, în cea nouă nu există un temei special de liberare de răspundere penală.

În *România,* de-a lungul timpului, legislația a incriminat infracțiunile vamale începând cu Legea emisă în vederea modificării Legii generale a vămilor din 15 iunie 1873, Legea generală a vămilor din 01 iunie 1905, Legea pentru administrația generală a vămilor din 13 aprilie 1933, Legea asupra vămilor nr.9 din 01 ianuarie 1949, Legea nr.6 din 28 decembrie 1961 privitoare la reglementarea regimului vamal al Republicii Populare Române.

În perioada comunistă, Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste România a adoptat primul Cod vamal – Legea nr.30 din 22 decembrie 1978 [82], care conținea 10 capitole și 75 de articole. Capitolul IX, intitulat „Răspunderi și sancțiuni", cuprindea textele de incriminare a infracțiunilor vamale. Noțiunea de infracțiune vamală a fost stabilită în acest Cod vamal la art.71, în acord cu care nerespectarea normelor cu privire la regimul vamal atrage, potrivit legii, după caz, răspunderea disciplinară, contravențională sau penală, precum și materială sau civilă. Deci, cei care săvârșeau infracțiuni vamale răspundeau, după caz, potrivit Codului penal, civil sau administrativ.

Din prevederile art.72 desprindem că infracțiunile vamale luau următoarele forme: trecerea peste frontieră a bunurilor prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal; folosirea de documente vamale false; folosirea de documente vamale privind alte bunuri decât cele prezentate în vamă; trecerea peste frontieră, fără autorizație, a armelor, muniților, substanțelor stupefiante și psihotrope etc.; sustragerea de la operațiunile de vămuire a bunurilor, săvârșită de una sau mai multe persoane înarmate sau constituite în bandă.

În Cod penal al României în redacţia din 2009 [25] nu există dispoziţii care să incrimineze faptele socialmente periculoase din sfera vamală. Nici în Codul penal al României (în redacţia din 1968) [24] nu exista vreo normă legală menită să incrimineze infracţiunile vamale. De fapt, Legea privind Codul vamal al României, nr. 86/2006, trebuie considerată lege specială cu dispoziţii penale menite să sancţioneze faptele infracţionale vamale. Anterior acesteia, legea specială cu dispoziții penale care incrimina faptele săvârșite în sfera activității vamale era Legea privind Codul vamal al României, nr.141 din 24 iulie 1997 [83].

Aşadar, comparativ cu legislaţia Republicii Moldova, în cea a României infracţiunile vamale sunt amplasate în cadrul unei legi speciale, nu însă în cadrul Codului penal. În Republica

Moldova însă, infracţiunile vamale sunt înscrise în Codul penal; or, în conformitate cu alin.(1) art.1 CP RM, Codul penal este unica lege penală a Republicii Moldova. În România situaţia este de altă natură. Pe lângă Codul penal, ca izvor de bază al dreptului penal se atestă şi alte acte normative cu caracter penal, care, la fel ca şi Codul penal, vin să incrimineze şi să sancţioneze diverse fapte socialmente periculoase, dar care sunt comise în anumite sfere ale vieţii sociale. Astfel, conchidem că în legislaţia României faptele socialmente periculoase săvârşite în sfera activităţii vamale sunt cuprinse într-o lege specială – Legea privind Codul vamal.

De menţionat că şi Codul vamal al Republicii Moldova conţine definiţia de contrabandă. Însă, respectivul act normativ nu incriminează faptele de contrabandă, precum nu incriminează nici faptele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale. Or, acest Cod nu conţine pedepse penale pentru săvârşirea numitelor fapte. Codul vamal constituie un act de referinţă pentru Codul penal.

După această digresiune vom încerca să trecem în revistă prevederile legale în materia infracțiunilor vamale din vechiul și noul Cod vamal al României. Or, cunoașterea prevederilor legale anterior existente, în cumul cu interpretarea istorică, permite practicianului o mai bună aplicare a legii penale la situații concrete din viața reală.

Astfel, din prevederile Codului vamal al României în redacţia din 1997 (actualmente abrogat) aflăm că infracțiunea de contrabandă în formă simplă se exprima prin trecerea mărfurilor și bunurilor peste frontiera vamală prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal (art.175). Contrabanda calificată era reglementată de art.176, în acord cu care constituia infracțiune trecerea peste frontieră, fără autorizaţie, a armelor, muniţiilor, materiilor explozive sau radioactive, a produselor şi a substanţelor stupefiante şi psihotrope, a precursorilor şi a substanţelor chimice esenţiale, a produselor şi a substanţelor toxice. Aici obiectul material al contrabandei poseda calități speciale. Codul vamal al României în redacţia din 1997 mai incrimina două infracţiuni vamale, dar sub alte denumiri decât aceea de contrabandă [124, p.307]. Astfel, la art.177 din aceeaşi lege era reglementată fapta de folosire, la autoritatea vamală, a documentelor vamale, de transport sau comerciale, care se referă la alte mărfuri sau bunuri decât cele prezentate în vamă (infracţiunea de folosire de acte nereale). Iar conform art.178, constituia infracțiune folosirea, la autoritatea vamală, a documentelor vamale, de transport sau comerciale falsificate (infracţiunea de folosire de acte falsificate).

Contrabanda în formă agravantă (art.179) consta în faptele definite la art.175-178, comise de una sau mai multe persoane înarmate ori constituite în bandă. Aceeași formă agravantă, incriminată la art.180, consta în aceea că faptele prevăzute la art.175-179 erau comise de angajați sau de reprezentanți ai unor persoane juridice care aveau ca obiect de activitate operațiuni de import – export, ori în folosul acestor persoane juridice.

În anul 2006 au apărut ultimele reglementări în domeniul dreptului vamal. Astfel, prin Legea nr. 86/2006 a fost adoptat noul Cod vamal al României, în vigoare și astăzi. Prin Hotărârea Guvernului României nr.707/2006 a fost aprobat Regulamentul de aplicare a noului Cod vamal al României [75]. Noul CV Rom este de fapt o revizuire a Legii nr.141/1997 (lege prin care a fost legiferat vechiul Cod vamal al României). Noul CV Rom apare ca rezultat al necesităţii de armonizare a legislaţiei României cu cerinţele Uniunii Europene. Au fost modificate mai multe articole pentru ca legea să corespundă cerinţelor actuale. Legea nr. 86/2006 asigură aplicarea Regulamentului Consiliului (CEE) nr.2913/92 de instituire a Codului vamal comunitar, cu modificările ulterioare, publicat în Jurnalul Oficial al Comunităţilor Europene nr.302/1992 [138].

Actualul Cod vamal al României detaliază infracţiunile săvârșite în sfera vamală a României, așa cum sunt reglementate în Titlul XII, Secţiunea 1. Infracţiunile sunt stabilite în două forme: consumată și neconsumată sub forma tentativei și în două moduri: simplă și agravată.

Așadar, noul CV Rom prevede la alin.(1) art.270 fapta de introducere în sau scoatere din ţară, prin orice mijloace, a bunurilor sau mărfurilor prin alte locuri decât cele stabilite pentru control vamal. Potrivit alin.(2) art.270 CV Rom, constituie, de asemenea, infracţiune de contrabandă şi se pedepseşte potrivit alin.(1): a) introducerea în sau scoaterea din ţară prin locurile stabilite pentru controlul vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, dacă valoarea în vamă a bunurilor sau a mărfurilor sustrase este mai mare de 20.000 lei în cazul produselor supuse accizelor şi mai mare de 40.000 lei în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri; b) introducerea în sau scoaterea din ţară, de două ori în decursul unui an, prin locurile stabilite pentru controlul vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, dacă valoarea în vamă a bunurilor sau a mărfurilor sustrase este mai mică de 20.000 lei în cazul produselor supuse accizelor şi mai mică de 40.000 lei în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri; c) înstrăinarea sub orice formă a mărfurilor aflate în tranzit vamal.

În conformitate cu alin.(3) al aceluiași articol, sunt asimilate infracţiunii de contrabandă şi se pedepsesc potrivit alin.(1) colectarea, deţinerea, producerea, transportul, preluarea, depozitarea, predarea, desfacerea şi vânzarea bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal cunoscând că acestea provin din contrabandă sau sunt destinate săvârşirii acesteia.

Contrabanda calificată este incriminată la art.271 CV Rom, în acord cu care constituie infracțiune introducerea în sau scoaterea din ţară, fără drept, de arme, muniţii, materiale

explozibile, droguri, precursori, materiale nucleare sau alte substanţe radioactive, substanţe toxice, deşeuri, reziduuri ori materiale chimice periculoase.

Fapta de folosire a unor acte nereale este incriminată la art.272 CV Rom, în conformitate cu care constituie infracțiune folosirea, la autoritatea vamală, a documentelor vamale, de transport sau comerciale care se referă la alte mărfuri sau bunuri ori la alte cantităţi de mărfuri sau bunuri, decât cele prezentate în vamă. Iar la art.273 CV Rom este prevăzută infracțiunea de folosire a unor acte falsificate, constituind infracțiune fapta de folosire, la autoritatea vamală, a documentelor vamale, de transport sau comerciale falsificate.

În fine, varianta agravată a infracțiunii este prevăzută la art.274 CV Rom, în acord cu care răspunderea penală pentru faptele infracționale prevăzute la art.270-273 CV Rom se agravează dacă faptele sunt săvârșite de una sau mai multe persoane înarmate ori de două sau mai multe persoane împreună.

2.3. Studiu de drept comparat în materia infracţiunilor vamale

În teoria dreptului penal se consemnează: „În mai multe ţări ale lumii infracțiunile de contrabandă sunt recunoscute ca fiind unele dintre cele mai periculoase tipuri de activitate criminală. Ca şi criminalitatea în general, infracțiunile de contrabandă, evident, vor exista atâta timp cât vor există frontierele de stat. Chiar şi în ţările dezvoltate, ca Statele Unite ale Americii, Germania, Marea Britanie, Franţa există contrabandă. În aceste ţări nici nu se pune întrebarea eradicării totale a acestor tipuri de crime. Eforturile organelor de urmărire penală sunt concentrate doar asupra reducerii nivelului contrabandei până la limitele controlate” [81, p.26]. Nu punem la îndoială existenţa unui atare fenomen chiar şi în statele cu economie avansată. În planul dreptului comparat interesează, în special, nu fenomenologia criminalităţii în sfera vamală, ci reglementările existente în acest domeniu. Cunoaşterea experienţei legislative a unor state străine ar putea determina însuşirea acestora de către legiuitorul moldav şi de către cel român în vederea eficientizării procesului de prevenire şi combatere a infracţiunilor, în general, şi a infracţiunilor vamale, în special. Tocmai din aceste raţionamente se impune efectuarea unei analize comparative a reglementărilor penale în materia incriminărilor din sfera vamală.

Deoarece Republica Moldova s-a desprins din „blocul” comunist, legislația vamală și cea penală au păstrat unele influențe din fosta Uniune Sovietică. De fapt, incriminările în sfera vamală din Codul penal al Republicii Moldova au pătruns în cadrul legislativ autohton prin intermediul filierei ruse. Iar acest lucru se datorează istoricului Republicii Moldova. Amprenta socialistă a fost pusă şi asupra legislației României, chiar dacă într-o măsură mai mică asupra legislaţiei. Din aceste motive, în cele ce urmează atenția noastră va fi focalizată pe analiza cadrului reglementar din Federația Rusă, în materia infracțiunilor vamale, precum și asupra celor

din alte state foste membre ale Uniunii Sovietice. Nu în ultimul rând, analizei comparative vor fi supuse reglementările penale din legislațiile altor state, în special ale celor europene.

Codul penal al Federației Ruse (în continuare – CP FR) [238], include în categoria infracţiunilor vamale: exportul ilegal de tehnologii, informaţii ştiinţifice şi tehnice, servicii, produse, materiale şi echipamente utilizate în producţia de arme de distrugere în masă, de arme şi de echipamente militare (art.189 CP FR); neîntoarcerea pe teritoriul Federaţiei Ruse a valorilor culturale (art.190 CP FR); eschivarea de la executarea obligației de repatriere a mijloacelor băneşti în valută străină sau în moneda naţională a Federației Ruse (art.193 CP FR); eschivarea de la achitarea plăţilor vamale (art.194 CP FR); contrabanda cu bani în numerar și/sau instrumente financiare (art.200.1 CP FR); contrabanda cu produse alcoolice și/sau produse din tutun (art.200.2 CP FR).

De consemnat că în rândul infracțiunilor contra securității vamale anterior intra și fapta de contrabandă economică. Aceasta era incriminată în art.188 CP FR. Prin Legea Federației Ruse din 07 decembrie 2011, nr.420, art.188 CP FR a fost abrogat, astfel încât fapta de contrabandă economică (cu bunuri ce nu posedă calități speciale) nu mai constituie astăzi infracțiune, potrivit legislației Federației Ruse. În același timp, contrabanda cu substanțe cu efect puternic, cu substanțe otrăvitoare, toxice, explozive, radioactive, cu surse de radiații, materiale nucleare, arme de foc sau principalele părți ale acestora, dispozitive explozive, muniții, arme de distrugere în masă, mijloace de livrare a acestora, alte arme, alte echipamente militare, precum și cu materiale și echipamente care pot fi folosite pentru a crea arme de distrugere în masă, mijloace de livrare a acestora, precum şi cu bunuri şi resurse strategice sau cu valori culturale ori cu cele mai valoroase animale sălbatice și resurse biologice acvatice, a fost reamplasată în cadrul Capitolului XXIV „Infracțiuni împotriva securității publice” din cadrul Secțiunii IX „Infracțiuni împotriva securității și ordinii publice” din Partea Specială a Codului penal (art.226.1 CP FR). Totodată, contrabanda cu substanțe narcotice, psihotrope și precursori ai acestora sau cu analoage, cu plante ce conțin substanțe narcotice, psihotrope sau precursori ai acestora, sau cu părți ale acestora, care conțin substanțe narcotice, psihotrope și precursori ai acestora, cu instrumente sau echipamente aflate sub control special și utilizate pentru fabricarea substanțelor narcotice sau psihotrope, a fost reamplasată în cadrul Capitolului XXV destinat protecției sănătății publice și conviețuirii sociale (art.229.1 CP FR).

În context, subliniem următorul fapt: conținutul art.248 CP RM în mare parte a preluat conținutul fostului art.188 CP FR. Această preluare se datorează influenței pronunțate a legislației Federației Ruse asupra celei din Republica Moldova, avându-se în vedere că aceasta din urmă este un stat fost membru al Uniunii Sovietice.

În condițiile legislației penale actuale a Federației Ruse, punctăm următoarele aspecte definitorii cu privire la infracțiunile din sfera vamală potrivit CP FR:

– existența unor norme incriminatorii în legislația penală a Federației Ruse care lipsesc în legislaţia penală a Republicii Moldova şi în cea a României (este cazul infracțiunii de eschivare de la executarea obligației de repatriere a mijloacelor băneşti în valută străină sau în moneda naţională a Federației Ruse);

– incriminarea într-un articol distinct a faptei de neîntoarcere pe teritoriul Federaţiei Ruse a valorilor culturale, comparativ cu legislația penală a Republicii Moldova, unde, din punct de vedere tehnico-legislativ, o astfel de faptă infracțională este incriminată în cadrul art.248 CP RM, alături de celelalte infracțiuni reunite sub denumirea generică de contrabandă;

– specificarea expresă în cadrul normei de la art.194 CP FR a persoanei fizice și a celei juridice în calitate de subiect al infracțiunilor de eschivare de la achitarea plăților vamale;

– agravarea răspunderii și a pedepsei penale pentru eschivarea de la achitarea plăților vamale săvârșită: a) de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu (lit.a) alin.(3) art.194 CP FR) *și* b) cu aplicarea violenței asupra unei persoane care efectuează controlul vamal sau de frontieră (lit.b) alin.(3) art.194 CP FR);

– existența unor norme distincte menite să incrimineze contrabanda cu anumite bunuri (ce conțin calități speciale).

În materia infracţiunilor vamale, un loc aparte îl ocupă legislația penală a statului vecin – Ucraina. La art.201 din ***Codul penal al Ucrainei*** (în continuare – CP Uc) [240] este incriminată fapta de contrabandă, definită ca trecerea peste frontiera vamală a Ucrainei, prin eludarea sau tăinuirea de la controlul vamal a valorilor culturale, a substanțelor otrăvitoare, cu efect puternic, explozive, a materialelor radioactive, a armelor și a munițiilor (cu excepția armei de vânătoare cu țeavă lisă), precum și a mijloacelor tehnice speciale pentru obținerea ascunsă a informației. Răspunderea penală se agravează dacă infracțiunea este comisă de un grup criminal organizat, de către o persoană anterior condamnată pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de același articol sau de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu.

Remarcăm că legiuitorul ucrainean a inclus în lista entităților materiale susceptibile de trecere ilegală peste frontiera vamală doar acele entităţi care posedă anumite calități speciale. Trecerea peste frontiera vamală a Ucrainei a unor mărfuri sau bunuri fără prezența unor calități speciale nu cade sub incidența legii penale. Similar legiuitorului rus, cel ucrainean a considerat un asemenea comportament ca fiind lipsit de pericol social. La fel, comparativ cu legislația Republicii Moldova și cu cea a României, în lista obiectelor materiale ale infracțiunii de contrabandă, potrivit art.201 CP Uc, nu intră arma de vânătoare cu țeavă lisă. În același timp, la

categoria obiectelor materiale sunt incluse mijloacele tehnice speciale destinate obținerii ascunse a informației.

Precizăm că, potrivit legislației penale a Ucrainei, lista metodelor de săvârșire a faptei de trecere a frontierei vamale este una mai restrictivă. Drept metode de săvârșire a faptei legiuitorul stabilește doar tăinuirea și eludarea de la controlul vamal. Anterior, contrabanda, potrivit legii penale a Ucrainei, era amplasată în categoria infracțiunilor contra statului; actualmente însă, contrabanda este amplasată în cadrul Capitolului VII „Infracțiuni în sfera activității economice" din Partea Specială a Codului penal.

Contrabanda cu substanțe narcotice, psihotrope, precursori și analoagele acestora, cu medicamente contrafăcute este incriminată la art.305 CP Uc, în cadrul Secțiunii a XIII-a „Infracțiuni în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope și împotriva sănătății".

În ***Codul penal al Azerbaidjanului*** (în continuare – CP Az) [233] infracțiunile vamale sunt amplasate în cadrul Capitolului XXIV – Infracțiuni în sfera activității economice. Aici evidențiem următoarele infracțiuni vamale: a) contrabanda (art.206 CP Az); b) neîntoarcerea pe teritoriul Republicii Azerbaidjan a obiectelor din patrimoniul artistic, istoric și arheologic (art.207 CP Az); c) neîntoarcerea de peste hotare a valutei străine (art.208 CP Az); d) eschivarea de la achitarea plăților vamale (art.209 CP Az).

Principalele aspecte definitorii ale infracțiunilor vamale, potrivit legislației Azerbaidjanului, constau în:

– incriminarea într-un articol separat a faptei de nereturnare pe teritoriul vamal al Azerbaidjanului a valorilor culturale ce formează patrimoniul artistic, istoric și arheologic;

– incriminarea faptei de neîntoarcere de peste hotare a valutei străine. De menționat că, potrivit legislației Republicii Moldova, o astfel de faptă constituie o încălcare fiscală, pasibilă de sancționare cu amendă. Astfel, conform Legii Republicii Moldova cu privire la reglementarea repatrierii de mijloace bănești, mărfuri și servicii provenite din tranzacțiile economice externe, nr.1466 din 29.01.1998 [87], controlul asupra repatrierii mijloacelor băneşti, a mărfurilor şi serviciilor provenite din tranzacţiile economice externe se efectuează de către organele Serviciului Fiscal de Stat în timpul controalelor efectuate la agenţii economici, în modul stabilit de legislaţie. Constatarea încălcărilor şi aplicarea sancţiunilor pecuniare se efectuează de către organele Serviciului Fiscal de Stat în baza rezultatelor verificării datelor privind nerespectarea de către agenţii economici a termenelor de încasare (repatriere) a mijloacelor băneşti şi a celor materiale. Nerespectarea termenelor de repatriere a mijloacelor băneşti, a celor materiale şi serviciilor se sancţionează cu amendă, aplicată agenţilor economici, în proporţie de 0,1 la sută din suma (valoarea) mijloacelor nerepatriate pentru fiecare zi calendaristică de întârziere;

– prezența circumstanței agravante „cu aplicarea violenței față de persoana care exercită controlul vamal” în cadrul articolului ce incriminează contrabanda;

– excluderea armei de vânătoare cu țeavă lisă, precum și a munițiilor corespunzătoare pentru aceasta, din lista entităților materiale susceptibile de trecere a frontierei vamale, în contextul infracțiunii prevăzute la art.206.2 CP Az;

– includerea armelor de distrugere în masă în lista entităților materiale cu statut special care pot constitui obiect material al infracțiunii de contrabandă. Potrivit legislației penale a Republicii Moldova, o astfel de faptă cade sub incidența art.140^1 CP RM (utilizarea, dezvoltarea, producerea, dobândirea în alt mod, prelucrarea, deţinerea, stocarea sau conservarea, transferarea directă sau indirectă, păstrarea, transportarea armelor de distrugere în masă);

– prezența temeiului special de liberare de răspundere penală a făptuitorului pentru comiterea eschivării de la achitarea plăților vamale. Pentru a opera numitul temei de liberare de răspundere penală este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: a) făptuitorul să fi comis pentru prima oară o astfel de faptă; b) făptuitorul să fi reparat prejudiciul cauzat prin săvârșirea infracțiunii.

În ***Codul penal al Armeniei*** (în continuare – CP Ar) [236], ca și în legislațiile penale ale majorității statelor foste membre ale Uniunii Sovietice, infracțiunile vamale sunt amplasate în cadrul capitolului din Partea Specială a Codului penal destinat protecției activității economice. De remarcat e şi faptul că legiuitorul armean a incriminat doar contrabanda.

În varianta-tip de la alin.(1) art.215 CP Ar, în calitate de obiect material, alături de mărfurile lipsite de calități speciale, apar valorile culturale. Totodată, în calitate de metode de săvârșire a infracțiunii sunt prevăzute: a) eludarea de la controlul vamal; b) tăinuirea de controlul vamal; c) folosirea frauduloasă a documentelor vamale sau a altor tipuri de documente. În acelaşi timp, legiuitorul nu a prevăzut în calitate de metode: nedeclararea sau declararea neautentică.

Comparativ cu norma de la alin.(1) art.215 CP Ar, în cea de la alin.(2) legiuitorul a omis să specifice, în general, metoda de săvârșire a infracțiunii, aceasta nefiind, deci, semn constitutiv.

Răspunderea penală se agravează în cazul săvârşirii infracțiunii: a) de către o persoană eliberată de anumite forme ale controlului vamal sau de către o persoană împuternicită cu trecerea peste frontiera vamală a unor bunuri sau mijloace de transport speciale eliberate de la efectuarea controlului vamal (pct.2 alin.(3) art.215 CP Ar); b) de către un grup criminal organizat (alin.(4) art.215 CP Ar).

Cât privește circumstanța agravantă consemnată la pct.2 alin.(3) art.215 CP Ar, constatăm că aceasta presupune prezența unei calități speciale a subiectului infracțiunii sau a bunurilor trecute peste frontiera vamală.

Potrivit ***Codului penal al Kazahstanului*** (în continuare – CP Kz) [237], infracţiunile vamale sunt prevăzute în cadrul Capitolului VII din Partea Specială a Codului penal intitulat „Infracţiuni în sfera activităţii economice". Drept infracţiuni vamale sunt considerate: a) contrabanda economică (art.209 CP Kz); neîntoarcerea de peste hotarele ţării a valutei străine şi a monedei naţionale (art.213 CP Kz); eschivarea de la achitarea plăţilor şi taxelor vamale (art.214 CP Kz).

Exact ca şi legiuitorul rus, cel kazah a decis incriminarea separată a contrabandei cu anumite bunuri cu calităţi speciale. Este vorba de contrabanda cu bunuri interzise sau cu cele limitate în circuitul civil (art.250 CP Kz). În opinia legiuitorului kazah, contrabanda cu astfel de entităţi, în plan principal, lezează securitatea publică, dar nu economia ţării. După cum se arată în doctrină, pericolul social al contrabandei cu substanţe narcotice se echivalează cu cel al contrabandei cu arme, fiind lezate relaţiile sociale cu privire la securitatea publică [219, p.74].

Infracţiunile vamale din ***Codul penal al Uzbekistanului*** (în continuare – CP Uz) [239] sunt amplasate în Capitolul XII din Partea Specială – „Infracţiuni împotriva bazelor economiei". În categoria infracţiunilor vamale este inclusă fapta de încălcare a legislaţiei vamale (art.182 CP Uz). În linii generale, infracţiunea prevăzută la art.182 CP Uz este corespondentă celei de la alin.(1) art.248 CP RM. Contrabanda cu bunuri interzise sau limitate în circuitul civil este incriminată la art.246 CP Uz, fiind amplasată în cadrul capitolului destinat protecţiei securităţii publice. De remarcat că, potrivit legislaţiei uzbece, este considerată contrabandă doar trecerea bunurilor peste frontiera vamală a unor bunuri interzise sau limitate în circuitul civil. Trecerea ilegală peste frontiera vamală a altor bunuri decât a celor interzise sau limitate în circuitul civil este catalogată drept faptă de încălcare a legislaţiei vamale, nu însă drept contrabandă. Cu alte cuvinte, în accepţiunea legiuitorului uzbec, la economia ţării atentează fapta de încălcare a legislaţiei vamale (art.182 CP Uz). *Per a contrario,* contrabanda atentează la securitatea publică.

Cât priveşte fapta de încălcare a legislaţiei vamale, comparativ cu legislaţia penală a Republicii Moldova, pentru antrenarea răspunderii penale pentru trecerea ilegală peste frontiera vamală a anumitor mărfuri în proporţii mari, prin metodele expres prevăzute de lege (care sunt similare cu cele din art.248 CP RM), este obligatoriu ca anterior făptuitorul să fi fost supus răspunderii contravenţionale pentru comiterea unei fapte similare. Considerăm defectuoasă inserarea în textul legii de către legiuitorul uzbec a semnului calificativ, potrivit căruia trecerea bunurilor peste frontiera vamală se va considera infracţiune doar după aplicarea sancţiunilor contravenţionale. O atare situaţie, când repetarea faptelor contravenţionale constituie o infracţiune, duce în mod inevitabil la încălcarea principiului neadmiterii tragerii la răspundere penală de două ori pentru una şi aceeaşi faptă. Tocmai de aceea, nu putem să nu fim de acord cu

poziţia autorilor autohtoni S.Brînza şi V.Stati care afirmă: „Săvârşirea în trecut a faptei contravenţionale, pentru care făptuitorul a suportat deja sancţiunea corespunzătoare, nu poate servi pe viitor în calitate de probă, pretext sau temei în vederea aplicării răspunderii penale" [13, p.5].

Merită atenţie şi analiza legislaţiei penale a Republicii Populare Chineze în materia cercetată. Legiuitorul chinez a dedicat mai multe norme menite să incrimineze contrabanda economică, contrabanda cu diverse bunuri interzise sau limitate în circuitul civil şi unele fapte derivate contrabandei. Potrivit alin.(1) art.151 din ***Codul penal al Republicii Populare Chineze*** (în continuare – CP Ch) [235], în prima variantă-tip este incriminată contrabanda cu arme, muniţii, materiale radioactive şi semne băneşti false. La alin.(2) art.151 CP Ch este stabilită răspunderea penală pentru contrabanda cu valori culturale, aur, argint şi alte metale preţioase, precum şi cu animale preţioase. La alin.(3) art.151 CP Ch se regăseşte contrabanda cu plante rare şi cu produse din acestea.

Contrabanda cu filme pornografice, casete video, casete audio, imagini, materiale imprimate şi alte materiale cu caracter pornografic este incriminată la art.152 CP Ch. Legiuitorul moldav însă, într-o anumită măsură, stabileşte răspunderea penală pentru comiterea unor astfel de fapte la art.208^1 CP RM (pornografia infantilă), normă care sancţionează, *inter alia,* importul şi exportul de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulţi copii implicaţi în activităţi sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică. Deci, legiuitorul moldav nu sancţionează importul şi exportul de imagini sau alte reprezentări cu persoane adulte implicate în activităţi sexuale, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale persoanelor adulte.

După această digresiune, în continuare menţionăm că la art.153 CP Ch este prevăzută contrabanda cu alte mărfuri şi obiecte săvârşită cu eschivarea de la achitarea plăţilor vamale. La art.155 CP Ch este stabilită răspunderea penală pentru achiziţionarea ilegală a mărfurilor de contrabandă. Una dintre formele complicităţii calificate la comiterea contrabandei este incriminată la art.156 CP Ch, în conformitate cu care se consideră infracţiune înţelegerea prealabilă cu contrabandistul, acordarea unui credit acestuia sau a mijloacelor financiare, a cecului, acordarea serviciilor de transport, serviciilor de păstrare şi de transmitere poştală. A doua formă a complicităţii calificate la contrabandă este prevăzută la art.157 CP Ch, potrivit căruia se pedepseşte penal tăinuirea armată a contrabandei.

Avându-se în vedere lupta acerbă a statelor asiatice, în general, şi a Republicii Populare Chineze, în special, cu fenomenul traficului ilicit de droguri, legiuitorul chinez a decis să

incrimineze într-un capitol separat contrabanda cu substanţe narcotice. Aşadar, la art.347 CP Ch este stabilită răspunderea penală pentru contrabanda cu substanţe narcotice, indiferent de parametrii cantitativi ai acestora. Tot aici este prevăzută răspunderea penală pentru instigarea minorilor la săvârşirea contrabandei cu substanţe narcotice.

În alt registru, în ceea ce priveşte legislaţiile penale ale statelor vest-europene, surprindem tendinţa incriminării infracţiunilor vamale în legi speciale, similar legiuitorului român. Astfel, în ***dreptul penal italian*** contrabanda este incriminată de Textul unit al legilor vămilor [247]. Respectivul act normativ este o coreluare a Legii vamale din 1940, adaptată noilor condiţii economice. Potrivit art.282 din acest act normativ, contrabanda este un delict care constă în sustragerea mărfurilor introduse în sau scoase din ţară de la plata taxelor vamale şi de la efectuarea controlului vamal. Pe lângă pedeapsă, legea prevede obligarea făptuitorilor la plata taxelor vamale şi măsura confiscării în totalitate a mărfii. În doctrina penală se arată că contrabanda vamală, în sensul legislației italiene, nu presupune nici o înșelătorie (fraudă specifică), fiind suficientă dorința de introducere a mărfii pe teritoriul statului, în afara controlului vamal, oricare ar fi intenția destinației vamale [34, p.95]. Cu privire la participație, jurisprudenţa a considerat că răspunderea celor implicaţi într-un fel sau altul trebuie să fie identică, adică autorilor, complicilor şi instigatorilor să li se aplice acelaşi tratament sancţionator [169, p.141].

În art.295 din respectivul act normativ sunt prevăzute următoarele forme agravate ale contrabandei: a) folosirea unor mijloace de transport aparţinând altor persoane decât făptuitorilor. Prin această reglementare s-a urmărit descurajarea infractorilor de a folosi mijloacele de transport ale altor persoane pentru a evita confiscarea lor, neavând relevanță dacă făptuitorul cunoaște proprietarul mijlocului de transport sau dacă acesta şi-a dat consimţământul pentru utilizarea vehiculului; b) săvârşirea infracţiunii de către o persoană înarmată. În doctrina penală italiană, în comparație cu cea română, prin expresia „persoană înarmată” se înțelege că infractorii trebuie să poarte armele în mod vizibil pentru a intimida; c) săvârşirea infracţiunii de către trei sau mai multe persoane între care a existat o înţelegere fie tacită, fie expresă; d) săvârşirea contrabandei în concurs cu un alt delict (cum ar fi acela de fals ori de corupţie).

În ***Franța***, infracţiunile vamale sunt incriminate prin Codul vamal (în continuare – CV Fr) [246]. Acestea sunt amplasate în cadrul Capitolului VI din Titlul XII intitulat „Dispoziții represive”. Din art.408 CV Fr reiese că există cinci clase de contravenții vamale și trei clase de delicte vamale.

Codul vamal francez face distincţie între contrabanda la importuri şi cea la exporturi. Astfel, orice introducere pe teritoriul vamal într-un mod ilegal constituie import de contrabandă.

Există delict de contrabandă şi atunci când importul este realizat pe cale legală închisă, însă temporar traficului internaţional [81, p.27].

Definiția contrabandei este prevăzută în alin.(1) art.417 CV Fr: importul sau exportul efectuat în afara birourilor vamale, ca și orice violare a dispozițiilor legale sau reglementate referitoare la deținerea și la transportul mărfurilor în interiorul spațiului vamal.

Pot constitui, *inter alia*, acte de contrabandă, delict de clasa I, după cum reiese din dispoziția normei de la alin.(2) art.417 CV Fr: debarcarea sau îmbarcarea frauduloasă de mărfuri în incinta porturilor sau în afara acestora; sustragerea sau substituirea în timpul transportului a mărfurilor expediate sub regim suspensiv; nerespectarea fără un motiv legitim a itinerariilor și a orarelor fixate; importurile sau exporturile fără declarație, când mărfurile sunt trecute printr-un birou vamal și sustrase de la control prin ascunderea în ascunzători special amenajate sau în spații goale care nu sunt în mod normal destinate depozitării mărfurilor.

Potrivit art.415 CV Fr, delictele de clasa a II-a, sancționate mai aspru în comparație cu delictele de clasa I, sunt: încercarea sau recurgerea prin export, import, transfer sau compensație, la o operațiune financiară între Franța și alte ţări referitoare la fonduri despre care se știe că provin, direct sau indirect, dintr-un delict prevăzut în Codul vamal sau dintr-o infracțiune la legea substanțelor sau plantelor otrăvitoare considerate stupefiante.

Delictul de clasa a III-a se referă la contrabanda calificată și constă în săvârșirea delictului vamal de către mai mult de șase persoane ori de către trei sau mai multe persoane dacă au întrebuințat un vehicul, o navă sau orice ambarcațiune maritimă sau fluvială.

În ceea ce privește contravențiile vamale din CV Fr, acestea sunt împărțite în cinci clase, cuprinse de art.410 – 413 bis. Acestea sunt sancționate în funcție de gravitate doar cu amendă sau cu amendă și închisoare de la 10 zile la o lună, însoțite de confiscarea mărfurilor. Astfel, după cum reiese din art.410 CV Fr, din clasa I fac parte, de exemplu: orice omisiune sau inexactitate referitoare la una din indicațiile pe care declarațiile vamale trebuie să le conțină, dacă neregula nu are nici o influență asupra aplicării taxelor sau a prohibițiilor; orice infracțiune la regulile de calitate sau de ambalare impuse la import sau la export, când aceasta nu are ca scop sau ca efect obținerea unei rambursări, a unei exonerări, a unei taxe reduse sau a unui avantaj financiar. Contravenții de clasa a II-a cuprinse în art.411 CV Fr sunt, *inter alia*: deficitele la numărul de colete declarate sau transportate cu permis de liberă trecere sau document doveditor; prezentarea la destinație cu sigiliul rupt sau falsificat a mărfurilor expediate cu sigilii de plumb sau alte sigilii de vamă. Contravenții de clasa a III-a (art.412 CV Fr) formează: orice declarație falsă despre felul, valoarea sau originea mărfurilor importate, exportate sau aflate sub un regim suspensiv, când un impozit de vamă sau o taxă oarecare este eludată sau diminuată; orice

declarație falsă despre desemnarea destinatarului real sau a expeditorului real; orice deturnare de mărfuri neprohibite de la destinația lor privilegiată; absența listei vamale sau neprezentarea originalului listei; orice diferență privitoare la natura mărfurilor înscrise pe liste sau declarate sumar. Contravenții de clasa a V-a, prevăzute de art.413 bis CV Fr, reprezintă: nedeclararea banilor sau a operațiunilor efectuate; fapta persoanei căreia i s-a retras aprobarea sau autorizarea de vămuire şi care continuă fie să îndeplinească pentru altcineva, direct sau indirect, formalitățile de vamă privind declararea detaliată a mărfurilor, fie să beneficieze, direct sau indirect, de toate sau de o parte din remunerațiile prevăzute de lege.

Mărfurile pot fi considerate a fi introduse în ţară prin contrabandă atunci când se constată lipsa documentelor prin care se poate justifica originea ori se prezintă autorităţii vamale documente false, inexacte, incomplete sau inaplicabile. De asemenea, se consideră a fi introdusă prin contrabandă şi orice marfă ce excede cantităţii înscrise în acte ori este neînscrisă în acte [130, p.70].

Analiza legislaţiei unor ţări arată că contrabanda nu întotdeauna este considerată ca fiind o crimă aparte. Astfel, ***Legea vamală a Regatului Unit al Marii Britanii*** din 1979 nu foloseşte noţiunea de contrabandă pentru niciuna dintre infracţiunile vamale prevăzute la art.123-135 [251]. Totuşi, avându-se în vedere conţinutul textelor de incriminare, se poate aprecia că există o similitudine între ceea ce consideră contrabandă legislaţiile neolatine şi infracţiunile vamale din legea britanică.

Astfel, în art.123 din Legea Regatului Unit al Marii Britanii este prevăzută infracţiunea de import ilegal care constă în: a) aducerea mărfurilor din străinătate sau dintr-o zonă liberă fără anunţarea autorităţilor vamale în condiţiile prevăzute de lege; b) folosirea sau transferul mărfurilor din depozite fără permisiunea autorităţilor vamale; c) descărcarea de pe nave, fără permisiunea autorităţilor vamale sau prin orice mijloace de eludare a controlului, a mărfurilor nedeclarate, a celor încărcate iniţial pentru export sau a celor admise la export prin compensare sau scutire de taxe; d) încărcarea pe nave a mărfurilor fără a fi menţionate în manifestul încărcăturii *(cargo manifest)* şi fără a fi declarate la autoritatea vamală; dacă mărfurile au fost descoperite înaintea plecării navei din port, fapta se consideră încercare de a efectua un import ilegal (tentativă); dacă nu se descoperă posesorul mărfurilor, responsabilitatea pentru aceste mărfuri revine comandantului navei [81, p.28].

În alt context, cu privire la studiul comparat efectuat, menţionăm că unele forme ale contrabandei, drept cea mai răspândită infracţiune vamală, sunt amplasate în secţiuni, capitole diferite decât cele în care este incriminată contrabanda economică, fapt care are să însemne poziţia autorităţii legislative din aceste state – de a apăra alte valori sociale decât cele ce derivă

din economia naţională ca valoare socială, prin incriminarea unor astfel de comportamente. Este de menţionat în context ***Codul penal al Japoniei*** (în continuare – CP Ja) [241], în care unele forme ale contrabandei sunt prevăzute în capitole distincte. Spre exemplu, în Capitolul XIV „Infracțiuni referitoare la opium" este amplasat art.138 ce incriminează fapta de import al opiumului și alte acțiuni în privința opiumului sau a mijloacelor folosite la consumul opiumului săvârşite de către persoane ce administrează domeniul vamal. Contrabanda cu opium săvârșită de alte persoane decât cele abilitate cu administrarea domeniului vamal este sancționată de art.136 CP Ja. În ***Codul penal al Danemarcei***, importul și exportul substanțelor narcotice, psihotrope, al armelor și al dispozitivelor explozive sunt amplasate în cadrul Capitolului XX – „Infracțiuni care prezintă pericol pentru societate" [234].

În ***Codul penal al Austriei*** [248] în Secțiunea a VII-a „Infracțiuni împotriva mediului înconjurător" se conține art.177a care stabilește, *inter alia*, răspunderea penală pentru importul, exportul și tranzitul armelor de distrugere în masă. O normă analogică este învederată în ***Codul penal al Poloniei*** [249], amplasată în cadrul capitolului destinat ocrotirii mediului înconjurător. Astfel, în acord cu § 2 art.183 din acest Cod penal, este supusă răspunderii penale fapta de import ilegal al substanţelor dăunătoare mediului înconjurător.

2.4. Concluzii la Capitolul 2

1) Conceptul infracţiunilor vamale, sfera de întindere a acestora, limitele de atribuire a faptelor socialmente periculoase la categoria infracţiunilor vamale se află în strictă dependenţă cu cadrul normativ al fiecărui stat.

2) În conformitate cu legislaţia penală a Republicii Moldova, prin infracțiuni vamale trebuie înțeles faptele prejudiciabile care pot lua forma acțiunii sau inacțiunii, săvârşite cu intenție, pasibile de pedeapsă penală, comise în sfera activităţii economice externe în legătură cu trecerea bunurilor peste frontiera vamală, prin ignorarea reglementărilor vamale, fapte ce atentează la valorile și relațiile sociale aferente activității vamale, prevăzute la art.248 și 249 CP RM.

3) Convențional, infracțiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă și cele reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăților vamale pot fi denumite infracțiuni vamale, aceasta deoarece atât infracțiunile de contrabandă, cât și cele de eschivare de la achitarea plăților vamale sunt fapte comise în sfera vamală, având deci, același obiect juridic de subgrup.

4) Comparativ cu CP RM în redacţia din 1961, potrivit căruia infracțiunile de contrabandă erau amplasate în cadrul Capitolului I din Partea Specială a Codului penal intitulat „Infracţiuni

contra statului", în conformitate cu prevederile legale din actualul Cod penal, infracțiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă sunt amplasate în cadrul Capitolului X din Partea Specială a Codului penal – „Infracţiuni economice".

5) Legiuitorii statelor străine au poziţii diferite față de numărul și conţinutul infracţiunilor vamale, precum şi față de amplasarea tehnico-legislativă în cadrul legii penale a normelor ce le incriminează, poziţii care sunt condiţionate, în special, de nivelul de dezvoltare economică, de tradiţiile istorice stabilite, de specificul relaţiilor externe, inclusiv al celor comerciale etc.

6) În legislațiile penale ale unor state străine lipsesc normele corespunzătoare celei de la art.249 CP RM (de exemplu, a Ucrainei, Armeniei, Uzbekistanului etc.). Pe aceeași poziție se situează legiuitorul român, care nu consideră infracțiune eschivarea de la achitarea plăților vamale.

7) În majoritatea statelor ex-sovietice, în legislaţia ce vizează infracţionalitatea în sfera vamală, fapta de nereturnare pe teritoriul vamal a valorilor culturale ce formează patrimoniul artistic, istoric și arheologic este incriminată într-un articol separat.

8) În ceea ce priveşte legislaţiile penale ale statelor vest-europene, surprindem tendinţa de a incrimina infracţiunile vamale în legi speciale, similar legiuitorului român.

3. ELEMENTELE PREEXISTENTE ALE INFRACŢIUNILOR VAMALE ÎN ACORD CU LEGISLAŢIA REPUBLICII MOLDOVA ŞI CU CEA A ROMÂNIEI

3.1. Obiectul infracţiunii

3.1.1. Obiectul juridic al infracţiunii

Reiterăm că în legislația României lipsește un articol care să incrimineze eschivarea de la achitarea plăților vamale. În sfera vamală, legiuitorul român a incriminat: contrabanda simplă, contrabanda calificată, folosirea de acte nereale și folosirea de acte falsificate. La analiza contrabandei (simple și calificate) se va face o incursiune atât în legislația Republicii Moldova, cât și în cea a României; la analiza folosirii de acte nereale și folosirii de acte falsificate se va face trimitere la normele din Codul vamal al României, în timp ce la analiza eschivării de la achitarea plăților vamale se va face uz de normele Codului penal al Republicii Moldova. Totuşi, demersul nostru ştiinţific va cuprinde, într-o măsură considerabilă, analiza infracţiunilor de contrabandă; or, acestea reprezintă unele dintre cele mai grave fapte, susceptibile de a fi săvârşite în sfera raporturilor juridice vamale, fiindcă prin comiterea lor se ameninţă sau se lezează efectiv atât economia naţională şi, implicit, bugetul statului, cât şi valori de maximă importanţă într-o democraţie reală: ordinea publică, interesele legitime ale cetăţenilor [15, p.25]. Din această cauză, incriminarea acestor fapte este imperativă, căci ordinea şi disciplina în sfera raporturilor juridice vamale nu ar putea fi asigurată fără incriminarea contrabandei [129, p.65]. Fiind unele dintre infracţiunile de bază care lezează substanţial potenţialul economic al statului, faptele de contrabandă distrug principiile statalităţii, alimentează sursele care ameninţă chiar siguranţa naţională, favorizează apariţia şomajului, dezvoltarea moravurilor antisociale şi antiumane, comiterea altor infracţiuni cu caracter transfrontalier, generând neliniştea şi nesiguranţa în rândul populaţiei [111, p.8].

În continuare vom supune analizei elementele preexistente ale infracţiunilor vamale în acord cu legislația Republicii Moldova și cu cea a României.

În cele ce urmează, atenția noastră va fi focusată pe cercetarea obiectului infracțiunilor vamale. Preliminar, menționăm că infracţiunea nu poate fi concepută fără preexistenţa unei anumite realităţi împotriva căreia se îndreaptă actul de conduită şi care constituie obiectul acestui act [17, p.195]. Ţinând cont de existenţa unei astfel de realităţi, conchidem că obiectul infracţiunii îl reprezintă valorile şi relaţiile sociale împotriva cărora se îndreaptă actul de conduită infracţional şi care fie pune în pericol valorile şi relaţiile sociale protejate de legea penală, fie le lezează.

Luând în considerare gradul de ierarhizare a valorilor sociale care formează obiectul infracţiunii, evidenţiem obiectul juridic general, obiectul juridic generic şi obiectul juridic special. Tocmai în raport cu aceste categorii ale obiectului juridic vor fi supuse investigării infracţiunile vamale din legislaţia penală a Republicii Moldova şi din cea a României.

Obiectul juridic general al infracţiunii, inclusiv al infracţiunilor vamale, potrivit legislaţiei penale a Republicii Moldova şi celei a României, îl constituie ansamblul relaţiilor sociale privitoare la ordinea de drept, adică privitoare la totalitatea valorilor sociale apărate de legea penală împotriva infracţiunilor [70, p.180]. Prin raportare la legislaţia penală a Republicii Moldova, obiectul juridic general se identifică cu conţinutul normei de la alin.(1) art.2 CP RM, potrivit căruia: „Legea penală apără, împotriva infracţiunilor, persoana, drepturile şi libertăţile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituţională, suveranitatea, independenţa şi integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea şi securitatea omenirii, precum şi întreaga ordine de drept".

Cât priveşte **obiectul juridic generic**, în doctrină se menţionează că acesta reprezintă fasciculul determinat de valori sociale şi de relaţii sociale – identice sau omogene, care, datorită acestei entităţi sau omogenităţi, sunt ocrotite de un grup determinat de norme penale ce se află în relaţii strânse de reciprocitate şi care se completează reciproc [10, p.119]. Unii autori indică: „…obiectul juridic generic este criteriul de sistematizare a Părţii Speciale a legii penale. Pe lângă această însemnătate tehnico-legislativă pe care o prezintă obiectul juridic generic, numita categorie are şi un aport substanţial în activitatea de aplicare a legii penale, şi anume: permite a determina corect esenţa unei sau altei infracţiuni, înlesnind identificarea altor semne ale componenţei infracţiunii, graţie cărora se reduce sfera de căutare a normei de incriminare, facilitând astfel procesul de încadrare juridică a faptei; ajută la selectarea celor mai eficiente procedee de luptă şi profilaxie cu paleta de infracţiuni care o compun; facilitează perceperea gradului de pericol social, a caracterului şi particularităţilor daunelor cauzate prin grupul respectiv de infracţiuni etc [28, p.39]."

Obiectul juridic generic sau de grup se individualizează pe subdiviziuni de infracţiuni, în funcţie de importanţa socială cu adevărat prejudiciată. Obiectul juridic de grup a fost folosit de legiuitor pentru a clasifica infracţiunile din Partea Specială a Codului penal. Profesorul S.Brînza menţionează că acest caracter prejudiciabil al infracţiunilor, care au în comun acelaşi obiect juridic generic, determină în linii generale consecutivitatea repartizării capitolelor corespunzătoare în Partea Specială a legislaţiei penale, în funcţie de semnificaţia comparativă a unor sau a altor grupuri de valori sociale şi de relaţii sociale aferente [10, p.145]. Într-adevăr, în dependenţă de obiectul juridic generic, Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova a

fost împărţită în 18 capitole, printre care şi Capitolul X – „Infracţiuni economice”. Potrivit autorului N.Sîrbu, o asemenea abordare permite a sesiza că domeniul de apărare penală al tuturor incriminărilor de la Capitolul X al Părţii Speciale a Codului penal al Republicii Moldova este economia naţională, privită ca valoare socială fundamentală [162, p.68]. De aceeaşi părere este S.Timofei [170, p.142].

V.Stati menționează că obiectul juridic generic al tuturor infracțiunilor economice este constituit din relațiile sociale cu privire la economia națională (*alias* relații sociale economice), bazate pe următoarele principii de desfășurare a activității economice: libertatea activității economice; exercitarea activității economice în temeiuri legale; concurența loială a subiectelor activității economice; buna-credință a subiectelor activității economice; interzicerea formelor vădit infracționale ale conduitei subiectelor activității economice [166, p.13]. Aşadar, economia naţională este valoarea socială fundamentală apărată prin mijloace juridico-penale împotriva infracţiunilor economice [137, p.120].

Referindu-se la obiectul juridic generic al infracțiunilor de contrabandă, G.S. Ghireaev arată că acesta îl reprezintă relaţiile sociale, al căror conţinut îl formează libera activitate economică externă şi securitatea economică a statului, care reprezintă garantul principal în asigurarea suveranităţii economice a statului [190, p.8]. După A.I. Boico şi L.Iu. Rodina, obiectul juridic generic al infracțiunilor de contrabandă este constituit din totalitatea relaţiilor economice care stau la baza realizării activităţilor economice [182, p.121]. În opinia lui R.Sobieţki, obiectul juridic generic al infracțiunilor de contrabandă îl formează relațiile sociale care se bazează pe principiile realizării activității economice [164, p.77]. Autorul rus G.P. Cacichina relevă că obiectul juridic generic al infracţiunilor vamale, inclusiv al infracțiunilor de contrabandă, îl reprezintă relaţiile sociale apărate de legea penală din sfera activității economice [201, p.19].

În cele din urmă, cu referire la legislaţia Republicii Moldova, conchidem că din denumirea Capitolului X al Părţii Speciale a Codului penal al Republicii Moldova „Infracţiuni economice”, capitol în care sunt amplasate şi infracţiunile prevăzute la art.248 şi 249 CP RM, reiese că obiectul juridic generic al infracțiunilor reunite sub denumirea generică de contrabandă şi al celor reunite sub denumirea generică de eschivare de la achitarea plăţilor vamale îl reprezintă economia naţională ca valoare socială fundamentală, precum şi relaţiile sociale aferente acestei valori.

Comparativ cu legislaţia Republicii Moldova, în cea a României infracțiunile vamale sunt incriminate într-o lege penală specială, motiv din care nu mai putem afirma că şi în cazul legislaţiei române în materia infracţiunilor vamale este valabilă teza, potrivit căreia obiectul

juridic generic al infracţiunii poate fi desprins din titulatura capitolului şi a secţiunii în care este amplasată norma incriminatoare. Or, Codul vamal al României cuprinde doar incriminările ce vizează faptele infracţionale săvârşite în sfera vamală, nu şi alte fapte ilegale. Chiar şi aşa, infracţiunile vamale, potrivit legislaţiei României, posedă obiect juridic generic. Care, însă, este acesta? Potrivit autorilor români C.Voicu, A.Boroi, F.Sandu şi I.Molnar, obiectul juridic generic al infracţiunilor privind regimul vamal (*a se citi* – infracţiunilor vamale – *n.a.*) îl constituie acele relaţii sociale referitoare la regimul vamal a căror naştere şi normală desfăşurare sunt condiţionate de ocrotirea specială a operaţiunilor de vămuire a bunurilor, precum şi a celorlalte operaţiuni vamale ce reclamă legalmente exigenţe deosebite cu prilejul trecerii peste frontieră a bunurilor [177, p.261]. Alți autori sunt de părere că obiectul juridic generic al infracțiunilor vamale îl reprezintă relațiile sociale care au în vedere normala desfășurare a activității în afaceri prin respectarea regimului vamal [178, p.303]. În accepţiunea lui O.Predescu, obiectul juridic comun al infracţiunilor vamale îl formează relaţiile sociale referitoare la trecerea peste frontiera de stat numai prin punctele de control vamal a mărfurilor şi altor obiecte ale persoanelor fizice sau juridice şi numai pe bază de documente autentice şi conforme realităţii [136, p.259].

În ce ne privește, considerăm că, alături de alte fapte infracţionale similare, prin săvârşirea contrabandei simple, contrabandei calificate, folosirii de acte nereale sau de acte falsificate se atentează asupra economiei statului şi relaţiilor sociale ce derivă din respectiva valoare socială fundamentală într-un stat cu economie de piaţă. În context, subscriem poziţiei autorului N.Giurgiu care susţine că legile extrapenale ce conţin dispoziţii penale vizează grupe de relaţii speciale, care sunt organizate în subsisteme speciale de ocrotire penală, ţinându-se seama de aceeaşi distincţie ordonatoare [69, p.164]. Prin aceeaşi distincţie ordonatoare autorul are în vedere gruparea obiectului juridic pe categorii, similar grupării existente în Codul penal. Tocmai de aceea nu avem cum să nu fim de acord cu poziția din doctrină, potrivit căreia obiectul juridic generic al numitelor infracțiuni îl constituie relațiile sociale care asigură respectarea regimului stabilit pentru anumite activități economice (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [175, p.187]. Pe o poziție similară se află V.Bujor și O.Pop, care enunță că obiectul juridic generic îl reprezintă totalitatea relațiilor sociale, ocrotite, privitoare la activitățile economice, comerciale și financiare, și a căror existență nu poate fi concepută fără incriminarea faptelor care lezează economia națională (sublinierea ne aparține – *n.a.*), împiedică activitatea agenților economici și prejudiciază interesele economice ale populației [15, p.31].

În cele din urmă, concluzionăm că ***obiectul juridic generic*** al infracţiunilor vamale, prevăzute la art.248 şi 249 CP RM, reieşind din amplasarea tehnico-legislativă a normelor de

incriminare, precum şi a infracţiunilor vamale din legislaţia penală a României, îl formează *economia naţională, precum şi relaţiile sociale aferente numitei valori sociale*.

În acelaşi timp, ca rezultat al clasificării doctrinare a infracţiunilor economice în mai multe subgrupe, printre care grupa infracțiunilor din sfera activității economice externe (ca parte a acestora fiind infracțiunile vamale), considerăm că infracţiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă şi de eschivare de la achitarea plăților vamale, formând grupul infracțiunilor vamale, atentează la un *grup comun* de relații sociale inerente activității din sfera vamală. Prin urmare, conchidem că infracțiunile prevăzute la art.248 și 249 CP RM au același **obiect juridic de subgrup.** Pe bună dreptate opinează S.Prodan că, deşi Capitolul X din Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova nu este structurat pe secţiuni divizionare, corespunzătoare obiectelor juridice de subgrup ale infracţiunilor economice, este posibilă totuşi identificarea unor asemenea obiecte pentru subgrupurile care se desprind din clasificarea infracţiunilor economice [137, p.121]. În continuare, S.Prodan opinează că identificarea obiectului juridic de subgrup al infracţiunilor economice în funcţie de domeniile economiei naţionale permite defalcarea subgrupurilor de infracţiuni care aduc atingere relaţiilor sociale ce se desfăşoară şi se dezvoltă, de exemplu, <u>în domeniul vamal</u> (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), fiscal, comercial şi în alte domenii ale economiei naţionale [137, p.121]. Deci, conținutul obiectului juridic de subgrup se află în strictă dependență de clasificarea infracțiunilor economice pe anumite categorii. Infracțiunile fiscale au același obiect juridic de subgrup. Același lucru îl putem afirma despre infracțiunile legate de desfășurarea activității de întreprinzător. Asemenea și infracțiunile vamale atentează la același obiect juridic de subgrup – *relațiile sociale inerente activității din sfera vamală*. Existența unui astfel de obiect este recunoscută în doctrina autohtonă. Spre exemplu, R.Sobieţki susține că <u>obiectul tipizat sau de subgrup al infracțiunilor de contrabandă</u> (sublinierea ne aparține – *n.a.*) este format din totalitatea relațiilor sociale, al căror conținut îl formează libera activitate economică externă, politica economică externă și securitatea economică a statului [164, p.77]. În același context, Iu.I. Sucicov subliniază că obiectul juridic de subgrup al tuturor infracțiunilor vamale îl formează relațiile sociale referitoare la activitatea economică externă [224, p.12]. Tot aici, Iu.I. Sucicov arată, just, că tocmai obiectul juridic de subgrup este criteriul de delimitare a infracțiunilor vamale de celelalte infracțiuni economice, ca: infracțiunile din sfera activității de întreprinzător, infracțiunile fiscale, infracțiunile din sfera financiar-creditară etc [224, p.12]. Totodată, precizăm că infracțiunile vamale se deosebesc între ele prin prisma obiectului juridic special distinct.

După conturarea obiectului juridic generic, în cele ce urmează vom supune investigaţiei **obiectul juridic special** al infracţiunilor vamale.

Ab initio, afirmăm că obiectul juridic special îl reprezintă valoarea socială individuală concretă care este lezată sau pusă în pericol nemijlocit prin comiterea unei fapte infracţionale concrete. În acelaşi timp, obiectul juridic special se află în strictă dependenţă de obiectul juridic generic al infracţiunii. De aceea, pentru identificarea obiectului juridic special al infracţiunilor vamale trebuie luat în calcul obiectul juridic generic al numitelor infracţiuni.

Astfel, cât priveşte infracțiunile de contrabandă din legislaţia penală a Republicii Moldova, opiniile doctrinare sunt diferite vizavi de conţinutul obiectului juridic special. În viziunea lui R.Sobieţki, infracțiunile de contrabandă, în mod special, atentează la principiul interdicției comportamentului criminal în activitatea economică [164, p.78]. Pe o poziţie similară se află N.A. Lopaşenco, care consideră că obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă îl formează relațiile sociale ce sunt asimilate cu principiul interzicerii formelor de comportament criminal în activitatea economică [205, p.508]. I.Macari este de părere că obiectul infracțiunilor de contrabandă îl formează relaţiile sociale care reglementează circulaţia mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova şi asigură depunerea în buget a plăţilor vamale [110, p.258]. După alți autori, obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă este constituit din totalitatea relațiilor sociale care asigură ordinea de trecere legală a mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova [3, p.537]. Alţi teoreticieni sunt de părere că obiectul juridic special al contrabandei îl formează relaţiile sociale referitoare la regimul vamal, relaţii a căror desfăşurare şi dezvoltare normală este condiţionată de respectarea regulilor impuse de lege privind controlul vamal de mărfuri sau de alte bunuri [2, p.395]. În accepțiunea lui Iu.I. Sucicov, obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă îl reprezintă ordinea de trecere a mărfurilor, precum și a mijloacelor de transport peste frontiera vamală, stabilită pentru asigurarea unei activități economice externe normale, adică relațiile sociale care apar între organele puterii de stat și cele de conducere, pe de o parte, și întreprinzătorii, organizațiile, cooperativele, precum și persoanele fizice, pe de altă parte, în procesul trecerii bunurilor peste frontiera vamală [224, p.14-15]. În opinia altor autori, obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă îl constituie relaţiile sociale cu privire la stabilirea prin reglementarea vamală a ordinii de trecere a diferitelor mărfuri sau obiecte peste frontiera vamală [228, p.565]. P.A. Modestov consideră că obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă îl reprezintă relaţiile sociale ce formează ordinea şi condiţiile de trecere a bunurilor peste frontiera vamală [209, p.16]. Alți autori, însă, susţin că în calitate de obiect juridic special al infracțiunilor de contrabandă apare ordinea de trecere a mărfurilor și a mijloacelor de transport peste frontiera vamală, deoarece exportul și importul este reglementat, inclusiv, prin intermediul stabilirii interdicțiilor și limitărilor în conformitate cu legislația [216, p.25].

În viziunea lui L.Gîrla şi Iu.Tabarcea obiectul juridic special al infracţiunilor de contrabandă îl formează relaţiile sociale ce asigură securitatea vamală a Republicii Moldova şi stabilirea ordinii de trecere a mărfurilor şi a mijloacelor de transport peste frontiera vamală a Republicii Moldova [192, p.670]. După S.Brînza, V.Stati şi Gh. Nicolaev obiectul juridic special al infracţiunilor prevăzute la art.248 CP RM îl formează relaţiile sociale cu privire la securitatea vamală a Republicii Moldova [14, p.281; 134, p.840; 166, p.429]. Subscriem celor din urmă poziţii; or, tocmai securitatea vamală ca parte componentă a securităţii economice a statului este valoarea socială de bază împotriva căreia sunt îndreptate faptele infracţionale consemnate la art.248 CP RM. În acest sens, Codul vamal al Republicii Moldova stabileşte principiile juridice, economice şi organizatorice ale activităţii vamale şi este orientat spre apărarea suveranităţii şi securităţii economice a Republicii Moldova (sublinierea ne aparţine – *n.a.*). În calitate de atribuţii ale organului vamal, CV RM prevede, *inter alia*, asigurarea securităţii economice a statului (lit.c) art.11). Nu putem împărtăşi punctul de vedere ce-i aparţine lui A.B. Magzumov care susține că obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă îl reprezintă inviolabilitatea frontierei vamale ca valoare socială [206, p.66]. Nu putem fi de acord nici cu poziția teoretică, potrivit căreia infracțiunile de contrabandă se aseamănă cu trecerea ilegală a frontierei de stat prin faptul că protejează unul și același obiect – inviolabilitatea frontierei de stat [164, p.178]. Prin incriminarea infracțiunilor de contrabandă legiuitorul dorește protejarea securității vamale, nu însă a inviolabilității frontierei de stat. Ultima valoare socială este protejată prin normele de la art.362 CP RM (trecerea ilegală a frontierei de stat).

În alt registru, în literatura de specialitate se opinează că infracțiunile de contrabandă se includ în categoria infracţiunilor pluriobiectuale, aceasta deoarece concomitent atentează asupra mai multor obiecte ale protecţiei penale: obiectul juridic special principal îl formează ordinea de trecere a mărfurilor şi a altor obiecte peste frontiera vamală, în timp ce obiectul juridic special secundar, în dependenţă cu tipul mărfii sau al obiectului trecut ilegal peste frontiera vamală, îl constituie sănătatea populaţiei, securitatea publică, interesele financiare ale statului, interesele consumatorului etc [217, p.11-12]. I.Macari relevă că infracțiunile de contrabandă au un obiect adăugător – ordinea publică (în cazul contrabandei cu armament) sau sănătatea populației (în cazul contrabandei cu substanțe narcotice, radioactive, toxice etc.) [110, p.258]. În contextul contrabandei cu valori culturale, autorii V.Berliba și R.Sobieţki remarcă peremptoriu necesitatea protecției juridice a relațiilor sociale referitoare la valorile și bunurile istorico-culturale ori, altfel spus, a întregului patrimoniu cultural național [5, p.82].

Într-adevăr, în cazul infracţiunilor prevăzute la alin.(2), (3), (4) art.248 CP RM, în plan secundar se aduce atingere unor valori şi relaţii sociale suplimentare. Cu acest prilej susținem

punctul de vedere exprimat de S.Brînza şi V.Stati precum că în cazul respectivelor infracţiuni, obiectul juridic special devine unul multiplu [14, p.281; 166, p.429]. Aceasta deoarece prin intermediul unei singure acţiuni/inacţiuni se aduce atingere mai multor valori şi relaţii sociale aferente acestora. Aici vorbim despre existenţa unui obiect juridic special *principal* şi a unui obiect juridic special *secundar*. Potrivit opiniei aceloraşi autori, pe care o îmbrăţişăm, desprindem că în calitate de obiect juridic special secundar apar: a) relaţiile sociale cu privire la circulaţia legală a substanţelor narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive şi explozive, precum şi a deşeurilor nocive şi a produselor cu destinaţie dublă (în cazul faptei prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM); b) relaţiile sociale referitoare la circulaţia legală a armamentului, a dispozitivelor explozive, a muniţiilor (în cazul faptei prevăzute la alin.(3) art.248 CP RM); c) relaţiile sociale referitoare la circulaţia legală a valorilor culturale (în cazul faptei prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM) [14, p.281; 166, p.429; 167, p.126].

În altă privință, referitor la entitățile materiale ce posedă calități speciale (substanțe narcotice, arme etc., cu excepția valorilor culturale), în teoria dreptului penal se accentuează: „Rolul social al unor astfel de entităţi rezidă în faptul că sunt surse de pericol social sporit. Folosirea calităților utile ale acestora în interesul societății se face doar sub supravegherea minuțioasă a statului. Acest lucru permite a afirma că săvârșirea infracțiunii cu folosirea unor astfel de obiecte, inclusiv trecerea lor ilegală peste frontiera vamală, constituie un atentat la securitatea publică, la ordinea publică, la sănătatea publică, dar nu la activitatea economică externă" [216, p.27]. I.V. Rozumani este de părere că locul contrabandei cu arme, muniții și substanțe explozive este Capitolul din Partea Specială a Codului penal care conține incriminările ce atentează la securitatea publică, iar al contrabandei cu substanțe narcotice, psihotrope și analoagele lor – Capitolul XXV „Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale" [217, p.5]. Nu susținem o asemenea poziție. Suntem de părere că prin fapta de trecere ilegală peste frontiera vamală a entităților sus-numite se aduce atingere în plan principal relațiilor sociale cu privire la securitatea vamală a Republicii Moldova și doar în plan secundar – relațiilor sociale cu privire la sănătatea publică sau, după caz, la securitatea publică. Aceasta deoarece entitățile enunțate sunt trecute în condiții ilegale peste frontiera vamală. Securitatea vamală, în calitate de valoare socială, este lezată în toate cazurile trecerii ilegale a bunurilor peste frontiera vamală, indiferent de calitatea acestora. În același timp, sfera vamală este una din componentele principale ale sferei economice. Tocmai din aceste rațiuni, infracțiunile de contrabandă (indiferent de tipul entităților materiale/imateriale trecute peste frontiera vamală) corect sunt amplasate în cadrul grupului de infracțiuni menite să protejeze economia națională ca valoare socială fundamentală. Aceeași opinie o împărtășesc și alți autori [164, p.181-182].

În cazul infracţiunilor de contrabandă în varianta agravată prevăzută la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM (contrabanda săvârşită de o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu), obiectul juridic special al contrabandei este unul *complex*, aceasta deoarece prin intermediul mai multor acţiuni/inacţiuni sunt lezate mai multe valori sociale şi relaţii sociale aferente. Şi în această ipoteză învederăm două categorii de obiecte juridice speciale: unul principal şi altul secundar. R.Sobieţki denumeşte obiectul la care se atentează prin comiterea contrabandei de către o persoană cu funcţie de răspundere cu folosirea situaţiei de serviciu drept obiect juridic special facultativ, acesta fiind format din relaţiile sociale care asigură activitatea normală a organelor de control vamal [164, p.82]. În opinia noastră, în cazul infracţiunii prevăzute la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM obiectul juridic principal rămâne a fi acelaşi (se are în vedere relaţiile sociale cu privire la securitatea vamală), în timp ce obiectul juridic secundar îl formează relaţiile sociale referitoare la îndeplinirea normală a atribuţiilor în sfera publică.

În alt context, în doctrină se enunţă că, în plan secundar, infracţiunile de contrabandă aduc atingere regimului juridic al frontierei de stat [176, p.261]. Nu putem susţine un atare punct de vedere, deoarece valoarea socială nominalizată nu este lezată prin comiterea infracţiunilor de contrabandă, ci prin săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.362 CP RM (trecerea ilegală a frontierei de stat).

Cât priveşte obiectul juridic special al infracţiunilor prevăzute la art.249 CP RM, în doctrină se arată că acesta îl reprezintă: „relaţiile sociale referitoare la achitarea plăţilor vamale" [185, p.181]; „relaţiile sociale din sfera activităţii economice externe ce stabilesc ordinea formării bugetului de stat din mijloacele financiare provenite din plăţile vamale încasate la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală" [224, p.71]; „relaţiile sociale în sfera reglării tarifar-vamale" [206, p.66]; „operaţiunea de vămuire a bunurilor şi ordinea de achitare a plăţilor vamale" [164, p.179]. V.P. Verin menţionează că prin faptele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale se atentează asupra sistemului financiar al ţării, aceasta deoarece în buget nu vin mijloace financiare exprimate în plăţile vamale cuvenite [186, p.93]. Z.M. Abdurahmanov susţine că obiectul juridic special al numitelor infracţiuni îl formează relaţiile sociale care apar în procesul calculării şi achitării plăţilor vamale, precum şi în procesul de efectuare a controlului asupra achitării integrale şi în termen a plăţilor vamale cuvenite [179, p.15].

În accepţiunea lui I.Macari, obiectul juridic special al infracţiunilor examinate îl formează relaţiile sociale stabilite în sfera activităţii vamale şi normele care reglementează acumularea mijloacelor băneşti în bugetul de stat [110, p.262]. Nu putem agrea o asemenea poziţie din moment ce în literatura de specialitate practic în unanimitate este susţinută teza cu statut de axiomă, potrivit căreia norma de drept nu poate evolua în niciun caz în calitate de obiect al

infracţiunii. Teza a şi fost demonstrată de autorul moldav S.Brînza, în concepţia căruia infracţiunea reprezintă o atentare nu asupra legii, ci asupra condiţiilor care au generat-o, asupra relaţiilor sociale protejate şi fixate de lege [10, p.40].

Ne facem părtaşii opiniei doctrinare potrivit căreia obiectul juridic special al infracţiunilor prevăzute la art.249 CP RM îl constituie relaţiile sociale cu privire la formarea bugetului public naţional pe calea achitării plăţilor vamale [166, p.462; 14, p.294; 167, p.136]. Argumentele noastre sunt următoarele: prin eschivarea de la achitarea plăţilor vamale este încălcată normă onerativă din Codul vamal care obligă persoana ce trece bunuri peste frontiera vamală să achite drepturile de import/export corespunzătoare; prin abţinerea de la îndeplinirea acestei obligaţii făptuitorul atentează asupra relaţiilor sociale privitoare la formarea bugetului statului din plăţile vamale cuvenite. Tocmai de aceea suntem pe poziţia că obiectul juridic special al infracţiunilor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale îl reprezintă relaţiile sociale referitoare la formarea bugetului public naţional prin achitarea plăţilor vamale de către persoanele care trec bunuri peste frontiera vamală şi care au o asemenea obligaţie instituită prin lege.

În contextul analizei obiectului protecţiei penale prin incriminarea faptelor prevăzute la art.249 CP RM merită atenţie aserţiunea autorului rus M.A. Cociubei care menţionează următoarele: „Mecanismul cauzării daunei obiectului protecţiei penale prin eschivarea de la achitarea plăţilor vamale se reduce la aceea că unul dintre subiecţii relaţiilor sociale – persoana obligată să achite plăţile vamale, prin acţiunile (inacţiunile) sale ilegale se autoexclude din relaţiile financiare din sfera vamală protejate de legea penală. Acesta nu execută sau execută necorespunzător obligaţia sa faţă de stat de achitare a plăţilor vamale: ascunde marfa trecută peste frontiera vamală, reduce costul acesteia, prezintă informaţie incorectă despre natura sau destinaţia bunului sau foloseşte alte metode ce duc la eschivarea de la plata totală sau parţială a plăţilor vamale, ceea ce în cele din urmă duce la atentarea asupra relaţiilor sociale din sfera activităţii vamale [202, p.14].”

În ceea ce privește obiectul juridic special al infracțiunilor vamale potrivit legislației României, în literatura de specialitate se arată că în cazul infracțiunilor de contrabandă acesta este format din relațiile sociale a căror naștere și desfășurare normală sunt condiționate de ocrotirea operațiunilor de control vamal, de vămuire a bunurilor, de aplicare a tarifului vamal, precum și a celorlalte operațiuni vamale ocazionate de trecerea peste frontieră a bunurilor [34, p.96]. Potrivit altor autori, obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă îl reprezintă relațiile sociale referitoare la regimul vamal, relații a căror desfășurare și dezvoltare normală este condiționată de respectarea regulilor impuse de lege privind controlul vamal de mărfuri sau de alte bunuri [172, p.26]. În viziunea lui F.Sandu, obiectul ocrotirii juridice, în cazul infracţiunilor

de contrabandă, îl constituie regimul vamal al României, ca interes social major sau ca valoare socială esenţială în cadrul ordinii de drept din societate, precum şi relaţiile sociale a căror naştere şi desfăşurare normală depind de protecţia regimului vamal [141, p.11]. În accepțiunea lui D.Bujorean, obiectul juridic special al contrabandei simple îl formează regimul vamal ca valoare socială majoră și relațiile sociale ce apar și se desfășoară în raport cu acesta [16, p.87].

Nu susţinem opinia potrivit căreia obiectul juridic special al contrabandei prevăzute la art.270 CV Rom îl formează relaţiile sociale referitoare la regimul vamal. Nu regimul vamal, ci securitatea vamală constituie valoare socială. Regimul vamal formează totalitatea reglementărilor vamale care determină statutul mărfurilor şi al mijloacelor de transport în funcţie de scopul operaţiunii şi de destinaţia mărfurilor, iar în calitate de obiect al protecţiei penale nu pot apărea reglementările juridice, ci valorile şi relaţiile sociale.

La fel, nu putem fi de acord cu punctul de vedere expus de P.G. Cudrițescu, conform căruia contrabanda prin sustragerea bunurilor de la controlul vamal prin trecerea peste frontiera de stat prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal, în plan secundar se aduce atingere relațiilor sociale privitoare la regimul juridic al frontierei de stat a României [34, p.96]. Achiesăm însă la părerea lui C.Duvac, potrivit căruia, în ipoteza în care bunurile sau mărfurile vor fi transportate de către o persoană prin alte locuri decât cele stabilite, vor fi întrunite elementele constitutive a două infracțiuni săvârșite în concurs real – infracțiunea de contrabandă și infracțiunea de trecere frauduloasă a frontierei [68, p.41].

În opinia noastră, similar infracțiunilor de contrabandă din legea penală a Republicii Moldova, obiectul juridic special al contrabandei prevăzute la art.270 CV Rom îl reprezintă relaţiile sociale privitoare la securitatea vamală a României. În cazul infracţiunii prevăzute la art.271 CV Rom (contrabanda calificată), se aduce atingere în plan secundar relaţiilor sociale referitoare la circulaţia legală a armelor, muniţiilor, materialelor explozive, drogurilor, precursorilor, materialelor nucleare sau a altor substanţe radioactive, a substanţelor toxice, deşeurilor, reziduurilor ori a materialelor chimice periculoase.

În ceea ce priveşte infracţiunile prevăzute la art.272 şi 273 CV Rom, în doctrină se opinează că obiectul juridic special este format din relaţiile sociale referitoare la regimul vamal, relaţii a căror normală desfăşurare şi dezvoltare este condiţionată de respectarea regulilor impuse de lege pentru controlul vamal de mărfuri sau de alte bunuri, precum şi relaţiile sociale a căror normală naştere şi dezvoltare sunt condiţionate de ocrotirea încrederii în documentele vamale, fie oficiale, fie sub semnătură privată [177, p.271]. F.Sandu este de părere că folosirea de acte nereale şi folosirea de acte falsificate posedă un obiect juridic special principal şi unul secundar. Potrivit autorului, obiectul juridic principal este similar cu cel al contrabandei, iar cel secundar îl

formează relaţiile sociale a căror normală naştere şi dezvoltare este condiţionată de ocrotirea încrederii în documentele vamale, fie oficiale, fie sub semnătură privată [142, p.27]. În opinia noastră, infracţiunile prevăzute la art.272 şi 273 CV Rom şi infracţiunile de contrabandă au obiect juridic special distinct. Or, nu există două infracţiuni cu obiect juridic special identic. Suntem pe poziţia că în cazul infracţiunii prevăzute la art.272 CV Rom (folosirea de acte nereale) se aduce atingere relaţiilor sociale referitoare la încrederea publicului în documentele oficiale sau private, apărate prin incriminarea faptei de folosire a actelor nereale. În situaţia infracţiunii prevăzute la art.273 CV Rom (folosirea de acte falsificate) se aduce atingere relaţiilor sociale referitoare la încrederea publicului în documentele oficiale sau private, apărate prin incriminarea faptei de folosire a actelor falsificate.

3.1.2. Obiectul material/imaterial al infracţiunii

În cele ce urmează, atenţia noastră va fi axată pe evidenţierea **obiectului material/imaterial** al infracţiunilor vamale potrivit legislaţiei Republicii Moldova şi celei a României. Regula e că toate infracţiunile vamale cuprind în conţinutul componenţei de infracţiune prezenţa unei anumite entităţi corporale sau incorporale influenţate infracţional prin săvârşirea faptei prejudiciabile. Respectivele entităţi formează obiectul material/imaterial al infracţiunii, care, în cadrul infracţiunilor supuse analizei, constituie semn constitutiv obligatoriu al componenţei de infracţiune. Lipsa obiectului material/imaterial duce la inexistenţa componenţei de infracţiune şi, respectiv, a infracţiunii.

Deci, obiectul material nu se regăseşte în toate infracţiunile. Autorul român C.Bulai consideră că obiectul material există numai în cazul în care valoarea socială ocrotită, asupra căruia atentează făptuitorul, se proiectează într-o entitate materială, astfel încât relaţiile sociale sunt vătămate sau ameninţate prin intermediul acestei entităţi [17, p.196].

Referitor la infracţiunile de contrabandă, potrivit legii penale a Republicii Moldova, consemnăm că legiuitorul, în calitate de tehnică legislativă, a recurs la metoda indicării exprese a obiectului material/imaterial în conţinutul textului normei de incriminare.

Obiectul material al infracţiunilor reunite sub denumirea marginală de contrabandă poate consta în orice bunuri sau alte valori materiale ce sunt transportate peste frontiera vamală. De menţionat că prin bunuri se înţelege mărfuri ale persoanelor fizice şi juridice trecute peste frontiera vamală pentru vânzare-cumpărare, schimb, arendă sau alte tranzacţii [125, p.81]. Autorul moldav R.Sobieţki include în categoria de mărfuri deplasate peste frontiera vamală, inclusiv: aurul, argintul, platina, metalele din grupa platinei, diamantele, perlele, smaraldele,

safirul [164, p.84-85]. De asemenea, în categoria obiectelor preţioase sunt incluse şi diamantele, perlele, smaraldele şi safirul.

În general, obiectul material/imaterial al infracţiunilor de contrabandă diferă de la alineat la alineat. Spre exemplu, obiectul material al contrabandei prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM diferă de obiectul material al infracţiunii prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM. Incriminând contrabanda, legiuitorul n-a putut să nu diferenţieze faptele de trecere a unor obiecte specifice, cum sunt drogurile, armamentul şi muniţiile, valorile culturale etc. în funcţie de gradul diferit de pericol social al acestora [125, p.82].

Având la bază tipul entităţii materiale/imateriale trecute ilegal peste frontiera vamală, unii autori evidenţiază următoarele forme ale contrabandei: a) contrabanda economică – obiectul material îl constituie mărfurile, mijloacele de transport şi alte bunuri care nu au vreo calitate specială; b) contrabanda cu bunuri excluse din circuitul civil – substanţe radioactive, otrăvitoare, materiale nucleare, arme de distrugere în masă; c) contrabanda cu valori culturale; d) contrabanda cu substanţe narcotice, psihotrope şi analoagele lor; d) contrabanda cu arme, muniţii şi dispozitive explozive [217, p.13]. P.A. Modestov evidenţiază doar două forme ale contrabandei: a) contrabanda cu mărfuri şi alte obiecte *şi* b) contrabanda cu bunuri în privinţa cărora sunt stabilite reguli speciale pentru trecerea lor peste frontiera vamală [209, p.10]. O clasificare similară o face Iu.I. Sucicov, care grupează obiectul material al contrabandei în două mari grupe: a) mărfuri de consum *şi* b) mărfuri care comportă un anumit specific, care sunt limitate sau interzise în circuitul civil [224, p.16]. În viziunea lui A.Z. Ignatiuc, obiectele materiale/imateriale ale infracţiunilor de contrabandă pot fi divizate în două categorii: a) obiecte aflate în circuitul civil; b) obiecte limitate sau interzise în circuitul civil [198, p.44-45]. În opinia autorilor V.D. Laricev şi N.S. Ghilimutdinova, contrabanda poate fi divizată în următoarele patru categorii: a) contrabanda economică; b) contrabanda militară; c) contrabanda ecologică; d) contrabanda cu obiecte interzise pentru import sau export [204, p.190].

Într-adevăr, surprindem poziţia legiuitorului de a stabili diferenţiat răspunderea penală pentru comiterea contrabandei cu anumite entităţi. Din dispoziţia normei incriminatoare desprindem că în calitate de obiect material/imaterial al contrabandei prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM pot apărea: *mărfurile, obiectele şi alte valori în proporţii mari*.

De aici sunt deduse două condiţii: a) obiectul material/imaterial trebuie să se exprime în mărfuri, obiecte şi alte valori; b) valoarea respectivelor entităţi să atingă proporţii mari.

Referitor la *prima condiţie*, menţionăm că, în acord cu pct.1 art.1 CV RM, prin mărfuri, obiecte şi alte valori se înţelege orice bun mobil, inclusiv valori valutare (valută străină şi monedă naţională în numerar, instrumente de plată şi valori mobiliare materializate exprimate în

valută străină şi în monedă naţională), gaze naturale, energie electrică, energie termică, alt fel de energie, precum şi mijloace de transport (care fac obiectul unei tranzacţii economice externe).

Din această definiţie rezultă că şi energia electrică sau termică poate să apară în calitate de entitate susceptibilă de influenţare infracţională prin trecerea ilegală a frontierei vamale a Republicii Moldova. Totodată, după cum remarcă just autorul V.Stati, dat fiind natura incorporală a energiei electrice, a energiei termice şi a energiei de alt fel, este oportun de a se afirma în raport cu ele calitatea de obiect imaterial [166, p.431]. În opinia lui A.Reşetnicov [139, p.11], nici informaţia, nici valorile intelectuale, nici energia, nici alte asemenea entităţi nemateriale, lipsite de corporalitate, nu pot prin excelenţă să formeze obiectul material al infracţiunii. Deci, lezarea valorilor sociale şi a relaţiilor sociale aferente acestora este posibilă nu doar prin intermediul unor entităţi materiale, dar şi a unora imateriale [31, p.117].

Totodată ridică semne de întrebare expresia „alt fel de energie" din conținutul pct.1) art.1 CV RM utilizată la enunțarea mărfurilor susceptibile de trecere peste frontiera vamală. Care alt fel de energie, decât cea electrică sau termică poate fi trecută peste frontiera vamală? Poate fi cuprinsă în această categorie energia din surse regenerabile? Considerăm că nu. Răspunzând la această întrebare, consemnăm că în conformitate cu art.3 din Legea Republicii Moldova privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, nr.10 din 26.02.2016 [103], prin energie din surse regenerabile înțelegem energia obținută prin valorificarea surselor regenerabile, respectiv energia eoliană, solară, aerotermală, geotermală, energia hidro-electrică, biomasa, biogazul, gazul de fermentare a deşeurilor (gazul de depozit) şi gazul provenit din instalaţiile de epurare a apelor uzate. Toate aceste forme de energie însă sunt folosite la producerea energiei electrice sau termice. La această concluzie ne îndeamnă însuşi legiuitorul care, în textul legii sus-enunțate, stabilește că din surse regenerabile sunt produse energia electrică și cea termică. Astfel, este cu neputință trecerea peste frontiera vamală, spre exemplu, a energiei solare. Cu ajutorul celulelor fotovoltaice, de pildă, energia solară poate fi transformată în energie electrică. Iar cea din urmă este pasibilă de trecere peste frontiera vamală. De asemenea, nu energia eoliană, ci energia electrică obținută din energia eoliană poate fi trecută peste frontiera vamală. Cu alte cuvinte, energia din surse regenerabile, nefiind formă a energiei consumabile, nu poate fi trecută peste frontiera vamală. Doar energia consumabilă este aptă a fi importată sau exportată. Aici sunt incluse energia electrică și cea termică. În cele din urmă, suntem pe poziția că alte tipuri de energie decât cea termică și electrică nu pot fi trecute peste frontiera vamală. Pe cale de consecință, considerăm lipsită de conținut expresia „alt fel de energie" cu care se operează în textul pct.1) art.1 CV RM, motiv pentru care sugerăm legiuitorului excluderea respectivei sintagme. Aceeaşi remaniere legislativă urmează a fi făcută în Legea Republicii Moldova cu

privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice, nr.1569 din 20.12.2002 [93], care conține o definiție similară dată mărfurilor.

Legiuitorul stabilește că în calitate de obiect material al contrabandei prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM pot apărea, inclusiv, instrumentele de plată și valorile mobiliare materializate. În corespundere cu prevederile Legii Republicii Moldova privind reglementarea valutară, nr.62 din 21.03.2008 [94], prin *instrument de plată* sunt avute în vedere cardurile, cambiile, cecurile şi alte instrumente similare care reprezintă creanţe pecuniare faţă de emitenţii acestora. În calitate de alte instrumente de plată putem evidenția: ordinul de plată, acreditivul documentar, incasoul documentar, cărţile de credit sau de plată, cecurile de voiaj etc. Prin *valori mobiliare materializate* trebuie înțelese titlurile financiare care există sub formă de certificate ale valorilor mobiliare.

Obiect material al contrabandei îl formează și banii. De exemplu, în următoarea speță din practica judiciară a fost reținută o sumă de bani în calitate de obiect material al contrabandei: *P.S., la 01.11.2010, ora 17.11, având asupra sa 60.000 de euro, contrar obligației legale de a declara în scris valuta organelor vamale, s-a prezentat la punctul de control și trecere a frontierei de stat Leușeni – Albița (auto) și, fără să declare mijloacele financiare respective organului vamal, le-a trecut ilegal peste frontiera vamală a Republicii Moldova* [39].

Nu formează obiect material al infracţiunii de contrabandă prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM mijlocul de transport (care nu face obiectul unei tranzacţii externe) folosit pentru transportul internaţional de pasageri şi de mărfuri, inclusiv containere şi alte instalaţii de transport. Nu este exclus ca un asemenea mijloc de transport să apară în postura de mijloc de săvârşire a infracţiunii de contrabandă.

În alt context, G.P. Cacichina susţine că proprietatea intelectuală formează obiect al contrabandei [201, p.21]. Replicând autorului numit, precizăm că proprietatea intelectuală, ca şi cea industrială, poate reprezenta obiect imaterial al infracţiunilor prevăzute la art.185^1 şi 185^2 CP RM (încălcarea dreptului de autor şi a drepturilor conexe şi, respectiv, încălcarea dreptului asupra obiectelor de proprietate industrială). Acestea constituie norme speciale în raport cu norma de la alin.(1) art.248 CP RM.

Cât priveşte *a doua condiţie*, subliniem că pentru a fi în prezenţa contrabandei prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM este imperios ca valoarea mărfurilor, obiectelor sau a altor valori trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova să se cifreze la proporţii mari. Potrivit alin.(1) art.126 CP RM, se consideră proporţii mari valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală, care, la momentul săvârşirii infracţiunii, depăşeşte 2.500 unităţi convenţionale de amendă.

Având în vedere că o unitate convenţională de amendă constituie 20 lei (alin.(2) art.64 CP RM), pentru a fi în prezenţa infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM, valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală trebuie să depăşească suma de 50.000 lei.

Tocmai în baza condiţiei date are loc delimitarea infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM de infracţiunea stipulată la lit.d) alin.(5) art.248 CP RM (contrabanda săvârşită în proporţii deosebit de mari), pe de o parte, şi de fapta contravenţională specificată la alin.(10) art.287 C.contr. RM, în acord cu care este interzisă trecerea mărfurilor, a obiectelor şi a altor valori peste frontiera vamală a Republicii Moldova, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclararea sau declararea neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, dacă aceste acţiuni nu constituie infracţiune de contrabandă sau o altă infracţiune. Deşi norma contravenţională nu prevede expres valoarea mărfurilor, a obiectelor sau a altor valori trecute ilegal peste frontiera vamală a Republicii Moldova, din interpretarea sistematică şi logică a conţinutului numitei dispoziţii legale ajungem la concluzia că valoarea entităţilor materiale/imateriale, în contextul faptei contravenţionale prevăzute la alin.(10) art.287 C.contr. RM, se cifrează la proporţii mici. Iar conform art.18 C.contr. RM, se consideră de mici proporţii valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală care, la momentul săvârşirii contravenţiei, nu depăşeşte 25 unităţi convenţionale. În cele din urmă, susținem poziția expusă de Iu.I. Sucicov, în conformitate cu care proporțiile mari reprezintă acea circumstanță în baza căreia se determină temeiul pornirii urmării penale și tragerii vinovatului la răspundere penală [224, p.17].

În concluzie, afirmăm că proporţiile mari caracterizează parametrii cantitativi ai obiectului material/imaterial al infracţiunii de contrabandă prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM. Totodată, la soluţionarea chestiunii privind proporţia contrabandei, costul mărfurilor, al obiectelor sau al altor valori se va calcula în conformitate cu preţurile vamale stabilite în Anexa la Legea Republicii Moldova privind aprobarea Nomenclaturii combinate a mărfurilor, nr.172 din 25.07.2014 [101]. În acest context, O.G. Stepanova subliniază că o altă metodă de apreciere a costului bunurilor de contrabandă (de exemplu, prin raportare la preţul de piaţă) este incorectă şi inechitabilă [223, p.84-85].

Referitor la contrabanda cu semne bănești, se impune să răspundem la următoarea întrebare: care trebuie să fie soluția de încadrare, în ipoteza în care făptuitorul scoate de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova bani în proporții ce depășesc limita maximă admisibilă stabilită prin lege pentru scoaterea fără declarare și achitarea drepturilor de export, dar în măsura în care suma banilor trecuți peste frontiera vamală nu depășește proporțiile mari prevăzute de

dispoziția normei de la alin.(1) art.248 CP RM? Răspunsul la această întrebare îl desprindem din pct.9 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăților vamale și contravențiile vamale", nr.5 din 24 decembrie 2010 (în continuare – Hotărârea Plenului CSJ nr.5/2010) [78], potrivit căreia în cazul în care persoana fizică, la trecere peste frontiera vamală, va deţine valută ce depăşeşte 10.000 euro, aceasta este obligată să o declare organului vamal, iar la depistarea valutei nedeclarate ce depăşeşte 10.000 euro, se consideră contrabandă suma ce depăşeşte suma permisă de lege. Prin extrapolare, considerăm valabilă explicaţia în cauză şi pentru alte cazuri prevăzute de lege când este permisă nedeclararea anumitor bunuri la trecerea acestora peste frontiera vamală în anumite cantităţi (de exemplu, bijuteriile etc.).

Cât priveşte infracţiunea consemnată la alin.(2) art.248 CP RM, în calitate de obiect material/imaterial pot să apară următoarele entităţi: a) substanţele narcotice; b) substanţele psihotrope; c) substanţele cu efecte puternice; d) substanţele toxice; e) substanţele otrăvitoare; f) substanţele radioactive; g) substanţele explozive; h) deşeurile nocive; i) produsele cu destinaţie dublă.

Pentru definirea entităţilor care formează obiectul material al contrabandei cu bunuri ce posedă calităţi speciale este necesară trimiterea la unele acte normative cu caracter de referinţă. În acest sens, corect susţine P.A. Modestov că majoritatea termenilor folosiţi de legiuitor la caracterizarea obiectului material al contrabandei calificate prezintă în sine noţiuni juridice de sine stătătoare, care sunt definite şi concretizate de un şir de alte acte normative [209, p.17].

Astfel, prin *substanţă narcotică* şi *psihotropă* se înţelege substanţa de origine naturală sau sintetică şi preparatul conţinând o astfel de substanţă, care provoacă dereglări psihice şi dependenţă fizică la consumul lor abuziv. Lista substanţelor narcotice şi psihotrope o regăsim în Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, nr.79 din 23.01.2006 [74], prin care a fost aprobată Lista substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora. Drept exemple de substanţe narcotice pot servi următoarele substanţe: acetorfina, marijuana, heroina, LSD, extractul din mac, opiumul acetilat, benzilmorfina, cocaina, codeina, fentanilul, metadonul etc. În categoria substanţelor psihotrope includem: amfetamina, amineptina, barbitalul, ciclodolul, clofelina, lefetamina, tramadolul, ibogaina, ketamina, mitraginina etc. Precizăm că plantele care conţin substanţe narcotice sau psihotrope (planta de mac, planta de cânepă, planta de cocă, katul etc.), precursorii, analoagele substanţelor narcotice sau psihotrope nu pot forma obiectul material al infracţiunii prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM. Nu este exclus, însă, ca acestea să constituie obiect material al infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM.

În cele mai dese cazuri, atunci când în calitate de entitate trecută peste frontiera vamală a Republicii Moldova apare substanța narcotică sau psihotropă, cele comise sunt calificate atât potrivit normei de la alin.(2) art.248 CP RM, cât și potrivit uneia din normele din Partea Specială a Codului penal, care incriminează faptele ce atentează în principal la relațiile sociale cu privire la circulația legală a substanțelor narcotice, psihotrope (de exemplu, art.217, 217[1] CP RM). În acest caz este necesar ca pe lângă acțiunea de trecere a numitelor entități peste frontiera vamală să fie prezentă cel puțin una din faptele prejudiciabile prevăzute la art.217 sau 217[1] CP RM. Iată un exemplu din practica judiciară când cele comise au fost calificate potrivit regulilor concursului de infracțiuni: *prin sentinţa Judecătoriei Ungheni din 25 iulie 2014, G.M. a fost condamnat în baza alin.(2) art.217 CP RM şi în baza art.27, alin.(2) art.248 CP RM. Instanţa de fond a constatat că la 15 martie 2014, aproximativ la ora 16.30, G.M., urmărind scopul circulaţiei ilegale a substanţelor narcotice fără scop de înstrăinare, aflându-se în mun.Bălţi, în circumstanţe nestabilite de către organul de urmărire penală, a intrat în posesia a două pacheţele cu masă vegetală de culoare verde, pe care le-a păstrat asupra sa şi care, la 16 martie 2014, aproximativ la ora 21.35, la pista de control ieşire autoturisme a postului vamal Sculeni, în urma controlului fizic al bagajului personal al lui G.M., au fost depistate în geanta acestuia* [50]. Soluții similare au fost luate și în alte cauze penale [51; 44; 42; 151; 159; 156].

O asemenea soluție de încadrare este desprinsă din pct.13 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor și a precursorilor”, nr.2 din 26.12.2011 (în continuare – Hotărârea Plenului CSJ nr.2/2011) [79], în acord cu care „în cazul în care, concomitent cu contrabanda, persoana săvârșește și alte infracțiuni, de exemplu, infracțiuni legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope, acțiunile vinovatului trebuie calificate în concurs”.

O soluție de încadrare similară propune R.Sobieţki. Astfel, potrivit acestuia, calificarea se va face prin concurs, în conformitate cu art.217, 217[1] CP RM, dacă, pe lângă semnele prevăzute de art.248 CP RM, adică trecerea peste frontiera vamală prin eludarea controlului vamal sau tăinuirea de el, ascunderea în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau declarare neautentică, se includ și semnele prevăzute de art.217, 217[1] CP RM [164, p.177].

Totuși, la încadrarea juridico-penală a celor comise trezesc semne de întrebare acțiunile făptuitorului legate de transportarea substanțelor narcotice și/sau psihotrope peste frontiera vamală a Republicii Moldova, avându-se în vedere că, pe de o parte, potrivit DEX-ului [65, p.1109], unul din sensurile pe care-l comportă cuvântul „trecere” din dispoziția normei de la

art.248 CP RM este „transportare”, iar, pe de altă parte, transportarea substanțelor narcotice și/sau psihotrope constituie una din acțiunile prejudiciabile alternative din cadrul normelor de la alin.(2) art.217, alin.(2) art.217^1 CP RM.

Pentru identificarea soluției de încadrare, vom apela la interpretarea judiciară oficială în materie. Astfel, potrivit pct.4.13. din Hotărârea Plenului CSJ nr.2/2011, „acțiunile legate de transportarea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor peste frontiera vamală a Republicii Moldova urmează a fi calificate în baza unui concurs ideal de infracțiuni prevăzute de alin.(2) art.248 CP RM, indiferent de proporțiile în care a fost comisă, și, după caz, de art.217 sau de art.217^1 CP RM.” În opinia noastră, transportarea substanțelor narcotice și psihotrope peste frontiera vamală a Republicii Moldova trebuie calificată doar potrivit alin.(2) art.248 CP RM, nefiind necesară încadrarea suplimentară potrivit art.217 sau 217^1 CP RM. Or, potrivit aceleiași Hotărâri a Plenului Curții Supreme de Justiție, „transportarea de substanțe narcotice, psihotrope sau analoage ale lor presupune deplasarea acestora dintr-un loc în altul, inclusiv în limitele uneia și aceleiași localități, săvârșită cu utilizarea oricărui tip de transport sau a unui obiect utilizat ca mijloc de transport, indiferent de locul păstrării substanțelor strămutate, în interiorul teritoriului vamal al Republicii Moldova (sublinierea ne aparține – *n.a.*)”. Deci, transportarea peste frontiera vamală a substanțelor narcotice sau psihotrope constituie nu altceva decât trecerea peste frontiera vamală a acestora, în sensul normei de la alin.(2) art.248 CP RM.

Totodată, dacă făptuitorul transportă respectivele substanțe în interiorul teritoriului vamal al Republicii Moldova, după care le trece ilegal peste frontiera vamală a Republicii Moldova, cele săvârșite necesită a fi încadrate atât potrivit normei de la alin.(2) art.248 CP RM, cât și potrivit celei de la art.217 sau, după caz, art.217^1 CP RM. Însă, în această ipoteză nu vom fi în prezența concursului ideal de infracțiuni, ci a celui real. Or, potrivit alin.(4) art.33 CP RM, concursul ideal există atunci când persoana săvârşeşte o acţiune (inacţiune) care întruneşte elemente a mai multor infracţiuni. În speță, nu printr-o singură acțiune, ci prin mai multe acțiuni sunt săvârșite faptele infracționale prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM, și art.217 sau, după caz, art.217^1 CP RM (transportarea în interiorul teritoriului vamal al Republicii Moldova și trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova).

În aceeași ordine de idei consemnăm că, potrivit pct.4.13. din Hotărârea Plenului CSJ nr.2/2011, „în cazul transportării precursorilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, fapta urmează a fi încadrată în prevederile alin.(1) sau alin.(5) art.248 CP RM, cu condiția ca valoarea acestora supusă transportării să constituie proporții mari sau, respectiv, deosebit de mari; în caz contrar, fapta urmează a fi încadrată în prevederile art.217^2 CP RM”. Susținem recomandarea indicată în partea ce vizează calificarea celor comise potrivit normei de la alin.(1)

sau alin.(5) art.248 CP RM în cazul trecerii precursorilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Aceasta deoarece precursorii nu se încadrează în niciuna din categoriile entităților materiale cu calități speciale prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM. Deci, rămâne a fi considerat obiect material al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM – în cazul în care valoarea precursorilor depășește 2.500 unități convenționale, sau la lit.d) alin.(5) art.248 CP RM – în cazul în care valoarea precursorilor depășește 5.000 unități convenționale.

După această digresiune, în continuare consemnăm că prin *substanţe cu efecte puternice* se înţelege mijloacele medicamentoase sau alte mijloace a căror utilizare fără prescripţia medicului sau cu încălcarea normelor de dozare poate cauza daune grave organismului uman [14, p.283; 166, p.432]. Substanţele cu efecte puternice sunt desprinse din Lista nr.2 a Tabelului nr.5 din Hotărârea Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor „Substanţele narcotice, substanţele psihotrope, care se află sub controlul internaţional, în conformitate cu Convenţiile ONU din anii 1961, 1971 şi 1988 pe teritoriul Republicii Moldova", nr.7 din 01.12.1998 [77].

Prin *substanţe toxice* sunt avute în vedere substanţele a căror utilizare de către o persoană poate provoca moartea acesteia. Substanţele toxice sunt desprinse din Lista nr.1 a Tabelului nr.5 din Hotărârea Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor „Substanţele narcotice, substanţele psihotrope, care se află sub controlul internaţional, în corespundere cu Convenţiile ONU din anii 1961, 1971 şi 1988 pe teritoriul Republicii Moldova", nr.7 din 01.12.1998. Contrabanda cu substanțe toxice a fost reținută în următoarea speță: *M.N., la 29.10.2014, prezentându-se la pista de intrare a postului vamal Criva-Mămăliga (auto), nu a declarat 45 de pachete de momeală otrăvită pentru rozătoare, care conform raportului de expertiză reprezintă un preparat cu efect toxic* [144].

Prin *substanţe otrăvitoare* trebuie înțeles combinaţiile chimice de înaltă toxicitate prevăzute pentru vulnerarea forţei vii în timpul acţiunilor militare [14, p.283; 12, p.179; 166, p.433; 167, p.127].

Substanţe radioactive sunt substanţele care conţin corpuri cu proprietăţi de radioactivitate şi care sunt supuse controlului de stat în sensul Legii Republicii Moldova privind desfăşurarea în siguranţă a activităţilor nucleare şi radiologice, nr.132 din 08.06.2012 [98]. La categoria substanțelor radioactive se includ substanțele care nu reprezintă materiale nucleare, dar care elimină luminescență ionizată [164, p.86]. În context, menționăm că și contrabanda cu substanțe radioactive a fost reținută în practica judiciară a Republicii Moldova [38].

Prin *substanţe explozive* sunt vizate substanţele folosite pentru explozii în industrie sau în domeniul militar. Substanţele explozive reprezintă îmbinări ale substanţelor chimice şi mecanice susceptibile să provoace o explozie (trotilul, carburantul tare de rachetă etc.). Substanțe

explozive sunt substanțele (sau amestecurile de substanțe) aflate în stare metastabilă, susceptibile să sufere sub acțiunea căldurii sau a unui factor mecanic transformări explozive, în urma cărora reacționează rapid, se descompun brusc și violent cu dezvoltare puternică de căldură, lumină și gaze, provocând o creștere mare a presiunii în mediul lor ambiant.

Conform Dicţionarului Explicativ al Limbii Române [65, p.291], deşeul reprezintă un rest dintr-un material rezultat dintr-un proces tehnologic de realizare a unui anumit produs, care nu mai poate fi valorificat direct pentru realizarea produsului respectiv. Deşeurile nocive sunt consecinţa prelucrării substanţelor explozive şi radioactive, care sunt periculoase pentru viaţa şi sănătatea oamenilor. Prin *deşeuri*, în sensul Legii Republicii Moldova privind deşeurile de producţie şi menajere, nr.1347 din 09.10.1997 [85], se înţeleg substanţele, materialele, obiectele, resturile de materii prime provenite din activităţi economice, menajere şi de consum, care şi-au pierdut, integral sau parţial, valoarea iniţială de întrebuinţare, dintre care unele sunt reutilizabile după prelucrare. Iar prin *deşeuri nocive* trebuie înţeles substanţele, materialele, obiectele, resturile de materii prime provenite din activităţi economice, menajere şi de consum, care şi-au pierdut, integral sau parţial, valoarea iniţială de întrebuinţare şi care pot aduce daune organismelor vii şi oamenilor. Lista deşeurilor nocive este stabilită în Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind controlul transportării transfrontaliere a deşeurilor şi eliminării acestora, nr.637 din 27.05.2003 [73]. Potrivit numitului act normativ, deşeuri periculoase sunt deşeurile care au una sau mai multe caracteristici periculoase şi sunt incluse în Lista A (specificată în Anexa nr.1 la Regulamentul privind controlul transportării transfrontaliere a deşeurilor şi eliminării acestora).

Prin *produse cu destinaţie dublă*, în sensul Legii Republicii Moldova cu privire la controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice, nr.1163 din 26.07.2000 [90], sunt avute în vedere totalitatea cunoştinţelor tehnico-ştiinţifice, a proceselor, materialelor şi utilajelor folosite la elaborarea, producerea şi exploatarea producţiei de menire civilă, care pot fi utilizate şi la fabricarea de producţie militară, de armament nuclear, chimic, biologic, precum şi de alte tipuri de armament de distrugere în masă şi de mijloace purtătoare de astfel de arme şi de arme convenţionale. Dată fiind natura incorporală a cunoştinţelor tehnico-ştiinţifice, a proceselor care pot fi utilizate şi la fabricarea de producţie militară, de armament nuclear, chimic, biologic, precum şi de alte tipuri de armament de distrugere în masă şi de mijloace purtătoare de astfel de arme şi de arme convenţionale, conchidem că produsele cu destinaţie dublă, de regulă, formează obiectul imaterial al infracţiunii prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM.

În alt context, pentru calificarea celor săvârşite potrivit alin.(2) art.248 CP RM nu interesează valoarea entităţilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Acest lucru poate conta doar în planul stabilirii pedepsei penale.

În ceea ce priveşte contrabanda incriminată la alin.(3) art.248 CP RM, specificăm că în calitate de obiect material al infracţiunii pot evolua: a) armamentul; b) dispozitivele explozive; c) muniţiile.

Privitor la noţiunea de *„armament”*, considerăm că, în primul rând, acesteia îi corespunde totalitatea armelor în sensul Legii Republicii Moldova privind regimul armelor și al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.130 din 08.06.2012 [99]. Prin armă, în sensul legii sus-indicate, trebuie înțeles orice obiect sau dispozitiv, conceput sau adaptat, prin care un plumb, un glonţ ori un alt proiectil sau o substanţă nocivă gazoasă, lichidă ori în altă stare, pot fi descărcate cu ajutorul unei presiuni explozive, gazoase sau atmosferice ori prin intermediul unor alţi agenţi propulsori, în măsura în care se regăseşte în una din categoriile prevăzute în Anexa nr.1 din lege. Pentru încadrarea celor comise potrivit alin.(2) art.248 CP RM nu are relevanță tipul armei: armă de foc, armă sportivă, armă de vânătoare etc. Eventual, acest lucru poate fi luat în calcul la aplicarea pedepsei.

În al doilea rând, în această categorie intră mijloacele tehnice de luptă. În acest sens, potrivit DEX-ului [65, p.59], armamentul cuprinde atât armele, cât și totalitatea mijloacelor tehnice de luptă. O abordare similară este învederată în doctrina autohtonă. Astfel, S.Brînza, V.Stati şi Gh.Nicolaev susţin că noţiunea de „armament” este generică pentru toate tipurile de arme, tehnică militară şi utilaj militar [134, p.848; 166, p.434; 14, p.284; 167, p.128]. De aceeaşi părere este A.A. Vitviţkii [187, p.63-64]. Mai mult, o atare concluzie rezultă din interpretarea logică a textului de lege. Considerăm că voința legiuitorului nu se rezumă doar la includerea armelor în categoria armamentului. În caz contrar, care ar fi soluția de încadrare în ipoteza în care peste frontiera vamală s-ar trece utilaje militare? În plus, apelând la metoda istorică de interpretare, ajungem la aceeași concluzie. În textul alin.(3) art.75 CP RM în redacţia din 1961, în calitate de obiect material erau prevăzute separat armamentul și armele de foc.

Prin *dispozitive explozive* trebuie înțeles mijloacele tehnice, destinate efectuării exploziei sau dirijării ei în scopuri militare, industriale, hidrologice sau de alt gen [167, p.128; 166, p.434; 14, p.284].

Prin *muniţie* se are în vedere totalitatea cartușelor pentru armamentul de infanterie, grenadelor de tot felul, proiectilelor de artilerie, bombelor de aviație etc., dar nicidecum muniţiile în sensul Legii privind regimul armelor și al muniţiilor cu destinaţie civilă, care oferă o definiție mult prea îngustă.

Ca şi în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.248 CP RM, pentru calificarea contrabandei potrivit alin.(3) art.248 CP RM nu are relevanță valoarea entităţilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Eventual, o atare circumstanță poate avea relevanță la stabilirea pedepsei penale. Considerăm că legiuitorul, pe bună dreptate, nu leagă trecerea peste frontiera vamală a respectivelor entități de valoarea exprimată în bani a acestora, avându-se în vedere pericolul social pe care-l comportă numitele entități, fiind bunuri limitate în circuitul civil.

În calitate de obiect material al contrabandei prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM, indiferent de forma de exprimare a faptei prejudiciabile, apar valorile culturale.

În acord cu Legea Republicii Moldova cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice, prin *valori culturale* sunt avute în vedere obiectele care, conform determinării organului competent, constituie valoare pentru artă, literatură, ştiinţă, cultură şi religie.

Potrivit art.133 CP RM, prin valori culturale cu caracter religios sau laic se înţeleg valorile indicate în Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură din 14 noiembrie 1970 privind măsurile îndreptate spre interzicerea şi prevenirea introducerii, scoaterii şi transmiterii ilicite a dreptului de proprietate asupra valorilor culturale [30]. Potrivit art.1 din numita Convenție, sunt considerate bunuri culturale acele bunuri religioase sau laice care sunt desemnate de fiecare Stat ca fiind de o importanţă deosebită pentru arheologie, preistorie, istorie, literatură, artă sau ştiinţă şi care fac parte din următoarele categorii: a) colecţii şi specimene rare de zoologie, botanică, mineralogie şi anatomie; obiecte prezentând interes paleontologic; b) bunuri referitoare la istorie, inclusiv istoria ştiinţei şi tehnicii, istoria militară şi socială, precum şi viaţa conducătorilor, gânditorilor, savanţilor şi artiştilor naţionali, precum şi evenimentele de importanţă naţională; c) obiecte obţinute prin cercetări arheologice (autorizate sau clandestine) şi descoperiri arheologice; d) elemente provenind din dezmembrarea monumentelor artistice sau istorice şi a siturilor arheologice; e) obiecte mai vechi de o sută de ani, precum inscripţiile, monedele şi sigiliile gravate; f) materialul etnologic; g) bunurile de interes artistic, şi anume: (i) tablouri, picturi şi desene realizate, în întregime, manual, pe orice suport şi din orice material (excluzând desenele industriale şi articolele manufacturate, decorate manual); (ii) obiecte originale de artă monumentală şi de sculptură, din orice material; (iii) gravuri, stampe şi litografii originale; (iv) ambalaje şi mulaje artistice originale, din orice material; h) manuscrise rare şi incunabule, cărţi, documente şi publicaţii vechi de interes deosebit (istoric, artistic, ştiinţific, literar etc.), singulare sau aparţinând unor colecţii; i) mărci poştale, timbre fiscale şi analoage, singulare sau în colecţii; j) arhive, inclusiv arhive fotografice, fonografice şi cinematografice; k)

piese de mobilier având peste o sută de ani vechime şi instrumente muzicale vechi. De asemenea, pentru identificarea obiectului material al contrabandei prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM sunt utile și prevederile Legii Republicii Moldova privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, nr.280 din 27.12.2011 [97].

În aceeaşi ordine de idei, consemnăm că alte bunuri decât cele prevăzute la alin.(1)-(4) art.248 CP RM nu pot constitui obiect material/imaterial al contrabandei. Includerea în această categorie, de către cel abilitat cu aplicarea legii penale, a altor entități decât a celor expres prevăzute de legiuitor în dispoziția normelor de incriminare, ar fi echivalent cu ignorarea principiului legalității incriminării, prin promovarea interpretării extensive defavorabile a legii penale.

De exemplu, nu va cădea sub incidența art.248 CP RM trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a *semnelor bănești false*. O poziție identică este exprimată în pct.13 din Hotărârea Plenului CSJ nr.5/2010, în acord cu care valuta străină nu poate constitui obiect material al contrabandei. Aceeași explicație este valabilă pentru titlurile de valoare false. Pe aceeași poziție se situează și alți autori [166, p.437; 164, p.99].

Totuși, o atare faptă prejudiciabilă nu scapă de sub incidența legii penale. În acest sens, potrivit pct.13 din Hotărârea Plenului CSJ nr.5/2010, dacă persoana, eludând controlul vamal sau tăinuind de el, trece peste frontiera vamală a Republicii Moldova valută străină, care, în realitate, este falsă, acțiunile acestei persoane trebuie calificate doar conform art.236 CP RM – fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false. Mai exact, trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a semnelor bănești și/sau a titlurilor de valoare false în scop de punere în circulație trebuie calificată ca pregătire la săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art.236 CP RM (cu condiția ca făptuitorul să nu fi fabricat respectivele entități). Dacă făptuitorul a fabricat semnele bănești și/sau titlurile de valoare false pe care ulterior le trece peste frontiera vamală, cele comise trebuie încadrate potrivit art.236 CP RM în formă consumată.

Care trebuie să fie soluția de încadrare în ipoteza în care făptuitorul consideră eronat că trece peste frontiera vamală semne băneşti autentice, dar în realitate acestea sunt false? Considerăm că răspunsul la această întrebare trebuie desprins din conținutul și din orientarea intenției făptuitorului. Astfel, deoarece acesta consideră că trece peste frontiera vamală bani autentici, cele comise trebuie încadrate potrivit art.248 CP RM, dar nu potrivit art.236 CP RM. Totodată, avându-se în vedere că intenţia infracţională a acestuia nu corespunde realităţii obiective, cele comise urmează a fi încadrate ca tentativă la contrabandă cu semne băneşti autentice (art.27, alin.(1) art.248 CP RM – în ipoteza că parametrii cantitativi ai obiectului

material îl constituie proporţiile mari sau, art.27, lit.d) alin.(5) art.248 CP RM – în ipoteza că parametrii cantitativi ai obiectului material îl formează proporţiile deosebit de mari).

De consemnat că din perspectiva analizei de drept comparat, în Codul penal al Republicii Populare Chineze, în art.151 este prevăzută, *inter alia*, fapta de contrabandă cu semne băneşti false. Un model legislativ similar îl regăsim în Codul penal al Ucrainei, care, la art.199 stabileşte, *inter alia*, răspunderea penală pentru importul pe teritoriul Ucrainei a monedei naţionale false sub forma bancnotelor şi monedelor metalice, a valutei străine false, precum şi a valorilor mobiliare de stat false. Contrabanda cu semne băneşti false şi titluri de valoare false este incriminată şi în Codul penal al Turciei [250].

Este notabil că trecerea ilegală peste frontiera vamală a Republicii Moldova a organelor umane, a părților organelor umane, a țesuturilor și a celulelor umane trebuie calificată potrivit normei de la alin.(1) art.158 CP RM sau, după caz, potrivit alin.(2) art.158 CP RM (traficul de organe, țesuturi și celule umane).

În alt registru, menţionăm că la descrierea obiectului material/imaterial al infracțiunilor reunite sub denumirea marginală de contrabandă, legiuitorul foloseşte pluralul. Tocmai de aceea se impune să răspundem la următoarea întrebare: care trebuie să fie soluţia de calificare în ipoteza trecerii peste frontiera vamală a unui singur bun (de exemplu, a unui mijloc de transport)? Răspunzând la această întrebare, vom face apel la punctul de vedere exprimat de N.Giurgiu „Din punct de vedere sintactic, dacă folosirea singularului implică şi pluralul, nu înseamnă că folosirea pluralului „excede" singularul, ci, dimpotrivă, îl implică ori de câte ori legea le disciplinează separat, atât separarea, cât şi excluderea trebuind determinate explicit [69, p.23]". Este cert că, de regulă, prin contrabandă sunt trecute concomitent mai multe bunuri peste frontiera vamală. Totuşi, nu este exclusă ipoteza trecerii unui singur bun peste frontiera vamală (de exemplu, a unui singur mijloc de transport). În opinia noastră, şi în această situaţie va fi incidentă una din normele de la art.248 CP RM. Or, folosirea pluralului de către legiuitor în dispoziţia normei de incriminare a fost condiţionată, cel mai probabil, de potenţialitatea recurgerii făptuitorilor, în cele mai dese cazuri, la trecerea mai multor bunuri peste frontiera vamală. Nu considerăm însă, că legiuitorul a avut intenţia de a sancţiona penal doar trecerea mai multor bunuri peste frontiera vamală. Cel puţin acest lucru nu rezultă din natura juridică a incriminării existente. De fapt, accentul este pus pe parametrii valorici ai obiectului material (în cazul bunurilor aflate în circuitul civil) sau pe faptul trecerii ilegale a unor bunuri limitate sau interzise în circuitul civil, nu pe numărul bunurilor trecute peste frontiera vamală. Din aceste considerente, trecerea peste frontiera vamală chiar şi a unui singur bun (de exemplu, a unui

singur mijloc de transport, a unei singure arme, a unui singur obiect de valoare culturală etc.) va fi suficientă pentru a fi în prezenţa infracţiunilor de contrabandă.

În cele ce urmează vom supune analizei obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.249 CP RM. Din dispoziția normei de incriminare desprindem că în calitate de obiect material al numitei infracțiuni apar: *plățile vamale în proporții mari* (în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.249 CP RM) sau *plățile vamale în proporții deosebit de mari* (în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(3) art.249 CP RM). Precizăm că în ipoteza în care obiectul material se concretizează în plățile vamale în proporții mici, aplicabilă va fi norma de la alin.(13) art.287 C.contr. RM. În context, R.Sobieţki menționează, pe bună dreptate, că valoarea plăților vamale nu constituie semn al laturii obiective, ci un semn cantitativ al obiectului material al infracțiunii [164, p.95]. Într-adevăr, proporțiile (mari, deosebit de mari) caracterizează aspectul cantitativ al plăților vamale de la achitarea cărora s-a eschivat făptuitorul. La fel, autorii V.D. Laricev şi N.S. Ghilimutdinova remarcă faptul că obiectul material al infracțiunilor de eschivare de la achitarea plăților vamale se caracterizează prin indici cantitativi şi calitativi, unde indicii cantitativi se exprimă în proporțiile mari ale plăților vamale neachitate [204, p.139].

În ce privește plata vamală, ca obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.249 CP RM, consemnăm că aceasta apare ca rezultat al existenței obligației vamale. Una din obligațiile vamale la trecerea bunurilor peste frontiera vamală constă în obligația de plată a drepturilor de import și de export. În acord cu art.1 CV RM, drepturile de import și de export includ: taxa vamală, taxa pentru procedurile vamale, taxa pe valoarea adăugată, accizele şi orice alte sume care se cuvin statului la importul de mărfuri, încasate de organul vamal în conformitate cu legislaţia; taxa pentru procedurile vamale, orice alte sume care se cuvin statului la exportul de mărfuri, încasate de organul vamal în conformitate cu legislaţia.

În cazul trecerii mărfurilor peste frontiera vamală şi în alte cazuri prevăzute de legislaţie, se percep, ca drepturi de import şi, respectiv, drepturi de export, următoarele: a) taxa vamală; b) taxa pe valoarea adăugată; c) accizele; d) taxa pentru procedurile vamale. Pentru calificarea celor comise potrivit normei ce sancţionează fapta de eschivare de la achitarea plăţilor vamale nu contează tipul plăţii vamale de la achitarea căreia făptuitorul s-a eschivat [202, p.13-14].

Cât priveşte taxele vamale, *ab initio* menţionăm că în orice economie acestea au avut şi au un rol complex, constituind, în primul rând, un instrument prin care se asigură protecţia producţiei şi a producătorilor naţionali, lărgirea cooperării economice şi, în al doilea rând, o sursă de venituri pentru bugetul de stat [128, p.69]. În conformitate cu Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal, nr.1380 din 20.11.1997 [86], taxa vamală constituie un impozit încasat de organul vamal conform tarifului vamal de import. P.Țurcan definește taxa

vamală ca fiind impozitul indirect, perceput de organele vamale, în cazul introducerii sau scoaterii mărfurilor de pe teritoriul vamal al unui stat [174, p.14]. În ce ne priveşte, suntem pe poziţia că taxa vamală constituie un impozit indirect încasat de stat atunci când sunt trecute bunuri peste frontiera vamală a unui stat anumit [252, p.166].

Deosebim mai multe tipuri de taxe vamale: 1) *ad valorem*, calculată în procente faţă de valoarea în vamă a mărfii; 2) *specifică*, calculată în baza tarifului stabilit la o unitate de marfă; 3) *combinată*, care îmbină tipurile de taxe vamale sus-indicate; 4) *excepţională*, care, la rândul ei, se divizează în: a) *taxă specială*, aplicată în scopul protejării mărfurilor de origine indigenă la introducerea pe teritoriul vamal a mărfurilor de producţie străină în cantităţi şi în condiţii care cauzează sau pot cauza prejudicii materiale considerabile producătorilor de mărfuri autohtoni; b) *taxă antidumping*, percepută în cazul introducerii pe teritoriul vamal a unor mărfuri la preţuri mai mici decât valoarea lor în ţara exportatoare la momentul importului, dacă sunt lezate interesele sau apare pericolul cauzării prejudiciilor materiale producătorilor autohtoni de mărfuri identice sau similare ori apar piedici pentru organizarea sau extinderea în ţară a producţiei de mărfuri identice sau similare; c) *taxă compensatorie*, aplicată în cazul introducerii pe teritoriul vamal a mărfurilor, la producerea sau la exportul cărora au fost utilizate, direct sau indirect, subvenţii, dacă sunt lezate interesele sau apare pericolul cauzării prejudiciilor materiale producătorilor autohtoni de mărfuri identice sau similare ori apar piedici pentru organizarea sau extinderea în ţară a producţiei de mărfuri identice sau similare. În acord cu scopul urmărit, taxele vamale sunt clasificate în: a) *taxe vamale cu caracter fiscal*; b) *taxe vamale cu caracter de represalii* [252, p.167]. La încadrarea celor comise nu contează tipul plăţii vamale de la achitarea căreia făptuitorul s-a eschivat. Acest lucru poate avea relevanţă doar în planul stabilirii pedepsei penale.

Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal stabilește o listă întreagă de situații în care poate avea loc scutirea de la taxa vamală. În aceste cazuri, nefiind necesară plata taxei vamale, nu poate fi incidentă norma de la art.249 CP RM; or, persoana nici nu este obligată să achite taxa vamală. În același registru, menționăm că cuantumul taxelor vamale pentru bunurile/mărfurile trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova este stabilit în Nomenclatura combinată a mărfurilor.

Cât privește taxa pe valoarea adăugată drept plată vamală care trebuie achitată la trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, Codul vamal nu o definește. Suportul normativ al acestei noțiuni îl reprezintă Codul fiscal al Republicii Moldova [20], unde, potrivit pct.1) art.93, *taxa pe valoarea adăugată* este definită ca fiind un impozit de stat ce reprezintă o formă de colectare la buget a unei părți a valorii mărfurilor livrate, serviciilor prestate care sunt

supuse impozitării pe teritoriul Republicii Moldova, precum și a unei părți din valoarea mărfurilor, serviciilor impozabile importate în Republica Moldova.

Valoarea impozabilă cu taxă pe valoarea adăugată a mărfurilor importate o constituie valoarea lor în vamă, determinată în condiţiile legii, şi drepturile de import (cu excepţia TVA). Ca și în cazul taxei vamale, există o listă întreagă de scutiri de la plata taxei pe valoarea adăugată la trecerea bunurilor/mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, caz în care se exclude problema aplicării art.249 CP RM.

Taxa pentru procedurile vamale reprezintă taxa pentru serviciile acordate de organul vamal, a căror listă şi cuantum sunt prevăzute de legislaţie. Procedurile vamale reprezintă totalitatea serviciilor acordate de organele vamale în sfera activităţii vamale. Nomenclatorul acestor servicii şi taxele pentru ele sunt aprobate în conformitate cu Legea cu privire la tariful vamal. Taxa pentru procedurile vamale se achită la utilizarea oricărei destinaţii vamale, cu excepţia abandonului în favoarea statului, dacă legislaţia nu prevede altfel. Baza de calcul al taxei pentru procedurile vamale o constituie valoarea în vamă a mărfurilor sau taxele fixe, în condiţiile legii. Lista serviciilor vamale şi cuantumul taxei pentru efectuarea procedurilor vamale este stabilită în Anexa nr.2 la Legea cu privire la tariful vamal. Pentru alte servicii decât cele stipulate în numita listă, taxa pentru procedurile vamale nu se încasează. În astfel de cazuri nu putem vorbi despre o eventuală aplicare a normei de la art.249 CP RM, lipsind obligația de achitare a unei astfel de plăți.

În sensul pct.1) art.119 CF RM, *accizul* constituie un impozit de stat stabilit pentru unele mărfuri de consum. Obiecte ale impunerii sunt mărfurile supuse accizelor specificate în anexele la Titlul IV din Codul fiscal al Republicii Moldova. Cotele accizelor se stabilesc: a) în sumă absolută la unitatea de măsură a mărfii; b) *ad valorem* în procente de la valoarea mărfurilor, fără a se ține cont de accize și TVA, sau de la valoarea în vamă a mărfurilor importate, luându-se în considerare impozitele și taxele ce urmează a fi achitate la momentul importului, fără a se ține cont de accize și TVA. Baza de calcul al accizului o constituie volumul natural sau valoarea în vamă a mărfurilor importate, determinată în condiţiile legii, precum şi impozitele şi taxele ce urmează a fi achitate la data importului, fără a se ţine cont de accize şi de TVA.

Ca și în cazul taxei pe valoarea adăugată, Codul fiscal conține o listă a bunurilor/mărfurilor în privința cărora sunt stabilite înlesniri la plata accizelor.

În ce privește legislația României, exact ca în cazul Republicii Moldova, norma de la art.270 CV Rom stipulează în calitate de obiect material/imaterial orice entitate pasibilă de trecere ilegală peste frontiera vamală a României, cu excepția celor care au calități speciale, care constituie obiect material al contrabandei calificate. Deci, în categoria entităților

materiale/imateriale sunt incluse bunurile şi mărfurile. Acestea au acelaşi înţeles ca şi în cazul legislaţiei Republicii Moldova. *Generaliter*, obiectul material al infracţiunilor de contrabandă îl constituie bunul sustras controlului vamal şi taxării sale (mărfuri, indiferent de felul şi natura acestora) ori bunul interzis trecerii frontierei fără autorizaţie (arme, muniţii, stupefiante, materiale toxice etc.) [127, p.72].

Iată un caz din practica judiciară care scoate în evidenţă entitatea materială trecută peste frontiera vamală şi care formează obiectul material al contrabandei: *prin sentinţa penală nr.65 din 25 ianuarie 1995, pronunţată de Judecătoria Giurgiu, a fost condamnat inclupatul P.N. În fapt, pe data de 10 septembrie 1994 inculpatul P.N. a trecut prin Vama Giurgiu cantitatea de 1500 pachete cu ţigări ascunse în patru ambalaje pentru votcă, pentru a plăti taxe vamale reduse, respectiv 9.984 lei în loc de 250.000 lei. Faptul a fost descoperit după ieşirea din vamă şi după controlul pe care l-au efectuat organele vamale, prin organele de poliţie* [172, p.274].

Obiectul material al infracţiunilor de contrabandă îl formează orice bun (sau orice pluralitate de bunuri) care, în temeiul legii, este supus controlului vamal [141, p.15; 34, p.96]. Nu contează dacă bunurile sunt fungibile sau nefungibile, consumptibile sau neconsumptibile, principale sau accesorii etc [141, p.17-18]. Important e ca acestea să fie bunuri mobile. Bunurile imobile nu pot forma obiect material al contrabandei, aceasta deoarece sunt imutabile prin definiţie, fapt rezultat din conţinutul normei de la art.537 din Codul civil al României [18]. Este, deci, cu neputinţă introducerea bunurilor imobile pe teritoriul vamal, după cum este imposibilă scoaterea acestor bunuri de pe teritoriul vamal al României. Totodată, vor constitui obiect material al infracţiunilor de contrabandă bunurile mobile desprinse din cadrul bunurilor imobile.

După această incursiune, menţionăm că obiect material al contrabandei prevăzute la alin.(1) art.270 CV Rom, îl reprezintă bunurile şi mărfurile care trebuie supuse unui regim vamal. În context, aderăm la punctul de vedere exprimat de S.Corlăţeanu potrivit căruia dacă bunurile trecute prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal nu sunt supuse regimului vamal, ele nu interesează din punctul de vedere al infracţiunii de contrabandă, o astfel de faptă nefiind infracţiune (de pildă, este cazul lucrurilor personale, sau al bagajelor) [32, p.168].

Obiectul material al contrabandei prevăzute la lit.a) şi b) alin.(2) art.270 CV Rom îl reprezintă bunurile sau *mărfurile care trebuie plasate sub un regim vamal*. Potrivit pct.20 art.4 CV Rom sunt considerate tipuri ale regimului vamal: punerea în liberă circulaţie, tranzitul, antrepozitul vamal, perfecţionarea activă, transformarea sub control vamal, admiterea temporară, perfecţionarea pasivă, exportul.

Precizăm că în comparație cu obiectul material al infracțiunii de contrabandă prevăzute la alin.(1) art.270 CV Rom, în cazul infracțiunii prevăzute la lit.a) alin.(2) art.270 CV Rom este necesar ca entitatea materială/imaterială să posede anumiți parametri cantitativi. *In concreto,* este necesar ca valoarea bunurilor sau mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal și care sunt introduse în sau scoase din țară prin locurile stabilite pentru controlul vamal, dar prin sustragere de la efectuarea controlului vamal, să constituie: a) 20.000 lei în cazul produselor supuse accizelor *sau* b) 40.000 lei în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri. Nu este necesară prezența indicilor cantitativi respectivi atunci când fapta infracțională sus-indicată este comisă de două ori în decursul unui an, faptă care cade sub incidența lit.b) alin.(2) art.270 CV Rom.

În continuare vom identifica obiectul material al infracțiunii de contrabandă prevăzute la lit.c) alin.(2) art.270 CV Rom. Din dispoziția normei de incriminare rezultă că acesta îl reprezintă *mărfurile aflate în tranzit vamal*. Regimul de tranzit este acel regim care permite transportul de la un birou vamal la altul al mărfurilor străine, fără ca acestea să fie supuse drepturilor de import sau măsurilor de politică comercială.

În ceea ce privește obiectul material al infracțiunii prevăzute la alin.(3) art.270 CV Rom, *ab initio*, menționăm că, potrivit textului de incriminare, se asimilează infracţiunii de contrabandă o serie de acţiuni/operaţiuni (enumerate limitativ), care au ca obiect material bunuri sau mărfuri care trebuie plasate sub un regim vamal, condiţionat de cunoaşterea de către autor a faptului că respectivele bunuri/mărfuri provin din contrabandă ori sunt destinate săvârşirii contrabandei. Conţinutul juridic al infracţiunii prevăzute la alin.(3) art.270 presupune o situaţie premisă constând în existenţa unui bun care provine din săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală, indiferent dacă, în raport cu autorul acestei fapte prevăzute de legea penală, aceasta are sau nu caracter penal. Prin urmare, în calitate de obiect material al numitei infracțiuni pot să apară: *bunurile care pot proveni din fapte săvârşite conform alin.(1), (2) din acelaşi articol; bunurile care trebuie plasate sub un regim vamal şi introduse/scoase din ţară prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal; bunurile care trebuie plasate sub un regim vamal şi introduse/scoase din ţară prin locurile stabilite pentru controlul vamal, dar sustrase de la controlul vamal, indiferent de valoarea în vamă a acestora*.

Referitor la obiectul material al infracțiunii de contrabandă calificată incriminate la art.271 CV Rom, în categoria entităților materiale cu calități speciale pasibile de trecere ilegală peste frontiera vamală putem evidenția: a) armele; b) munițiile; c) materialele explozibile; d) drogurile; e) precursorii; f) materialele nucleare; g) substanțele radioactive; h) substanțele toxice; i) deșeurile; j) reziduurile; k) materialele chimice periculoase.

Precizăm că entitățile materiale enunțate au un caracter alternativ, fiind suficientă trecerea peste frontiera vamală a unei singure entități pentru ca și cele comise să fie încadrate potrivit art.271 CV Rom. Ilustrativ este următorul fragment dintr-o decizie din practica judiciară: *nu pot fi reţinute ca întemeiate susţinerile inculpatului, prin apărătorul ales, potrivit cărora infracţiunea prevăzută la art.271 CV Rom are un obiect material multiplu reprezentat de „arme, muniţii, materiale explozibile etc.", iar introducerea în ţară a unei singure arme neletale nu poate realiza latura obiectivă a infracţiunii de contrabandă calificată. S-a constatat că latura obiectivă a infracţiunii este realizată de acţiunea de introducere în ţară, obiectul material al infracţiunii fiind unul alternativ (sublinierea ne aparţine –* n.a.*), iar introducerea în ţară a oricărui obiect dintre cele prevăzute de textul menţionat conduce la existenţa infracţiunii* [54].

După această precizare, în alt context, din prevederile Legii României privind regimul armelor și al munițiilor, nr.295/2004 [108], se desprinde definiția *armei* ca fiind orice dispozitiv a cărui funcționare determină aruncarea unuia sau mai multor proiectile, substanțe explozive, aprinse sau luminoase, amestecuri incendiare ori împrăștierea de gaze nocive, iritante sau de neutralizare, în măsura în care se regăsește în una dintre categoriile prevăzute în anexa Legii. Prin *muniții* trebuie înțeles cartușele, proiectilele și încărcăturile de orice fel, care pot fi întrebuințate la armele prevăzute mai sus. Privitor la infracțiunea de contrabandă calificată cu arme facem referire la jurisprudența Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție a României: *în fapt, s-a reţinut că inculpatul S.Z., cu ocazia venirii din Italia, în luna august 2006, a introdus fără drept în ţară un pistol cu gaze marca „C", cu muniţia aferentă, fără să-l declare organelor vamale, după care l-a dus la domiciliul său unde le-a deţinut, fără drept, până în luna august 2007* [59].

Prin *drog*, în accepțiunea legislației penale românești, se are în vedere plantele şi substanţele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conţin asemenea plante şi substanţe (Legea privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, nr.143 din 26.07.2000) [106]. În următoarea speță din practica judiciară, drogul a fost reținut în calitate de obiect material al infracţiunii de contrabandă calificată: *în fapt, la data de 15 iulie 2008, inculpatul S.E. s-a prezentat la punctul de trecere a frontierei Nădlac, judeţul Arad, pentru a ieşi din România. Cu ocazia controlului, s-a constatat că prelata maşinii are o tăietură lipită cu bandă adezivă, motiv pentru care s-a procedat la efectuarea unui control mai amănunţit. Deasupra mărfii au fost găsite 4 cutii de carton, în care se găsea o substanţă pulverulentă, care a reacţionat pozitiv la testul MMC pentru heroină, în total fiind descoperite 58,97 kg* [172, p.165].

Prin *precursor*, în sensul legii enunțate trebuie înțeles substanţele utilizate frecvent la fabricarea drogurilor. Remarcăm că, în comparație cu legea penală a Republicii Moldova, în cea a României legiuitorul a inclus precursorul în categoria entităților materiale cu calități speciale pasibile de trecere ilegală peste frontiera vamală. Avându-se în vedere gradul de pericol social pe care-l comportă trecerea peste frontiera vamală a unor astfel de entități ce servesc drept materie primă pentru fabricarea substanțelor narcotice şi a celor psihotrope, considerăm oportună includerea precursorului în lista entităților materiale susceptibile de trecere ilegală peste frontiera vamală a Republicii Moldova, prin completarea alin.(2) art.248 CP RM similar normei înscrise la art.271 CV Rom. Remarcăm că şi legislaţiile penale ale unor state străine conţin precursorul în calitate de entitate aptă să apară pe post de obiect material al contrabandei (spre exemplu, art.229.1 CP FR, art.305 CP Uc etc.).

Potrivit Legii României privind desfășurarea în siguranță, reglementarea, autorizarea și controlul activităților nucleare, nr.111 din 10 octombrie 1996 [105], prin *material nuclear* se înțelege orice materie primă nucleară şi orice material fisionabil special. În acord cu Hotărârea Guvernului României privind clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase, nr.1408 din 04 noiembrie 2008 [76], prin *substanțe toxice* sunt înțelese substanţele şi preparatele care, prin inhalare, înghiţire sau penetrare cutanată, chiar şi în cantităţi mici, pot provoca moartea ori afecţiuni acute sau cronice ale sănătăţii. Prin *deşeu,* în sensul Legii României privind regimul deșeurilor, nr.211 din 15 noiembrie 2011 [109], se înțelege orice substanţă sau obiect pe care deţinătorul îl aruncă ori are intenţia sau obligaţia să îl arunce. Prin *reziduu* trebuie înțeles un rest rămas în urma unui proces chimic sau fizic efectuat asupra unui material brut.

În înțelesul Legii României privind regimul substanțelor și preparatelor chimice periculoase, nr.360 din 02 septembrie 2003 [107], substanţele şi preparatele chimice periculoase sunt cele prevăzute la art.7 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr.200/2000 privind clasificarea, etichetarea şi ambalarea substanţelor şi preparatelor chimice periculoase.

Este lesne de observat că obiectul material al infracțiunii de contrabandă calificată îl formează entitățile care au un regim juridic strict. De exemplu, Legea României privind regimul monopolului de stat, nr.31/1996 [104], în calitate de activități ce constituie monopol de stat indică: fabricarea și comercializarea armamentului, munițiilor și explozibililor; producerea și comercializarea stupefiantelor și a medicamentelor care conțin substanțe stupefiante; extracția, producerea și prelucrarea în scopuri industriale a metalelor prețioase și a pietrelor prețioase.

În altă ordine de idei, obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.272 şi 273 CV Rom, în situația folosirii de acte nereale, respectiv falsificate, îl constituie documentele nereale sau falsificate.

Actele nereale precizate în art.272 CV Rom sunt acele documente care nu corespund cu mărfurile şi bunurile care sunt prezentate la vamă. Prin *documente vamale false* trebuie să se înţeleagă orice înscris oficial sau sub semnătură privată, cu funcţie probatorie în sistemul vamal, falsificat, cu alte cuvinte orice entitate care constituie înscris susceptibil să genereze consecinţe juridice în sfera raporturilor vamale, dar în exactitatea cărora adevărul este alterat (denaturat) sau al cărui conţinut este neadevărat [141, p.66; 177, p.275].

Care documente, însă, se includ în categoria „documentelor vamale false sau nereale”? În opinia autorului moldav V.Stati, obiectul material al infracţiunilor prevăzute la art.177 şi 178 din Legea privind Codul vamal al României (conform noului Cod vamal, acestea sunt art.272 și 273) îl reprezintă documentele vamale, de transport sau comerciale [165, p.165]. De asemenea, autorul român G.I. Olteanu consideră că obiectul material al infracţiunii de folosire de acte nereale, respectiv falsificate, indiferent de modalitatea sau de forma de săvârşire, îl constituie documentele care se prezintă în faţa autorităţii vamale – în formularea Codului Vamal „documente vamale de transport sau comerciale [121, p.85]”. De fapt, răspunsul la întrebarea de mai sus o dă însuşi legiuitorul, care a indicat expres în dispoziția normelor de incriminare tipul documentului nereal sau falsificat folosit de făptuitor la trecerea bunurilor peste frontiera vamală.

Prin documente, în accepția legislației României, înțelegem documentul de transport al mărfurilor sau, în lipsa acestuia, alte documente emise de transportator, cuprinzând date referitoare la mărfurile transportate; facturi, în original sau în copie, ori alte documente din care să rezulte valoarea în vamă a mărfurilor; declarația de valoare în vamă; documentele necesare aplicării unui regim tarifar preferențial sau a altor măsuri derogatorii de la regimul tarifar de bază; orice alt document necesar aplicării dispozițiilor prevăzute în normele legale specifice care reglementează importul mărfurilor declarate; codul fiscal al titularului şi declarația vamală.

În context, considerăm ilustrative următoarele spețe din practica judiciară, unde în calitate de obiect material al contrabandei s-a reținut documentul falsificat: *S.H. a introdus în România, în perioada iunie – august 1994, 50 de utilaje agricole. În urma unui control efectuat de Garda Financiară s-a descoperit că în vamă S.H. a prezentat o factură falsificată, în care valoarea utilajelor era de 450 mărci germane, iar pe factura originală apărea suma de 57.000 mărci germane, inculpatul susträgându-se de la plata taxelor vamale de 905.698,20 lei. Pentru a se acoperi, S.H., cunoscând că existau scutiri de la taxele vamale pentru utilajele agricole, a întocmit facturi pe numele altor persoane, unde prețurile erau mult inferioare celor reale, consemnând pe factură că utilajele agricole reprezintă mai mult o donație. De asemenea, în faza de urmărire penală inculpatul a susținut că utilajele agricole au fost cumpărate pentru persoanele fizice înscrise în facturi, însă din imposibilitatea de a fi vândute a dispus refacerea*

documentelor și a solicitat recalcularea taxelor [172, p.2]; *prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Judecătoria Iași s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului pentru infracțiunile de contrabandă. S-a reținut că inculpatul D.N., cetățean moldovean, în perioada ianuarie – mai 1996 a tranzitat de 5 ori România, venind din Turcia. La intrarea în România, la Vama Giurgiu, a declarat mărfurile ca fiind în tranzit, pentru a fi scutit de taxele vamale. Pe traseu, până la Vama Albița, inculpatul a vândut o parte din mărfuri și, pentru a nu plăti taxele, a falsificat declarațiile vamale, trecând peste frontieră cantități mai mici* [172, p.130]. Cu referire la spețele reliefate mai sus, în doctrină se remarcă faptul că documentele vamale false sunt mijloace frauduloase cu care făptuitorul contrabandei surprinde (sau încearcă a surprinde) buna-credinţă a autorităţilor publice vamale, săvârşind fapta penală de contrabandă [141, p.70].

Totodată, după cum se remarcă în doctrină, este suficient ca numai un singur document, două sau mai multe, sau toate să privească ori să se refere la alte mărfuri sau bunuri [177, p.272]. De asemenea, nu are relevanță dacă actele folosite sunt nereale în totalitate sau în parte. Acest lucru poate fi desprins din următorul extras din decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție: *folosirea de acte nereale la autoritatea vamală, mai exact de documente vamale de transport sau comerciale, este evidentă din moment ce documentul vamal de transport sau comercial indica o altă marfă decât cea reală, și anume: detergent în loc de țigări, neavând relevanță dacă mai existau în container și cutii de detergent care reflectau adevărata realitate, în sensul că, la unele dintre acestea, atestarea este cea reală* [56].

În altă privinţă, infracţiunea de folosire de acte nereale sau de acte falsificate se realizează şi atunci când făptuitorul întrebuinţează pentru săvârşirea infracţiunii un singur document vamal fals sau un singur document nereal, chiar dacă legiuitorul foloseşte singularul la descrierea obiectului material. În acest sens, facem trimitere la explicațiile de rigoare efectuate cu prilejul analizei obiectului material al contrabandei în acord cu legislația penală a Republicii Moldova, pe care le considerăm aplicabile și în contextul analizei infracțiunilor prevăzute la art.272, 273 CV Rom.

3.2. Subiectul infracţiunii

Pentru a recunoaşte o faptă prejudiciabilă drept infracţiune, pe lângă comportamentul infracţional şi obiectul protecţiei penale este necesară prezenţa unui subiect care să recurgă la o astfel de conduită ilegală. Acesta este subiectul infracţiunii.

Legea penală nu defineşte noţiunea de subiect al infracţiunii, acest lucru fiind pus pe seama doctrinei. În opinia unor autori, subiect al infracţiunii este persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală şi care, în baza faptului că posedă toate semnele prevăzute de lege pentru această categorie de subiect, este pasibilă de răspundere penală [70, p.207].

Preliminar, subliniem că pentru relevarea persoanei care comite infracţiunea legislaţia penală a Republicii Moldova, inclusiv literatura de specialitate, operează cu noţiunea „subiect al infracţiunii", în timp ce în România se foloseşte sintagma „subiect activ". Totodată, pentru desemnarea victimei infracţiunii (noţiune caracteristică doctrinei şi legislaţiei moldoveneşti), în România se utilizează expresia „subiect pasiv". Considerăm că pentru Republica Moldova nu ar fi conformă legislaţiei clasificarea subiecţilor infracţiunii în activ şi pasiv, însă această clasificare este conformă legislaţiei româneşti. Susţinem opinia autorului R.Popov privind inoportunitatea operării de către teoreticienii moldoveni cu noţiuni de genul „subiect activ" şi „subiect pasiv" din următoarele considerente: „În Codul penal al Republicii Moldova, articolul 21 are denumirea „Subiectul infracţiunii". Însă, din analiza acestui articol se desprinde că el se referă numai la persoana care săvârşeşte infracţiunea, nu şi la persoana asupra căreia se îndreaptă infracţiunea [135, P.58]". În continuare, acelaşi autor menţionează că în niciun articol din Partea Specială a Codului penal al Republicii Moldova nu se utilizează noţiunile „subiect activ al infracţiunii" şi „subiect pasiv al infracţiunii". În schimb, pentru desemnarea persoanei asupra căreia se îndreaptă infracţiunea se foloseşte noţiunea „victima infracţiunii".

Astfel, conchidem că noţiunea „subiect activ al infracţiunii", ca persoană ce comite o faptă infracţională, este caracteristică doar legislaţiei româneşti. Avându-se în vedere obiectul investigaţiei noastre, în prezentul studiu, va fi utilizată atât noţiunea de „subiect al infracţiunii", cât şi cea de „subiect activ al infracţiunii", aceste noţiuni având aceeaşi semnificaţie – de persoană care comite infracţiunea. La fel, vom opera cu noţiunea de „victimă a infracţiunii" şi cu cea de „subiect pasiv al infracţiunii", avându-se în vedere persoana care a avut de suferit de pe urma săvârşirii infracţiunii.

După această digresiune, absolut necesară, subliniem că, în general, potrivit legislaţiei Republicii Moldova, subiecţii infracţiunii, precum şi condiţiile pe care aceştia trebuie să le întrunească, sunt desprinse din art.21 CP RM, şi anume: 1) persoana fizică *şi* 2) persoana juridică. Aceleaşi entităţi rezultă din prevederile CP Rom în redacţia anului 2009, act care conţine un titlu special destinat răspunderii penale a persoanei juridice (Titlul VI).

În conformitate cu Codul penal al Republicii Moldova, subiect al infracţiunilor vamale poate fi atât persoana fizică, cât şi persoana juridică. Dar, cum este posibil de a determina că şi persoana juridică este subiect al infracţiunilor de contrabandă şi al celor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale? Răspunzând la această întrebare, vom menţiona că, în conformitate cu alin.(4) art.21 CP RM, persoanele juridice, cu excepţia autorităţilor publice, răspund penal pentru infracţiunile pentru săvârşirea cărora este prevăzută sancţiune pentru persoanele juridice în Partea Specială din acest cod. De aici şi concluzia că subiect al infracţiunilor prevăzute la art.248

şi 249 CP RM poate fi, inclusiv, persoana juridică (cu excepţia autorităţilor publice), din moment ce legiuitorul a prevăzut, în sancţiunea normelor de incriminare, pedeapsa pasibilă de aplicare pentru persoana juridică.

Pentru recunoaşterea persoanei fizice în calitate de subiect al infracţiunilor vamale (atât potrivit legislaţiei Republicii Moldova, cât şi celei a României) este necesară cumularea unor condiţii generale, şi anume: caracterul de persoană fizică; vârsta răspunderii penale; responsabilitatea şi capacitatea persoanei de a acţiona în mod liber fără exercitarea vreunei constrângeri psihice sau fizice din partea unei energii fizice străine.

Cât priveşte ***vârsta*** subiectului infracţiunilor vamale potrivit legislaţiei penale a Republicii Moldova, menţionăm că în calitate de subiect al infracţiunilor de contrabandă şi al celor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale poate fi doar o persoană care a atins vârsta de 16 ani. Iar acest lucru rezultă din interpretarea normei de la alin.(2) art.21 CP RM, în acord cu care legiuitorul a mers pe calea stabilirii exprese a tipurilor infracţiunii pentru a căror comitere este pasibilă de răspundere penală persoana care a atins vârsta de 14 ani. În numita listă nu sunt indicate faptele de contrabandă şi de eschivare de la achitarea plăţilor vamale.

Referitor la vârsta răspunderii penale a subiectului infracţiunilor vamale prevăzute de legislaţia României, subliniem că pentru a fi pasibil de răspundere penală pentru comiterea vreunei infracţiuni vamale prevăzute de Codul vamal al României este necesar ca persoana fizică să fi atins vârsta de 16 ani. Aceasta este regula. Totuşi, dacă se dovedeşte că minorul a săvârşit fapta cu discernământ, vârsta răspunderii penale poate fi şi 14 ani, constatare ce derivă din prevederile alin.(2) art.113 CP Rom. În orice caz, minorul care nu a atins vârsta de 14 ani nu poate fi subiect al infracţiunilor vamale prevăzute de Codul vamal al României.

Cea de-a doua condiţie *sine qua non* pentru a i se recunoaşte persoanei fizice calitatea de subiect al infracţiunii este ***responsabilitatea***, apărând pe post de unic semn invariabil al componenţei infracţiunii [133, p.209]. Responsabilitatea este definită în art.22 CP RM, care constă în starea psihologică a persoanei de a înţelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum şi în capacitatea acesteia de a-şi manifesta voinţa şi a-şi dirija acţiunile. Din definiţia legală dată responsabilităţii deducem existenţa a două funcţii de bază ataşate psihicului uman: 1) conştiinţa; 2) voinţa. Conştiinţa, în calitate de funcţie a psihicului uman, exprimă însuşirea persoanei de a înţelege cele comise, precum şi gradul prejudiciabil al acestora. Pe de altă parte, voinţa reprezintă aptitudinea persoanei de a-şi exprima dorinţa prin acte materiale exteriorizate şi posibilitatea de a regla aceste acte.

Vârsta şi responsabilitatea, în calitate de semne ale subiectului infracţiunii, sunt obligatorii. Lipsa acestora duce la imposibilitatea calificării faptelor potrivit normelor ce incriminează faptele infracţionale din sfera vamală.

În altă privinţă, precizăm că în calitate de subiect al infracţiunii prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM, atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă prin inacţiunea de nereturnare pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie, poate să apară doar persoana juridică, nu şi persoana fizică. Potrivit legislaţiei vamale în vigoare, doar persoanelor juridice li se permite scoaterea, în condiţii de legalitate, de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale. Or, pentru a fi în prezenţa numitei modalităţi normative alternative a faptei prejudiciabile este necesară prezenţa situaţiei premisă – scoaterea anterioară a valorilor culturale peste frontiera vamală a Republicii Moldova în **condiţii de legalitate**. Îndrituite să scoată asemenea entităţi peste frontiera vamală pentru o anumită perioadă de timp sunt persoanele juridice. În acest sens, potrivit alin.(3) art.9 din Legea Republicii Moldova cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice, persoanele fizice nu au dreptul de a scoate de pe teritoriul Republicii Moldova valori culturale.

Totodată, persoanele fizice pot evolua în calitate de subiect al contrabandei cu valori culturale atunci când fapta prejudiciabilă se concretizează în acţiunea de trecere peste frontiera vamală a Republicii Moldova a valorilor culturale, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop. Acest lucru îl confirmă prevederea de la alin.(1) art.9 din legea sus-enunţată, în acord cu care persoanele fizice au dreptul de a introduce pe teritoriul Republicii Moldova valori culturale cu condiţia prezentării la organul vamal a autorizaţiei de expediere eliberate de autoritatea competentă a statului, a respectării măsurilor de politică economică, a achitării drepturilor de import şi a declarării în modul stabilit.

După această precizare se profilează o altă întrebare. Pentru calificarea celor comise potrivit normelor de incriminare este oare necesar ca subiectul infracţiunii să posede vreo calitate specială sau este suficientă prezenţa trăsăturilor (condiţiilor) generale ale subiectului infracţiunii? Cu alte cuvinte, este special subiectul infracţiunilor prevăzute la art.248, 249 CP RM sau la art.270-274 CV Rom?

Ab initio, menţionăm că, în raport cu subiectul activ, infracţiunile se clasifică în infracţiuni cu subiect activ general şi infracţiuni cu subiect activ special. Infracţiunile cu subiect activ general sunt cele care, potrivit normei de incriminare, pot fi comise de orice persoană, fără ca acesteia să i se ceară o calitate specială. Infracţiunile cu subiect activ special sunt, însă,

infracţiuni care nu pot fi comise decât de o persoană ce deţine calitatea prevăzută în norma de incriminare [168, p.42].

Opiniile expuse în literatura de specialitate în domeniul penal cu privire la noțiunea de subiect special sunt variate: „subiectul special al infracțiunii este evident atunci când persoana dispune, pe lângă semnele generale ale subiectului, de anumite semne suplimentare, cerute de lege pentru componența de infracțiune respectivă [8, p.196]”; „subiectul activ, pentru care este necesară îndeplinirea unei condiții speciale, se numește subiect activ calificat sau circumstanțiat [120, p.89]”; „infracțiunile pentru a căror existență se cere ca autorul să aibă o anumită calitate se numesc infracțiuni proprii, iar subiectul activ al acestor infracțiuni poartă denumirea de subiect activ calificat sau propriu [17, p.211]”.

În ce ne priveşte, considerăm că subiect special al infracțiunii este persoana fizică sau juridică în stare să întrunească atât calitățile generale, cât și pe cele speciale, prevăzute în cadrul normei de incriminare concrete.

Cât priveşte infracţiunile prevăzute la art.248 CP RM, în opinia noastră, nu este necesar ca subiectul infracţiunii să posede anumite calităţi speciale; or, conţinutul normei de incriminare nu cere întrunirea unei astfel de calităţi. O asemenea calitate nu este prevăzută nici explicit, nici implicit în dispoziţia normei.

Totuşi, ca excepţie, la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM în calitate de circumstanţă agravantă este specificat faptul săvârşirii infracţiunilor de contrabandă de o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu. Observăm că în cadrul art.248 CP RM, aceasta îndeplineşte un rol dublu: a) de calitate specială a subiectului infracţiunii ce transformă subiectul în unul special; b) de semn circumstanţial agravant. Mai multe informaţii despre respectivul semn special a se vedea *infra*, în cadrul analizei elementelor circumstanţiale agravante ale infracţiunilor vamale.

În alt registru, în doctrină se semnalează că infracțiunile de contrabandă, în dese cazuri, se comit de către cetățeni străini (studenți și doctoranzi, reprezentanți ai firmelor străine, turiști și alte persoane) care au posibilitatea de a intra regulat pe teritoriul statelor străine [220, p.24], ceea ce însă, în opinia noastră, nu schimbă subiectul infracțiunii din general în special.

Cât priveşte infracţiunile prevăzute la art.249 CP RM, menţionăm că, deşi legiuitorul nu indică expres calitatea specială a subiectului infracţiunii, aceasta rezultă prin interpretare (implicit) din textul normei de incriminare. *In concreto*, calitatea specială a subiectului infracţiunii decurge din conţinutul obligaţiei legale a persoanei de a achita plăţile vamale atunci când trece bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Deci, subiectul eschivării la

achitarea plăţilor vamale este persoana (fizică sau juridică (cu excepţia autorităţilor publice)) care este obligată să achite plăţile vamale la trecerea bunurilor peste frontiera vamală.

Dar cine este persoana obligată să achite plăţile vamale? A.A. Vitviţkii este de părere că în calitate de subiect al infracţiunilor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale apare: a) persoana care trece bunuri peste frontiera vamală pentru sine; b) persoana care este salariat în cadrul unei întreprinderi, instituţii, organizaţii şi care este obligată să efectueze achitarea plăţilor vamale [187, p.95].

Totuşi, în opinia noastră, prevederea de la art.123 CV RM ne ajută să răspundem cu exactitate la întrebarea de mai sus. Potrivit prevederii enunţate, drepturile de import şi drepturile de export sunt plătite nemijlocit de către declarant, brokerul vamal sau de o altă persoană prevăzută de legislaţie. Deci, doar persoanele respective pot apărea pe post de subiect al infracţiunilor reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăţilor vamale.

Prin *declarant* trebuie înţeles orice persoană care are dreptul de a dispune de mărfuri şi/sau de mijloace de transport, care întocmeşte declaraţia vamală în numele său sau în al cărei nume este întocmită declaraţia vamală. În conformitate cu lit.d) alin.(1) art.178 CV RM, declarantul este obligat să plătească drepturile de import sau de export.

Potrivit art.162 CV RM, *brokerul vamal* este persoana juridică, înregistrată în conformitate cu legislaţia, care deţine licenţă pentru activitatea de broker vamal, eliberată de Camera de Licenţiere, şi care, în temeiul principiilor reprezentării directe sau indirecte, declară mărfurile, le prezintă pentru vămuire, efectuează şi alte operaţiuni vamale. Pentru obligaţia vamală apărută brokerul vamal răspunde solidar cu plătitorul vamal. Brokerul vamal îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu Codul vamal şi cu alte acte normative. Raporturile dintre brokerul vamal şi persoana pe care o reprezintă se stabilesc în baza unui contract, încheiat cu respectarea cerinţelor legislaţiei în vigoare, care urmează să prevadă, în mod obligatoriu, tipul de reprezentare. Contractul menţionat se prezintă organelor vamale la cererea acestora şi justifică împuternicirile brokerului vamal de a reprezenta declarantul.

În cazul efectuării vămuirii, brokerul vamal îndeplineşte toate cerinţele şi condiţiile legale. Drepturile, obligaţiile şi responsabilitatea brokerului vamal prevăzute de lege nu pot fi limitate de contractul încheiat între broker şi persoana pe care o reprezintă. Brokerul vamal răspunde în faţa organelor vamale pentru acţiunile proprii şi, în funcţie de tipul reprezentării, pentru acţiunile persoanei pe care o reprezintă. Brokerul vamal poartă răspundere, în condiţiile stabilite de Codul vamal, pentru încălcarea legislaţiei în vigoare în cazul în care nu va demonstra că încălcarea se datorează culpei persoanei pe care o reprezintă.

Potrivit lit.i) art.164^2 CV RM, în cadrul procedurii de vămuire a mărfurilor şi/sau mijloacelor de transport, brokerul vamal răspunde solidar cu plătitorul vamal de achitarea drepturilor de import în termenele prevăzute de legislaţie, având obligaţia de a achita cuantumul drepturilor de import cuvenite bugetului de stat, în cazul în care această plată nu a fost efectuată de către titularul operaţiunii.

Prin *altă persoană prevăzută de legislaţie* se are în vedere orice altă persoană decât declarantul şi brokerul vamal, care este obligată la plata drepturilor de import/export la trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova. În această categorie doctrina include, spre exemplu, specialistul în domeniul vămuirii care deţine atestat de calificare sau diplomă a unei instituţii de învăţământ acreditate în domeniu [166, p.468; 167, p.139; 14, p.297].

În alt context, în ceea ce priveşte infracţiunile vamale prevăzute de legislaţia României, conţinutul normelor de incriminare nu cere deţinerea vreunei calităţi speciale de către subiectul infracţiunii, acesta putând fi orice persoană care a atins vârsta răspunderii penale şi care a acţionat cu discernământ. Legiuitorul nu a prevăzut pentru făptuitori o anumită calitate, oricare ar fi activitatea ilicită pe care o desfășoară, fiind posibilă atât participația proprie, cât și cea improprie. Deci, subiectul activ nemijlocit al contrabandei este necircumstanţiat, orice persoană putând să apară în calitate de autor, complice sau instigator [131, p.114].

În cele din urmă, nu avem cum să nu susținem următoarea afirmație din doctrina română: „Subiect activ al infracțiunilor prevăzute de Codul vamal poate fi orice persoană, legiuitorul neimpunând pentru făptuitori, indiferent de activitatea ilicită desfășurată – de sarcinile concret asumate – o anumită calitate, participația fiind posibilă atât sub forma participației proprii, cât și sub forma participației improprii; cel care a acționat fără vinovăție, neavând calitatea de infractor, nu va fi tras la răspundere penală [121, p.59]”. Tot așa și V.Bujor și O.Pop indică faptul că în calitate de subiect activ nemijlocit al contrabandei poate fi orice persoană, nefiind deci subiect calificat [15, p.34]. Fiind o faptă penală cu subiect activ necircumstanţiat (necalificat printr-o anume calitate) contrabanda poate comporta, în condiţiile legii, nu numai cu autori necalificaţi, ci şi complici sau instigatori necalificaţi [141, p.21].

În altă ordine de idei, consemnăm că infracțiunile vamale reglementate atât de legea penală a Republicii Moldova, cât și de legea specială a României, nu cuprind ***victima infracțiunii (subiectul pasiv)*** în calitate de element preexistent al componenței de infracțiune. Cu alte cuvinte, în contextul infracțiunilor vamale victima infracțiunii nu apare pe post de semn obligatoriu în conținutul infracțiunii. În acest sens, în doctrină se menționează, pe bună dreptate, că, datorită specificului lor, infracțiunile prevăzute la art.248 și 249 CP RM nu au victimă [166, p.437, 465; 167, p.128, 138; 14, p.285, 295].

Deoarece infracțiunile săvârșite în sfera activității economice externe sunt amplasate în cadrul Capitolului X din Partea Specială a Codului penal intitulat „Infracțiuni economice”, statul are de suferit de pe urma săvârșirii respectivelor infracțiuni. Însă statul nu poate evolua în calitate de victimă a infracțiunilor, în general, și a celor comise în sfera vamală, în special. În context, în doctrină, prin victimă a infracţiunii, în sens juridico-penal, se are în vedere persoana (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), ale căreia drepturi sau interese legitime sunt încălcate prin săvârşirea infracţiunii [193, p.16]. Prin urmare, în calitate de victimă a infracţiunii poate să apară doar persoana fizică şi persoana juridică. Iar acest lucru rezultă implicit şi din normele Codului de procedură penală.

Considerăm aplicabile explicaţiile reliefate *supra* şi în privinţa infracţiunilor vamale din legislaţia României, chiar dacă, în cea mai mare parte, în doctrină [177, p.262; 141, p.52] se susţine că în postura de subiect pasiv al infracţiunilor vamale din Codul vamal roman apare statul.

3.3. Concluzii la Capitolul 3

În urma caracterizării elementelor preexistente ale infracţiunilor vamale prevăzute în legislația Republicii Moldova și în cea a României formulăm următoarele ***concluzii***:

1) Obiectul juridic generic al infracţiunilor vamale, prevăzute la art.248 şi 249 CP RM, reieşind din amplasarea tehnico-legislativă a normelor de incriminare, precum şi a infracţiunilor vamale din legislaţia penală a României, îl formează economia naţională, precum şi relaţiile sociale aferente numitei valori sociale.

2) Infracţiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă și de eschivare de la achitarea plăților vamale, formând grupul infracțiunilor vamale, atentează la un grup comun de relații sociale inerente activității din sfera vamală.

3) Prin incriminarea infracțiunilor de contrabandă legiuitorul dorește protejarea securității vamale, nu însă inviolabilitatea frontierei de stat, ultima valoare socială fiind protejată prin normele ce incriminează trecerea ilegală a frontierei de stat.

4) Alte bunuri decât cele prevăzute la alin.(1)-(4) art.248 CP RM nu pot constitui obiect material/imaterial al infracțiunilor de contrabandă. Includerea în această categorie, de către cel abilitat cu aplicarea legii penale, a altor entități decât a celor expres prevăzute de legiuitor în dispoziția normelor de incriminare s-ar echivala cu nesocotirea principiului legalității incriminării prin promovarea interpretării extensive defavorabile a legii penale.

5) Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a semnelor bănești și/sau a titlurilor de valoare false în scop de punere în circulație trebuie calificată ca pregătire pentru săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art.236 CP RM (cu condiția că făptuitorul nu a

fabricat respectivele entități). Dacă făptuitorul a fabricat semnele bănești și/sau titlurile de valoare false pe care ulterior le trece peste frontiera vamală, cele comise trebuie încadrate potrivit art.236 CP RM în formă consumată.

6) Trecerea peste frontiera vamală chiar şi a unui singur bun (de exemplu, a unui singur mijloc de transport, a unei singure arme, a unui singur obiect de valoare culturală etc.) va fi suficientă pentru a fi în prezenţa infracţiunilor de contrabandă, chiar dacă legiuitorul foloseşte pluralul în descrierea obiectului material/imaterial.

7) Bunurile imobile nu pot forma obiect material al infracțiunilor de contrabandă, deoarece acestea sunt imutabile prin definiție. Totodată, vor constitui obiect material al contrabandei bunurile mobile desprinse din cadrul bunurilor imobile.

8) În contextul folosirii de documente nereale este suficient ca numai un singur document din toate să se refere la alte mărfuri sau bunuri.

9) În calitate de subiect al infracţiunii prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM, atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă prin inacţiunea de nereturnare pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie, poate să apară doar persoana juridică, nu şi persoana fizică.

10) Deşi legiuitorul nu indică expres în conținutul art.249 CP RM calitatea specială a subiectului infracţiunii, aceasta rezultă prin interpretare (implicit) din textul normei de incriminare, și anume: din conţinutul obligaţiei legale a persoanei de a achita plăţile vamale atunci când trece bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

11) Subiect activ al infracțiunilor prevăzute de Codul vamal al României poate fi orice persoană, legiuitorul neimpunând pentru făptuitori o calitate specială, indiferent de activitatea ilicită desfășurată.

4. ELEMENTELE CONSTITUTIVE ŞI CIRCUMSTANȚIALE AGRAVANTE ALE INFRACŢIUNILOR VAMALE POTRIVIT LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA ŞI CELEI A ROMÂNIEI

4.1. Latura obiectivă a infracţiunii

Ab initio consemnăm că latura obiectivă a conținutului unei infracțiuni reflectă suma tuturor situațiilor solicitate de norma de incriminare referitoare la actul de conduită ilicit.

În doctrină, latura obiectivă a infracţiunii este definită ca fiind fapta îndreptată împotriva valorilor sociale protejate de lege, precum şi urmările socialmente periculoase produse de aceasta, între ele existând un raport de cauzalitate [118, p.66]. În acest sens, latura obiectivă poate fi determinată ca fiind partea exterioară, vizibilă a infracţiunii (ceea ce poate fi perceput cu organele de simţ) [66, p.28].

Latura obiectivă reprezintă unul dintre cele patru elemente ale componenţei infracţiunii şi constă în totalitatea condiţiilor cerute de norma de incriminare privitoare la actul de conduită pentru existenţa infracţiunii [70, p.185]. Aceasta vizează: fapta prejudiciabilă, urmarea prejudiciabilă, legătura de cauzalitate dintre acţiunea (inacţiunea) ce constituie elementul material şi urmarea prejudiciabilă. Acestora li se ataşează uneori şi alte cerinţe esenţiale, cum ar fi locul, timpul, modul şi mijloacele de săvârşire a infracţiunii.

Preliminar menționăm că potrivit opiniei exprimate de L.G. Gîrla şi Iu.M. Tabarcea, normele juridico-penale ce incriminează faptele de contrabandă sunt construite ca descriptive, deoarece semnele acestor fapte sunt prevăzute în textul legii penale [192, p.676]. Într-adevăr, luând în calcul tipul dispoziţiei normelor incriminatorii de la art.248 CP RM, putem identifica uşor semnele constitutive ale laturii obiective a infracţiunilor cuprinse sub denumirea marginală de contrabandă. Dispoziţii similare au normele din Codul vamal al României ce incriminează infracțiunile vamale.

În cele ce urmează vom supune analizei ***latura obiectivă a infracţiunilor de contrabandă potrivit legislaţiei penale a Republicii Moldova***.

Latura obiectivă a infracțiunilor de contrabandă prevăzute la alin.(1), (2), (3) şi lit.d) alin.(5) art.248 CP RM este formată din următoarele semne:

a) fapta prejudiciabilă concretizată în acțiunea de trecere peste frontiera vamală a Republicii Moldova a anumitor entități; b) metoda de săvârşire, care constă, în mod alternativ, în: eludarea controlului vamal; tăinuirea de controlul vamal, prin ascunderea bunurilor în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop; folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală; nedeclararea; declararea neautentică în documentele vamale

sau în alte documente de trecere a frontierei; c) locul săvârșirii infracțiunii – frontiera vamală a Republicii Moldova.

Latura obiectivă a contrabandei prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM are o structură diferită, în dependență de forma de exprimare a faptei prejudiciabile. Astfel, în ipoteza în care fapta prejudiciabilă constă în trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a valorilor culturale, latura obiectivă are următoarea structură: a) fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de trecere peste frontiera vamală; b) metoda de săvârșire a infracțiunii, care constă, în mod alternativ, în: eludarea controlului vamal; tăinuirea de controlul vamal, prin ascunderea bunurilor în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop; c) locul săvârșirii infracțiunii – frontiera vamală a Republicii Moldova.

Atunci când fapta prejudiciabilă constă în nereturnarea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie, latura obiectivă a infracțiunii este format din: a) fapta prejudiciabilă exprimată în inacțiunea de nereturnare a bunurilor scoase din țară, atunci când întoarcerea lor este obligatorie; b) locul săvârșirii infracțiunii – în afara teritoriului vamal al Republicii Moldova.

În cele ce urmează vom supune analizei latura obiectivă a infracțiunilor de contrabandă, potrivit legislației Republicii Moldova, în conformitate cu structura acestora, reliefată *supra*.

Deci, fapta prejudiciabilă a infracțiunilor prevăzute la alin.(1), (2), (3) și lit.d) alin.(5) art.248 CP RM, precum și a celei prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM în cazul primei modalități, se exprimă în acțiunea de *trecere peste frontiera vamală a Republicii Moldova a anumitor entități*.

Norma care stabilește răspunderea penală pentru contrabandă este una de blanchetă, al cărei conținut urmează a fi stabilit în corespundere cu legislația vamală [218, p.67; 217, p.10]. Tocmai de aceea, la analiza laturii obiective a componențelor de infracțiune înscrise în cadrul art.248 CP RM se vor lua în calcul reglementările din sfera vamală. Deci, conținutul acțiunii prejudiciabile îl desprindem din prevederile Codului vamal al Republicii Moldova. Astfel, în acord cu pct.5 art.1 CV RM, prin *trecerea frontierei vamale se are în vedere introducerea şi scoaterea de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova de mărfuri şi mijloace de transport, inclusiv prin expedieri poştale internaţionale, prin conducte şi prin linii de transport electric*. De remarcat aici că expedierile poștale internaționale, prin conducte și prin linii de transport electric se asimilează cu trecerea peste frontiera vamală.

Principiile generale de trecere a mărfurilor și a mijloacelor de transport peste frontiera vamală sunt reglementate de Codul vamal al Republicii Moldova. Reguli de trecere a bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova sunt stabilite nu doar de Codul vamal, ci și de alte

acte, bunăoară, de Legea Republicii Moldova cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice, de Legea Republicii Moldova privind reglementarea valutară.

În continuare vom supune analizei metodele de săvârşire a infracţiunilor cuprinse sub denumirea marginală de contrabandă. Or, tocmai metoda la care recurge făptuitorul (inserată de legiuitor în dispoziţia normei de incriminare) conferă ilegalitate faptei de trecere a bunurilor peste frontiera vamală. În contextul infracţiunilor prevăzute la art.248 CP RM metoda constituie semn constitutiv, având deci importanţă la calificare. Cu alte cuvinte, metoda de săvârşire a infracţiunii reprezintă semn secundar obligatoriu.

Iu.I. Sucicov grupează în felul următor metodele de comitere a contrabandei: a) eludarea controlului vamal sau tăinuirea de controlul vamal; b) folosirea frauduloasă a documentelor vamale sau a mijloacelor de identificare vamală; c) nedeclararea sau declararea neautentică [224, p.37].

Prin *eludarea controlului vamal* trebuie înţeles acţiunile intenţionate ale făptuitorului de trecere a frontierei vamale a Republicii Moldova prin evitarea punctelor de trecere a frontierei vamale sau în afara orelor de program al posturilor vamale de la punctele de trecere a frontierei vamale. A.Focov este de părere că eludarea controlului vamal presupune săvârşirea oricăror acţiuni intenţionate de introducere pe sau de scoatere a bunurilor din teritoriul vamal în afara punctelor de trecere a frontierei sau altor locuri unde se află organele vamale sau în afara orelor de program stabilite în corespundere cu legislaţia sau fără permisiunea organului vamal, dacă actele internaţionale sau legislaţia internă nu prevede trecerea liberă a mărfurilor peste frontiera vamală fără efectuarea controlului vamal [243, p.4]. Prin eludarea mărfurilor de la controlul vamal, I.Macari înțelege că mărfurile, obiectele şi alte valori nu sunt prezentate lucrătorilor Serviciului vamal pentru a fi supuse controlului în modul stabilit [110, p.258]. Alți autori apreciază că prin eludarea controlului vamal se are în vedere trecerea frontierei vamale (intrarea sau ieșirea din țară) prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal [2, p.396]. Considerăm prea îngustă cea din urmă definiție. Din norma de la art.26 CV RM, în acord cu care „trecerea mărfurilor şi mijloacelor de transport peste frontiera vamală este permisă numai în locurile stabilite de organul vamal şi în orele lui de program”, rezultă fără echivoc că eludarea controlului vamal vizează două aspecte: a) trecerea bunurilor prin alte locuri decât cele stabilite prin lege; b) trecerea bunurilor prin locurile stabilite de lege, dar în afara orelor de program stabilite de organul vamal. Totuşi, cu acordul organului vamal, trecerea mărfurilor şi mijloacelor de transport peste frontiera vamală poate fi efectuată în alte locuri şi în ore extra program. În aceste condiţii nu va putea fi invocată eludarea controlului vamal.

Eludarea a fost reținută în următoarele cazuri din practica judiciară:

– trei persoane au descărcat pe malul râului Prut 61 cutii cu țigări și, cu ajutorul unei bărci gonflabile, le-au transportat peste frontiera vamală a Republicii Moldova [146];

– inculpatul M.I., urmărind scopul introducerii pe teritoriul Republicii Moldova prin contrabandă a mărfurilor în proporții deosebit de mari, la 10.04.2015, eludând controlul vamal, a introdus pe teritoriul Republicii Moldova produse de uz fitosanitar [155].

Pentru o mai bună înţelegere a numitei metode este necesară explicarea noţiunii de control vamal. În conformitate cu pct.21 art.1 CV RM, prin control vamal se înţelege un ansamblu de acţiuni întreprinse de organele vamale pentru aplicarea şi respectarea legilor şi a reglementărilor pe care organele vamale au sarcina să le aplice.

Controlul vamal este efectuat de colaboratorul vamal şi constă în: a) verificarea documentelor şi informaţiilor prezentate în scopuri vamale; b) controlul vamal (controlul mărfurilor şi mijloacelor de transport, controlul corporal ca o formă excepţională de control vamal); c) evidenţa mărfurilor şi mijloacelor de transport; d) interogarea verbală a persoanelor fizice şi a persoanelor cu funcţie de răspundere; e) verificarea sistemului de evidenţă şi a dărilor de seamă; e^1) controlul ulterior prin reverificarea declaraţiilor vamale; f) controlul depozitelor provizorii, a antrepozitelor vamale, a zonelor libere, a magazinelor duty-free, a altor teritorii şi spaţii unde se pot afla mărfuri şi mijloace de transport supuse controlului vamal sau unde se pot desfăşura activităţi supuse supravegherii vamale; f^1) controlul ulterior prin audit post vămuire; g) efectuarea altor operaţiuni prevăzute de Codul vamal şi de alte acte normative.

Potrivit Ordinului Serviciului Vamal cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoanele fizice şi a unor formulare tipizate, nr.56 din 21.02.2008 [122], bunurile trecute de către persoane fizice peste frontiera vamală a Republicii Moldova sunt supuse controlului vamal. Excepţiile de la această regulă sunt stabilite de legislaţia în vigoare. Controlul vamal al bunurilor trecute de către persoane fizice peste frontiera vamală începe cu stabilirea scopului trecerii acestor bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova, luându-se ca bază paşapoartele, vizele şi alte documente de identitate ale persoanelor, documentele asupra bunurilor trecute peste frontiera vamală, precum şi lămuririle persoanelor.

În cazul trecerii ilegale a frontierei vamale prin eludarea controlului vamal, atunci când eludarea se exprimă în trecerea bunurilor prin alte locuri decât cele stabilite de lege pentru trecerea frontierei vamale, de regulă, pe lângă una din normele de la art.248 CP RM, cele săvârşite necesită calificare suplimentară potrivit art.362 CP RM (trecerea ilegală a frontierei de stat). Într-o astfel de ipoteză, suntem în prezenţa concursului ideal de infracţiuni atunci când

făptuitorul printr-o singură acţiune comite două infracţiuni: una din infracţiunile de contrabandă şi trecerea ilegală a frontierei de stat. Pentru aceasta este nevoie ca punctele de trecere a frontierei vamale să se situeze la frontiera de stat. În caz contrar nu vom fi în prezenţa concursului ideal de infracţiuni.

Relevant în acest sens este următorul caz din practica judiciară: *prin sentinţa Judecătoriei Hânceşti din 21 mai 2014, Ţ.V. şi B.G. au fost recunoscuţi vinovaţi în comiterea infracţiunilor prevăzute la lit.b) alin.(5) art.248 şi la alin.(1) art.362 Cod penal. În fapt, instanţa a reţinut că Ţ.V., împreună şi prin înţelegere prealabilă cu L.D. şi B.G., acţionând cu intenţie directă şi urmărind scopul trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a obiectelor în proporţii mari, la data 10.06.2011, aproximativ la ora 19.00, s-au deplasat cu automobilul de model „WV Golf" la brigada de tractoare, unde au încărcat în căruţa ce-i aparţinea lui D.L. nouă saci de polietilenă cu 16.885 pachete cu ţigări marca „Plugarul" la preţul de 3,14 lei pachetul, în valoare totală de 53.018,90 lei. După care le-au transportat spre malul râului Prut, în apropierea semnului de frontieră 1142 amonte 300 metri, de pe raza localităţii Sărăteni, r-nul Hânceşti, de unde sacii cu ţigări au fost trecuţi ilegal peste râu pe malul românesc* [48].

În alt context, eludarea controlului vamal trebuie deosebită de fapta contravențională prevăzută la alin.(1) art.287 C.contr. RM, exprimată prin neoprirea vehiculului (inclusiv a vehiculului de uz personal) care traversează frontiera de stat (vamală) a Republicii Moldova în locul de aflare a organului vamal, precum şi pornirea, admiterea pornirii fără autorizaţia organului vamal a vehiculului (inclusiv a vehiculului de uz personal) aflat sub control vamal. La fel, eludarea controlului vamal, în calitate de metodă de săvârşire a contrabandei, trebuie delimitată de fapta contravențională exprimată prin neprezentarea în termen organului vamal a mărfurilor, obiectelor şi altor valori aflate sub control vamal, transportate de la un organ vamal la altul (alin.(5) art.287 C.contr. RM). În cazul numitei contravenții, făptuitorul nu evită să treacă bunurile peste frontiera vamală prin locurile special stabilite, ci întârzie să prezinte în termen bunurile pentru efectuarea controlului.

Prin *tăinuirea de la controlul vamal prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop* se înţelege neprezentarea pentru controlul vamal a bunurilor care se trec peste frontiera vamală a Republicii Moldova, pe o cale ce împiedică examinarea şi constatarea lor, adică cu folosirea locurilor special pregătite sau adaptate în acest scop (locurilor ascunse ale corpului, hainelor, obiectelor personale, locurilor reutilate sau acomodate în mijloacele de transport drept ascunzişuri etc.) [167, p.130; 166, p.449-450; 14, p.288].

În literatura de specialitate din Republica Moldova, tăinuirea de la controlul vamal prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop este definită ca fiind situația

trecerii bunurilor prin locurile destinate pentru aceasta, potrivit Codului vamal, însă prin evitarea controlului vamal [3, p.539]. Alţi autori definesc tăinuirea de la controlul vamal al mărfurilor şi a altor obiecte drept orice acţiuni îndreptate către îngreunarea activităţii de depistare a acestor mărfuri sau către ascunderea particularităţilor şi a cantităţilor lor reale (de exemplu, folosirea ascunzişilor, a locurilor special fabricate sau adaptate pentru articole de contrabandă în bagaje, haine sau automobile echipate, folosite pentru trecerea mărfurilor peste frontiera vamală) [243, p.4]. Tot la tăinuirea bunurilor de la controlul vamal se include ascunderea obiectelor de contrabandă (în principal, a substanțelor narcotice, a valutei, a monedelor de aur, a obiectelor din pietre prețioase etc.) în locurile naturale ale corpului uman [224, p.38].

În accepțiunea lui G.S. Ghireaev, tăinuirea de la controlul vamal reprezintă orice acţiune de ascundere a bunurilor trecute peste frontiera vamală prin folosirea diverselor ascunzişuri sau prin alte metode care îngreunează procesul de identificare a acestora ori prin prezentarea unor bunuri drept altele (camuflarea, mascarea etc.) [190, p.18]. În doctrină se arată că substanţele narcotice, în dese cazuri, sunt depistate în stomacul făptuitorilor, aceştia punând substanţele narcotice în pungi de polietilenă şi înghiţindu-le [216, p.72].

Respectiva metodă de săvârşire a infracțiunilor de contrabandă este foarte des întâlnită în practica judiciară. În acest sens, elocventă este următoarea speţă din practica instanţelor de judecată: *la 7 aprilie 2014, aproximativ la ora 19.40, în apropierea postului vamal Leuşeni – Albiţa (auto), după efectuarea controlului vamal şi părăsirea zonei de control vamal, de către reprezentanţii Secţiei Echipe Mobile „Centru” a fost oprit în mod regulamentar autoturismul de model „Volvo S80”, înregistrat în Bulgaria cu nr.CA5183TX, care era condus de către S.E. În cadrul controlului fizic al unităţii de transport sus-nominalizate, în locuri special pregătite pentru tăinuirea bunurilor de controlul vamal, şi anume: în spaţiul separat dintre bancheta din spate şi portbagaj, au fost depistate 50 bucăţi de planşete Ipad Air WiFi Cell 128 GB, cu valoare în vamă de 586.416 lei, care au fost introduse ilegal de S.E. pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, intenţionat tăinuindu-le de controlul vamal* [52].

Tăinuirea bunurilor de la controlul vamal trebuie delimitată de fapta contravențională prevăzută la alin.(3) art.287 C.contr. RM, potrivit căreia se sancționează contravențional împiedicarea accesului persoanei cu funcţie de răspundere a organului vamal în exerciţiul funcţiunii la mărfurile, la obiectele şi la alte valori aflate sub control vamal. Deci, în cazul respectivei contravenții făptuitorul creează obstacole în efectuarea controlului vamal de către colaboratorul organului vamal. Nu este exclusă prezența în acțiunile persoanei vinovate atât a semnelor faptei contravenționale respective, cât și a semnelor contrabandei infracționale. Este cazul în care făptuitorul intenționează să treacă peste frontiera vamală anumite bunuri prin

tăinuirea acestora de organul vamal, după care, la identificarea acestora de către colaboratorul vamal, să opună rezistenţă la efectuarea controlului vamal.

Prin *folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală* trebuie înţeles prezentarea cu bună ştiinţă organelor abilitate cu efectuarea controlului vamal a unor acte false, acte obţinute pe cale ilegală sau care se referă la alte bunuri decât cele trecute peste frontiera vamală, a unor acte fără forţă juridică (nule), a mijloacelor de identificare vamală false sau a celor care se referă la alte bunuri decât cele trecute peste frontiera vamală. Pe aceeaşi poziţie se află B.V. Voljenkin [188, p.395].

Despre raţiunea existenţei unei astfel de metode punctează Iu.I. Sucicov: „Legiuitorul a stabilit o astfel de acţiune în calitate de metodă de comitere a infracţiunilor de contrabandă din motiv că o atare metodă permite ca bunurile trecute ilegal peste frontiera vamală să fie date drept bunuri trecute în condiţii legale. Aşadar, de exemplu este prezentarea unui document care, ca şi cum ar stabili că bunurile trecute peste frontiera vamală nu urmează a fi supuse controlului vamal, creează premise pentru trecerea peste frontiera vamală a diverselor bunuri, printre care: arme, substanţe narcotice, substanţe otrăvitoare etc [224, p.38-39]".

Metoda dată a fost reţinută în următoarea cauză din practica judiciară: *T.C., administrator al SRL „T", care îşi desfăşoară activitatea în s.Vorniceni, r-nul Străşeni, pe data de 24 ianuarie 2008, având intenţia de a trece peste frontiera vamală a Republicii Moldova mărfuri în proporţii deosebit de mari, cu folosirea frauduloasă a documentelor şi prin declararea neautentică în documentele vamale, a încercat să exporte către societatea „A" din Federaţia Rusă ciment procurat de la ÎI „S", dealer oficial al SC „L" SA, în cantitate totală de 1.666 tone. În documentele contabile marca cimentului era indicată ca fiind „M-400". Însă, în declaraţiile vamale şi în documentele anexe prezentate de administratorul SRL „T", C.T. urmărind realizarea scopului său criminal, intenţionat a indicat o altă marcă a cimentului – „M-500* [46]*"*.

Pentru metoda dată de săvârşire a infracţiunilor de contrabandă este caracteristic faptul că subiectul infracţiunii recurge la înşelăciune pentru a trecere mărfuri/bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Pentru explicarea noţiunii de înşelăciune, vom reproduce punctul de vedere enunţat de profesorul S.Brînza, în contextul infracţiunilor contra patrimoniului, alegaţie aplicabilă, prin extrapolare, şi investigaţiei de faţă. Aşadar, în acord cu poziţia autorului sus-nominalizat, înşelăciunea reprezintă fie prezentarea vădit falsă a realităţii (înşelăciunea activă), fie trecerea sub tăcere a realităţii, care constă în ascunderea faptelor şi a circumstanţelor care trebuie comunicate în cazul săvârşirii cu bună-credinţă şi în conformitate cu legea a tranzacţiei patrimoniale (înşelăciunea pasivă) [9, p.124].

Înşelăciunea este folosită de făptuitor pentru a trece bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova, nu în alt scop. Aici suntem, de fapt, în prezenţa înşelăciunii active atunci când sunt folosite documentele. Susţinem punctul de vedere exprimat în teoria dreptului penal, potrivit căruia înşelăciunea este îndreptată spre atingerea rezultatului sub forma primirii acordului organului vamal la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală [216, p.74].

Potrivit doctrinei, metoda enunţată implică folosirea: a) documentelor false; b) documentelor obţinute pe cale ilegală; c) documentelor lipsite de forţă juridică (nule); d) documentelor care se referă la alte bunuri decât la cele trecute peste frontiera vamală; e) mijloacelor de identificare vamală false; f) mijloacelor de identificare vamală obţinute pe cale ilegală; g) mijloacelor de identificare vamală care se referă la alte bunuri decât la cele trecute peste frontiera vamală [181, p.61; 166, p.451; 14, p.288; 216, p.74-75; 187, p.75-77].

În doctrină se relevă că prin document, în general, trebuie înţeles entitatea care se particularizează prin următoarele caracteristici: 1) formează un tot unitar între suportul material sau electronic şi informaţia fixată pe el; 2) informaţia pe care o poartă documentul se exprimă sub formă de text, înregistrare audio, imagine sau oricare altă formă care permite perceperea şi identificarea univocă a informaţiei în mod direct sau cu ajutorul unor mijloace tehnico-instrumentale ori programate; 3) destinaţia lui este de a fi transmis în timp şi spaţiu; 4) funcţia lui este de a informa şi proba; 5) este întocmit de subiecţi competenţi; 6) este dotat cu menţiuni de formă şi format determinate [140, p.37-41].

În sensul art.248 CP RM, prin *documente vamale* se are în vedere totalitatea informaţiilor fixate pe suport de hârtie sau în format electronic prezentate organului vamal în vederea vămuirii mărfurilor şi efectuării controlului vamal.

Din prevederea de la alin.(1) art.187 CV RM reiese că persoanele care trec mărfuri şi mijloace de transport peste frontiera vamală sau care desfăşoară activităţi aflate sub supraveghere vamală sunt obligate să prezinte organului vamal documentele şi informaţiile necesare efectuării controlului vamal, pe suport de hârtie sau în format electronic, cu aplicarea semnăturii digitale, eliberate de Centrul de certificare a cheilor publice al autorităţilor administraţiei publice. Lista documentelor şi informaţiilor, procedura lor de prezentare sunt stabilite de Serviciul Vamal. Astfel, spre exemplu, în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor introduse pe teritoriul Republicii Moldova, nr.600 din 14.05.2002 [72], pentru confirmarea valorii în vamă a mărfurilor importate, declarantul este obligat să prezinte organului vamal, în corespundere cu cerinţele stabilite la alin.(1) art.7 din Legea cu privire la tariful vamal următoarele acte: a) contractul aferent tranzacţiei de import şi acordurile adiţionale la el (în cazul în care acestea au

fost încheiate); b) factura (invoice) sau în cazul tranzacţiilor condiţional valorice – proforma factura (proforma invoce); c) documentele bancare de plată sau alte documente de plată în cazul achitării prealabile; d) documentele de transport care au însoţit marfa: CMR (scrisoarea de trăsură internaţională), Carnetul TIR, Declaraţia de tranzit (T_1), Air bill (fraht), bill of lading (conosament maritim), Scrisoarea de trăsură pentru transportul internaţional de mărfuri pe cale ferată; e) contractul (comanda) de acordare a serviciilor de transportare sau factura de expediţie în cazul în care se impun potrivit condiţiilor de livrare; f) poliţa sau contractul de asigurare a mărfurilor, în cazul în care acestea au fost asigurate fie potrivit condiţiilor de livrare, fie asigurate la iniţiativa declarantului. Declarantul, din proprie iniţiativă, este în drept să prezinte şi alte acte, în scopul confirmării valorii în vamă anunţate.

La fel, în calitate de documente vamale, care pot fi prezentate spre verificare organului vamal, evidenţiem: orice acord posibil între vânzător şi cumpărător care afectează valoarea în vamă a mărfurilor; contractele cu terţe persoane referitoare la tranzacţiile indirecte; corespondenţa comercială purtată în vederea încheierii şi negocierii preţului, în cazul în care aceasta a fost purtată etc.

Observăm că toate documentele ce necesită a fi prezentate organului vamal pentru vămuirea mărfurilor şi controlul vamal pot fi clasificate în trei categorii: a) *documente comerciale* – acte care confirmă tranzacţiile pe baza cărora declarantul a intrat în posesia mărfurilor pe care intenţionează să le treacă peste frontiera vamală a Republicii Moldova (de exemplu, factura (invoice), contracte de vânzare-cumpărare etc.); b) *documente de transport* – acte care însoţesc vehiculele ce transportă mărfurile care urmează a fi trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova (de exemplu, Carnetul TIR, CMR (scrisoarea de trăsură internaţională) etc.); c) *documente vamale propriu-zise* – acte în care sunt reflectate toate acţiunile vamale realizate de declarant, cu excepţia declaraţiei vamale. Or, în cazul introducerii unor date false în declaraţia vamală nu vom fi în prezenţa folosirii frauduloase a documentelor vamale, ci vom fi în prezența declarării neautentice drept metodă de comitere a contrabandei.

Unii autori subliniază existenţa a două categorii de documente: a) documente vamale; b) alte tipuri de documente. Aceşti autori în prima categorie includ documentele vamale propriu-zise, iar în a doua categorie – documentele comerciale şi pe cele de transport [192, p.678; 224, p.39]. L.F. Rogatîh însă, în categoria documentelor include: documentele comerciale, documentele de transport, documentele vamale propriu-zise, precum și alte documente necesare pentru controlul vamal [216, p.79-80].

Iar acum să definim fiecare dintre categoriile documentelor folosite în mod fraudulos de către făptuitor la trecerea frontierei vamale a Republicii Moldova.

Astfel, prin *documente false* se are în vedere actele confecţionate sau cele în care a fost modificat conţinutul lor, astfel încât acesta să nu corespundă cu realitatea. În opinia autorului rus T.A. Dicanova [215, p.17], pe care o îmbrățișăm, în documente false se includ atât actele falsificate integral, cât şi cele în care sunt introduse modificări ce vizează conținutul acestora.

Prin *documente obţinute pe cale ilegală* trebuie înţeles actele eliberate cu încălcarea procedurii legale sau primite în rezultatul unor acţiuni ilegale comise de persoana care a eliberat actul, cum ar fi, de exemplu, certificatul de calitate primit pe baza unei constatări chimice de laborator false [216, p.75]. În accepţiunea autorilor L.G. Gîrla şi Iu.M. Tabarcea, prin document obţinut pe cale ilegală trebuie înţeles acel document primit de persoana interesată în rezultatul prezentării unei persoane responsabile a unor informaţii sau documente false în calitate de temei pentru eliberare, ori în rezultatul abuzului de serviciu de către o persoană cu funcţie de răspundere sau al săvârşirii de către aceasta a unor acţiuni neglijente la eliberarea documentului [192, p.678].

Prin *document nul* urmează să înţelegem actul care, neavând forţă juridică obligatorie, nu poate să producă efecte juridice pentru cei care l-au încheiat sau pentru terţii pe care-i vizează. De regulă, un act juridic este nul atunci când nu a fost încheiat cu respectarea prevederilor legale. În această categorie intră şi actele juridice care au fost încheiate în conformitate cu cerinţele legale, însă, din varii motive, nu mai produc efecte juridice (de exemplu, a expirat termenul contractului sau cauza contractului a fost realizată etc.).

Prin *document care se referă la alte bunuri decât la cele trecute peste frontiera vamală* se are în vedere actul juridic încheiat în conformitate cu prevederile legale, al cărui conţinut vizează însă alte bunuri decât cele trecute peste frontiera vamală. De exemplu, datele din contractul de vânzare-cumpărare a automobilului se referă la un anumit automobil, în timp ce peste frontiera vamală se încearcă a fi trecut un alt automobil.

În ceea ce privește mijloacele de identificare vamală folosite fraudulos la trecerea bunurilor peste frontiera vamală menţionăm că mijloacele de transport, încăperile şi alte spaţii în care se află sau se pot afla mărfuri şi mijloace de transport supuse controlului vamal, spaţiile unde se desfăşoară activităţi aflate sub supraveghere vamală, precum şi mărfurile şi mijloacele de transport care se află sub supraveghere vamală pot fi identificate de organul vamal. Identificarea se efectuează prin aplicarea de plombe, sigilii (contra plată), ştampile, marcaje, semne de identificare, prin prelevarea de probe şi mostre, prin descrierea mărfurilor şi mijloacelor de transport, prin desenarea planului, fotografiere, utilizarea documentelor de însoţire a mărfurilor şi altor acte, prin alte mijloace de identificare. Mijloacele de identificare pot fi schimbate sau distruse numai de organul vamal sau cu autorizarea lui.

Cu alte cuvinte, identificarea constituie una dintre formele controlului vamal. Identificarea este utilizată în etapa de tranzit vamal intern, în scopul de a permite detectarea de către autoritățile vamale a urmelor de retragere a bunurilor sau a săvârşirii oricăror operaţiuni cu astfel de mărfuri. Obiectul identificării îl formează mărfurile şi documentele, pentru identificarea cărora organele vamale folosesc diverse mijloace.

Prin *mijloace de identificare vamală false* se are în vedere mijloacele de identificare confecţionate ilegal de făptuitor. Prin *mijloace de identificare vamală obţinute pe cale ilegală* înţelegem mijloacele eliberate contrar reglementărilor în vigoare. Prin *mijloace de identificare vamală care se referă la alte bunuri decât la cele trecute peste frontiera vamală* se are în vedere mijloacele al căror conţinut vizează alte bunuri decât cele trecute peste frontiera vamală.

În contextul folosirii documentelor vamale false în vederea trecerii mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, trebuie polemizat asupra corelaţiei dintre art.248 şi art.361 CP RM. În special, se impune a da răspuns la următoarea întrebare: trebuie aplicate sau nu regulile de calificare în cazul concursului de infracţiuni, în ipoteza în care făptuitorul foloseşte documente oficiale false (care au calitatea de documente vamale) pentru trecerea entităţilor materiale specificate la art.248 CP RM peste frontiera vamală?

Considerăm că nu poate exista concurs între numitele infracţiuni în ipoteza reliefată *supra*. În opinia noastră, în asemenea situaţie, între art.248 şi 361 CP RM există un raport de tipul normă specială şi normă generală. Normele de la art.248 CP RM sunt speciale, în timp ce aceea de la art.361 CP RM – generală; or, prezentarea către organul vamal a documentelor vamale false, atunci când acestea au calitatea de documente oficiale false, în vederea trecerii bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova constituie nu altceva decât un caz special de folosire a documentelor oficiale false, în sensul normei de la art.361 CP RM. În acord cu regula de calificare statuată la alin.(2) art.116 CP RM, în cazul concurenţei dintre norma generală şi cea specială se aplică numai norma specială, adică norma de la art.248 CP RM.

Care va fi soluţia de calificare, în ipoteza în care făptuitorul confecţionează documentul vamal, după care-l prezintă organului vamal pentru trecerea bunurilor peste frontiera vamală?

În opinia autorilor R.Sobieţki şi V.Spatari, dacă a avut loc nu doar folosirea frauduloasă a documentelor false pentru trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor, obiectelor şi altor valori în proporţii mari, ci şi falsificarea propriu-zisă a acestora, faptele urmează a fi încadrate prin concurs de infracţiuni: contrabanda (art.248 CP RM) şi infracţiunea de confecţionare, deţinere, vânzare sau folosire a documentelor oficiale, a imprimatelor, ştampilelor sau sigiliilor false (art.361 CP RM) ori cea de fals în acte publice (art.332 CP RM), în dependenţă de faptul dacă subiectul activ al celor din urmă infracţiuni este o persoană fizică responsabilă, care a atins

vârsta de 16 ani (subiect general) ori o persoană cu funcţie de răspundere (subiect special) [163, p.38].

În opinia noastră, soluţia trebuie desprinsă din atitudinea făptuitorului. Aşadar, dacă făptuitorul confecţionează documentul cu scopul prezentării ulterioare către organul vamal anume în vederea trecerii bunurilor peste frontiera vamală, atunci soluţia de calificare trebuie să fie: a) pregătire la una din infracţiunile de contrabandă (în ipoteza în care făptuitorul doar confecţionează documentul, nereuşind să treacă bunul peste frontiera vamală; b) una din infracţiunile de contrabandă consumată (în situaţia în care făptuitorul reuşeşte să prezinte documentul organului vamal în baza căruia sunt trecute bunurile peste frontiera vamală). În orice caz, nici în prima situaţie, nici în a doua nu va fi aplicabilă norma de la art.361 CP RM, aceasta deoarece numita normă, în raport cu cele de la art.248 CP RM, va apărea pe post de normă-parte, fiind absorbită de normele de la art.248 CP RM, în calitate de norme-întreg. Iar în acord cu prevederile alin.(2) art.118 CP RM, calificarea infracţiunilor în cazul concurenţei dintre o parte şi un întreg se efectuează în baza normei care cuprinde în întregime toate semnele faptei prejudiciabile săvârşite, adică potrivit normei-întreg. De aceeași părere sunt S.Brînza și V.Stati [14, p.289; 166, p.455]. Mai mult, potrivit opiniei autorilor indicați, la care subscriem, art.361 CP RM este inaplicabil și în cazul în care o persoană confecționează și/sau deține un document oficial fals, iar o altă persoană o prezintă organului vamal [14, p.289; 166, p.456; 167, p.133]. În astfel de cazuri, susțin autorii: „Rolul persoanei care confecționează documentul oficial fals este unul secundar, accesoriu, el doar contribuind la comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute la alin.(1)-(3) art.248 CP RM. Deci, urmează a fi privit ca participant (de exemplu, complice) la o astfel de infracțiune. Nu-i poate fi imputată – subiectiv sau suplimentar – infracțiunea prevăzută la art.361 CP RM [14, p.289; 166, p.456; 167, p.133]".

În alt context, folosirea frauduloasă a documentelor vamale trebuie deosebită de fapta contravențională specificată la alin.(4) art.287 C.contr. RM. Potrivit numitei norme, se pedepsește contravențional neprezentarea în termen către organul vamal a actelor necesare controlului vamal al mărfurilor, obiectelor şi al altor valori aflate sub control vamal, indiferent de prezentarea declaraţiei scrise. La fel, folosirea frauduloasă a documentelor vamale trebuie delimitată de fapta de neprezentare în termen organului vamal a actelor vamale asupra mărfurilor, obiectelor şi a altor valori aflate sub control vamal, transportate de la un organ vamal la altul. De asemenea, folosirea frauduloasă a mijloacelor de identificare vamală, în calitate de metodă de săvârșire a infracțiunilor de contrabandă, trebuie deosebită de schimbarea semnelor de identificare sau de marcare de pe mărfuri, obiecte sau alte valori sau de pe ambalajul lor fără

autorizaţia organului vamal, precum şi deteriorarea sau pierderea plumburilor, ştampilelor sau altor garanţii aplicate de organul vamal (alin.(6) art.287 C.contr. RM).

Prin *nedeclarare* drept metodă de săvârşire a infracţiunilor de contrabandă se înţelege neincluderea în declaraţia vamală a informaţiei despre bunurile care trebuiau declarate în mod obligatoriu [166, p.452]. Autorul rus A.Focov susține că prin nedeclarare trebuie înțeles neindicarea intenționată în declarația vamală sau prin alt mod prevăzut de lege de declarare a informațiilor despre mărfuri, necesare pentru luarea deciziei de a permite trecerea mărfurilor și a mijloacelor de transport supuse declarării, pentru încadrarea în regimul vamal ales și încasarea plăților vamale [243, p.5].

În următorul caz din practica judiciară a fost reținută nedeclararea în calitate de metodă de săvârșire a infracțiunilor de contrabandă: *pe data de 10.02.2012, în jurul orei 16.00, B.V., având scopul de a introduce pe teritoriul Republicii Moldova metale preţioase prin contrabandă, deplasându-se cu mijlocul de transport model „Toyota Avensis", a trecut peste frontiera vamală a Republicii Moldova prin PTF Palanca (auto), r-nul Ştefan Vodă. Contrar prevederilor alin.(1) art.8 al Legii nr.1569 din 20.12.2002 cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice, a tăinuit de controlul vamal, prin nedeclarare în documentele vamale, 3 lingouri din aur, proba 999,9, cu masa totală de 149,98 grame şi 2 lingouri din argint poleite cu aur, proba 996, cu masa totală de 111,74 grame, care, potrivit actului de expertiză nr.8 din 15.05.2012, au fost evaluate la preţul de 90.357 lei, ceea ce constituie proporţii mari* [40]. Aceeași metodă a fost constatată în alte cauze penale din practica instanțelor de judecată [152; 153; 154; 161].

Declaraţia vamală este actul unilateral prin care o persoană manifestă, în formele şi în modalităţile prevăzute de legislaţia vamală, voinţa de a plasa mărfurile sub o anumită destinaţie vamală. Regula de bază e că mărfurile şi mijloacele de transport care trec frontiera vamală, mărfurile şi mijloacele de transport a căror destinaţie vamală se modifică, alte mărfuri şi mijloace de transport în cazurile stabilite în condiţiile legii sunt declarate organului vamal.

Declararea se face în scris, verbal sau prin acţiune prin mijloace electronice sau prin alte modalităţi prevăzute de legislaţie. Declararea verbală este o formă de declarare care prevede oferirea de către proprietar (posesor), în formă verbală, la cererea factorului de decizie, organului vamal a tuturor datelor cu privire la cantitatea, calitatea şi valoarea mărfurilor, obiectelor de uz personal care sunt deplasate peste frontiera vamală.

Consemnăm că declaraţia vamală se depune la organul vamal în formă electronică, utilizând sistemul informaţional integrat vamal. Forma şi procedura de declarare, precum şi informaţiile necesare vămuirii sunt stabilite de Serviciul Vamal. Mărfurile sunt declarate la

organul vamal determinat de Serviciul Vamal. Mijloacele de transport al mărfurilor sunt declarate odată cu acestea, cu excepţia mijloacelor de transport de mărfuri fără încărcătură şi a celor de transport de pasageri, care sunt declarate la momentul trecerii frontierei vamale.

Declaraţia vamală este depusă la organul vamal de frontieră în ziua lucrătoare imediat următoare zilei de trecere a frontierei vamale, iar în cazul finalizării regimului vamal de tranzit – în decursul unei zile lucrătoare imediat următoare zilei în care regimul vamal de tranzit a fost încheiat. Persoanele fizice care au în bagajul de mână şi în bagajul de însoţire bunuri nedestinate comercializării depun, la trecerea frontierei vamale, declaraţie vamală odată cu prezentarea bunurilor. Termenul de declarare a gazului natural şi a energiei electrice importate este din momentul trecerii frontierei vamale până la data de 20 a lunii imediat următoare celei de gestiune. În cazul expedierilor poştale internaţionale, declaraţia vamală este depusă la organul vamal în 72 de ore din momentul trecerii frontierei vamale.

La fel, până la plasarea mărfurilor sub o anumită destinaţie vamală, pot fi folosite declaraţii sumare. Forma declaraţiei sumare şi informaţia care trebuie indicată în ea sunt stabilite de Serviciul Vamal. Codul vamal, precum şi alte acte normative cu caracter special, stabilesc suplimentar declaraţia vamală periodică şi procedura simplificată de declarare a mărfurilor şi a mijloacelor de transport.

Reguli speciale de declarare a bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova sunt cuprinse în Ordinul Serviciului Vamal cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoanele fizice şi a unor formulare tipizate.

În alt context, e posibil ca făptuitorul să declare o parte din bunuri trecute peste frontiera vamală, iar o altă parte să nu o declare. În acest caz, se va considera contrabandă doar în partea nedeclarată. O asemenea soluţie de încadrare a fost reţinută într-un caz din practica judiciară a Federaţiei Ruse unde, la trecerea peste frontiera vamală a valutei străine, făptuitorul a declarat doar o parte din valuta străină, fapt ce a permis considerarea drept obiect material al contrabandei doar valuta străină nedeclarată, dar nu întreaga sumă de bani [211].

Prin *declarare neautentică* trebuie înţeles introducerea în declaraţia vamală a unor informaţii vădit false [192, p.679; 167, p.132; 166, p.455]. O definiție similară este dată de A.Focov [243, p.5]. În literatura de specialitate se menționează că în cazul declarării neautentice (precum și în cazul folosirii frauduloase a documentelor), pentru recunoașterea prezenței în acțiunile persoanei a semnelor constitutive ale contrabandei relevanță au doar acele date care se referă la mărfuri și au importanță pentru luarea unei decizii despre permiterea trecerii acestora peste frontiera vamală [216, p.87].

Comparativ cu trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova prin nedeclarare, în cazul declarării neautentice, făptuitorul îşi îndeplineşte obligaţia legală de declarare a bunurilor care urmează a fi trecute peste frontiera vamală, însă datele reflectate în declaraţia vamală nu corespund realităţii.

Declararea neautentică trebuie deosebită de rectificarea declaraţiei vamale. Comparativ cu declararea neautentică, rectificarea este o acţiune permisă de lege. Datele şi informaţiile indicate în declaraţia vamală a persoanei fizice cu autorizarea organului vamal competent pot fi rectificate. Rectificările se efectuează de către declarant prin tăierea cu o linie a datelor greşite şi înscrierea datelor corecte. Orice rectificări sau schimbări în declaraţia vamală sunt validate de către colaboratorul vamal prin aplicarea ştampilei personale în locul efectuării modificării sau completării.

La fel, declararea neautentică trebuie delimitată de invaliditatea declaraţiei vamale la iniţiativa declarantului. Potrivit art.181^2 CV RM, la cererea declarantului, organul vamal invalidează declaraţia deja acceptată dacă declarantul furnizează dovezi că marfa a fost declarată eronat pentru regimul vamal corespunzător declaraţiei sau dacă, în urma unor împrejurări speciale, plasarea mărfurilor sub regim vamal pentru care acestea au fost declarate nu mai este justificată.

În alt registru, subliniem că declararea neautentică în calitate de metodă de săvârşire a infracţiunilor de contrabandă este un caz special al falsului în declaraţii, în sensul normei de la art.352^1 CP RM, motiv pentru care la calificare se aplică doar una din normele de la art.248 CP RM. În acest caz funcţionează regula de calificare de la alin.(2) art.116 CP RM.

Cât priveşte *locul săvârşirii infracţiunii* în calitate de semn constitutiv al infracţiunilor de contrabandă prevăzute la alin.(1)-(3) art.248 CP RM, menţionăm că acesta îl constituie *frontiera vamală a Republicii Moldova*, fapt rezultat chiar din dispoziţia normei de incriminare.

Din norma de la alin.(3) art.4 CV RM aflăm că frontiera vamală a Republicii Moldova cuprinde: a) frontiera de stat a Republicii Moldova; b) perimetrul antrepozitelor vamale. De aici rezultă că frontiera de stat nu se suprapune integral cu frontiera vamală.

În acord cu art.2 din Legea cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, nr.215 din 04.11.2011 [96], *frontiera de stat* a Republicii Moldova reprezintă linia naturală sau convenţională care marchează limitele externe ale teritoriului asupra căruia Republica Moldova îşi exercită suveranitatea exclusivă pe uscat, pe sectoarele acvatice, subterane, aeriene şi care trece, în linie dreaptă, de la un semn de frontieră la altul ori, acolo unde frontiera de stat nu este marcată în teren cu semne de frontieră, de la un punct de coordonate la altul. Pe fluvii şi pe celelalte ape curgătoare frontiera de stat este cea stabilită prin tratatele încheiate de Republica

Moldova cu statele vecine, respectându-se principiul dreptului internaţional, conform căruia frontiera de stat trece pe mijlocul şenalului navigabil principal, iar pe apele curgătoare nenavigabile – pe la mijlocul pânzei de apă.

Deși frontiera de stat se suprapune parțial cu frontiera vamală, totuși, în contextul infracțiunilor de contrabandă, locul săvârșirii infracțiunii îl constituie frontiera vamală. Frontiera de stat formează locul săvârşirii infracţiunii prevăzute la art.362 CP RM (trecerea ilegală a frontierei de stat). Din aceste considerente nu putem susține următoarea formulare din practica judiciară: *D.P., în perioada 13-14 decembrie 2013, prin tăinuire de la controlul vamal, a încercat să treacă prin contrabandă bunuri prin intermediul transportului rutier, peste frontiera de stat a Republicii Moldova (sublinierea ne aparține* – n.a.*)* [157].

Antrepozit vamal este locul aprobat de organul vamal şi aflat sub supravegherea acestuia, unde pot fi depozitate: a) mărfurile străine, fără aplicarea drepturilor de import şi a măsurilor de politică economică; b) mărfurile autohtone destinate exportului. Antrepozitul vamal poate fi public sau privat.

În cele ce urmează vom continua cu analiza laturii obiective a infracţiunii de contrabandă specificate la alin.(4) art.248 CP RM, în special atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă în nereturnarea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie. Cât priveşte cealaltă modalitate a faptei prejudiciabile consemnate la alin.(4) art.248 CP RM (trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a valorilor culturale, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop), precizăm că, în mare parte, latura obiectivă este similară infracţiunilor prevăzute la alin.(1)-(3) art.248 CP RM, al căror conţinut a fost supus analizei. Diferă doar calitatea specială a entităţilor materiale trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova, şi anume: valorile culturale. De aceea, pentru evitarea repetărilor inutile, urmează să facem trimitere la explicaţiile de rigoare expuse *supra*.

Prin *nereturnarea valorilor culturale* trebuie înțeles fapta omisivă de neexecutare a obligației legale de întoarcere pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a numitelor entități materiale în termenul stabilit. Pentru aplicabilitatea numitei fapte omisive este imperativă întrunirea cumulativă a două condiții: a) făptuitorul să aibă obligația de returnare a valorilor culturale pe teritoriul vamal al Republicii Moldova la expirarea termenului pentru care au fost scoase *și* b) făptuitorul să aibă posibilitatea reală de a returna respectivele valori pe teritoriul vamal al Republicii Moldova.

În doctrină se arată, just, că în contextul nereturnării valorilor culturale, inacţiunea prejudiciabilă poate fi însoţită de anumite acţiuni care ar permite înlesnirea comiterii inacţiunii

(de exemplu, pentru a ascunde valorile culturale care nu sunt reîntoarse pe teritoriul vamal) [228, p.571]. Termenul de reîntoarcere a valorilor culturale pe teritoriul Republicii Moldova este stabilit în contractul de returnare a valorilor culturale trecute temporar peste frontiera vamală, care se încheie între persoana juridică şi proprietarul acestor valori (statul în persoana organelor abilitate, persoana juridică sau o altă entitate) [229, p.304].

În contextul contrabandei cu valori culturale, nelipsită de interes este următoarea întrebare: care trebuie să fie soluția de încadrare, în ipoteza în care valorile culturale sunt trecute peste frontiera vamală prin folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau prin declarare neautentică? Este cert că acțiunile făptuitorului nu pot fi încadrate potrivit alin.(4) art.248 CP RM, aceasta deoarece, în calitate de metode de trecere peste frontiera vamală a valorilor culturale, legiuitorul a stabilit doar: a) eludarea controlului vamal *şi* b) tăinuirea de la controlul vamal. Alte metode nu sunt prevăzute. Lista acestora este exhaustivă. Aceasta nu poate fi lărgită de cel abilitat cu aplicarea legii penale. În caz contrar, s-ar nesocoti principiul legalității incriminării. Ar putea oare cele comise să fie încadrate potrivit normei de la alin.(1) art.248 CP RM, avându-se în vedere inserarea în textul acestei norme, în calitate de metode, a nedeclarării, a declarării neautentice şi a folosirii frauduloase a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală? Considerăm că nu. Iar argumentul nostru este cât se poate de simplu: în calitate de obiect material al contrabandei prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM poate apărea orice bun cu excepția celor prevăzute la alin.(2)-(4) art.248 CP RM; or, din punctul de vedere al tehnicii legislative, la fiecare din alineatele respective se regăsesc diferite variante-tip de infracțiune. Atunci, care trebuie să fie soluția de încadrare? În opinia noastră, o asemenea faptă scapă de sub incidența legii penale. O astfel de faptă nu poate fi încadrată nici potrivit Codului contravențional. În acest sens apare întrebarea: de ce legiuitorul a stabilit la alin.(1)-(3) art.248 CP RM o listă mai cuprinzătoare a metodelor de trecere a bunurilor peste frontiera vamală, iar la alin.(4) art.248 CP RM – o listă mai puțin cuprinzătoare? Care a fost rațiunea legiuitorului de a reduce numărul metodelor de săvârşire a contrabandei cu valori culturale? Probabil, s-a pornit de la ideea imposibilității făptuitorului de a recurge la astfel de metode, cum ar fi: nedeclararea, declararea neautentică sau folosirea frauduloasă a documentelor sau mijloacelor de identificare vamală. Poate. Realitatea, însă, este alta. În fapt, este posibil ca valorile culturale să fie trecute peste frontiera vamală, inclusiv prin: nedeclarare, declarare neautentică ori folosire frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală. De exemplu: e posibil ca o persoană fizică să introducă pe teritoriul vamal al Republicii Moldova valori culturale prin folosirea frauduloasă a documentelor vamale. De aceea, în vederea neadmiterii evitării răspunderii penale a persoanei care trece valori culturale peste frontiera

vamală a Republicii Moldova prin alte metode decât prin eludarea controlului vamal şi tăinuirea acestora de la control vamal, considerăm necesară completarea alin.(4) art.248 CP RM cu lista metodelor prevăzute la alin.(1)-(3) art.248 CP RM, astfel încât să cadă sub incidenţa normei de la alin.(4) art.248 CP RM trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a valorilor culturale, prin folosirea frauduloasă a documentelor şi a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau prin declarare neautentică.

În alt registru, consemnăm că infracţiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă, potrivit legislaţiei penale a Republicii Moldova, sunt *formale*. Momentul de consumare diferă, însă, de modalitatea de exprimare a faptei prejudiciabile. În context, A.Focov susţine că momentul de consumare a infracțiunilor de contrabandă depinde de forma și metoda concretă de comitere (export, import, trecerea prin conducte și linii electrice, prin eludarea controlului vamal, folosirea frauduloasă a documentelor și a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau declarare neautentică) [243, p.3]. După P.A. Modestov, infracțiunile de contrabandă se consideră consumate din momentul începerii controlului vamal al bunurilor trecute peste frontiera vamală, ori, dacă controlul vamal nu are loc – din momentul luării deciziei de către organul vamal de acordare a unui regim vamal bunurilor ce se intenţionează a fi trecute peste frontiera vamală. Atunci când contrabanda este comisă prin eludarea controlului vamal, infracţiunea se consideră consumată din momentul începerii acţiunilor îndreptate spre trecerea ilegală a bunurilor peste frontiera vamală [209, p.23].

În opinia altor autori, conținutul infracțiunilor de contrabandă are un caracter formal, fiind considerate consumate din momentul trecerii *de facto* a frontierei vamale [3, p.540; 231, p.335; 110, p.262; 224, p.43; 206, p.65; 185, p.150]. O poziţie similară este învederată în Hotărârea Plenului CSJ nr.5/2010. La fel, G.P. Cacichina critică poziţia acelor autori care diferenţiază momentul consumării infracțiunilor de contrabandă în dependenţă de faptul dacă are loc introducerea sau scoaterea bunurilor peste frontiera vamală, fiind de părere că acestea se consumă din momentul trecerii *de facto* a frontierei vamale [201, p.23].

În opinia noastră, pentru identificarea momentului de consumare a infracţiunilor de contrabandă este necesară interpretarea sistemică a normelor de la art.248 CP RM cu normele din legislaţia vamală. Aşadar, potrivit pct.5 art.1 CV RM, în cazul introducerii de mărfuri şi de mijloace de transport pe teritoriul vamal al Republicii Moldova sau în cazul introducerii lor pe cealaltă parte a teritoriului vamal al Republicii Moldova de pe teritoriul antrepozitelor vamale, are loc trecerea *de facto* a frontierei vamale; în cazul scoaterii de mărfuri şi de mijloace de transport de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova sau în cazul introducerii lor pe teritoriul antrepozitelor vamale de pe cealaltă parte a teritoriului vamal al Republicii Moldova, depunerea

declaraţiei vamale sau efectuarea altor operaţiuni vamale denotă intenţia de a introduce sau de a scoate mărfuri şi mijloace de transport.

De aici concluzia: în cazul introducerii bunurilor pe teritoriul vamal al Republicii Moldova sau în cazul introducerii lor pe cealaltă parte a teritoriului vamal al Republicii Moldova de pe teritoriul antrepozitelor vamale infracţiunile de contrabandă se consumă din momentul trecerii *de facto* a frontierei vamale, iar în cazul scoaterii bunurilor de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova sau în cazul introducerii lor pe teritoriul antrepozitelor vamale de pe cealaltă parte a teritoriului vamal al Republicii Moldova, infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM se consideră consumate din momentul depunerii declaraţiei vamale sau realizării altor operaţiuni vamale ce dezvăluie intenţia de trecere a bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova. De aceeaşi părere sunt și alți autori [164, p.120; 184, p.14; 187, p.72].

În cazul contrabandei prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM, atunci când fapta prejudiciabilă se exprimă prin inacţiunea de nereturnare pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a valorilor culturale scoase din ţară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie, infracţiunea se consideră consumată din momentul expirării termenului stabilit pentru reîntoarcerea valorilor culturale pe teritoriul vamal al Republicii Moldova. Pe aceeaşi poziţie se află şi alţi autori [185, p.163].

Deși infracțiunile de contrabandă sunt formale, nu este exclusă prezența tentativei ca formă atipică a infracțiunii. Spre exemplu, în următoarele cazuri din practica instanțelor de judecată a fost reținută tentativa la contrabandă:

– prin sentinţa Judecătoriei Centru, mun.Chişinău, din 07 martie 2013, s-a constatat în fapt că P.A. intenţiona să introducă substanţe psihotrope în proporţii deosebit de mari pe teritoriul Republicii Moldova. La 21.04.2011, în baza criteriului aplicat la importul mărfurilor de către SRL „CA" în persoana lui P.A. şi informaţiei operative, a fost efectuată cercetarea la faţa locului în postul vamal 2 „Poşta" al biroului vamal Chişinău, unde în coletul poştal nr.EE21456937 5 PT, expediat din Portugalia de către S.T. în adresa SRL „CA" situată pe bd.Ştefan cel Mare 65, au fost descoperite şi ridicate 40 de pacheţele cu inscripţia „Special gold original", 272 de pacheţele cu inscripţia „Bloom plant feeder", 20 de pacheţele cu inscripţia „Kratom herbs", declarate în documentele vamale şi în alte documente de trecere a frontierei de către declarantul B.V., la indicaţia lui P.A., cu acelaşi cod mărfar ca „preparate odoriferante acţionând prin ardere [43]*";*

– C.V., P.D., B.L. şi D.C., prin înţelegere prealabilă, având intenţia de a trece peste frontiera vamală prin eludarea controlului vamal 9.000 de pachete de ţigări, au fost reţinuţi de colaboratorii poliţiei de frontieră în timp ce transportau marfa cu o barcă peste râul Prut [145];

– D.A., urmărind scopul trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, fără a fi declarate organului de control vamal, nedispunând de acte care ar confirma proveniența mărfii, prin postul vamal Sculeni, pe direcția de intrare în Republica Moldova, a încercat să introducă fără a declara marfa organului vamal, dar din cauze independente de voința sa, marfa nu a fost introdusă, deoarece a fost reținut de către inspectorii Serviciului Vamal [160].

Dacă tentativa la contrabandă este sancționabilă penal de fiece dată, atunci pregătirea nu întotdeauna cade sub incidenţa art.248 CP RM. Doar pregătirea pentru săvârşirea uneia din infracţiunile de contrabandă prevăzute la alin.(2)-(5) art.248 CP RM este considerată infracţiune. *Per a contrario*, pregătirea pentru săvârşirea contrabandei prevăzute la alin.(1) art.248 CP RM nu este pasibilă de pedeapsă penală. Aceasta deoarece contrabanda specificată la alin.(1) art.248 CP RM este o infracţiune uşoară. Iar potrivit alin.(2) art.26, CP RM răspunderii penale şi pedepsei penale sunt supuse numai persoanele care au săvârşit pregătirea unei infracţiuni mai puţin grave, grave, deosebit de grave sau excepţional de grave. Deci, pregătirea pentru săvârşirea unei infracţiuni uşoare nu cade sub incidenţa legii penale.

Drept pregătire pentru săvârşirea contrabandei prevăzute la alin.(2)-(4) art.248 CP RM (sancționate penal) pot fi catalogate următoarele acțiuni: achiziționarea bunurilor care se intenționează a fi trecute peste frontiera vamală; amenajarea ascunzișurilor în mijloace de transport, asupra persoanei etc. pentru tăinuirea bunurilor; falsificarea documentelor care urmează a fi folosite la trecerea bunurilor peste frontiera vamală; recrutarea complicilor; elaborarea planului etc.

În continuare, ne vom focusa atenţia asupra analizei ***laturii obiective a infracţiunilor prevăzute la art.249 CP RM*** – eschivarea de la achitarea plăţilor vamale.

Latura obiectivă a infracţiunilor prevăzute la art.249 CP RM este formată din: a) fapta prejudiciabilă exprimată în inacţiunea de neachitare a plăţilor vamale; b) urmările prejudiciabile exprimate în plăţile vamale neachitate în termenul stabilit; c) legătura cauzală dintre fapta şi urmarea prejudiciabilă.

După unii autori, prin eschivare, în sensul normei de la art.249 CP RM, se subînțelege inacțiunea incriminată penal existentă în cazul posibilității reale de a acționa și presupune neplata intenționată a plăților vamale în termenul stabilit [119, p.27]. Alţi autori definesc eschivarea de la achitarea plăţilor vamale drept refuzul făptuitorului de a achita plăţile respective în termenele stabilite de legislaţia vamală [14, p.295; 166, p.465; 167, p.138]. Mult mai complexă este definiţia eschivării dată de Z.M. Abdurahmanov, potrivit căreia aceasta reprezintă fapta îndreptată spre eliberarea ilegală de achitarea plăţilor vamale sau micşorarea sumei acestora, ori

îndreptată spre restituirea nejustificată a plăţilor vamale, precum şi neachitarea plăţilor vamale în termenul stabilit în cazul prezenţei posibilităţii de achitare, ori adresarea către organele vamale cu cererea de amânare a achitării plăţilor vamale în lipsa intenţiei de executare a obligaţiei de achitare în termenul stabilit ori prezentarea cu bună ştiinţă a unor garanţii false pentru achitarea plăţilor vamale [179, p.15-16]. Potrivit autorilor V.D. Laricev şi N.S. Ghilimutdinova, eschivarea de la achitarea plăţilor vamale reprezintă o faptă socialmente periculoasă, intenţionată, prevăzută de legea penală şi pasibilă de pedeapsă, exprimată în neachitarea totală sau parţială în termenul stabilit a plăţilor vamale prevăzute de lege, precum şi în restituirea ilegală a plăţilor vamale achitate anterior [204, p.144; 191, p.17]. Privitor la cea din urmă accepţiune precizăm că în acord cu legislația Republicii Moldova, acțiunile care au ca scop restituirea drepturilor de import și de export încasate, cad sub incidența alin.(15) art.287 C.contr. RM.

Generalizând definiţiile de mai sus, *grosso modo*, prin *neachitarea plăţilor vamale* trebuie înţeles refuzul făptuitorului de a-şi onora obligaţia de plată a drepturilor de import/export la trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

Precizăm că infracţiunile analizate pot fi raportate la grupul infracţiunilor pasibile de săvârşire prin inacţiuni mixte. În doctrină se arată că inacţiunea mixtă este inacțiunea care, potrivit legii penale, pe de o parte, este însoțită de varii acțiuni, iar, pe de altă parte, poate duce la producerea unor urmări prejudiciabile [31, p.132]. În acest sens, autorii L.G. Gîrla şi Iu.M. Tabarcea afirmă că infracţiunile examinate sunt pasibile de comitere prin metode legate de eschivarea activă, aici fiind incluse astfel de metode de eschivare de la achitarea plăţilor vamale ca: a) schimbarea domiciliului şi săvârşirea altor acţiuni cu scopul de a se ascunde de organul vamal; b) achitarea plăţilor vamale în volum incomplet etc [192, p.686]. La fel, autorii V.Berliba și R.Cojocaru relevă că eschivarea de la achitarea plăților vamale, în calitate de faptă prejudiciabilă, este definită drept o activitate omisivă exprimată prin refuzul de la achitarea plăților vamale în anumite termene prevăzute de legislația vamală, unde refuzul propriu-zis poate fi realizat prin metode faptice active (prezentarea unor acte false care determină micșorarea cotei plăților vamale) ori pasive (neachitarea în genere a taxelor vamale) [3, p.543-544].

În alt context, pentru a fi în prezenţa eschivării de la achitarea plăţilor vamale, este necesar ca făptuitorul să nu-şi execute obligaţia de achitare a plăţilor vamale în interiorul unui termen stabilit. Tocmai de aceea, semnul constitutiv care le conferă infracţiunilor analizate o fizionomie distinctă rezidă în prezenţa urmării prejudiciabile, sub forma neachitării plăţilor vamale în termenul stabilit de lege.

Potrivit art.124 CV RM, drepturile de import şi drepturile de export se plătesc în prealabil, până la depunerea declaraţiei vamale. În momentul vămuirii, se acceptă doar plata diferenţei

dintre suma calculată şi suma plătită în prealabil. Diferenţa dintre drepturile de import calculate în baza valorii în vamă determinate de organul vamal şi drepturile de import calculate în baza valorii în vamă anunţate de declarant se plăteşte în termenul stabilit la art.199 CV RM, adică în cel mult 5 zile calendaristice din momentul primirii declaraţiei vamale de către organul vamal.

Organul vamal este abilitat să interzică importul de mărfuri pentru care nu au fost plătite drepturile de import, în modul stabilit de Codul vamal. Persoanele fizice care nu sunt subiecţi ai activităţii de întreprinzător plătesc drepturile de import sau de export în momentul trecerii frontierei vamale, cu excepţia drepturilor de import sau de export care urmează a fi achitate la vămuirea bagajului neînsoţit şi a mijloacelor de transport.

Persoanele juridice şi persoanele fizice plătesc drepturile de import şi de export în numerar sau prin virament (inclusiv prin carduri) la conturile respective ale Ministerului Finanţelor. Persoanelor juridice li se permite achitarea în numerar doar a diferenţei de plată determinate la momentul vămuirii.

La fel, potrivit pct.23 din Ordinul Serviciului Vamal cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoanele fizice şi a unor formulare tipizate, în cazul în care persoanele fizice declară bunuri pentru trecerea cărora legislaţia în vigoare prevede plata obligaţiilor vamale, organul vamal efectuează calculul şi verifică plata acestora. Persoanele fizice care nu practică activitatea de întreprinzător plătesc obligaţiile vamale în momentul traversării frontierei vamale.

Dată a achitării drepturilor de import şi de export, cu excepţia achitării acestora prin intermediul cardurilor bancare, se consideră data depunerii de către importator (declarant), exportator (declarant) sau de către un terţ a mijloacelor băneşti în conturile respective ale Ministerului Finanţelor, fapt confirmat printr-un extras trezorerial.

Plata drepturilor de import şi de export prin intermediul cardurilor bancare se consideră efectuată în momentul debitării cu suma plăţii respective a contului de card din care a fost emis cardul utilizat la plată. Debitarea contului de card respectiv se confirmă prin bonul (chitanţa) de plată cu card bancar perfectat la terminal POS sau la alt dispozitiv de utilizare a cardurilor bancare, bon (chitanţă) ce se eliberează deţinătorului de card. Plata drepturilor de import sau de export efectuată prin intermediul cardurilor bancare nu poate fi anulată decât cu acceptul serviciului respectiv al Serviciului Vamal.

Reglementările vamale permit prelungirea termenului de achitare a plăţilor vamale. În acest caz, vom fi în prezenţa infracţiunilor prevăzute la art.249 CP RM, dacă făptuitorul nu a achitat plăţile vamale în interiorul termenului prelungit. Cazurile de prelungire sau de eşalonare a

termenului de plată a drepturilor de import şi de export sunt stabilite de legislaţie. În orice caz, nu poate fi prelungit termenul de plată a taxei pentru proceduri vamale (alin.(2) art.126 CV RM).

Infracţiunile prevăzute la art.249 CP RM sunt *materiale*. În doctrină se arată că acestea se consideră consumate în momentul realizării elementului material în condițiile prevăzute de lege [3, p.544]. În ce ne privește, suntem de părere că infracţiunile prevăzute la art.249 CP RM se consideră consumate din momentul neachitării de către făptuitor a plăţilor vamale în interiorul termenului stabilit, opinie susţinută şi în doctrină [187, p.94; 166, p.466; 14, p.296; 167, p.139]. În teoria dreptului penal există și părerea potrivit căreia componenţele infracțiunilor prevăzute la art.249 CP RM sunt formale, consumându-se din momentul eschivării de la achitarea plăților vamale [110, p.263]. Nu putem susține o atare optică; or, *supra* am demonstrat că în structura laturii obiective a infracțiunilor examinate intră urmarea prejudiciabilă şi legătura cauzală dintre elementul material şi urmare.

Referitor la mecanismul producerii urmării prejudiciabile, M.A. Cociubei relevă că urmarea prejudiciabilă se exprimă în faptul că statul nu primeşte plata pe care urma să o primească. Specificul acestui tip al urmării prejudiciabile constă în aceea că făptuitorul nu ia nimic de la stat, activul său patrimonial nu creşte, însă acesta îşi lasă lui ceea ce era obligat să transmită statului în conformitate cu obligaţiile sale stabilite prin lege [202, p.14].

În altă privinţă, susţinem cele reliefate în doctrina de specialitate precum că în cazul amânării achitării plăţilor vamale infracţiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale se vor considera consumate din momentul expirării noului termen pentru care a fost stabilită amânarea achitării plăţilor [202, p.14].

În alt context, faptele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale trebuie delimitate de faptele de contrabandă. În literatura juridică este pe larg abordată problema delimitării infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM de cele specificate la art.249 CP RM, însă punctele de vedere asupra diverselor aspecte rămân a fi diferite în continuare. Deşi se impun unele criterii de disociere a acestor fapte, totuşi acestea nu sunt clar stabilite.

Necesitatea stabilirii liniilor de demarcaţie între aceste infracţiuni apare în ipoteza în care infracțiunile de contrabandă se săvârşesc pe calea folosirii frauduloase a documentelor vamale, prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale. De asemenea, delimitarea acestor infracţiuni este necesară mai cu seamă atunci când sunt trecute peste frontiera vamală mărfuri, obiecte sau alte valori cu excepţia celor prevăzute la alin.(2), (3), (4) art.248 CP RM. V.V. Hiliuta adaugă că dificultatea delimitării acestor infracțiuni este dictată de faptul că fac parte din categoria infracțiunilor din sfera activității economice externe, posedă diferențe nesemnificative în ceea ce privește obiectul juridic special, latura obiectivă și latura subiectivă și,

nu în ultimul rând, în dispoziția normelor de incriminare legiuitorul nu a specificat cu exactitate particularitățile acțiunilor ilegale [244].

Un prim criteriu de delimitare îl reprezintă obiectul protecţiei penale. În cazul infracţiunilor analizate acesta este diferit. Potrivit autorilor ruși O.Cruglova și A.Cotelnicov, dacă obiectul juridic special al infracțiunilor de contrabandă îl formează relaţiile sociale cu privire la ordinea de trecere a mărfurilor și a mijloacelor de transport peste frontiera vamală, atunci obiectul juridic special al infracțiunilor de eschivare de la achitarea plăților vamale îl reprezintă relaţiile sociale referitoare la ordinea de achitare a plăților vamale către bugetul de stat [203, p.6]. Tot aşa şi M.Mutu susţine: „Delimitarea acestor infracţiuni începe chiar de la obiectul juridic special. Astfel, dacă obiectul infracțiunilor de contrabandă îl constituie inviolabilitatea frontierei vamale (*a se citi* – securitatea frontierei vamale – *n.a.*), atunci obiectul juridic special al faptelor de eschivare de la achitarea plăților vamale îl reprezintă securitatea sistemului de aplicare a impozitelor, și anume – a plăților vamale [119, p.27]". De asemenea, I.V. Rozumani opinează: „Normele ce incriminează contrabanda nu apără interesele financiare ale statului privitoare la formarea bugetului de stat din contul impozitelor achitate. Pericolul social al infracțiunilor de contrabandă nu constă în faptul că cel vinovat se eschivează de la achitarea impozitelor, ci în aceea că făptuitorul se eschivează de la efectuarea controlului vamal stabilit de stat pentru realizarea eficientă a activităţii în sfera economică. Criteriu de delimitare a acestor infracţiuni este obiectul material, care, în cazul infracțiunilor de contrabandă, constă în mărfuri şi în alte obiecte în proporţii mari, în timp ce în cazul faptelor de eschivare de la achitarea plăţilor vamale acesta este format din plăţile vamale în proporţii mari [217, p.18]".

Un alt criteriu de delimitare rezidă în structura şi conţinutul laturii obiective. Tot prin latura obiectivă infracţiunile examinate se aseamănă cel mai mult. Aici este nevoie de a puncta asupra distincției dintre infracțiunile de contrabandă săvârșite prin metoda nedeclarării sau a declarării neautentice în documentele vamale și cele de eschivare de la achitarea plăților vamale. În celelalte cazuri (în special când infracțiunile de contrabandă presupun eludarea controlului vamal sau tăinuirea bunurilor de controlul vamal) nu apar probleme la delimitarea respectivelor infracţiuni.

Astfel, în planul delimitării după semnele laturii obiective, în literatura de specialitate se semnalează că dacă nedeclararea sau declararea neautentică a mărfurilor s-a aflat sau putea să se afle în legătură cauzală cu decizia organului vamal de a se permite trecerea mărfurilor peste frontiera vamală sau au făcut ori au putut face posibilă trecerea fără obstacole peste frontiera vamală, acțiunile făptuitorului trebuie calificate drept contrabandă [215, p.38; 194, p.150-151].

Într-o altă opinie similară, se menţionează că în cazul în care indicii denaturaţi materializaţi prin documentul prezentat controlului vamal oferă temeiuri şi creează condiţii necesare pentru trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, altfel această trecere neputând avea loc, este prezentă contrabanda sub forma folosirii frauduloase a documentelor, iar dacă documentul fals indică asupra unor caracteristici ale bunului, fapt care permite şi într-un caz (cazul când documentul este veridic) şi în cel de-al doilea caz (când documentul este fals) trecerea bunului peste frontieră, doar că se micşorează cotele plăţilor vamale, este vorba despre o eschivare de la achitarea plăţilor vamale – infracţiune aflată în afara limitelor contrabandei şi între care nu poate fi stabilit un concurs ideal de infracţiuni [164, p.144; 163, p.39]. Împărtășim respectiva opinie doar în partea ce ține de imposibilitatea existenței concursului ideal de infracțiuni dintre faptele de contrabandă și cele de eschivare de la achitarea plăților vamale. Susţinem pe deplin părerea doctrinară, potrivit căreia „…în legătură cu aceleaşi bunuri, este de neconceput concursul ideal dintre una din infracţiunile specificate la art.248 şi una din infracţiunile prevăzute la art.249 CP RM. Cele două infracţiuni sunt incompatibile. Aceasta pentru că infracţiunile specificate la art.249 CP RM presupun ca premisă trecerea în condiţii de legalitate a bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova [167, p.139]”.

În același timp, nu susținem opinia autorilor, exprimată cu privire la delimitarea infracțiunilor nominalizate. Ne alăturăm opiniei exprimate de V.Stati, conform căreia recurgerea făptuitorului la una dintre metodele de săvârşire a infracţiunilor specificate la art.248 CP RM, chiar dacă se urmăreşte neachitarea plăţilor vamale, exclude reţinerea la calificare a vreuneia dintre infracţiunile prevăzute la art.249 CV RM, într-o asemenea situaţie răspunderea aplicându-se numai în conformitate cu una din prevederile de la art.248 CP RM [166, p.467].

Unii autori ruşi precizează că faptele de eschivare de la achitarea plăților vamale presupun refuzul de a achita plățile stabilite de legislația vamală, în termenul stabilit, unde acestea trebuie achitate până la depunerea declarației vamale sau concomitent, în timp ce infracțiunile de contrabandă pot fi comise doar în faza depunerii declarației vamale, motiv pentru care acțiunile de achitare a plăților vamale și de trecere a mărfurilor peste frontiera vamală nu coincid în timp, fapt ce exclude prezența concursului ideal între contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale [203, p.20]. În opinia autorilor, pe care o considerăm corectă, între aceste infracțiuni poate exista doar concurs real [203, p.20]. I.V. Rozumani consideră că acţiunea de achitare a plăţilor vamale şi de trecere a bunurilor peste frontiera vamală nu se suprapun în timp, fapt ce demonstrează posibilitatea existenţei concursului între infracţiunile în cauză [217, p.18]. Susţinem respectiva aserţiune cu o singură remarcă – cele două fapte pot intra în concurs real, nu însă ideal. În acest sens, are dreptate R.Sobieţki când afirmă că acțiunile de achitare a plăților

vamale și de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor nu coincid în timp, fapt ce exclude concursul ideal (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) dintre contrabandă și eschivarea de la achitarea plăților vamale [164, p.180]. O poziţie similară are P.A. Modestov [209, p.25].

Totodată, suntem de părere că în cazul trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor prin folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau declarare neautentică, chiar dacă făptuitorul nu achită plățile vamale corespunzătoare, cele comise trebuie calificate doar drept contrabandă. De aceea, nu putem susţine punctul de vedere exprimat de V.V. Hiliuta: „Dacă intenția făptuitorului este îndreptată spre trecerea mărfurilor peste frontiera vamală în proporții mari prin metodele indicate în normele ce incriminează faptele de contrabandă, cele comise trebuie calificate drept contrabandă. Dacă intenția făptuitorului constă în eschivarea de la achitarea plăților vamale în volum deplin sau într-un volum esențial mai mic decât cel care trebuie achitate la trecerea legală a mărfurilor, vom fi în prezența eschivării de la achitarea plăților vamale [244].

Soluția de calificare propusă este reţinută şi în practica judiciară. Bunăoară, ilustrativă este următoarea speță din practica judiciară a Republicii Moldova, când cele comise au fost încadrate potrivit art.248 CP RM, deşi făptuitorul a urmărit diminuarea cuantumului taxelor vamale necesar de achitat la trecerea bunului peste frontiera vamală a Republicii Moldova: *prin sentinţa Judecătoriei Hânceşti din 14 mai 2014 s-a reținut că la data de 20 decembrie 2007, în postul vamal Leuşeni – Albiţa al Biroului Vamal Leuşeni B.E. a prezentat spre vămuire autocarul model „MB”, importat din Turcia în Republica Moldova. În scopul vămuirii autocarului, a prezentat organului vamal paşaportul tehnic al autocarului seria şi nr. A 275089 şi factura seria şi nr. A 020451, în baza căreia a fost procurat din Turcia la preţul de 5.000 dolari SUA. Pentru mijlocul de transport vămuit a fost eliberată adeverinţa TV 25 nr. 0091228 din 20.12.2007 şi întocmită chitanţa formular tipizat PV 14 seria şi nr. 514702 din 20.12.2007, în baza căreia au fost calculate drepturile de import în sumă totală de 42.897,6 lei. Însă valoarea reală a autocarului importat constituia suma de 54.000 dolari SUA, deci urmau a fi achitate drepturi de import în valoare de 161.425,11 lei. Astfel, urmărind scopul de a se eschiva de la achitarea plăţilor vamale, B.E. a diminuat preţul de cumpărare al autocarului şi, în acest fel, nu a achitat valoarea deplină a drepturilor de import în sumă de 118.527,51 lei, ceea ce constituie proporţii deosebit de mari. Împotriva sentinţei a declarat apel procurorul, care a solicitat casarea acesteia şi pronunţarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanţă, prin care B.E. să fie condamnat în baza art.248 alin.(5) lit.d) CP RM. În motivarea apelului procurorul a indicat că instanţa de fond incorect a recalificat acţiunile inculpatului conform art.249 alin.(3) CP RM, deoarece el a comis infracţiunea de contrabandă, şi anume: a trecut*

ilegal peste frontiera vamală autocarul model „MB”, anul fabricării 1997, cu încălcarea regulilor vamale, prin metoda folosirii frauduloase a documentelor de identificare vamală. Prin decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Chişinău din 02 iulie 2014, apelul declarat de procuror a fost respins, ca nefondat. Instanţa de apel a constatat că instanţa de fond corect a reîncadrat acţiunile inculpatului B.E. în baza art.249 alin.(3) CP RM. În acţiunile inculpatului instanţa a constatat prezenţa laturii obiective a infracţiunii menţionate, şi anume: că la trecerea automobilului model „MB” el s-a eschivat de la achitarea plăţilor vamale stabilite de legislaţie.

Împotriva deciziei nominalizate a declarat recurs ordinar acuzatorul de stat, care a solicitat casarea hotărârii contestate cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeaşi instanţă, în alt complet de judecată, invocând că instanţa de apel incorect a încadrat fapta. În acest sens, a menţionat că latura obiectivă a infracţiunii de contrabandă constituie trecerea peste frontiera vamală, cu încălcarea regulilor vamale, realizată prin declararea neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei. Prin urmare, nu s-a ţinut cont de delimitarea infracţiunilor prevăzute de art.248 şi 249 CP RM care se face în baza obiectului material şi laturii obiective.

Prin decizia instanței de recurs s-a decis admiterea recursului ordinar declarat de procuror, fiind casată total decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Chişinău şi dispusă rejudecarea cauzei în ordine de apel la aceeaşi instanţă, în alt complet de judecată. În motivarea soluției sale, instanța de recurs a reținut că contrabanda prevăzută la art.248 CP RM reprezintă trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova, cu încălcarea regulilor vamale, a mărfurilor, a obiectelor şi a altor valori în proporţii mari, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei vamale, săvârşită în proporţii deosebit de mari. Suplimentar, instanța de recurs a constatat că instanţa de apel nu a luat în considerare faptul că la trecerea frontierei vamale inculpatul a prezentat factura fiscală turcească 8 seria A 763582 din 18.12.2007, eliberată pe numele acestuia, suma indicată fiind de 5000 dolari, însă nu a apreciat probele pe deplin, şi anume: că în documentele prezentate de către inculpat sunt cuprinse date neautentice, fiind introduse date care nu corespund realităţii privitor la preţul autocarului. Acest fapt a fost confirmat prin: declaraţia vamală de export nr.VU 0069340 din 18.12.2007, unde la pct.22, denumit valuta şi suma totală a facturii, este menţionată suma de 54.000,00 dolari SUA, iar la pct.42 şi 46 din aceeaşi declaraţie la preţul pentru unitate şi valoarea statistică, este indicată aceeaşi sumă de bani; factura fiscală seria A nr.020451 din 14.12.2007, unde la preţul pentru

unitate este la fel indicată suma de 54.000,00 dolari SUA; contractul de vânzare-cumpărare a mijlocului de transport cu nr. 07846 din 14.14.2007, unde la pct.3) preţul de vânzare declarat este de 54.000,00 (cinci zeci şi patru mii) de dolari SUA [47].

Nu putem susţine nici opinia autorului rus E.K. Juravleva, potrivit căreia trecerea intenţionată a mărfurilor prin folosirea frauduloasă a documentelor vamale, prin nedeclarare sau declarare neautentică, dacă prin aceasta s-a ajuns la neachitarea plăţilor vamale (integral sau parţial), excede faptele de contrabandă, fiind necesară calificarea în concurs cu neachitarea plăţilor vamale [197, p.29]. De aceeaşi părere este I.Vasilieva [184, p.15]. Considerăm, însă, defectuoasă o asemenea soluţie de calificare; or, nu este exclus ca infracţiunile prevăzute la art.248 CP RM să fie comise cu scopul eschivării de la achitarea plăților vamale. În concluzie aderăm la punctul de vedere exprimat de S.Duşchin şi S.Rusov, precum că acţiunea de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor şi a altor obiecte în proporţii mari cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală sau prin nedeclarare ori prin declarare neautentică trebuie calificată doar drept contrabandă, dar nu în concurs cu eschivarea de la achitarea plăților vamale [196, p.46]. Tot aşa şi autorii Comentariului Codului penal din 2009 susţin: „Aplicarea de către vinovat cel puțin a unei metode caracteristice infracțiunilor de contrabandă, în scopul de a evita achitarea taxelor vamale, demonstrează lipsa în acțiunile vinovatului a infracțiunilor prevăzute de art.249 CP RM. Cele comise urmează a fi încadrate potrivit art.248 CP RM [3, p.544]”.

În aceeaşi ordine de idei, cu privire la delimitarea celor două fapte, de remarcat e şi aserţiunea autorului moldav M.Mutu, care stabileşte distincţia între infracţiunile analizate prin prisma identificării momentului de consumare a acestora: „Infracțiunile de contrabandă se consumă din momentul trecerii de fapt a frontierei vamale (în cazul introducerii bunurilor pe teritoriul Republicii Moldova) sau din momentul depunerii declarației vamale (în cazul scoaterii bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova), în timp ce infracțiunile de eschivare de la achitarea plăților vamale se consideră consumate din momentul expirării termenului pentru achitarea plăților vamale, adică până la depunerea declarației vamale [119, p.27]”. Prin urmare, autorul ajunge la concluzia, pe care o îmbrățișăm, că infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM se consumă anterior infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM (adică, în momentul depunerii declarației vamale plățile vamale trebuie să fie deja achitate), fiind deci posibil cumulul real (*a se citi* – concursul real – *n.a.*) al celor două infracțiuni. În opinia aceluiași autor, la care subscriem, în cazul persoanelor fizice care nu sunt subiecți ai activității de întreprinzător (acestea plătesc drepturile de import sau de export în momentul trecerii frontierei vamale) cele comise ar trebui

calificate potrivit art.248 CP RM, nefiind prezent concursul ideal dintre art.248 și art.249 CP RM [119, p.27].

La fel, spre deosebire de infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM, în cazul celor specificate la art.249 CP RM, locul comiterii infracțiunii nu are importanță la calificare. De asemenea, faptele de eschivare de la achitarea plăților vamale pot fi comise prin variate metode, nestipulate de legiuitor (refuzul direct de la achitare, schimbarea domiciliului, ignorarea înștiințărilor privind necesitatea plății etc.). Deci, metodele cu care se comit infracțiunile prevăzute la art.249 CP al RM sunt: refuzul expres de a deconta plățile vamale; ignorarea somațiilor de achitare a plăților vamale; schimbarea domiciliului sau a sediului social etc., în raport cu metodele cu care sunt săvârşite infracțiunile prevăzute la art. 248 CP al RM.

În continuare, efortul nostru va fi îndreptat spre analiza ***laturii obiective a infracțiunilor vamale potrivit legislației României*.** Vom începe cu cercetarea contrabandei prevăzute la art.270 CV Rom. Elementul material al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.270 CV Rom constă în fapta prejudiciabilă exprimată prin acțiunea de introducere sau de scoatere din ţară, prin orice mijloace, a bunurilor sau a mărfurilor, prin alte locuri decât cele stabilite pentru control vamal.

Fapta de contrabandă săvârșită prin trecerea peste frontieră a bunurilor, prin sustragerea de la controlul vamal, are ca cerință intrinsecă laturii obiective împrejurarea că se comite prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal [141, p.57]. Nu contează locul exact prin care au fost trecute mărfurile. Important e ca acesta să nu constituie unul special stabilit pentru trecerea mărfurilor peste frontiera vamală. În doctrină se arată că pentru existența infracțiunii nu interesează locul efectiv prin care mărfurile sau alte bunuri sunt trecute peste frontiera de stat a României, ci împrejurarea că acele mărfuri sau alte bunuri nu sunt prezentate pentru efectuarea controlului vamal înainte de scoaterea din țară sau, după caz, imediat după introducerea în țară a acestora [178, p.305].

Esența acestei norme ne conduce la ipoteza că nu contează valoarea sau felul bunurilor care se încearcă a fi trecute peste frontieră, ci modul în care se concretizează „prin orice mijloace” și prin locuri unde nu se desfășoară controlul organelor vamale, astfel nerespectarea legii fiind mai mult decât o certitudine. Deci, observăm că pentru a fi incidentă respectiva normă de incriminare, este necesar ca bunurile să fi fost introduse sau scoase prin alte locuri decât cele stabilite pentru control vamal. În acest sens, potrivit art.2 CV Rom, introducerea sau scoaterea din ţară a mărfurilor, a mijloacelor de transport şi a oricăror altor bunuri este permisă numai prin punctele de trecere a frontierei de stat. Locurile stabilite pentru trecerea frontierei vamale sunt *birourile vamale* sau *punctele vamale* care sunt organizate în cadrul punctelor de control pentru trecerea frontierei. În literatura de specialitate s-a arătat că premisa principală de la care se pleacă

în stabilirea regimului vamal este aceea că introducerea în sau scoaterea din țară a mărfurilor, a mijloacelor de transport și a oricăror alte bunuri este permisă numai prin punctele de control pentru trecerea frontierei de stat, iar la trecerea frontierei de stat acestea sunt supuse vămuirii de către autoritățile vamale [7, p.306]. *Per a contrario,* nu poate fi aplicată norma dată dacă bunurile au fost trecute peste frontiera vamală prin punctele de trecere a frontierei de stat, chiar dacă în condiții ilegale. În asemenea cazuri, eventual, se va aplica o altă normă de incriminare (de exemplu, alin.(2) art.270 CV Rom). În sensul legii penale a Republicii Moldova, o astfel de trecere (se are în vedere cea prevăzută la alin.(1) art.270 CV Rom) presupune eludarea controlului vamal, sub aspectul evitării punctelor de trecere a frontierei vamale, nu și sub aspectul evitării trecerii în cadrul orelor de program. Corect remarcă autorul V.Stati că în contextul legii penale a Republicii Moldova, comparativ cu cea a României, eludarea controlului vamal vizează nu doar aspectul spaţial, ci şi aspectul temporal al eludării [165, p.167].

Potrivit alin.(2) art.270 CV Rom, constituie, de asemenea, infracţiune de contrabandă şi se pedepseşte potrivit alin.(1): a) introducerea în sau scoaterea din ţară prin locurile stabilite pentru control vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, dacă valoarea în vamă a bunurilor sau a mărfurilor sustrase este mai mare de 20.000 lei în cazul produselor supuse accizelor şi mai mare de 40.000 lei în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri; b) introducerea în sau scoaterea din ţară, de două ori în decursul unui an, prin locurile stabilite pentru control vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, dacă valoarea în vamă a bunurilor sau a mărfurilor sustrase este mai mică de 20.000 lei în cazul produselor supuse accizelor şi mai mică de 40.000 lei în cazul celorlalte bunuri sau mărfuri; c) înstrăinarea sub orice formă a mărfurilor aflate în tranzit vamal.

De remarcat că norma de la alin.(2) art.270 CV Rom incriminează trei fapte distincte.

Elementul material al infracțiunii prevăzute la lit.a) alin.(2) art.270 CV Rom îl formează acțiunea de introducere în sau scoatere din țară prin locurile stabilite pentru control vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, în proporțiile stabilite. Contrabanda prevăzută la lit.a) alin.(2) art.270 CV Rom a fost reținută în următorul caz din practica judiciară: *V.V., în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale, în perioada iunie 2009 – februarie 2010, a introdus şi a scos din România, prin locurile stabilite pentru controlul vamal, prin sustragerea de la controlul vamal, 11 transporturi de produse contrafăcute (ţigări şi parfumuri, provenind din China sau, după caz, Turcia), care trebuiau plasate sub un regim vamal şi a căror valoare în vamă era mai mare de 20.000 lei* [61].

Elementul material al infracțiunii prevăzute la lit.b) alin.(2) art.270 CV Rom îl formează acțiunea de introducere în sau de scoatere din ţară de două ori în decursul unui an, prin locurile stabilite pentru control vamal, prin sustragere de la controlul vamal, a bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal. În fine, elementul material al infracțiunii prevăzute la lit.c) alin.(2) art.270 CV Rom îl formează fapta de înstrăinare sub orice formă a mărfurilor aflate în tranzit vamal.

În cele ce urmează vom supune analizei elementul material al fiecăreia dintre cele trei infracțiuni. *Ab initio* menționăm că, în conformitate cu pct.18 art.4 CV Rom, controlul vamal este definit drept acțiunile specific efectuate de autoritatea vamală pentru a asigura aplicarea corectă a reglementărilor vamale și poate să includă verificarea mărfurilor, a datelor înscrise în declarație, existența și autenticitatea documentelor electronice sau scrise, examinarea evidențelor contabile ale agenților economici și a altor înscrisuri, a bagajelor și a altor mărfuri transportate de sau aflate asupra persoanelor, precum și efectuarea de verificări administrative și de alte acțiuni asimilate.

Grosso modo, comparativ cu contrabanda prevăzută la alin.(1), în cea prevăzută la lit.a) și b) alin.(2) art.270 CV Rom, trecerea frontierei vamale are loc prin punctele de trecere a frontierei, dar prin sustragerea bunurilor de la controlul vamal. Totuși, legiuitorul leagă un astfel de comportament de valoarea bunurilor sustrase de la efectuarea controlului vamal. Nu același lucru este valabil în cazul săvârșirii faptei de cel puțin două ori pe parcursul unui an. Astfel, cerințele suplimentare legate de valoarea minimă, ce diferă în funcție de tipul bunurilor sau al mărfurilor accizabile sau neaccizabile și de numărul actelor comise în decursul unui an, pe care le regăsim în cuprinsul acestui articol, au fost introduse de legiuitor pentru ca fapta să constituie contrabandă și să se încadreze în sfera penală.

Care trebuie să fie soluția de încadrare în ipoteza în care mărfurile sunt trecute peste frontiera vamală a României printr-un punct de trecere a frontierei, dar care este neautorizat pentru trecerea anumitor mărfuri (care de fapt și sunt trecute) sau în ipoteza în care bunurile sunt trecute pe cale rutieră prin puncte de trecere autorizate pentru transportul feroviar?

Răspunsul la această întrebare îl desprindem din următorul fragment din practica judiciară a României: „*În conformitate cu dispozițiile art.270 alin.(1) din Legea nr.86/2006 privind Codul vamal al României, introducerea în sau scoaterea din țară, prin orice mijloace, a bunurilor sau mărfurilor, prin alte locuri decât cele stabilite pentru control vamal, constituie infracțiunea de contrabandă. În cazul mărfurilor purtătoare de accize, cum sunt țigările, prin locuri stabilite pentru control vamal se înțeleg vămile autorizate, prin acte normative, să permită intrarea, ieșirea și tranzitul mărfurilor purtătoare de accize. Prin urmare, scoaterea din țară a mărfurilor*

purtătoare de accize, prin vămi neautorizate să permită ieşirea din ţară a acestei categorii de mărfuri sau scoaterea din ţară a mărfurilor purtătoare de accize pe cale rutieră, prin vămi autorizate să permită ieşirea din ţară a acestei categorii de mărfuri pe cale feroviară, constituie infracţiunea de contrabandă [53]".

În altă privinţă, este neclară poziţia legiuitorului român în incriminarea faptei de trecere a bunurilor peste frontiera vamală prin punctele de trecere a frontierei, însă doar prin sustragerea bunurilor de la controlul vamal. În aceste condiţii scapă de sub incidenţa legii acţiunea de trecere a bunurilor prin punctele de trecere a frontierei, dar prin alte metode decât prin sustragere. Nu avem cum să nu agreăm opinia exprimată de I.C. Paşca, care susţine că o asemenea manieră legislativă dovedeşte că nu orice activitate de trecere a bunurilor peste frontieră şi care are ca rezultat neplata unor taxe constituie contrabandă [132, p.41]. Într-adevăr, care trebuie să fie soluţia de calificare în ipoteza trecerii bunurilor peste frontiera vamală a României, prin punctele de trecere, dar prin nedeclararea bunurilor sau prin declararea neautentică, adică prin alte metode decât cea de sustragere de la controlul vamal? Este clar că un asemenea comportament nu cade sub incidenţa alin.(2) art.270 CV Rom, dar nici sub a unei alte norme. Or, nedeclararea sau declararea neautentică nu pot fi echivalate cu sustragerea de la controlul vamal. Sustragerea implică ascunderea (tăinuirea) bunurilor. Nu acelaşi lucru este valabil pentru nedeclararea sau declararea neautentică. În acest sens, I.C. Paşca corect opinează că, deşi ar fi echitabil ca o astfel de faptă să se asimileze contrabandei, nu putem, totuşi, să nu observăm că norma de incriminare, astfel cum este formulată în prezent, nu acoperă toate ipotezele în care bunurile sunt trecute prin punctul de control vamal fără a fi achitate taxele aferente [132, p.39]. De aceea, cu titlu *de lege ferenda* propunem ca în locul sustragerii bunurilor de la controlul vamal să fie specificată expresia „prin orice mijloace", similar normei de la alin.(1) art.270 CV Rom, astfel încât sub incidenţa normei de la alin.(2) art.270 CV Rom să cadă orice trecere ilegală a frontierei vamale prin punctele de trecere a frontierei, inclusiv prin nedeclarare sau declarare neautentică.

În aceeaşi ordine de idei, prin *înstrăinare*, în sensul lit.c) alin.(2) art.270 CV Rom, trebuie înţeles acţiunea de transmitere în proprietate sau în posesie şi în folosinţă unei persoane (fizice sau juridice) a bunurilor aflate în regim vamal de tranzit.

În alt registru, potrivit alin.(3) art.270 CV Rom, sunt asimilate infracţiunii de contrabandă şi se pedepsesc potrivit alin.(1) colectarea, deţinerea, producerea, transportul, preluarea, depozitarea, predarea, desfacerea şi vânzarea bunurilor sau a mărfurilor care trebuie plasate sub un regim vamal, cunoscând că acestea provin din contrabandă sau sunt destinate săvârşirii acesteia.

Este lesne de remarcat că această faptă constituie o formă specială a favorizării infracțiunii de contrabandă. Legiuitorul a dorit să asimileze cu contrabanda faptele oblice, care vin să înlesnească sau să ascundă fapta de contrabandă. De fapt, cel de-al treilea alineat a fost introdus odată cu intrarea în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului României nr.54/2010 din 23 iunie 2010 [123], alineat ce incriminează actele asimilate contrabandei. Exemplificativ este următorul caz din practica judiciară: *la data de 9 martie 2011, I.P.J. Giurgiu, Serviciul de Investigare a Fraudelor s-a sesizat din oficiu împotriva numiţilor Z.M., Z.F., D.N., D.E., D.V., D.C.L, D.C.F., D.F., N.E. şi C.R., existând indicii că aceştia deţin şi comercializează ţigarete ce provin din contrabandă. S-a constatat că principalele activităţi ilicite ale grupării infracţionale nestructurate erau concretizate în achiziţionarea, depozitarea şi comercializarea de importante cantităţi de ţigarete netimbrate, provenite din contrabandă şi contrafăcute. Ţigaretele respective au fost achiziţionate din Bulgaria sau din Bucureşti şi comercializate pe raza municipiului Giurgiu, în special în zona denumită „Piaţa C* [60].” Decizii similare au fost luate și pe marginea altor cauze penale [57; 58].

La art.271 CV Rom, este incriminată fapta de contrabandă calificată. Elementul material al numitei infracțiuni este format din fapta prejudiciabilă exprimată prin acțiunea de introducere în sau scoatere din țară, fără drept, a anumitor bunuri ce posedă calități speciale (de exemplu, arme, droguri etc.). Nu contează la încadrare metoda de trecere a bunurilor cu statut special peste frontiera vamală a României. Aceasta poate să se exprime atât prin sustragerea de la controlul vamal, cât şi prin eludarea controlului vamal. De aceea, susținem punctul de vedere din literatura de specialitate, potrivit căruia elementul material al infracțiunii de contrabandă calificată subzistă, indiferent de modul de introducere în sau scoatere din țară a unor astfel de bunuri, adică manifest sau ocult (prin dosire, prin ascundere meșteșugită) etc [177, p.268].

La fel, este necesar ca trecerea să fie una ilegală, adică în lipsa dreptului persoanei de a introduce sau a scoate bunurile în/de pe teritoriul vamal al României. În prezența unui asemenea drept, cele comise nu vor constitui contrabandă.

Expresia „fără drept” întâlnită în cuprinsul articolului a înlocuit expresia „fără autorizație” din vechiul Cod vamal în redacția anului 1997. De remarcat că formula din actuala redacție este mai largă decât cea din vechea redacție. În orice caz, lipsa autorizației implică lipsa dreptului persoanei de a trece bunurile respective peste frontiera vamală a României. Deși este o expresie mai largă, sintagma „fără drept”, în cele mai dese cazuri, presupune lipsa autorizației de introducere/scoatere a bunurilor în/de pe teritoriul vamal al României. Deci, se va considera că trecerea entităţilor sus-numite peste frontiera vamală are loc fără drept în următoarele cazuri: a) persoanei nu i-a fost eliberată autorizaţie; b) persoanei i-a fost eliberată autorizaţie de către un

organ necompetent; c) autorizaţia a fost eliberată de organul competent, dar cu încălcarea regulilor de eliberare (de exemplu, aceasta a fost eliberată de o persoană neîmputernicită etc.); d) autorizaţia a fost retrasă; e) autorizaţia a fost eliberată pentru anumite bunuri, însă făptuitorul trece alte bunuri peste frontiera vamală (de exemplu, autorizaţia este eliberată pentru scoaterea substanţelor stupefiante, însă făptuitorul trece peste frontiera vamală substanţe psihotrope etc.); e) autorizaţia este eliberată pentru trecerea peste frontiera vamală a unei cantităţi de bunuri, însă făptuitorul trece o altă cantitate (mai mare decât cea indicată în autorizaţie).

Deci, cerinţa legală vizează absenţa unui înscris oficial prin care se îngăduie, de către autorităţile publice române competente, să se introducă, să se scoată sau să se tranziteze peste frontieră anume bunuri ca: arme, muniţii, materiale explozive, substanţe stupefiante şi psihotrope etc [177, p.268].

În ipoteza în care făptuitorul realizează acțiuni suplimentare în privința entităților materiale prevăzute la art.271 CV Rom, cele comise pot fi încadrate potrivit regulilor concursului de infracțiuni. Exemplificativă în acest sens este următoarea speță din practica judiciară: *inculpatul Z.M., instigat de inculpatul C.A., a efectuat demersurile necesare pentru procurarea din Spania și introducerea în România, disimulată într-un colet expediat prin intermediul unei societăți ce prestează servicii de curierat, a unei arme de foc, respectiv a unui pistol marca B. model 85 auto Cat. 8686, calibrul 9 mm, PA, fabricat în Italia, seria CG, ce constituie o armă de foc neletală, fabricată special pentru gaze iritant-lacrimogene, pe care dorea să o achiziționeze și, eventual să o revândă* [55]. De menționat că instanța a încadrat acțiunile infracționale atât potrivit art.271 CV Rom (pentru contrabandă cu arme), cât și conform art.138 din Legea privind regimul armelor și al munițiilor, nr.295/2004 (pentru efectuarea, fără drept, a operațiunilor cu arme sau muniții).

În alt context, latura obiectivă a infracţiunii de folosire de acte nereale (art.272 CV Rom) este formată din elementul material exprimat prin acţiunea de folosire la autoritatea vamală a documentelor vamale, de transport sau comerciale care se referă la alte mărfuri sau bunuri ori la alte cantităţi de mărfuri sau bunuri decât cele prezentate în vamă.

Folosirea înseamnă întrebuinţarea efectivă a unuia sau mai multor documente vamale privind alte bunuri. Nu este, deci, suficientă pentru existenţa acestei cerinţe esenţiale a laturii obiective a contrabandei simpla deţinere în vederea eventualităţii folosirii documentului vamal fals ori a documentului vamal privind alte bunuri (adică, simpla manifestare, spre exemplu, a avea asupra sa un atare document la punctul de control vamal) [141, p.74; 177, p.275-276]. Folosirea are accepţiunea de servire de un document vamal, de transport sau comercial (mai multe documente) care se referă la alte mărfuri sau bunuri, mai precis – de servire prin depunere,

prin prezentare, prin înfăţişarea documentului vamal ca mijloc adevărat, respectiv, ca dovadă privind anume mărfuri sau bunuri supuse controlului autorităţilor publice competente din unităţile vamale, fie de la punctele de control pentru trecerea frontierei de stat a României, fie din interiorul ţării [177, p.272].

Folosirea de acte nereale se aseamănă, în mare parte, cu faptele de contrabandă din legislaţia penală a Republicii Moldova atunci când în calitate de metodă de săvârşire a infracţiunii apare folosirea frauduloasă a documentelor vamale. Or, în sensul art.248 CP RM, una dintre formele folosirii frauduloase a documentelor vamale constă în folosirea unor documente care se referă la alte bunuri decât cele trecute peste frontiera vamală. De aceea, explicaţiile efectuate *supra*, pe marginea analizei respectivei metode în contextul art.248 CP RM, sunt relevante şi pentru studiul infracţiunii prevăzute la art.272 CV Rom.

Precizăm că în cazul folosirii de acte nereale suntem în prezența unei infracțiuni de înșelăciune care se săvârșește într-un domeniu și în condiții specifice. Susținem pe deplin poziția exprimată în literatura de specialitate, potrivit căreia, în acest caz, activitatea ilicită constituie, în mod evident, o inducere în eroare prin prezentarea unei entități materiale mincinoase (*a se citi* – care nu corespunde realității – *n.a.*) ca adevărată [121, p.84].

În alt registru, latura obiectivă a infracţiunii de folosire de acte falsificate (art.273 CV Rom) este formată din elementul material concretizat în acţiunea de folosire, la autoritatea vamală, a documentelor vamale, de transport sau comerciale falsificate.

Ca şi în cazul infracţiunii prevăzute la art.272 CV Rom, făptuitorul uzează de trei categorii de documente falsificate pentru trecerea bunurilor peste frontiera vamală, şi anume: a) documente vamale; b) documente de transport; c) documente comerciale. Conţinutul acestor documente nu corespunde realităţii. Pentru a fi în prezenţa infracţiunii analizate făptuitorul trebuie să prezinte numitele documente către autoritatea vamală. Simpla deţinere a acestora fără a fi prezentate organului vamal nu formează infracțiunea prevăzută la art.273 CV Rom.

Similar faptei de folosire de acte nereale, legea nu specifică în ce constă acţiunea de folosire şi nu indică vreun mod de săvârşire a ei. În consecinţă, sensul în care această noţiune este utilizată în text nu poate fi altul decât cel din vorbirea curentă, din limbajul comun. Aşadar, un act este folosit la autoritatea vamală atunci când este întrebuinţat pentru a dovedi o împrejurare, înfăţişat, prezentat ori depus pentru a fi examinat, înregistrat etc. Folosirea nu se poate realiza prin omisiune, prin abstenţiunea făptuitorului de a da la iveală actul nereal sau falsificat. Este absolut necesar ca actul deţinut să fie scos „din starea sa ocultă şi inertă”, chiar dacă autoritatea căreia i s-a înfăţişat nu l-a examinat încă şi nu s-a pronunţat asupra valabilităţii sale. Cu alte cuvinte, nu este suficientă simpla deţinere a actelor nereale sau falsificate în vederea

unei eventuale folosiri, infracţiunea consumându-se din momentul prezentării, depunerii, înfăţişării actelor [129, p.64].

Precizăm că norma de incriminare de la art.273 CV Rom este una specială în raport cu norma de la art.323 CP Rom, normă care incriminează fapta de uz de fals. Altfel spus, folosirea unor documente vamale, de transport sau comerciale, la autoritatea vamală, constituie un caz special de uz de fals, în sensul normei de la art.323 CP Rom.

Ca şi în cazul infracţiunilor de contrabandă prevăzute de legislaţia penală a Republicii Moldova, infracțiunile vamale prevăzute de legislaţia României sunt *formale,* fiind considerate consumate din momentul realizării elementului material. Pornind de la faptul că legea nu a stabilit *expressis verbis* vreo condiție privitoare la rezultatul infracțiunilor de contrabandă, în literatura juridică se menționează că acestea ar avea ca rezultat întotdeauna o stare de pericol și niciodată o vătămare materială [16, p.88]. În acest sens, V.Bujor și O.Pop consemnează că infracțiunile de contrabandă sunt infracțiuni de pericol, iar raportul de cauzalitate rezultă „*ex re*" [15, p.37]. Totuși, în doctrină se opinează că infracțiunea de folosire de acte nereale este materială, urmarea prejudiciabilă apărând pe post de element constitutiv al laturii obiective, aceasta constând în rezultatul exprimat prin depunerea efectivă la autoritatea vamală a documentelor nereale și în prezentarea la vamă a altor bunuri sau mărfuri decât cele înscrise în documentele respective [175, p.170]. În replică, D.Țicău afirmă, pe bună dreptate, că folosirea de acte nereale, fiind o infracțiune formală (în norma legală nefiind indicat vreun rezultat, ci doar acțiunea de folosire a unor documente conținând date nereale), se consideră consumată din momentul realizării simplei acțiuni de folosire a unor astfel de documente, adică din momentul în care documentele sunt prezentate autorităților vamale [173, p.113].

Potrivit art.275 CV Rom, tentativa la infracțiunile vamale se pedepsește. Totodată, comparativ cu legislația penală a Republicii Moldova, pregătirea la săvârșirea unei infracțiuni vamale nu este pedepsită penal, aceasta deoarece legiuitorul român nu stabilește pregătirea la infracțiune în calitate de formă atipică a infracțiunii.

4.2. Latura subiectivă a infracțiunii

Vom începe cu analiza laturii subiective a infracţiunilor vamale prevăzute de legislaţia penală a Republicii Moldova.

Cercetătorul român V.Mirişan afirmă că latura subiectivă a infracţiunii se deduce întotdeauna din latura obiectivă şi constă dintr-un complex de stări de conştiinţă specifice care preced şi însoţesc acţiunea sau inacţiunea făptuitorului şi care sunt dirijate în vederea producerii

anumitor urmări periculoase, sau, chiar dacă nu sunt dirijate în această direcţie, produc totuşi astfel de urmări, din cauza uşurinţei sau a neglijenţei infractorului [118, p.71].

Latura subiectivă face parte din conținutul constitutiv al infracțiunii, având ca elemente componente: elementul subiectiv (vinovăția cu modalităţile sale), mobilul şi scopul, ca cerinţe esenţiale ale unor infracţiuni. Or, latura subiectivă constă în atitudinea psihică a persoanei care a săvârşit infracţiunea, atitudine alcătuită din elemente intelective, afective şi volitive, pe baza cărora se stabileşte vinovăţia. A.Mariț menționează: „Vinovăția privește latura subiectivă a infracțiunii, latură care cuprinde două componente, doi factori: conștiința și voința. Conștiința deliberează asupra săvârșirii faptei și asupra tuturor motivelor care pot determina luarea unei hotărâri, se produce o trecere de la manifestarea de conștiință la manifestarea de voință, care diriguită de conștiință mobilizează și dinamizează energiile necesare în vederea și pentru punerea în executare a hotărârii luate, această răsfrângere a factorului de conștiință asupra faptului de voință, ceea ce constituie aspectul caracteristic al laturii subiective care este vinovăția [117, p.173]”.

În acest sens, latura subiectivă a componenţei infracţiunii constituie partea interioară a infracţiunii, care determină atitudinea psihică a făptuitorului faţă de fapta prejudiciabilă săvârşită şi faţă de urmările acesteia, sub raportul conştiinţei, voinţei şi emoţiilor sale.

Privitor la infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM reunite sub denumirea marginală de contrabandă, precizăm că acestea sunt comise intenționat. Ne alăturăm punctului de vedere exprimat de T.A. Dicanova, în acord cu care trecerea din neglijență a mărfurilor peste frontiera vamală eludându-se controlul vamal sau prin nedeclarare ori declarare neautentică nu poate forma componența de contrabandă [194, p.150; 215, p.37]. Tot așa și S.Dorojcov indică că dacă trecerea bunurilor se face prin nedeclararea din imprudenţă a acestora, răspunderea penală pentru contrabandă se exclude [195, p.9]. Autorii ruși V.D. Laricev și N.S. Ghilimutdinova menționează, în general, că infracțiunile economice sunt comise doar intenționat [204, p.150].

Referitor la modalitatea concretă a intenției, în teoria dreptului penal se relevă că infracţiunile prevăzute la art.248 CP RM pot fi comise doar cu intenție directă [192, p.680; 12, p.196; 166, p.459; 3, p.540; 14, 292; 167, p.135]. Şi în literatura de specialitate străină se remarcă o poziție similară [220, p.24; 229, p.297; 228, p.567; 209, p.20; 201, p.24; 190, p.19; 224, p.52; 185, p.153; 186, p.87; 215, p.37; 195, p.9; 198, p.75; 187, p.78]. Astfel, infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM nu pot fi comise cu intenţie indirectă (eventuală) sau din imprudenţă [125, p.83]. Totuși, apare ca firească întrebarea: de ce infracțiunile specificate la art.248 CP RM nu pot fi comise din imprudență sau cu intenție indirectă? Răspunzând la această întrebare, accentuăm că infracțiunile formale (așa cum sunt și infracțiunile reunite sub denumirea

marginală de contrabandă) nu pot fi comise decât cu intenție directă. Imprudența, ca formă a vinovăției, este străină componențelor de infracțiune formale. Același lucru este valabil pentru intenția indirectă. În acest sens, în doctrină se arată, cu drept cuvânt, că, în ce privește vinovăția față de însăși acțiunea ce formează latura obiectivă a infracțiunilor formale, aceasta poate să se exprime doar sub forma intenției directe, deoarece voința persoanei în aceste cazuri este îndreptată spre săvârșirea acțiunii [232, p.214]. Are dreptate autorul bielorus A.Z. Ignatiuc când afirmă că în lipsa intenției directe a persoanei ce trece bunuri peste frontiera vamală aceasta nu poate fi trasă la răspundere penală pentru comiterea infracțiunilor de contrabandă [198, p.76]. În cele din urmă, nu putem îmbrățișa punctul de vedere al acelor autori care consideră că infracțiunile de contrabandă pot fi comise atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă [2, p.398; 1, p.538]. De asemenea, și practica judiciară este uniformă în ceea ce privește modalitatea intenției. Ilustrativă în acest sens este următoarea speță: *S.R., la 21.03.2013, aflându-se pe teritoriul Republicii Moldova, acționând cu intenție directă (sublinierea ne aparține –* n.a.*), urmărind scopul trecerii prin contrabandă a mărfurilor în proporții deosebit de mari peste frontiera vamală a Republicii Moldova, în prealabil a ascuns în locuri special pregătite un lot de marfă constituit din medicamente* [149].

În altă privință, în opinia lui Iu.I. Sucicov, intenția directă în cadrul infracțiunilor de contrabandă cuprinde în sine conștientizarea de către făptuitor a caracterului socialmente periculos al faptei comise (acțiunii sau inacțiunii), previziunea urmărilor prejudiciabile și dorința survenirii acestora [224, p.52]. Nu putem susține acest punct de vedere, aceasta deoarece infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM sunt formale, ceea ce face inadmisibil ca atitudinea psihică a făptuitorului să cuprindă previziunea urmărilor prejudiciabile, cu atât mai mult dorința survenirii lor. Atitudinea psihică a făptuitorului se reduce la conștientizarea caracterului prejudiciabil al acțiunii/inacțiunii comise și la dorința acestuia de a le săvârși.

În aceeași ordine de idei, potrivit opiniei expuse de I.V. Rozumani, latura subiectivă a infracțiunilor de contrabandă se caracterizează prin vinovăție sub forma intenției directe, când persoana conștientizează pericolul social al acțiunilor sale de trecere ilegală peste frontiera vamală a unor mărfuri concrete sau a altor bunuri și dorește săvârșirea acestora. Conștientizarea caracterului socialmente periculos al trecerii ilegale peste frontiera vamală a bunurilor, care sunt limitate sau interzise în circuitul civil, presupune atât înțelegerea faptică de către vinovat, cât și înțelegerea socială a celor comise [217, p.16]. Deci, făptuitorul trebuie să conștientizeze nu doar caracterul prejudiciabil al faptei sale, ci și calitățile bunurilor trecute ilegal peste frontiera vamală. Astfel, dacă făptuitorul trece peste frontiera vamală substanțe narcotice, atitudinea psihică a acestuia trebuie să cuprindă conștientizarea faptului introducerii sau scoaterii pe/de pe

teritoriul vamal nu a unor simple bunuri, ci a unor substanţe narcotice. Deci, atunci când legea cere prezenţa unor calităţi speciale pentru bunurile trecute peste frontiera vamală făptuitorul trebuie să conştientizeze că bunurile respective posedă calităţile cerute de lege. De exemplu, pentru a fi în prezenţa contrabandei calificate, prevăzute la alin.(4) art.248 CP RM, este necesar ca făptuitorul să cunoască faptul că trece peste frontiera vamală valori culturale, dar nu alte tipuri de bunuri. Dacă făptuitorul crede eronat că trece peste frontiera vamală bunuri ce nu posedă anumite calităţi speciale, deşi bunurile aveau o astfel de calitate (acesta crede că trece peste frontiera vamală medicamente, dar în realitate bunurile trecute ilegal constituie substanţe narcotice), calificarea celor comise se va face în corespundere cu conţinutul şi cu orientarea intenţiei persoanei vinovate, adică potrivit alin.(1) art.248 CP RM (cu condiţia prezenţei proporţiilor mari), cu reținerea suplimentară a art.27 CP RM. Alta va fi soluţia de calificare în ipoteza în care făptuitorul consideră eronat că trece peste frontiera vamală bunuri ce posedă anumite calităţi speciale, în realitate bunurile trecute ilegal neavând vreo calitate specială. De exemplu, dacă făptuitorul consideră că trece peste frontiera vamală substanţe narcotice, în realitate acestea fiind simple medicamente, cele comise nu pot fi încadrate potrivit alin.(1) art.248 CP RM, ci ca tentativă la contrabanda calificată, adică în conformitate cu art.27, alin.(2) art.248 CP RM. Aceasta deoarece intenţia infractorului a fost îndreptată spre trecerea ilegală peste frontiera vamală nu a unor simple bunuri, ci a unor bunuri ce se bucură de anumite calităţi speciale, conferite de legiuitor la adoptarea textului normei de incriminare. Totodată, între intenţia făptuitorului şi cele comise în realitatea obiectivă există o neconcordanţă. Intenţia făptuitorului nu şi-a găsit concretizarea deplină în realitatea obiectivă. Acesta a avut intenţia de a trece peste frontiera vamală substanţe narcotice, dar a trecut simple medicamente. Deci, intenţia făptuitorului nu a fost realizată integral, pentru ce la calificare trebuie reţinută norma de la art.27 CP RM.

De asemenea, în practică se pot întâlni cazuri când unele persoane sunt folosite în acţiunile de contrabandă fără ştirea lor. Astfel, ele nu întrunesc latura subiectivă a componenţei de infracţiune. Din dispoziţiile legale reiese că asemenea persoane nu urmează a fi trase la răspundere penală [125, p.84]. Fiind induse în eroare şi, respectiv, folosite în calitate de instrument la săvârşirea infracţiunii, acestea nu-şi dau seama de caracterul prejudiciabil al celor comise, motiv din care cele săvârşite sunt considerate comise ca fiind fără vinovăţie.

În alt registru, în literatura de specialitate se indică faptul că infracțiunile de contrabandă, în cele mai dese cazuri, se comit cu intenţie premeditată [190, p.19]. Într-adevăr, deseori făptuitorul ia din timp decizia de a trece bunurile peste frontiera vamală, interval în interiorul căruia acesta meditează asupra modului şi a mijloacelor de săvârşire a contrabandei. Tot în acest

interval de timp făptuitorul recurge la diverse acte de pregătire a activităţii infracţionale (de exemplu, pregăteşte locurile speciale unde vor fi tăinuite bunurile de controlul vamal etc.). În acest sens, în doctrină se arată că pregătirea de infracţiune este posibilă doar atunci când făptuitorul manifestă intenţie premeditată [31, p.166].

În calitate de semne facultative ale laturii subiective pot să apară *motivul (mobilul)* şi *scopul*. G.P. Cacichina menţionează că în contextul infracțiunilor de contrabandă motivul şi scopul nu au importanţă juridico-penală, ca, ulterior, autorul în cauză să se contrazică, afirmând că de fapt interesul material este prezent în cazul săvârşirii oricărei fapte de contrabandă [201, p.24]. Avem unele rezerve faţă de respectiva afirmaţie. În primul rând – chiar dacă în cele mai dese cazuri făptuitorul este ghidat de interesul material la săvârşirea infracţiunii, nu putem exclude totalmente ipoteza săvârşirii contrabandei în baza unui alt imbold interior decât interesul material. De aceea, susţinem pe deplin poziţia din doctrină, potrivit căreia normele ce incriminează contrabanda nu indică la motivul sau scopul acţiunilor infracţionale, considerent din care semnele nominalizate nu intră în categoria semnelor obligatorii ale laturii subiective, neavând influenţă la calificarea celor comise [190, p.19]. În al doilea rând – nu putem nega importanţa motivului şi scopului la aprecierea juridico-penală a faptelor de contrabandă. Este drept că acestea constituie semne facultative ale laturii subiective a contrabandei. Deci, nu au importanţă la calificare. În acelaşi timp, motivul şi scopul au importanţă la individualizarea pedepsei penale, la caracterizarea personalităţii infractorului etc. În acest sens, potrivit alin.(2) art.96 CPP RM, concomitent cu circumstanţele care urmează să fie dovedite în procesul penal, trebuie să fie descoperite cauzele şi condiţiile ce au contribuit la săvârşirea infracţiunii. În cele din urmă, nu putem fi de acord cu opinia autorului sus-enunţat precum că motivul şi scopul nu au importanţă juridico-penală. De fapt, acestea nu au relevanţă doar la calificarea infracţiunilor de contrabandă. În rest, importanţa acestora este incontestabilă. De aceea, susținem cele conturate în doctrină: „Contrabanda se include în categoria infracțiunilor, la săvârșirea cărora motivul și scopul nu influențează la calificare. Această circumstanță, însă, nu semnifică neapărat că, la investigarea contrabandei, identificarea motivului și scopului infracțiunii nu joacă un rol important. Infracțiunile de contrabandă, ca orice infracțiuni intenționate, în fiecare caz concret au la bază un motiv și un scop, considerent pentru care identificarea lor și aprecierea de către organele de urmărire penală și de către instanța de judecată au importanță considerabilă la determinarea gradului de pericol social al celor comise, a personalității făptuitorului, și, în cele din urmă, au relevanță la stabilirea pedepsei [224, p.49]”.

Deci, motivul şi scopul nu sunt semne obligatorii ale infracţiunilor de contrabandă. Pe aceeași poziție se află R.Sobieţki [164, p.148]. Făptuitorul poate fi ghidat de orice motiv la

săvârșirea infracțiunilor și să tindă spre realizarea oricărei finalități. În orice caz, la calificare nu interesează care a fost motivul ce l-a determinat pe făptuitor să recurgă la săvârșirea faptei infracționale, și nici scopul pe care acesta dorea să-l atingă. Scopul și motivul, neavând importanță la calificare, pot fi luate în calcul doar în planul caracterizării personalității făptuitorului și al individualizării judiciare a pedepsei penale. Totuși, în cele mai dese cazuri, interesul material este imboldul ce determină făptuitorul la săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM. În acest context, în doctrină se arată că în calitate de motiv al săvârşirii faptelor de contrabandă cel mai des întâlnit este interesul material, atunci când făptuitorul doreşte să se folosească de calităţile utile ale obiectelor trecute peste frontiera vamală sau să le comercializeze la un preţ mai mare [217, p.16]. Iu.I. Sucicov punctează că interesul material este întâlnit în circa 90% din infracțiunile de contrabandă comise [224, p.50].

În acelaşi timp, se menţionează că infracțiunile de contrabandă pot fi comise în lipsa interesului material (de exemplu, se va considera contrabandă trecerea bunurilor peste frontiera vamală pentru sine, pentru colecţionare) [217, p.16]. Pe lângă interesul material, Iu.I. Sucicov evidențiază următoarele motive care pot determina făptuitorul la comiterea faptelor de contrabandă: perceperea eronată a atribuțiilor de serviciu, carierismul, relațiile prietenești sau alte motive personale, dorința de a poseda bunuri interzise pentru import sau export [224, p.50]. Suplimentar, în doctrină se subliniază că în calitate de motiv al infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM poate apărea: dorinţa făptuitorului de a-şi asigura propriul consum de substanţe narcotice sau psihotrope; năzuinţa de a facilita săvârşirea altor infracţiuni (de exemplu, atunci când obiectul material al infracţiunii îl reprezintă armamentul, dispozitivele explozive, muniţiile etc.) etc [166, p.459; 14, p.292; 167, p.135].

La fel ca şi motivul, scopul constituie semn facultativ al infracțiunilor de contrabandă. Drept exemple de scop pot servi: înlesnirea săvârșirii unor infracțiuni; scopul de cupiditate, scopul de înstrăinare, scopul de a întrebuința bunurile pentru propriul consum etc.

În viziunea lui I.Macari, la comiterea infracțiunilor de contrabandă făptuitorul urmărește întotdeauna scopul de cupiditate [110, p.262], opinie pe care nu o susținem, aceasta deoarece un atare scop nu este prevăzut expres în dispoziția normei de incriminare. Acesta nu rezultă nici implicit, deși în practica judiciară este reținut un atare scop. Ilustrativă, în acest sens, este următoarea speță din practica judiciară: *N.V., acționând în calitate de complice, prin înțelegere prealabilă cu alte persoane pe moment neidentificate, urmărind scopul obținerii profitului ilicit prin săvârșirea contrabandei cu țigări în proporții deosebit de mari, au pus la cale pregătirea și realizarea infracțiunii de contrabandă peste frontiera moldo-română* [158].

În cadrul acestui segment de cercetare se impune să răspundem la următoarea întrebare: prin comiterea infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM, urmărește oare făptuitorul scopul eschivării de la achitarea plăţilor vamale? Pentru a răspunde la respectiva întrebare, facem trimitere la alegațiile autorilor ruși O.Cruglova şi A.Cotelnicov care, replicând unui alt autor rus, indică: „V.Filimonov susține că faptele de contrabandă sunt comise doar în scopul eschivării de la achitarea plăților vamale. Însă, acesta se înșală, deoarece în practică deseori acestea nu sunt săvârșite în scopul eschivării de la achitarea plăților vamale. De exemplu, pot fi trecute mărfuri în baza unor documente false, dar cu achitarea plăților necesare [203, p.21]".

Tot în conjunctura scopului urmărit de făptuitor la săvârșirea faptelor consemnate la art.248 CP RM, urmează fi abordată chestiunea dacă are sau nu relevanță la stabilirea momentului de consumare faptul realizării scopului țintit. Considerăm că realizarea scopului excede latura obiectivă a contrabandei, motiv pentru care nu are relevanță la identificarea momentului de consumare. În plus, consumarea faptei de trecere a bunurilor peste frontiera vamală nu implică automat atingerea finalității urmărite de făptuitor prin săvârșirea acțiunii prejudiciabile. Or, în cele mai dese cazuri, pentru realizarea scopului țintit de persoana vinovată, nu este suficientă trecerea bunurilor peste frontieră vamală. Este necesară întreprinderea unor acțiuni suplimentare ulterior consumării faptelor de contrabandă. De exemplu, pe lângă scoaterea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova este necesară introducerea acestora pe teritoriul vamal al României, ca ulterior, pe acel teritoriu, făptuitorul să poată realiza acțiuni suplimentare în privința bunurilor trecute peste frontiera vamală, în măsura în care acestea vor permite atingerea finalității dorite. În acest sens, corect se menționează în literatura de specialitate că momentul consumării faptelor de contrabandă nu coincide în timp cu momentul atingerii rezultatului infracțional [224, p.51]. În orice caz, pentru calificarea faptelor de contrabandă nu contează dacă persoana vinovată a atins sau nu scopul țintit, după cum nu contează în ce a constat scopul urmărit.

Tot în contextul laturii subiective a infracțiunilor specificate la art.248 CP RM se impune o polemică asupra aspectului ce ține de forma prelungită a infracțiunii. În special, se impune delimitarea infracțiunii unice prelungite de concursul de infracțiuni. În conformitate cu alin.(1) art.30 CP RM, se consideră infracţiune prelungită fapta săvârşită cu intenţie unică, caracterizată prin două sau mai multe acţiuni infracţionale identice, comise cu un singur scop, alcătuind în ansamblu o infracţiune. Prin extrapolare, din definiția citată rezultă că pentru a fi în prezența contrabandei prelungite este necesar ca făptuitorul să manifeste o intenție unică, dublată de un scop unic, față de toate acțiunile infracționale comise. *Per a contrario*, dacă acesta manifestă intenții diferite față de episoadele infracționale, cele comise vor constitui concurs de infracțiuni.

În context, autorii V.Berliba şi R.Cojocaru semnalează că prin repetarea acţiunilor-inacţiunilor infracţiunea prelungită se aseamănă cu concursul de infracţiuni, deosebirea fiind sub aspectul laturii subiective, la infracţiunile prelungite existând o intenţie unică (un singur scop), iar la concursul de infracţiuni – atâtea intenţii, câte infracţiuni se află în concurs [4, p.13-15].

Susținem cele exprimate în doctrină precum că dacă, în fapt, o persoane comite, la intervale diferite de timp, dar în executarea aceleiaşi rezoluţii infracţionale, acţiuni care prezintă, fiecare în parte, conţinutul infracţiunii de contrabandă, câtă vreme se stabileşte judiciar unitatea de rezoluţii infracţionale care străbate toate activităţile de contrabandă ale aceleiaşi persoane comise la intervale diferite de timp, în drept, regulile imperative ale infracţiunii continuate sunt şi rămân aplicabile în mod inevitabil [141, p.89]. Nedeterminarea unității de rezoluțiune, arată R.Sobieţki, poate indica asupra calificării faptei prin concurs de infracțiuni [164, p.121].

În altă privință, cât privește infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM, reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăților vamale, menționăm că acestea pot fi comise doar cu intenție directă, opinie susţinută şi de doctrină [228, p.579; 192, p.687; 110, p.263; 187, p.94; 204, p.149; 227, p.37; 14; p.297; 166, p.468; 167, p.139]. Argumentul întru susținerea poziției date este, de această dată, diferit de cel reliefat în cazul infracțiunilor de contrabandă. Aceasta deoarece infracţiunile prevăzute la art.249 CP RM sunt materiale, dar nu formale.

Totuşi, faptele consemnate la art.249 CP RM sunt posibile a fi comise doar cu intenție directă, deoarece în conținutul componențelor de infracțiune legiuitorul a inclus scopul în calitate de semn constitutiv. Nu este posibil ca făptuitorul să dorească atingerea unui rezultat anumit și să admită în același timp săvârșirea faptei prejudiciabile. Or, dacă dorește atingerea scopului propus, atunci acesta dorește și săvârșirea inacțiunii prejudiciabile, ci nu o admite.

În acest sens, nu avem cum să nu fim de acord cu cele reliefate în doctrină: „Deoarece făptuitorul urmăreşte finalitatea propusă şi, implicit, rezultatul prin care se poate realiza această finalitate, scopul infracţiunii este ataşat exclusiv intenţiei directe, care devine astfel intenţie calificată ca scop [67, p.7]”. Autorul C.Timofei la fel susţine că nu este posibil ca făptuitorul să admită conştient orice finalitate a acţiunii sale prejudiciabile, din moment ce îşi propune să realizeze un scop anume [171, p.216].

Deci, deoarece făptuitorul manifestă intenţie directă faţă de faptă şi urmarea prejudiciabilă, putem afirma că acesta conştientizează caracterul prejudiciabil al faptei sale (inacţiunii), prevede posibilitatea survenirii urmării prejudiciabile exprimate prin neachitarea plăţilor vamale în termenul stabilit şi doreşte survenirea unei astfel de urmări.

Reiterăm că în conținutul componențelor de infracțiune de la art.249 CP RM scopul apare în calitate de semn obligatoriu. Acesta nu este indicat expres în textul legii penale, dar rezultă prin interpretare, în coraport cu celelalte semne ale componenței de infracțiune, și din esența juridică a unei astfel de fapte infracționale. În doctrină se arată că scopul infracțiunii devine semn obligatoriu atunci când: a) este prevăzut expres în dispoziția normei incriminatorii *sau* b) este dedus din natura juridică a infracțiunii [31, p.173]. Cu referire la infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM, scopul rezultă din elementul material al infracțiunii. Tocmai lipsa scopului denotă încadrarea celor comise potrivit alin.(13) art.287 C.contr.RM (neachitarea în termen a drepturilor de import și de export).

Obligativitatea identificării scopului exprimat în dorința făptuitorului de neachitare a plăților vamale, pentru încadrarea celor comise potrivit art.249 CP RM este susținută și în literatura de specialitate autohtonă. Bunăoară, S.Brînza, V.Stati și Gh.Nicolaev menționează că scopul special al infracțiunilor specificate la art.249 CP RM constă în neachitarea la bugetul public național a plăților vamale [134, p.857; 166, p.468; 14, p.297; 167, p.139].

La fel, și practica judiciară reține scopul drept semn obligatoriu al infracțiunilor prevăzute la art.249 CP RM. Ilustrative sunt următoarele fragmente din practica judiciară unde făptuitorii au fost condamnați în baza art.249 CP RM: *SC „AMG" SRL urmărind scopul eschivării de la achitarea plăților vamale (sublinierea ne aparține* – n.a.*)*...[147]; *la data de 19.09.2014, C.N, a încărcat mărfurile în autocar și urmărind scopul eschivării de la achitarea plăților vamale în proporții mari (sublinierea ne aparține* – n.a.*)*...[143].

Așadar, scopul infracțiunii constă în dorința făptuitorului de a nu achita plățile (drepturile de import/export) cuvenite în bugetul de stat la trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

Totodată nu putem susține punctul de vedere exprimat în doctrină precum că scopul urmărit de făptuitor la comiterea infracțiunilor prevăzute la art.249 CP RM constă în obținerea unui venit prin neachitarea plăților vamale [1, p.541; 2, p.401]. De fapt, persoana nu urmărește obținerea unui venit, ci eschivarea de la achitarea plăților vamale cuvenite.

Motivul infracţiunii, însă, nu are relevanţă la calificare potrivit art.249 CP RM, fiind un semn facultativ. La săvârşirea faptei prejudiciabile, făptuitorul poate fi ghidat de orice motiv. Cel mai des întâlnit este interesul material. Nu este exclusă prezenţa altor motive.

Cât privește infracțiunile vamale din legislația României, menționăm că acestea pot fi comise doar intenționat. Suntem de acord cu opinia autorului român G.I. Olteanu, care consemnează că contrabanda, de altfel ca toate acțiunile comisive, în măsura în care textul incriminator nu specifică vreo formă a vinovăției, poate fi comisă numai cu intenție [121, p.6].

Prin extrapolare, considerăm întemeiată respectiva accepțiune și pentru infracțiunile de folosire de acte nereale și de folosire de acte falsificate. După cum consemnează, cu drept cuvânt, O.Predescu, la infracţiunile vamale vinovăţia îmbracă forma intenţiei [136, p.261].

Într-adevăr, în conformitate cu alin.(6) art.16 din Cod penal al României, fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea o prevede în mod expres. La o analiză atentă a normelor incriminatorii din Codul vamal al României desprindem că legiuitorul nu a prevăzut culpa în calitate de formă a vinovăției, fapt care permite a conchide că infracțiunile vamale sunt susceptibile de comitere doar intenționat.

În același timp, se profilează întrebarea: care este modalitatea concretă a intenției cu care sunt comise infracțiunile vamale? La acest capitol părerile oamenilor de știință sunt împărțite. De exemplu, F.Sandu subliniază: „Latura subiectivă a infracțiunii de contrabandă are ca element subiectiv, constitutiv, intenția directă ori indirectă. Forma de vinovăție necesară este intenția, directă sau indirectă, întrucât nu se prevede un scop precis determinat. Intenția directă sau indirectă, care alcătuiește elementul subiectiv din conținutul infracțiunii de contrabandă, va rezulta din constatarea materialității faptei comise și a circumstanțelor reale ale comiterii acesteia, deci din substanța intrinsecă a faptei săvârșite și din circumstanțele obiective care au premers, au acompaniat și au urmat comiterii acestei infracțiuni [142, p.54-55]”. Suplimentar, în doctrină se arată că ambele modalități ale intenției (atât directă, cât și indirectă) se atestă și în cazul infracțiunilor prevăzute la art.272 și 273 CV Rom [173, p.113; 177, p.273]. Alți autori, însă, sunt de părere că infracțiunile vamale se comit doar cu intenție directă [16, p.89; 141, p.76; 15, p.37]. Subscriem opiniei acelor autori care consideră că infracțiunile vamale pot fi comise doar cu intenție directă, aceasta deoarece infracțiunile vamale, fiind formale, sunt incompatibile cu manifestarea intenției indirecte față de elementul material al infracțiunii.

Exact ca și în cazul infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM, pentru încadrarea celor comise potrivit art.271 CV Rom este necesar ca persoana vinovată să cunoască calitățile speciale ale bunurilor care se dorește a fi trecute peste frontiera vamală. Neștiința persoanei de introducere/scoatere a unor asemenea bunuri nu permite încadrarea celor comise potrivit art.271 CV Rom. Eventual, la încadrare se va reține art.270 CV Rom. În același timp, fapta persoanei de introducere/scoatere în/de pe teritoriul vamal a altor bunuri decât cele care posedă calități speciale a căror introducere/scoatere a fost urmărită de făptuitor trebuie calificată ca tentativă la art.271 CV Rom (tentativă la un obiect nul). Aceeași soluție de încadrare trebuie reținută în cazul infracțiunilor vamale prevăzute la art.272 și 273 CV Rom. De exemplu, cu referire la infracțiunea de folosire de acte nereale, în teoria dreptului penal se menționează că făptuitorul

trebuie să cunoască că mijlocul prezentat la autoritatea vamală este un document ce se referă la alte mărfuri sau bunuri decât cele ce se dorește a fi trecute peste frontiera vamală [177, p.273].

Cât privește scopul și motivul infracțiunilor vamale prevăzute în legislația României, menționăm că acestea nu constituie elemente obligatorii ale infracțiunii. Scopul și motivul nu sunt prevăzute expres în dispoziția normelor incriminatoare din Codul vamal al României, și nici nu rezultă prin interpretarea respectivelor norme. De aceea, susținem că făptuitorul poate fi ghidat de orice imbold interior pentru săvârşirea vreunei infracțiuni vamale. La fel, acesta poate urmări atingerea oricărei finalități la comiterea infracțiunii vamale. Din aceste rațiuni nu putem fi de acord cu optica unor autori care consideră că în cazul contrabandei scopul constituie semn constitutiv, acesta constând în nesocotirea regimului vamal și în valorificarea ilicită a acestor bunuri în detrimentul unor interese sociale majore [121, p.76]. Scopul indicat ni se pare unul mult prea generalizat, fiind în stare să cuprindă orice finalitate urmărită de făptuitor în realizarea elementului material al infracțiunilor vamale.

Nu avem cum să nu fim de acord cu accepțiunea doctrinară expusă cu privire la fapta de contrabandă, potrivit căreia mobilul cu care acționează făptuitorul nu constituie o condiție subiectivă necesară pentru existența infracțiunii de contrabandă, acesta fiind, cu alte cuvinte, un element facultativ în conținutul subiectiv al faptei penale de contrabandă [141, p.64]. Aceeași poziție este îmbrățișată de alți autori care opinează, în contextul contrabandei calificate, că mobilul cu care acţionează făptuitorul contrabandei de arme, muniţii etc. este numai un element facultativ al laturii subiective, iar stabilirea în concret a mobilului comiterii faptei este utilă pentru individualizarea pedepsei şi a altor sancţiuni de drept penal aplicabile în fiecare speţă [177, p.269].

Pentru mai multe detalii în ceea ce privește rolul motivului și scopului urmărit de făptuitor la comiterea contrabandei și a altor infracțiuni vamale, precum și la unele forme concrete ale acestora, considerăm oportune explicațiile efectuate cu prilejul examinării respectivelor semne în contextul infracțiunilor prevăzute la art.248 CP RM, care pot fi extrapolate cu ușurință în cadrul prezentului segment de cercetare.

4.3. Elementele circumstanțiale agravante ale infracţiunilor vamale

Circumstanțele agravante ale infracțiunilor vamale reunite sub denumirea marginală de contrabandă sunt desprinse din norma de la alin.(5) art.248 CP RM. Acestea sunt: a) contrabanda săvârșită de două sau mai multe persoane (lit.b) alin.(5) art.248 CP RM); b) contrabanda comisă de o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu (lit.c) alin.(5) art.248 CP RM).

Precizăm că la lit.d) alin.(5) art.248 CP RM nu este prevăzută o circumstanță agravantă, ci o variantă-tip. Susținem pe deplin aserțiunea expusă de V.Stati, în conformitate cu care: „De fapt, la alin.(1) şi la lit.d) alin.(5) art.248 CP RM sunt prevăzute infracțiuni de sine stătătoare. Aceste infracțiuni se pot afla între ele în concurs [166, p.427]". Potrivit aceluiași autor, literalmente, o circumstanță este o împrejurare (particulară) care însoțește (sublinierea aparține lui V.S. – *n.a.*) o întâmplare, un fapt, o acțiune sau un fenomen. Pe cale de consecință, o circumstanță agravantă prevăzută de legea penală îndeplinește rolul de apendice, de adaos, de supliment, de anexă la componența de bază a infracțiunii [166, p.22]".

În cele ce urmează vom supune analizei circumstanțele agravante ale contrabandei. Vom iniția investigația cu circumstanța agravantă *contrabanda săvârşită de două sau mai multe persoane* (lit.b) alin.(5) art.248 CP RM). Noțiunea „de două sau mai multe persoane" desemnează o circumstanță obiectivă, relevantă sub aspect juridic, consacrată în Partea Specială a Codului penal în calitate de circumstanță agravantă, constituind reacția legiuitorului împotriva faptelor celor care își înlesnesc activitatea infracțională apelând la eforturile unor persoane iresponsabile, ale unor persoane care nu au atins vârsta răspunderii penale etc [14, p.239].

Potrivit pct.10 din Hotărârea Plenului CSJ nr.5/2010, contrabandă săvârşită de două sau mai multe persoane se consideră fapta la care au participat două sau mai multe persoane de la începutul sau pe parcursul comiterii ei, însă până la consumarea acesteia sau până la curmarea tentativei de contrabandă. Aceeași Hotărâre nominalizează ipotezele în care infracțiunile de contrabandă se consideră săvârşite de două sau mai multe persoane, şi anume: coautoratul şi săvârşirea infracțiunii de către o persoană care are semnele subiectului infracţiunii, împreună sau prin intermediul unei persoane care nu posedă calitatea de subiect al acestei infracţiuni.

Conchidem că ipotezele contrabandei săvârşite de două sau mai multe persoane sunt:

a) coautoratul (participația simplă);

b) săvârşirea infracțiunii de către o persoană care posedă semnele subiectului infracțiunii, împreună cu o persoană care nu întrunește condițiile generale ale subiectului infracțiunii (împreună cu un minor, cu o persoană iresponsabilă, cu o persoană indusă în eroare etc.);

c) săvârşirea infracțiunii de către o persoană care posedă semnele subiectului infracțiunii, prin intermediul unei alte persoane care nu întrunește condițiile generale ale subiectului infracțiunii.

Circumstanța agravantă nominalizată a fost reținută în următoarea speță din practica instanțelor de judecată: *I.A. a fost învinuit de către organul de urmărire penală în aceea că el, în anul 2007, în baza unei cărţi de identitate falsificate prin înlocuirea fotografiei, s-a prezentat drept C.U., cetăţean al României, în numele căruia la 11 septembrie 2007 a înregistrat la Oficiul*

Naţional al Registrului Comerţului din România societatea comercială „UE" SRL, cu sediul în or. Buzău, str. Ostrovului 14. Ulterior, în baza contractului nr. 38 HP07 din 07 noiembrie 2007 semnat între ÎM „M" SA din Republica Moldova, cu sediul în mun. Chişinău, şi SRL „UE" din România, cu sediul în or. Buzău, str. Ostrovului 14, I.A. a încărcat în autocamionul model „Volvo", înmatriculat în Ungaria, 29 paleţi din carton ondulat. La 08 mai 2008, I.A., în urma înţelegerii prealabile cu persoane necunoscute organului de urmărire penală, a descărcat marfa (29 paleţi cu carton ondulat) aflată în compartimentul marfar al autocamionului model „Volvo", încărcată la ÎM „M" SA şi destinată exportului în România, înlocuind-o cu altă marfă, în care, în prealabil, au fost tăinuite 204.500 de pachete cu ţigări marca „SUPERKINGS" netimbrate. Ca urmare, produsele de tutungerie disimulate în interiorul paleţilor cu carton ondulat, trecute prin contrabandă peste frontiera vamală a Republicii Moldova, au fost evaluate la suma totală de 3.113.696,55 lei [49].

Pe de altă parte, nu va fi incidentă circumstanța agravantă în cauză în ipoteza comiterii infracțiunilor de contrabandă în participație complexă. Susţinem întru totul opinia expusă de S.Brînza şi V.Stati, în acord cu care nu există echivalenţă între noţiunile „participaţie simplă" şi „participaţie complexă", pe de o parte, şi noţiunea „de două sau mai multe persoane", pe de altă parte [11, p.5]. Faptele de contrabandă săvârşite în participaţie complexă nu vor cădea sub incidenţa circumstanţei agravante analizate. Tocmai de aceea, considerăm că incorect a fost reținută la calificare circumstanța agravantă respectivă în următorul caz din practica judiciară: *în fapt, prima instanţă a reţinut că P.V., acţionând cu intenţie directă, în perioada 14 februarie 2010 – 04 martie 2010, având calitatea de organizator, prin participaţie complexă (sublinierea ne aparţine – n.a.) cu alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, în calitate de organizatori, şoferul G.A., în calitate de autor, şi împreună cu şeful adjunct al postului vamal Leuşeni, F.V., inspectorul vamal al postului vamal Leuşeni, A.F., în calitate de complici, urmărind scopul trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor în proporţii deosebit de mari – ţigări de marcă „Doina", „Plugarul" şi „MT", a alcătuit un plan criminal bine chibzuit, cu repartizarea rolurilor între ei şi au organizat săvârşirea infracţiunii de contrabandă cu ţigări* [41]. Soluții similare au fost date și în alte cauze penale [150; 148].

În altă privință, în contextul respectivului element circumstanțial agravant considerăm necesară abordarea chestiunii privind comiterea contrabandei de către un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală. Avându-se în vedere lipsa în conținutul art.248 CP RM a unui astfel de element circumstanțial, considerăm că doar la aplicarea pedepsei va avea relevanță dacă infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM au fost comise de un grup criminal organizat/organizație criminală. Totuși, considerăm oportună completarea art.248 CP RM cu un

atare element circumstanțial. În opinia noastră, inserarea unui astfel de element circumstanțial agravant va permite promovarea unei lupte mai acerbe și mai eficiente cu fenomenul contrabandei săvârșite de grupurile și organizațiile criminale. În prezent nu putem nega existența unei legături strânse între contrabandă și criminalitatea organizată. Or, una dintre sursele de existență ale membrilor organizațiilor criminale o constituie veniturile obținute din comercializarea mărfurilor de contrabandă. În context, D.K. Sogomonov menționează: „Contrabanda reprezintă o amenințare la adresa securității economice și naționale a mai multor state, deoarece este săvârșită pe teritoriul a două sau a mai multor state. De aceea, contrabanda este inclusă în categoria infracțiunilor cu caracter internațional [222, p.168]".

Se cunoaşte ca fiind de notorietate fenomenul contrabandei cu substanțe narcotice, psihotrope, arme, muniții etc. realizat de către influentele organizații criminale, inclusiv cele cu caracter terorist. A.E. Şalaghin accentuează: „Nu în puţine cazuri, mijloacele financiare obţinute în urma realizării substanţelor narcotice, sunt folosite pentru finanţarea terorismului, extremismului şi altor activităţi infracţionale [245, p.39]". Aceste activităţi sunt caracteristice organizaţiilor criminale. La fel, F.Sandu menționează că participanţii la comiterea contrabandei pot fi doar instrumentele celor care conduc ori coordonează crima organizată, care tind să aibă acces în sfera deciziei, nu numai economice, ci şi politice [141, p.9].

De remarcat că în legislațiile penale ale mai multor state străine există un asemenea element circumstanțial menit să agraveze răspunderea și pedeapsa penală. Mai mult, practica judiciară demonstrează că în cele mai dese cazuri infracțiunile prevăzute la art.248 CP RM sunt săvârșite de un grup de persoane, ce se caracterizează prin stabilitate, coeziune și buna repartizare a rolurilor.

În concluzie, avându-se în vedere legătura indisolubilă între contrabandă şi criminalitatea organizată, se impune completarea art.248 CP RM cu circumstanţa agravantă „de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală".

În continuare vom examina circumstanţa agravantă prevăzută la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM – ***contrabanda comisă de o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu***.

Justificarea răspunderii penale pentru infracțiunile de contrabandă săvârşite de o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu, este dictată de faptul că subiectul infracţiunii având o calitate specială, sfidând regulile de realizare a atribuţiilor de serviciu şi profitând de statutul special pe care-l are, recurge la trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova. În plus, prin comiterea contrabandei de către o persoană cu funcţie de

răspundere în plan secundar se atentează la relaţiile sociale referitoare la realizarea normală a atribuţiilor de serviciu în sfera publică.

Circumstanţa agravantă nominalizată a fost reţinută în următoarea speță din practica judiciară: *prin sentinţa Judecătoriei Criuleni din 01 iulie 2011, P.R. a fost condamnat în baza art.42 alin.(2), art.248 alin.(5) lit. b), c), d) CP RM. În fapt, P.R., deţinând funcţia de inspector al Biroului Vamal Centru, având statut de persoană cu funcţie de răspundere, la 14.02.2009, exercitând funcţia de control la postul vamal intern de control „Criuleni, traseul 7020" şi urmărind scopul de a contribui la importul ilegal al unităţii de transport model „HONDA CIVIC", anul fabricării 2008, cod VIN: SHHFK28608U019814, trecută pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane necunoscute, a cărei valoare în vamă constituia la 14.02.2009 suma de 221.843 lei, a efectuat vămuirea vehiculului menţionat pe numele lui S.A. în lipsa acestuia. Perfectând şi eliberând factura INVOICE (contractul de vânzare-cumpărare) cu denumirea „DICHJARAZIONE DI VENDITA VERBALE", datată din 20.01.2009, pe care personal a îndeplinit-o în perioada nestabilită de către organul de urmărire penală, P.R. a inclus în ea date false, precum că numitul S.R. din Italia vinde lui S.A. vehiculul nominalizat contra sumei de 3.000 euro. Faptul falsificării a fost confirmat prin rapoartele de expertiză nr.1845, 1846 din 25.06.2009 şi nr.2148, 2149 din 10.09.2009, conform cărora înscrisurile de mână din factura INVOICE menţionată au fost efectuate de către P.R. Potrivit aceloraşi rapoarte, certificatul de proprietate a mijlocului de transport cu numărul de identificare B26816348, care s-a dovedit a fi sustras la 16.08.2002 din Italia, nu conţine date veridice. În acelaşi timp, P.R. a falsificat adeverinţa pentru mijlocul de transport importat sub nr.0112898, precum şi chitanţa de percepere a obligaţiunilor vamale de la persoanele fizice, cu seria AB nr. 592876, potrivit căreia au fost percepute plăţi vamale în valoare de 16.950 lei. Însă, conform raportului de expertiză nr.1537 din 08.06.2009, acestea nu au fost semnate de către A.S* [45]. Circumstanța analizată a fost reținută și în alte spețe din practica judiciară [35; 37].

Prin *persoană cu funcţie de răspundere* se înţelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituţie, organizaţie de stat sau a administraţiei publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi şi obligaţii în vederea exercitării funcţiilor autorităţii publice sau a acţiunilor administrative de dispoziţie ori organizatorico-economice.

Deci, subiectul contrabandei prevăzute la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM este unul special. Pe cale de consecinţă, lipsa calităţii speciale de persoană cu funcţie de răspundere nu permite calificarea potrivit circumstanţei agravante nominalizate. Având în vedere specificul infracţiunilor analizate, şi anume faptul că sunt săvârşite în sfera vamală, în calitate de subiect

special al contrabandei apare, în special, reprezentantul personalului organelor vamale care exercită funcţii publice. În conformitate cu art.3 din Legea Republicii Moldova cu privire la serviciul în organele vamale, nr.1150 din 20.07.2000 [89], personalul organelor vamale este format, *inter alia*, din colaboratorii vamali. Potrivit aceleiaşi norme, colaboratorul vamal este persoană cu funcţie de răspundere numită, în condiţiile legii, într-o funcţie în cadrul organului vamal. Colaboratorul vamal deţine grade speciale. La fel, în cadrul organelor vamale activează funcţionari publici, supuşi reglementărilor Legii Republicii Moldova cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public [95], şi personalul contractual, care desfăşoară activităţi auxiliare, supus reglementărilor legislaţiei muncii. Precizăm că personalul contractual, care desfăşoară activităţi auxiliare, nu cade sub incidenţa semnului calificativ supus examinării. În context, susţinem pe deplin opinia lui R.Popov: „Reiese că cei ce fac parte din personalul contractual, care desfăşoară activităţi auxiliare, nefiind funcţionari publici, nu pot fi consideraţi colaboratori ai serviciului vamal în sensul dispoziţiei de la alin.(2) art.123 CP RM. În sensul acestei norme, colaboratori ai serviciului vamal pot fi consideraţi numai funcţionarii publici din cadrul organelor vamale, care deţin grade speciale [135, p.135-136]".

M.A. Cociubei clasifică subiecţii speciali ai contrabandei în două categorii: a) persoanele care exercită funcţii de control la frontiera vamală (de stat). Din categoria dată fac parte colaboratorii vamali şi colaboratorii Poliţiei de Frontieră care au în competenţa lor efectuarea controlului vamal; b) alte persoane cu funcţie de răspundere care folosesc situaţia lor de serviciu pentru trecerea mărfurilor peste frontiera vamală. Din această categorie fac parte reprezentanţii misiunilor diplomatice, consulare şi ai organizaţiilor internaţionale, precum şi conducătorii mijloacelor de transport care efectuează curse internaţionale regulate (conducătorii trenurilor, căpitanii de nave etc.) [202, p.12].

După I.S. Vasilicicov, subiecți al contrabandei prin folosirea situaţiei de serviciu pot fi persoanele cu funcţie de răspundere în calitate de colaboratori ai serviciului vamal federal de stat, care efectuează controlul vamal, identificarea şi înregistrarea vamală a mărfurilor şi a mijloacelor de transport, precum şi alte persoane cu funcţie de răspundere care folosesc situaţia lor de serviciu pentru comiterea contrabandei [185, p.153-154].

Prin raportare la legislația Republicii Moldova, reținem că persoanele cu funcție de răspundere, pasibile de răspundere potrivit lit.c) alin.(5) art.248 CP RM sunt cele: care exercită funcții de control la frontiera vamală a Republicii Moldova; care exercită funcțiile de reprezentant al puterii de stat la trecerea frontierei vamale; responsabilii pentru transportarea peste frontiera vamală a bunurilor susceptibile de a fi supuse controlului vamal și cele care se bucură de facilități vamale în baza legislației în vigoare.

Prin *folosirea situaţiei de serviciu* trebuie înţeles situaţia când subiectul special – persoana cu funcţie de răspundere – trebuie să acţioneze în limitele atribuţiilor sale de serviciu, însă nu respectă obligaţiile ce formează competenţa sa de serviciu, competenţă care este determinată prin actele normative corespunzătoare (Codul vamal, alte acte normative care sunt adoptate de Serviciul Vamal sau de alte autorităţi, actele cu vocaţie internaţională în domeniul vamal etc.) [166, p.460; 14, p.292; 167, p.135]. De aici rezultă că nu se va considera folosire a situaţiei de serviciu cazul în care făptuitorul depăşeşte în mod vădit limitele drepturilor şi atribuţiilor acordate prin lege. Cu alte cuvinte, concurenţă apare între norma de la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM şi cea de la art.327 CP RM (abuzul de putere sau abuzul de serviciu), nu şi în raport cu cea de la art.328 CP RM. În orice caz, în situaţia trecerii bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu, la calificare se va reţine doar lit.c) alin.(5) art.248 CP RM, nu şi norma de la art.327 CP RM. Între aceste norme există o concurenţă dintre o normă-parte şi o normă-întreg. Norma de la art.327 CP RM constituie norma-parte, în timp ce norma de la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM formează norma-întreg. Altfel spus, abuzul de putere sau abuzul de serviciu constituie o parte a contrabandei săvârşite de o persoană cu funcţie de răspundere, cu folosirea situaţiei de serviciu.

S.Maimescu arată că pentru a fi aplicabilă numita circumstanţă agravantă este necesară întrunirea cumulativă a două condiţii: a) subiectul să ocupe funcţia de răspundere şi b) subiectul să folosească funcţia de răspundere la trecerea bunurilor peste frontiera vamală [116, p.55].

În alt context, menţionăm că pentru a fi prezentă circumstanţa agravantă nominalizată, este necesar ca persoana cu funcţie de răspundere să fi realizat nemijlocit latura obiectivă a infracţiunii. *Per a contrario*, aceasta nu se va aplica atunci când făptuitorul doar a contribuit la săvârşirea infracţiunii în calitate de complice, instigator sau organizator, iar persoana care a realizat nemijlocit latura obiectivă a infracţiunii nu avea calitatea specială de persoană cu funcţie de răspundere. În ipoteza în care persoana cu funcţie de răspundere nu îndeplineşte rolul de autor, ci de organizator, instigator sau complice, iar autorul nu posedă calitatea specială, atunci comportamentul persoanei cu funcţie de răspundere va fi încadrat potrivit normei de la alin.(3) şi/sau alin.(4) şi/sau alin.(5) art.42 CP RM şi uneia dintre normele de la art.248 CP RM, cu excepţia lit.c) alin.(5) art.248 CP RM.

În contextul analizei circumstanţei agravante nominalizate, are utilitate reproducerea punctului de vedere al autorului I.S. Vasilicicov care evidenţiază: „În calitate de participant (complice) la săvârşirea contrabandei poate apărea persoana cu funcţie de răspundere din cadrul organului vamal. Dacă aceasta primeşte o remunerare cu caracter material pentru înlesnirea

comiterii contrabandei, răspunderea penală survine pentru concurs dintre complicitate la contrabandă şi coruperea pasivă [185, p.155]".

Cât priveşte faptele de eschivare de la achitarea plăţilor vamale, menţionăm că art.249 CP RM cuprinde la alin.(2) circumstanţa agravantă ***„de două sau mai multe persoane".*** Pentru interpretarea numitului element circumstanţial agravant urmează a se face trimiterile de rigoare la circumstanţa agravantă similară prevăzută la lit.b) alin.(5) art.248 CP RM, abordată *supra*, cu ajustările corespunzătoare.

În acelaşi timp, precizăm că la alin.(3) art.249 CP RM nu este prevăzută o circumstanţă agravantă, ci o variantă-tip de infracţiune. Pentru a fi în prezenţa eschivării de la achitarea plăţilor vamale în varianta-tip respectivă, este necesar ca latura obiectivă a infracţiunii să se exprime prin neachitarea plăţilor vamale în proporţii deosebit de mari. Doar sub acest aspect infracţiunea prevăzută la alin.(3) art.249 CP RM se deosebeşte de infracţiunea prevăzută la alin.(1) art.249 CP RM.

În altă ordine de idei, variantele agravante ale infracţiunilor vamale potrivit legislaţiei României sunt prevăzute la art.274 CV Rom. *In concreto* acestea sunt: a) contrabanda simplă, contrabanda calificată, folosirea de acte nereale şi folosirea de acte falsificate ***comise de una sau mai multe persoane înarmate***; b) contrabanda simplă, contrabanda calificată, folosirea de acte nereale şi folosirea de acte falsificate ***comise de două sau mai multe persoane împreună***.

În ceea ce priveşte prima circumstanţă agravantă, menţionăm că justificarea agravării răspunderii penale este dictată de faptul că subiectul infracţiunii nu este o persoană simplă, ci o persoană înzestrată cu armă. Arma, în calitate de mijloc de săvârşire a infracţiunii, poate determina o mai mare reuşită la punerea în aplicare a intenţiei infracţionale. În plus, utilizarea armei poate duce la înlăturarea eventualelor obstacole ce pot să apară în calea făptuitorului la săvârşirea infracţiunii.

În acest sens, subscriem celor subliniate de autorul român G.I. Olteanu, care afirmă: „Este normal ca această conduită ilicită să fie considerată mai gravă, atragând și o pedeapsă mai mare, deoarece are loc o desconsiderare importantă a ordinii sociale, infractorii organizându-se și înarmându-se pentru a putea să ducă la bun sfârșit activitatea inițiată de ei, iar, la nevoie, chiar să riposteze în mod eficient forțelor care ar încerca să le zădărnicească acțiunile. Ei știu, încă înainte de a începe activitatea infracțională, că se vor confrunta cu funcționari care sunt învestiți cu exercițiul autorității de stat și, în loc ca acest aspect să-i descurajeze, din contra, îi determină să se pregătească într-o concepție comună, să-și procure mijloace, să-și repartizeze sarcini etc., totul pentru a fi în măsură să înfrângă ordinea socială și pe cei care o apără [121, p.58]".

Potrivit art.179 CP Rom, armele sunt instrumentele, dispozitivele sau piesele declarate astfel prin dispoziţii legale. Sunt asimilate armelor orice alte obiecte de natură a putea fi folosite ca arme şi care au fost întrebuinţate pentru atac. Pentru aplicarea circumstanţei agravante în cauză este necesar ca cel puţin o persoană să fi fost înarmată. La stabilirea pedepsei se va lua în calcul faptul că infracţiunea a fost comisă de o singură persoană înarmată sau de mai multe.

În alt context, care trebuie să fie soluţia de încadrare în ipoteza în care infracţiunea este săvârşită de mai multe persoane, iar una dintre ele nu avea armă, iar celelalte aveau? Considerăm că atunci când persoana care nu posedă arma cunoaşte despre faptul că celelalte au arme şi, în virtutea acestui fapt, cooperează la săvârşirea infracţiunii, acesteia trebuie să i se reţină circumstanţa agravantă examinată. *Per a contrario*, dacă persoana respectivă nu cunoştea despre faptul că celelalte persoane sunt înarmate, acesteia nu i se va reţine respectiva circumstanţă agravantă. De aceea, suntem de acord cu următoarea afirmaţie din doctrină: „Apreciind că săvârşirea infracţiunii de către persoane înarmate constituie o circumstanţă reală şi nu personală, aceasta urmează să se răsfrângă asupra tuturor participanţilor care, în măsura în care au fost în cunoştinţă de cauză, au putut beneficia de efectele – chiar şi numai în plan moral-volitiv – împrejurării că participă la săvârşirea unei infracţiuni, într-o participare ce beneficiază de arme. În mod firesc, dacă participanţii neînarmaţi nu au cunoscut şi nici nu au putut cunoaşte că unul sau mai mulţi participanţi sunt înarmaţi, nu vor răspunde penal, în condiţiile pedepsei impuse de circumstanţa agravantă în cauză [121, p.95]". F.Sandu indică drept circumstanţă reală, săvârşirea contrabandei de una sau de mai multe persoane înarmate radiază asupra participanţilor, în măsura în care aceştia le-au cunoscut sau le-au prevăzut [141, p.31]. În conjunctura elementului circumstanţial supus analizei, urmează să precizăm că în acest caz nu se pune problema circumstanţierii subiectului activ, ci doar a condiţiei „înarmării" [131, p.115].

De menţionat că în ipoteza contrabandei calificate săvârşite de una sau de mai multe persoane înarmate, atunci când peste frontiera vamală a României sunt trecute arme, urmează a se face distincţia dintre arma utilizată la săvârşirea contrabandei şi arma trecută peste frontiera vamală. Astfel, arma utilizată la trecerea ilegală peste frontiera vamală este considerată mijloc de săvârşire a infracţiunii, în timp ce arma trecută peste frontiera vamală reprezintă obiect material.

În altă privinţă, referitor la circumstanţa agravantă „de către două sau mai multe persoane împreună" precizăm că aceasta este aplicabilă atunci când cel puţin două persoane participă în comun la săvârşirea infracţiunii. Elementul circumstanţial agravant respectiv este inaplicabil în situaţia în care, deşi infracţiunea este săvârşită de mai multe persoane, acestea nu participă împreună la realizarea laturii obiective a infracţiunii (de exemplu, în ipoteza în care contrabanda este săvârşită de autor şi complice).

Deci, comparativ cu circumstanţa agravantă „de două sau mai multe persoane” din cadrul lit.b) alin.(5) art.248 CP RM şi lit.b) alin.(2) art.249 CP RM, în cazul circumstanţei agravante similare din cadrul art.274 CV Rom nu e suficient ca la săvârşirea infracţiunii să participe nemijlocit cel puţin două persoane, ci este necesar ca acestea să participe împreună la realizarea elementului material. Cu alte cuvinte, dacă infracţiunea este săvârşită de o persoană care are calitatea de subiect al infracţiunii, prin intermediul unei persoane care nu posedă condiţiile generale ale subiectului infracţiunii, nu este aplicabilă circumstanţa agravantă analizată. Aşadar, elementul circumstanţial în cauză este mai restrâns decât elementul circumstanţial agravant similar din legislaţia penală a Republicii Moldova.

În alt context, pentru întregirea studiului, considerăm necesară următoarea precizare: este oportună introducerea în Codul Vamal al României, similar legislației penale a Republicii Moldova, a circumstanței agravante care să implice folosirea situației de serviciu de către funcționarul public din cadrul organelor de stat, în special din cadrul celor vamale. În acest sens, în doctrină se subliniază: „În practică pot apărea dese situații în care lucrătorii vamali, lucrătorii din poliția de frontieră, funcționarii din Ministerul Transporturilor, Ministerul Sănătății, Ministerul Agriculturii etc. săvârșesc infracțiuni vamale în calitate de autori (mai rar) sau în calitate de participanți – de obicei complici (de cele mai multe ori). Activitatea ilicită, în sine, avându-se în vedere că aceste persoane se folosesc de calitatea lor, cunosc „punctele slabe” ale activităților desfășurate în zona respectivă de către organele în drept, pot încerca să corupă alți funcționari sau pot încerca să deturneze anumite operațiuni compromițându-le rezultatele, capătă un pericol social ridicat [121, p.95]”.

4.4. Concluzii la Capitolul 4

În urma caracterizării elementelor constitutive și a celor circumstanțiale agravante ale infracţiunilor vamale prevăzute în legislația Republicii Moldova și în cea a României formulăm următoarele ***concluzii***:

1) Metoda la care recurge făptuitorul (inserată de legiuitor în dispoziţia normelor de la art.248 CP RM) conferă ilegalitate faptei de trecere a bunurilor peste frontiera vamală.

2) Comparativ cu trecerea bunurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova prin nedeclarare, în cazul declarării neautentice făptuitorul îşi îndeplineşte obligaţia legală de declarare a bunurilor care urmează a fi trecute peste frontiera vamală, însă datele reflectate în declaraţia vamală nu corespund realităţii.

3) În ipoteza trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor prin folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare

sau declarare neautentică, chiar dacă făptuitorul nu achită plățile vamale corespunzătoare, cele comise trebuie calificate doar potrivit uneia din normele de la art.248 CP RM.

4) În sensul normei de la alin.(1) art.270 CV Rom nu contează valoarea sau felul bunurilor care se încearcă a fi trecute peste frontieră, ci modul în care se concretizează: „prin orice mijloace" şi prin locuri unde nu se desfăşoară controlul organelor vamale.

5) De sub incidența Codului vamal al României scapă acțiunea de trecere a bunurilor prin punctele de trecere a frontierei, dar prin alte metode decât prin sustragerea de la controlul vamal.

6) Fapta prevăzută la alin.(3) art.270 CV Rom constituie o formă specială a favorizării infracțiunii de contrabandă.

7) Pentru a fi în prezența folosirii de acte nereale sau de acte falsificate nu este suficientă simpla deţinere în vederea eventualei folosiri a documentului vamal fals ori a documentului vamal privind alte bunuri.

8) Infracțiunile reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăților vamale pot fi comise doar cu intenție directă, deoarece în conținutul componențelor de infracțiune legiuitorul a inclus scopul în calitate de semn constitutiv.

9) Nu va fi incident elementul circumstanțial agravant prevăzut la lit.b) alin.(5) art.248 CP RM în ipoteza comiterii contrabandei în participație complexă.

10) Comparativ cu circumstanţa agravantă „de două sau mai multe persoane" din cadrul lit.b) alin.(5) art.248 CP RM şi lit.b) alin.(2) art.249 CP RM, în cazul circumstanţei agravante similare din cadrul art.274 CV Rom nu e suficient ca la săvârşirea infracţiunii să participe nemijlocit cel puţin două persoane, ci este necesar ca acestea să participe împreună la realizarea elementului material.

11) Pentru aplicarea elementului circumstanţial agravant „de una sau mai multe persoane înarmate" este necesar ca cel puţin o persoană să fi fost înarmată.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Sintetizând cele expuse în prezenta lucrare, formulăm următoarele ***concluzii generale***:

1) Convenţional, infracţiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă şi cele reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăților vamale pot fi denumite infracțiuni vamale, aceasta deoarece sunt fapte comise în sfera vamală, lucru valabil și pentru infracțiunile vamale din legislația României, avându-se în vedere tehnica legislativă folosită la incriminarea faptelor socialmente periculoase din sfera vamală în cadrul unei legi penale speciale.

2) În conformitate cu legislaţia penală a Republicii Moldova, prin infracțiuni vamale trebuie înțeles faptele prejudiciabile care pot lua forma acțiunii sau inacțiunii, săvârșite cu intenție, pasibile de pedeapsă penală, comise în sfera activităţii economice externe în legătură cu trecerea bunurilor peste frontiera vamală, prin ignorarea reglementărilor vamale, fapte ce atentează la valorile și la relațiile sociale aferente activității vamale, prevăzute la art.248 și 249 CP RM.

3) Legiuitorii statelor străine au poziţii diferite față de numărul şi conţinutul infracţiunilor vamale, precum şi în ce priveşte amplasarea tehnico-legislativă în cadrul legii penale a normelor ce le incriminează, poziţii care sunt determinate, în special, de nivelul de dezvoltare economică, de tradiţiile istorice stabilite, de specificul relaţiilor externe, inclusiv al celor comerciale etc.

4) Infracţiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă şi cele reunite sub denumirea marginală de eschivare de la achitarea plăților vamale, formând grupul infracțiunilor vamale, atentează la un grup comun de relații sociale inerente activității din sfera vamală.

5) În ipoteza trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor prin folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, prin nedeclarare sau declarare neautentică, chiar dacă făptuitorul nu achită plățile vamale corespunzătoare, cele comise trebuie calificate doar potrivit uneia din normele de la art.248 CP RM.

6) Trecerea peste frontiera vamală chiar şi a unui singur bun va fi suficientă pentru a fi în prezenţa infracţiunilor de contrabandă, chiar dacă legiuitorul foloseşte pluralul la descrierea obiectului material/imaterial.

7) Subiect activ al infracțiunilor prevăzute de Codul vamal al României poate fi orice persoană, legiuitorul neimpunând pentru făptuitori, indiferent de activitatea ilicită desfășurată, o anumită calitate specială.

8) Calitatea specială a subiectului infracţiunii de eschivare de la achitarea plăților vamale decurge din conţinutul obligaţiei legale a persoanei de a achita plăţile vamale atunci când trece bunuri peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

9) În sensul normei de la alin.(1) art.270 CV Rom, nu contează valoarea sau felul bunurilor care se încearcă a fi trecute peste frontieră, ci modul în care se concretizează: „prin orice mijloace” și prin locuri unde nu se desfășoară controlul organelor vamale.

10) De sub incidența Codului vamal al României scapă acțiunea de trecere a bunurilor prin punctele de trecere a frontierei, dar prin alte metode decât prin sustragerea de la controlul vamal.

11) Fapta prevăzută la alin.(3) art.270 CV Rom constituie o formă specială a favorizării infracțiunii de contrabandă.

12) Infracțiunile prevăzute la art.249 CP RM pot fi săvârșite doar cu intenție directă, deoarece în conținutul componențelor de infracțiune legiuitorul a inclus scopul în calitate de semn constitutiv.

Problema ştiinţifică soluţionată a constat în elaborarea instrumentarului de identificare a elementelor constitutive şi a celor circumstanţiale agravante ale infracțiunilor vamale din legislația Republicii Moldova și cea a României, în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, fapt ce a condus la înaintarea unor propuneri de îmbunătățire a textului de lege în vederea prevenirii și combaterii mai eficiente a infracționalității în sfera vamală.

În vederea îmbunătăţirii legislației Republicii Moldova și a celei a României în materia incriminărilor în sfera vamală, au fost avansate următoarele ***recomandări***:

– *pentru Republica Moldova*: 1) ajustarea conținutului normei în care este înscrisă definiția contrabandei din Codul vamal în raport cu cel al normei de incriminare din Codul penal; 2) excluderea expresiei „alt fel de energie” din conținutul pct.1) art.1 din Codul vamal al Republicii Moldova și din textul lit.f) art.2 din Legea Republicii Moldova cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice, nr.1569 din 20.12.2002; 3) completarea alin.(4) art.248 CP RM cu celelalte trei metode de săvârșire a contrabandei prevăzute la alin.(1)-(3) art.248 CP RM, care lipsesc la alin.(4) art.248 CP RM (în ipoteza în care fapta prejudiciabilă se exprimă în acțiunea de trecere a valorilor culturale peste frontiera vamală); 4) introducerea precursorilor în lista entităţilor materiale susceptibile de a fi trecute ilegal peste frontiera vamală, în sensul normei de la alin.(2) art.248 CP RM; 5) completarea art.248 CP RM cu un nou alineat care să cuprindă elementul circumstanţial deosebit de agravant „săvârşirea contrabandei de către un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală”.

– *pentru România*: 1) înlocuirea expresiei „prin sustragere de la controlul vamal” cu sintagma „prin orice mijloace”, similar normei de la alin.(1) art.270 CV Rom, astfel încât sub incidența normei de la alin.(2) art.270 CV Rom să cadă orice trecere ilegală a frontierei vamale prin punctele de trecere a frontierei, inclusiv prin nedeclarare sau declarare neautentică; 2)

introducerea în art.274 CV Rom a circumstanței agravante similare celei de la lit.c) alin.(5) art.248 CP RM, și anume: „de către un funcționar public, cu folosirea situației de serviciu”.

Avantajele unor asemenea recomandări constau în:

a) Eficientizarea procesului de aplicare a legii penale de către persoanele abilitate;

b) Neadmiterea evitării de către făptuitor a răspunderii penale pentru trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a valorilor culturale, atunci când acesta recurge la nedeclarare, declarare neautentică sau la folosire frauduloasă a documentelor ori a mijloacelor de identificare vamală;

c) Agravarea răspunderii penale pentru comiterea infracţiunilor de contrabandă sau a altor infracțiuni vamale în prezența unor circumstanțe menite să justifice o astfel de agravare, fapt care, în consecință, ar duce la diminuarea infracționalității în sfera vamală;

d) Acoperirea unor viduri legislative (bunăoară, înlocuirea expresiei „prin sustragere de la controlul vamal” din cadrul alin.(2) art.270 CV Rom cu sintagma „prin orice mijloace” nu ar permite evitarea răspunderii penale a persoanei care trece bunuri peste frontiera vamală, prin punctele de trecere a frontierei, nu prin sustragere de la controlul vamal, ci printr-o altă metodă, de exemplu, prin nedeclararea bunurilor);

e) Prin instituirea circumstanţelor agravante propuse s-ar permite diferenţierea corectă şi echitabilă a caracterului şi gradului prejudiciabil al celor comise.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării este orientat spre:

– Elaborarea proiectului unei noi Hotărâri a Plenului Curţii Supreme de Justiţie în cauzele penale privind infracțiunile vamale.

– Identificarea coraportului dintre infracţiunile reunite sub denumirea marginală de contrabandă și criminalitatea transfrontalieră.

– Etalarea particularităților contrabandei cu arme biologice, nucleare, chimice.

BIBLIOGRAFIE

1. Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M. et al. *Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova*. Chişinău: ARC, 2003. 836 p.
2. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. et al. *Codul penal comentat şi adnotat*. Chişinău: Cartier, 2005. 656 p.
3. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chişinău: Sarmis, 2009. 860 p.
4. Berliba V., Cojocaru R. *Controverse referitoare la interpretarea şi incriminarea infracţiunii unice prelungite*. În: Avocatul poporului, 2004, nr.12, p.13-15.
5. Berliba V., Sobieţki R. *Aspecte de drept penal privind contrabanda cu valori istorico-culturale*. În: Conferința științifico-practică internațională „Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova". Chișinău, 2008, p.82-87.
6. Berliba V. *Delictul fiscal: concept și manifestări*. Chișinău: Totex-Lux, 2011, p.134. 200 p.
7. Boroi A., Gorunescu M., Barbu I.A. *Dreptul penal al afacerilor. Ed. a 5-a*. Bucureşti: C.H. Beck, 2011.
8. Botnaru S., Şavga A., Grosu V. et al. *Drept penal. Partea Generală. Vol. I*. Ed a 2-a. Chişinău: Cartier juridic, 2005. 610 p.
9. Brînza S. *Infracţiuni contra proprietăţii*. Chişinău: USM, 1999. 347 p.
10. Brînza S. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p.
11. Brînza S., Stati V. *Săvârşirea infracţiunii de două sau mai multe persoane ca presupusă formă a participaţiei penale: demitizarea unei concepţii compromise*. În: Revista Naţională de Drept, 2008, nr.4, p.2-17.
12. Brînza S., Stati V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1322 p.
13. Brînza S., Stati V. *Despre oportunitatea modificării art.320 „Neexecutarea hotărârii instanţei de judecată" din Codul penal. Partea I*. În: Revista Naţională de Drept, 2013, nr.5, p.2-7.
14. Brînza S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
15. Bujor V., Pop O. *Criminalitatea în domeniul fiscal*. Timișoara: Mirton, 2002. 89 p.

16. Bujorean D. *Infracțiunea de contrabandă și infracțiunea de evaziune fiscală*. În: Revista de Drept penal, 2011, nr.4, p.87-96.
17. Bulai C. *Manual de drept penal. Partea Generală*. Bucureşti: All, 1997. 650 p.
18. *Codul civil al României în redacția din 2009*. În: Monitorul Oficial al României, Partea I nr.505 din 15 iunie 2011.
19. *Codul contravenţional al Republicii Moldova*, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.3-6.
20. *Codul fiscal al Republicii Moldova*, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.62/552.
21. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova*, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.104-110.
22. Codul penal al Republicii Moldova din 24.03.1961 În: Вештиле Советулуй Супрем ал РСС Молдовенешть, 1961, nr.10.
23. *Codul penal al Republicii Moldova*, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74.
24. *Codul penal al României în redacţia din 1968*. Buletinul Oficial, 1968, nr.79-79bis. Republicat în temeiul Legii nr.140/1997. În: Monitorul Oficial al României, 1997, nr.65 (abrogat).
25. *Codul penal al României în redacţia din 2009*. În: Monitorul Oficial al României, 2009, nr.510.
26. *Codul vamal al Republicii Moldova*, adoptat la 9 martie 1993 (actualmente abrogat prin Legea nr.1149-XIV din 20.07.2000). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1993, nr.010.
27. *Codul vamal al Republicii Moldova*, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială, 2007.
28. Cojanu G. *Răspunderea penală pentru actele de diversiune potrivit legislaţiei Republicii Moldova şi a României*. *Studiu de drept comparat*. Teză de doctor în drept. Chişinău, 2014. 176 p.
29. Coman F. *Contrabanda. Specificul contrabandei la frontiera de nord a României*: Autoreferat al tezei de doctor în drept. București, 2015. 49 p.
30. *Convenţia UNESCO referitor la măsurile ce urmează a fi luate pentru interzicerea şi împiedicarea operațiunilor ilicite de import, export și transfer de proprietate ale bunurilor*

culturale (14.11.1970) http://archaeoheritage.ro/downloads/ArchaeoHeritage.ro%20-%20International%20Archaeological%20Legislation%20(Romanian).pdf

31. Copeţchi St., Hadîrca I. *Calificarea infracţiunilor*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 352p.
32. Corlăţeanu S. *Reflecţii în legătură cu infracţiunea de contrabandă*. În: Dreptul, 2009, nr.8, p.164-172.
33. Crânguş I., Niţu A., Dragomir I. *Drept penal. Partea Generală. Ed. a 2-a*. Bucureşti: Ministerul Administraţiei şi Internelor, 2006, p.34. http://www.cultura.mai.gov.ro/biblioteca%20virtuala/editura%20mai/drept%20penal/curs%20drept%20penal.pdf (vizitat la 15.07.2014)
34. Cudrițescu P.G. *Infracţiunea de contrabandă*. În: Revista de Drept penal, 2000, nr.3, p.94-99.
35. Decizia Curții de Apel Chișinău din 19 iunie 2014. Dosarul nr.1r-159/14 http://instante.justice.md/cms/cac-menu (vizitat 07.12.2015)
36. Decizia Curții de Apel Chișinău din 01 aprilie 2015. Dosarul nr.1a-1563/2014 http://instante.justice.md/cms/cac-menu (vizitat la 07.12.2015)
37. Decizia Curții de Apel Chișinău din 09 iulie 2015. Dosarul nr.1a-836/15 http://instante.justice.md/cms/cac-menu (vizitat 07.12.2015)
38. Decizia Curții de Apel Chișinău din 25 septembrie 2015. Dosarul nr.1a-838/15. http://instante.justice.md/cms/cac-menu (vizitat la 07.12.2015)
39. Decizia Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2015. Dosarul nr.1a-1077/15 http://instante.justice.md/cms/cac-menu (vizitat la 07.12.2015)
40. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 03 iulie 2013. Dosarul nr.1re-210/13 http://www.csj.md (vizitat la 02.11.2015)
41. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 07 octombrie 2013. Dosarul nr.1ra-510/13 http://www.csj.md (vizitat la 27.11.2015)
42. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 13 februarie 2014. Dosarul nr.4-1re-97/14 http://www.csj.md (vizitat la 07.12.2015)
43. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 26 februarie 2014. Dosarul nr.1ra-406/14 http://www.csj.md (vizitat la 19.11.2015)
44. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 12 martie 2014. Dosarul nr.1ra-510/14 http://www.csj.md (vizitat la 07.12.2015)
45. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 06 mai 2014. Dosarul nr.1ra-603/2014 http://www.csj.md (vizitat la 19.11.2015)

46. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 20 mai 2014. Dosarul nr.1ra-566/14 http://www.csj.md (vizitat la 02.11.2015)
47. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 09 decembrie 2014. Dosarul nr.1ra-1519/14 http://www.csj.md (vizitat la 19.11.2015)
48. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 25 martie 2015. Dosarul nr.1ra-365/15 http://www.csj.md (vizitat la 02.11.2015)
49. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 06 mai 2015. Dosarul nr.1ra-444/2015 http://www.csj.md (vizitat la 20.11.2015)
50. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 27 mai 2015. Dosarul nr.1ra-625/15 http://www.csj.md (vizitat la 02.11.2015)
51. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 27 mai 2015. Dosarul nr.1ra-627/15 http://www.csj.md (vizitat la 07.11.2015)
52. Decizia Curţii Supreme de Justiţie din 08 iulie 2015. Dosarul nr.1ra-744/15 http://www.csj.md (vizitat la 02.11.2015)
53. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.1230 din 29 martie 2011 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=83836 (vizitat la 23.02.2016)
54. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.3961 din 11 decembrie 2013 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=119106 (vizitat la 01.03.2016)
55. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.4013 din 13 decembrie 2013 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=107085 (vizitat la 01.03.2016)
56. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.2204 din 21 iunie 2013 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=101599 (vizitat la 01.03.2016)
57. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.638 din 20 februarie 2014 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=105730 (vizitat la 01.03.2016)

58. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.1767 din 23 martie 2014 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=125505 (vizitat la 01.03.2016)
59. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.1429 din 24 aprilie 2014 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=118401 (vizitat la 01.03.2016)
60. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.1462 din 28 aprilie 2014 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=118407 (vizitat la 01.03.2016)
61. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.2212 din 30 iunie 2014 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=118462 (vizitat la 01.03.2016)
62. Decizia Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, nr.3111 din 05 decembrie 2014 http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=121154 (vizitat la 01.03.2016)
63. *Decretului Președintelui Republicii Moldova cu privire la subordonarea instituțiilor vamale situate pe teritoriul țarii*, nr.189 din 03 septembrie 1991. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991, nr.009.
64. Diaconescu Gh. *Infracțiuni în legi speciale și în legi extrapenale: culegere de acte normative – comentate și adnotate. Doctrină și jurisprudență, referințe legislative la acte normative publicate până la 1 august 2002*. București: Editura Fundației România de Mâine, 2002. 364 p.
65. *Dicționar Explicativ al Limbii Române* / Sub redacția I.Coteanu, L.Seche, M.Seche. București: Univers enciclopedic, 1998. 1194 p.
66. Dima T. *Drept penal. Partea Generală. Vol.I*. Bucureşti: Lumina Lex, 2001. 504 p.
67. Dongoroz V., Kahane S., Oancea I. et al. *Explicaţii teoretice ale Codului penal român. Partea Specială. Vol.III*. Bucureşti: ALL Beck, 2003. 936 p.
68. Duvac C. *Infracțiunea de contrabandă*. În: Revista de Drept penal, 1998, nr.1, p.39-42.

69. Giurgiu N. *Legea penală şi infracţiunea (doctrină, legislaţie, practică judiciară)*. Iaşi: Gama, 1996. 448 p.
70. Grama M., Botnaru S., Şavga A. et al. *Drept penal. Partea Generală*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p.
71. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la înființarea punctelor de trecere și control vamal*, nr.496 din 06.09.1991 (actualmente abrogată). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991, nr.000.
72. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor introduse pe teritoriul Republicii Moldova*, nr.600 din 14.05.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.66-68.
73. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind controlul transportării transfrontaliere a deşeurilor şi eliminării acestora*, nr.46 din 27.05.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.099.
74. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora*, nr.79 din 23.01.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.16-19.
75. *Hotărârea Guvernului României privind aprobarea Regulamentul de aplicare a noului Cod vamal al României*, nr.707 din 07 iunie 2006. În: Monitorul Oficial al României, 2006, nr.520.
76. *Hotărârea Guvernului României privind clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase*, nr.1408 din 04.11.2008. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, 2008, nr.813.
77. *Hotărârea Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor „Substanţele narcotice, substanţele psihotrope, care se află sub controlul internaţional, în corespundere cu Convenţiile ONU din anii 1961, 1971 şi 1988 pe teritoriul Republicii Moldova”*, nr.7 din 01.12.1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.16-18.
78. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăților vamale și contravențiile vamale”*, nr.5 din 24 decembrie 2010 http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=26 (vizitat la 27.11.2015)
79. *Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie „Cu privire la practica judiciară de aplicare a legislaţiei penale ce reglementează circulaţia substanţelor narcotice, psihotrope*

sau a analoagelor lor şi a precursorilor”, nr.2 din 26.12.2011. În: Buletinul CSJ a Republicii Moldova, 2012, nr.1/4.

80. Informaţia operativă privind starea infracţionalităţii (fără cauze clasate) pe teritoriul Republicii Moldova http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistice (vizitat la 13.02.2016)
81. Lacusta N. *Elemente de drept penal comparat în materia infracțiunii de contrabandă*. În: Legea și Viața, 2012, nr.7, p.26-28.
82. *Legea privind Codul vamal al Republicii Socialiste România*, nr.30 din 22.12.1978. În: Buletinul Oficial al României, 1978, nr.115.
83. *Legea privind Codul vamal al României*, nr.141 din 24.07.1997. În: Monitorul Oficial al României, 1997, nr.180.
84. *Legea privind Codul vamal al României*, nr.86/2006. În: Monitorul Oficial al României, 2006, nr.350.
85. *Legea Republicii Moldova privind deşeurile de producţie şi menajere*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 09.10.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.16-17.
86. *Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 20.11.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.40-41.
87. *Legea Republicii Moldova cu privire la reglementarea repatrierii de mijloace băneşti, mărfuri şi servicii provenite din tranzacţiile economice externe*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.01.1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.28-29.
88. *Legea Republicii Moldova cu privire la reglementarea de stat a activităţii comerciale externe*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 08.06.2000. În: Monitorul Oficial al Republcii Moldova, 2000, nr.119-120.
89. *Legea Republicii Moldova cu privire la serviciul în organele vamale*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republcii Moldova, 2000, nr.106-108.
90. *Legea Republicii Moldova cu privire la controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 26.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.137-138.
91. *Legea Republicii Moldova pentru aderarea la Convenţia internaţională privind asistenţa administrativă reciprocă pentru prevenirea, investigarea şi reprimarea infracţiunilor*

vamale, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.06.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.078.

92. *Legea Republicii Moldova privind piața produselor petroliere*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 30.07.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.76.
93. *Legea Republicii Moldova cu privire la modul de introducere şi scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 20.12.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.185-189.
94. *Legea Republicii Moldova privind reglementarea valutară*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.03.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.127-130.
95. *Legea Republicii Moldova cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 04.07.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.230-232.
96. *Legea cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 04.11.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.76-80.
97. *Legea Republicii Moldova privind protejarea patrimoniului cultural național mobil*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 27.12.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.82-84.
98. *Legea Republicii Moldova privind desfăşurarea în siguranţă a activităţilor nucleare şi radiologice*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 08.06.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.229-233.
99. *Legea Republicii Moldova privind regimul armelor și al muniţiilor cu destinație civilă*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 08.06.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.222-227.
100. *Legea Republicii Moldova pentru modificarea şi completarea unor acte legislative*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 26.12.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.26.
101. *Legea Republicii Moldova cu privire la aprobarea Nomenclaturii combinate a mărfurilor*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 25.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.231-237.

102. *Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea unor acte legislative*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 03.12.2015. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.361-369.

103. *Legea Republicii Moldova privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 26.02.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.69-77.

104. *Legea României privind regimul monopolului de stat*, nr.31/1996. În: Monitorul Oficial al României, 1996, nr.96.

105. *Legea României privind desfășurarea în siguranță, reglementarea, autorizarea și controlul activităților nucleare*, nr.111/1996. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, 1998, nr.78. Republicată în Monitorul Oficial al României, 2006, nr.552.

106. *Legea României privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri*, nr.143/2000. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, 2000, nr.362.

107. *Legea României privind regimul substanțelor și preparatelor chimice periculoase*, nr.360/2003. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, 2003, nr.635. Republicată în Monitorul Oficial al României, 2014, nr.178.

108. *Legea României privind regimul armelor și al munițiilor*, nr.295/2004. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, 2004, nr.583.

109. *Legea României privind regimul deșeurilor*, nr.211/2011. În: Monitorul Oficial al României, 2011, nr.837.

110. Macari I. *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea Specială*. Chișinău: CE USM, 2003. 509 p.

111. Maimescu S. *Contrabanda şi modalităţile ei în reglementarea legislaţiei penale a Republicii Moldova*: Teză de doctor în drept. Chişinău, 2000. 29 p.

112. Maimescu S. *Traficul de ființe umane și contrabanda: aspecte comune și delimitări*. În: Revista Națională de Drept, 2004, nr.5, p.19-23.

113. Maimescu S. *Obiectul material al contrabandei ca obiect de atentare asupra securității publice a statului*. În: Revista Națională de Drept, 2005, nr.1, p.21-24.

114. Maimescu S. *Cumulul infracțiunilor de contrabandă și de eschivare de la achitarea plăților vamale, prevăzute de legislația penală a Republicii Moldova*. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis", 2008, nr.1(11), p.28-32.

115. Maimescu S., Pasat O. *Contrabanda în legislaţia Republicii Moldova*. În: Conferinţa ştiinţifică naţională cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare" (10-11 noiembrie 2015). Chişinău: CEP USM, 2015, p.156-159.

116. Maimescu S. *Contrabanda comisă în circumstanţe agravante pe teritoriul vamal al Republicii Moldova*. Chișinău: Estetini, 2015. 224 p.
117. Mariț A. *Evoluția conceptelor şi a reglementărilor cu privire la vinovăția penală*. Bălți: Tipografia Centrală, 2005. 288 p.
118. Mirişan V. *Drept penal. Partea Generală*. Bucureşti: Lumina Lex, 2004. 342 p.
119. Mutu M. *Deosebirea contrabandei de eschivarea de la achitarea plăţilor vamale*. În: Revista Naţională de Drept, 2003, nr.12, p.26-27.
120. Mitrache C. *Drept penal român. Ediția a IV-a, revăzută şi adăugită*. Bucureşti: Universul Juridic, 2005. 439 p.
121. Olteanu G.I. *Cercetarea contrabandei şi a altor infracţiuni ce implică trecerea frontierei de stat*. Bucureşti: AIT Laboratories, 2004. 397 p.
122. *Ordinul Serviciului Vamal cu privire la aprobarea Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoanele fizice şi a unor formulare tipizate*, nr.56 din 21.02.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.74-75.
123. *Ordonanța de urgență a Guvernului României*, nr.54/2010 din 23 iunie 2010. În: Monitorul Oficial al României, 2010, nr.421.
124. Pasat O. *Apariţia şi evoluţia infracţiunilor vamale pe teritoriul României*. În: Simpozionul internaţional „Universul ştiinţelor" – Ediţia a IV-a, 08 septembrie 2013, Iaşi, p.304-308.
125. Pasat O. *Analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale şi penale comise pe teritoriul vamal al Republicii Moldova în conformitate cu Codul penal din 2002*. În: Revista Naţională de Drept, 2013, nr.12, p.80-84.
126. Pasat O. *Analiza juridico-vamală a contravenţiilor, infracţiunilor vamale comise pe teritoriul vamal al Republicii Moldova în conformitate cu Codul vamal din 2000*. În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr.1, p.66-71.
127. Pasat O. *Analiza juridico-vamală a contravenţiilor, infracţiunilor vamale prevăzute de Codul vamal al României aflat în vigoare*. În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr.2, p.68-73.
128. Pasat O. *Analiză asupra infracţiunilor vamale comise pe teritoriul României până în anul 1989 prin prisma metodei istorice*. În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr.3, p.64-69.
129. Pasat O. *Efectuarea analizei juridico-vamale a infracţiunilor, contravenţiilor vamale prevăzute de Codul vamal al României din 1997*. În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr.4, p.61-66.

130. Pasat O. *Stabilirea şi analiza juridico-vamală şi penală a infracţiunilor comise pe teritoriul statelor limitrofe*. În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr.5, p.67-70.
131. Pasat O. *Stabilirea şi determinarea subiecţilor contravenţiilor şi infracţiunilor vamale comise pe teritoriul României*. În: Revista științifică de cercetări socio-umane „Vector European", 2014, nr.2, p.111-118.
132. Pașca I.C. *Concursul între infracțiunea de contrabandă și infracțiunea de luare de mită*. În: Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria „Drept", 2013, nr.2, p.36-41. http://drept.uvt.ro/documents/Analele-2-2013-Concursul_intre_infractiunea_de_contrabanda_si_infractiunea_de_luare_de_mita.pdf (vizitat la 24.11.2015)
133. Plop A. *Răspunderea penală pentru provocarea ilegală a avortului*. Chişinău: CEP USM, 2015. 275 p.
134. Poalelungi M., Dolea I., Vîzdoagă T. et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 1192 p.
135. Popov R. *Subiectul infracţiunilor prevăzute în Capitolele XV şi XVI din Partea Specială a Codului penal*. Chişinău: CEP USM, 2012. 315 p.
136. Predescu O. *Drept penal al afacerilor*. Bucureşti: Continent XXI, 2000. 267 p.
137. Prodan S. *Răspunderea penală pentru infracţiunile legate de creditare*. Chişinău: CEP USM, 2011. 294 p.
138. *Regulamentul Consiliului (CEE) de instituire a Codului Vamal Comunitar*, nr.2913 din 12.10.1992 http://eurex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992R29 (vizitat la 07.11.2015).
139. Reşetnicov A. *Documentul fals ca obiect material, produs şi mijloc de săvârşire a infracţiunii*: Autoreferat al tezei de doctor în drept. Chişinău, 2008. 22 p.
140. Reşetnicov A. *Caracteristicile noţiunii de document. Conotaţii juridico-penale*. În: Revista Naţională de Drept, 2008, nr.1, p.37-41.
141. Sandu F. *Contrabanda – componentă a crimei organizate*. Bucureşti: Naţional Imprim, 1997. 320 p.
142. Sandu F. *Contrabanda şi albirea banilor*. Bucureşti: Trei, 1999. 231 p.
143. Sentința Judecătoriei Briceni din 01 aprilie 2015. Dosarul nr.1-29/2015. http://www.jbr.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=8 (vizitat la 31.03.2016)

144. Sentința Judecătoriei Briceni din 13 mai 2015. Dosarul nr.1-44/2015. http://www.jbr.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=7 (vizitat la 31.03.2016)
145. Sentința Judecătoriei Briceni din 25 august 2015. Dosarul nr.1-94/2015. http://www.jbr.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=4 (vizitat la 31.03.2016)
146. Sentința Judecătoriei Briceni din 14 septembrie 2015. Dosarul nr.1-97/2015. http://www.jbr.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=4 (vizitat la 31.03.2016)
147. Sentința Judecătoriei Briceni din 21 decembrie 2015. Dosarul nr.1-155/2015. http://www.jbr.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=2 (vizitat la 31.03.2016)
148. Sentința Judecătoriei Cahul din 12 iunie 2015. Dosarul nr.1-68/2015. http://www.jch.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=12 (vizitat la 31.03.2016)
149. Sentința Judecătoriei Cahul din 07 octombrie 2015. Dosarul nr.1-100/2015. http://www.jch.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=7 (vizitat la 31.03.2016)
150. Sentința Judecătoriei Cahul din 09 noiembrie 2015. Dosarul nr.1-34/2015. http://www.jch.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=6 (vizitat la 31.03.2016)
151. Sentința Judecătoriei Hâncești din 22 mai 2013. Dosarul nr.1-102/2013. http://instante.justice.md/apps/hotariri_judecata/inst/jhn/jhn.php (vizitat la 07.12.2015)
152. Sentința Judecătoriei Hâncești din 04 iunie 2013. Dosarul nr.2-283/2013. http://instante.justice.md/apps/hotariri_judecata/inst/jhn/jhn.php (vizitat la 07.12.2015)
153. Sentința Judecătoriei Hâncești din 18 iulie 2013. Dosarul nr.1-310/2013. http://instante.justice.md/apps/hotariri_judecata/inst/jhn/jhn.php (vizitat la 07.12.2015)
154. Sentința Judecătoriei Hâncești din 07 octombrie 2013. Dosarul nr.1-350/2013. http://instante.justice.md/apps/hotariri_judecata/inst/jhn/jhn.php (vizitat la 07.12.2015)
155. Sentința Judecătoriei Ocnița din 23 septembrie 2015. Dosarul nr.1-115/2015. http://www.joc.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=4 (vizitat la 31.03.2016)

156. Sentința Judecătoriei Ungheni din 25 iulie 2014. Dosarul nr.1-207/2014. http://www.jun.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=28 (vizitat la 31.03.2016)
157. Sentința Judecătoriei Ungheni din 19 decembrie 2014. Dosarul nr.1-220/2014. http://www.jun.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=21 (vizitat la 31.03.2016)
158. Sentința Judecătoriei Ungheni din 22 decembrie 2014. Dosarul nr.2-179/2014.http://www.jun.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=20 (vizitat la 31.03.2016)
159. Sentința Judecătoriei Ungheni din 16 martie 2015. Dosarul nr.1-159/2015. http://www.jun.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=17 (vizitat la 31.03.2016)
160. Sentința Judecătoriei Ungheni din 17 august 2015. Dosarul nr.1-268/2015. http://www.jun.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=10 (vizitat la 31.03.2016)
161. Sentința Judecătoriei Ungheni din 16 februarie 2016. Dosarul nr.1-455/2015. http://www.jun.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar=penal&page=1 (vizitat la 31.03.2016)
162. Sîrbu N. *Răspunderea penală pentru pseudoactivitatea de întreprinzător*. Chişinău: CEP USM, 2013. 258 p.
163. Sobieţki R., Spatari V. *Folosirea frauduloasă a documentelor – modalitate normativă alternativă prin care se poate manifesta infracţiunea de contrabandă*. În: Revista Naţională de Drept, 2010, nr.12, p.37-39.
164. Sobieţki R. *Contrabanda: aspecte juridico-penale: studiu monografic*. Chişinău: Totex-Lux, 2013. 244 p.
165. Stati V. *Infracţiunea de contrabandă în legislaţia penală a Republicii Moldova şi a României: analiză juridică comparativă*. În: Revista de Ştiinţe Penale, 2006, Anuar, anul II, p.160-171.
166. Stati V. *Infracţiuni economice: Note de curs*. Chişinău: CEP USM, 2014. 529 p.
167. Stati V. *Infracţiuni săvârşite în sfera activităţii economice externe (art.248 şi 249 CP RM): studiu de drept penal*. În: Revista USM „Studia Universitatis Moldaviae", 2014, nr.8(78), p.124-141.

168. Streteanu F., Moroşanu R. *Instituţii şi infracţiuni în noul Cod penal*. Bucureşti, 2010, p.42-46 http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/ 06_01_2011__ 38061_ro.pdf (vizitat la 17.07.2014)
169. Streteanu Fl., Chiriță R. *Răspunderea penală a persoanei juridice*. Bucureşti: Rosetti, 2002. 256 p.
170. Timofei S. *Răspunderea penală pentru infracţiunile în domeniul concurenţei*. Chişinău: CEP USM, 2011. 300 p.
171. Timofei C. *Răspunderea penală pentru traficul de influenţă*. Chişinău: CEP USM, 2012. 322 p.
172. Tudor G. *Infracțiunea de contrabandă. Practică judiciară*. Bucureşti: Hamangiu, 2011. 445p.
173. Țicău D. *Infracţiuni vamale. Controverse*. În: Revista de Drept penal, 2000, nr.2, p.113-116.
174. Țurcan P. *Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export*. Autoreferat al tezei de doctor în drept. Chișinău: 2015. 25 p.
175. Ungureanu A., Ciopraga A. *Dispoziții penale din legi speciale române*. Bucureşti: Lumina Lex, 1996. 816 p.
176. Voicu C., Sandu F., Dascălu I. *Frauda în domeniul financiar bancar şi al pieţei de capital*. București: Trei, 1998. 298 p.
177. Voicu C., Boroi A., Sandu F. et al. *Drept penal al afacerilor*. Bucureşti: Rosetti, 2002. 464p.
178. Voicu C., Boroi A., Molnar I. et al. *Dreptul penal al afacerilor. Ed. a 4-a, revăzută*. București: C.H. Beck, 2008. 710 p.
179. Абдурахманов З.М. *Уголовная ответственность за неуплату таможенных платежей, взимаемых с организации или с физического лица*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2002. 27 p.
180. Андриянов В.Н., Гармаев Ю.П. *Современный подход к разработке методики расследования преступлений в сфере внешнеэкономической деятельности*. În: Сибирский юридический вестник, 2003, №1, p.64-67.
181. Арчая И.В. *Уголовно-правовая характеристика контрабанды*. În: Вестник Краснодарского Университета МВД России, 2008, №1, p.58-62.

182. Бойко А.И., Родина Л.Ю. *Контрабанда. История, социально-экономическое содержание и ответственность*. Санкт Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. 299 p.
183. Вакуленко А. *О понятии „контрабанда" в законодательстве РФ и в международном праве*. În: Закон и право, 2004, №.9, p.48-51.
184. Васильева Я. *Контрабанда: актуальные проблемы квалификации*. În: Уголовное право, 2005, №3, p.14-16.
185. Васильчиков И.С. *Преступления в сфере экономики*. Ростов-на-Дону: Феникс, 2007, p.13-14.
186. Верин В.П. *Преступления в сфере экономики. Серия „Российское право: теория и практика". Учебно-практическое пособие*. Москва: Дело, 1999. 200 p.
187. Витвицкий А.А. *Преступления в сфере внешнеэкономической деятельности (криминологические и уголовно-правовые аспекты): Учебное пособие*. Москва: ИКЦ „Март", 2003. 112 p.
188. Волженкин Б.В. *Преступления в сфере экономической деятельность*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. 560 p.
189. Гармаев Ю.П. *Преступления в сфере внешнеэкономической деятельности и криминалистическая методика расследования*. https://www.lawmix.ru/comm/5182/ (vizitat la 31.01.2016)
190. Гиряев Г.С. *Криминологическая характеристика и уголовно-правовые меры противодействия контрабанде*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2005. 22 p.
191. Гильмутдинова Н.С. *Уголовная ответственность за уклонение от уплаты таможенных платежей*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 1998. 26 p.
192. Гырла Л.Г., Табарча Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том I*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 p.
193. Дедюхина И.Ф. *Проблемы установления и реализации уголовной ответственности с учетом признаков потерпевшего*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2008. 28 p.
194. Диканова Т.А., Осипов В.Е. *Борьба с таможенными преступлениями и отмыванием «грязных» денег: Методическое пособие*. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. 310 p.
195. Дорожков С. *Уголовно-правовая характеристика контрабанды*. În: Законность, 2003, №1, p.6-9.

196. Душкин С., Русов С. *Ответственность за уклонение от уплаты таможенных платежей*. În: Законность, 2000, №.7, p.33-34.

197. Журавлева Е. *К вопросу о разграничении контрабанды и уклонения от уплаты таможенных платежей*. În: Уголовное право, 2005, №2, p.27-29.

198. Игнатюк А.З. *Контрабанда и иные правонарушения во внешнеэкономической деятельности: Теория и практика расследования*. Москва: Амалфея, 2001. 320 p.

199. Иванова С.Ю., Чучаев А.И. *Таможенные преступления в новом УК РФ*. În: Государство и право, 1998, №11, p.40-46.

200. Иванова С.Ю. *Уголовно-правовое обеспечение деятельности таможенных органов России*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ульяновск, 1999. 30 p.

201. Качкина Г.П. *Контрабанда как таможенное преступление*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Владивосток, 2003. 30 p.

202. Кочубей М.А. *Уголовная ответственность за преступления в сфере таможенной деятельности*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов-на-Дону, 1998. 27 p.

203. Круглова О., Котельников А. *Контрабанда и уклонение от уплаты таможенных платежей*. În: Законность, 2001, №.5, p.20-21.

204. Ларичев В.Д., Гильмутдинова Н.С. *Таможенные преступления*. Москва: Экзамен, 2001. 608 p.

205. Лопашенко Н.А. *Преступления в сфере экономики: Авторский комментарий к уголовному закону (раздел VIII УК)*. Москва: Волтерс Клувер, 2006. 720 p.

206. Магзумов А.Б. *Уголовно-правовые аспекты экономической контрабанды*. În: Материалы межфакультетской студенческой научно-практической конференции „Молодежь и наука”, 2011, p.64-67.

207. Малиновская В.М. *Таможенное право России: Учебник по публичному и частному праву в 2-х томах. Публичное право*. Москва: Статут, 2008. 92 p.

208. Марковский М.С. *Проблемы определения предмета контрабанды наличных денежных средств и (или) денежных инструментов*. În: Вестник Томского государственного университета, 2015, №393, p.158-163.

209. Модестов П.А. *Контрабанда: общественная опасность, квалификация, вопросы ответственности*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2002. 30 p.

210. Музика А.А., Савченко А.В., Процюк О.В. ș.a. *Кримінальна відповідальність за контрабанду: національний та міжнародний досвід: монографія*. Київ: Паливода, 2011. 276 p.

211. Определение Судебной коллегии по уголовным делам Верховного Суда РФ от 30 сентября 2008 г., №5 Д08-56. În: Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации, 2009 г., №10, p.34.

212. Плясов К.А. *О субъекте уклонения от уплаты таможенных платежей*. În: Общество и право, 2009, №4(26), p.146-148.

213. Постнова Д.А. *Развитие теоретико-правовых и организационных основ международного сотрудничества таможенных органов Российской Федерации при выявлении и расследовании таможенных преступлений*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2006. 29 p.

214. Прохоров Л.А., А.В. Скачко. *Правовые модели противодействия контрабанде: опыт зарубежного законотворчества*. În: Общество и право, 2013, №2(44), p.69-77.

215. *Расследование контрабанды: Практическое пособие* / Под ред. К.Ф. Скворцова. Москва: Юристь, 1999. 208 p.

216. Рогатых Л.Ф. *Уголовно наказуемая контрабанда*. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский юридический институт Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2005. 140 p.

217. Розумань И.В. *Уголовная ответственность за контрабанду: по материалам Сибирского федерального округа*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Омск, 2005. 23 p.

218. Русанов Г.А. *Уголовная ответственность за контрабанду (статья 188 Уголовного кодекса Российской Федерации)*. În: Право. Журнал Высшей школы экономики, 2011, №.2, p.65-76 http://law-journal.hse.ru/data/2012/01/06/1262219073/2-2011-9.pdf (vizitat 23.11.2015)

219. Савчишкина Г.И., Степанова О.Г. *Зарубежное уголовное законодательство об ответственности за контрабанду наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов*. În: Вестник Челябинского государственного университета, 2013, №17 (308), p.74-78.

220. Саидов Ш.Н. *Уголовная ответственность за контрабанду по законодательству Республики Таджикистан*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2011. 29 p.

221. Семенов С.Е. *Понятие таможенной преступности и ее показатели*. În: Криминология: вчера, сегодня, завтра, 2009, №1(16). p.200-208.
222. Согомонов Д.К. *Международно-правовые основания криминализации контрабанды в национальном уголовном законодательстве*. În: Научно-теоретический журнал „Научные проблемы гуманитарных исследований", 2012, №3, p.168-173.
223. Степанова О.Г. *Проблемы определения стоимости предмета контрабанды: вопросы теории и практики*. În: Вестник Челябинского государственного университета, 2011, №19(234), p.84-85.
224. Сучков Ю.И. *Таможенные преступления: учебное пособие*. Калининград: Калининградский государственный университет, 2000. 82 p.
225. Туленев А.И. *Актуальные проблемы терминологии и понятия таможенных преступлений*. În: Вестник Костромского государственного университета им, 2012, №5. p.211-215.
226. Туленев А.И. *Таможенные преступления и современное состояние использования специальных знаний при их расследовании*. În: Современные научные исследования и инновации, 2012, № 11 http://web.snauka.ru/issues/2012/11/18472 (vizitat la 31.03.2016)
227. Тюнин В.И. *Уклонение от уплаты таможенных платежей*. În: Юрист, 2005, №4.
228. *Учебно-практический комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. А.Э. Жалинсково. Москва: ЭКСМО, 2005. 1088 p.
229. *Уголовное право России. Особенная часть* / Под ред. А.И. Рарога. Москва: ЭКСМО, 2009. 704 p.
230. *Уголовное право Российсской Федерации. Особенная часть* / Под ред. Б.В. Здравомыслова. Москва, 1999. 554 p.
231. *Уголовное право России. Часть Особенная* / Под ред. Л.Л. Кругликова. Москва, 2004. 464 p.
232. *Уголовное право России. Общая часть* / Под ред. А.Н. Игнатова, Ю.А. Красикова. Москва: НОРМА, 2005. 592 p.
233. *Уголовный кодекс Азербайджанской Республики* / Под ред. И.М. Рагимова. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2001. 325 p.
234. *Уголовный кодекс Дании* / Под ред. С.С. Беляева. Москва: Издательство Московского университета, 2001. 171 p.
235. *Уголовный кодекс Китайской Народной Республики* / Под ред. А.И. Коробеева, Д.В. Вичикова. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2001. 303 p.
236. *Уголовный кодекс Республики Армения* http://www.parliament.am/

legislation.php?sel=show&ID=1349&lang=rus (vizitat la 26.12.2015)

237. *Уголовный кодекс Республики Казахстан* http://online.zakon.kz/ Document/?doc_ id=1008032 (vizitat la 26.12.2015)

238. *Уголовный кодекс Российской Федерации*: Закон Российской Федерации №63-Ф3 от 13 июня 1996 г., принят Государственной Думой 24 мая 1996 г., одобрен Советом Федерации 5 июня 1996 г., введен в силу с 1 января 1997 г. În: Собрание Законодательства Российской Федерации, 1996, №25.

239. *Уголовный кодекс Узбекистана* http://lex.uz/pages/getact.aspx?lact_id=111457 (vizitat la 26.12.2015)

240. *Уголовный кодекс Украины* с изменениями от 18.09.2012 //http:// meget.kiev.ua /kodeks/ ugolovniy-kodeks (vizitat la 20.11.2015)

241. *Уголовный кодекс Японии* / Под ред. А.И. Коробеева. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. 226 p.

242. Фесенко Н.П. *Таможенные преступления и возможности их предотвращения*. În: Законодательство и экономика, 2006, №12, p.14-15.

243. Фоков А. *О судебной практике по делам о контрабанде*. În: Российский судья, 2008, №.7, p.2-7.

244. Хилюта В.В. *Проблемы отграничения контрабанды от уклонения от уплаты таможенных платежей в уголовном праве Беларуси* http://edu.tltsu.ru/sites/sites_ content/site1238/html/media71251/Khiljuta.pdf (vizitat la 26.12.2015)

245. Шалагин А.Е. *Особенности квалификации и предупреждения контрабанды наркотиков*. În: Вестник Казанского юридического института МВД России, 2014, №3(17), p.39-43.

246. *Code des douanes* Version consolidée au 19 août 2015 http://www.legifrance.gouv.fr/ affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071570 (vizitat la 06.12.2015)

247. *Codice doganale*. www.agenziadoganemonopoli.gov.it/wps/wcm/connect/internet/ee (vizitat la 06.12.2015)

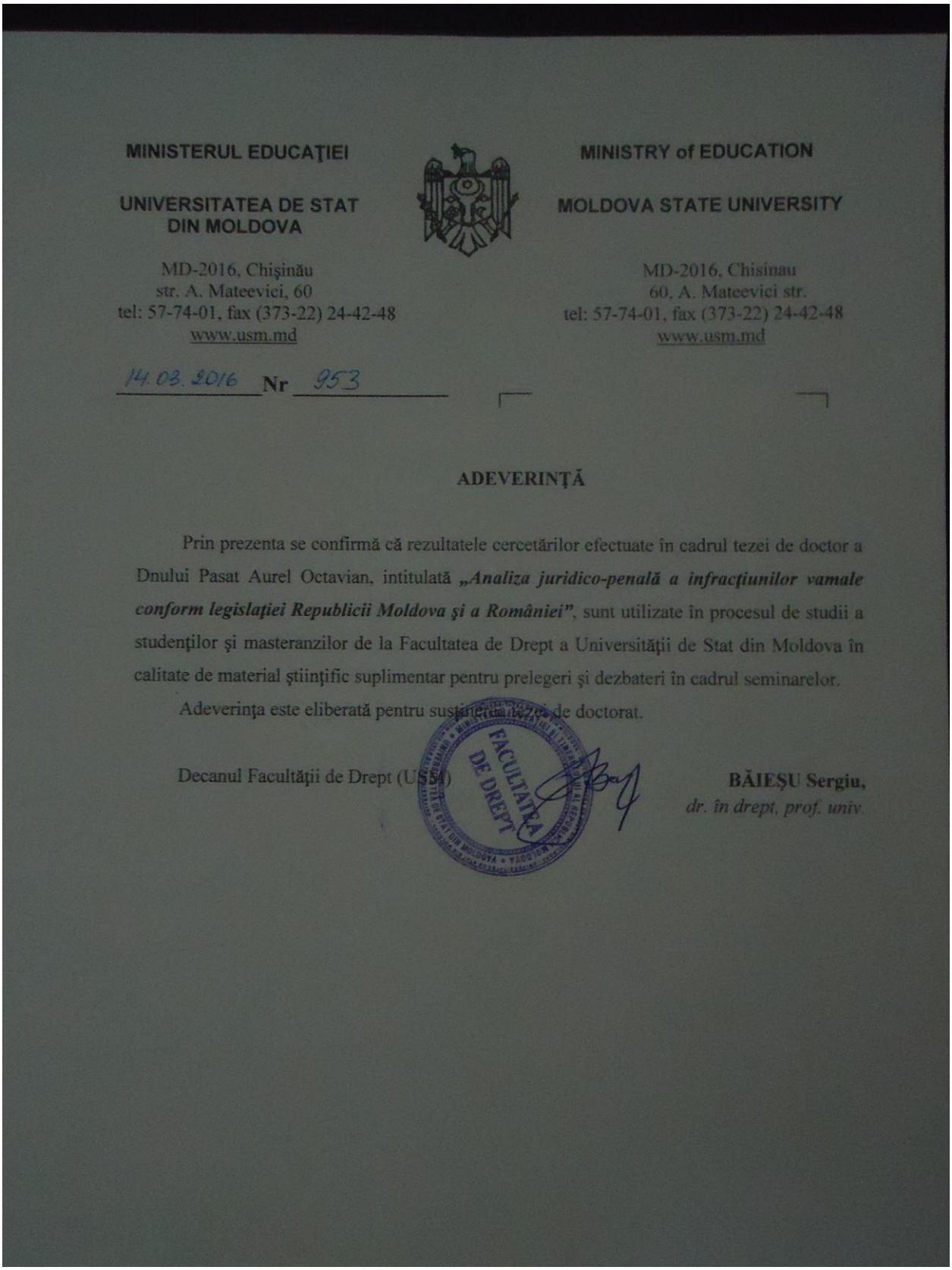
248. *Criminal Code of the Republic of Austria* http://www.legislationline.org/documents/ section/criminal-codes (vizitat la 03.03.2016)

249. *Criminal Code of the Republic Poland* http://www.legislationline.org/documents /section/ criminal-codes (vizitat la 03.03.2016)

250. *Criminal Code of the Republic of Turkey* http://www.legislationline.org/documents/ section/ criminal-codes (vizitat la 26.12.2015)

251. *Customs and Excise Management Act 1979* http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/2 (vizitat la 06.12.2015)
252. Pasat O. *Customs duties. Customs tariff*. În: Rezumatele comunicărilor Conferinţei ştiinţifice internaţionale „Perspectives of Business Law in the Third Millenium" third edition (Bucharest, 15-16 November 2013). Bucharest, 2015, p.165-174.

Anexa 1. Adeverinţă privind implementarea rezultatelor cercetărilor în cadrul Facultăţii de Drept a Universităţii de Stat din Moldova

MINISTERUL EDUCAŢIEI

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

MD-2016, Chişinău
str. A. Mateevici, 60
tel: 57-74-01, fax (373-22) 24-42-48
www.usm.md

MINISTRY of EDUCATION

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

MD-2016, Chisinau
60, A. Mateevici str.
tel: 57-74-01, fax (373-22) 24-42-48
www.usm.md

14.03.2016 Nr 953

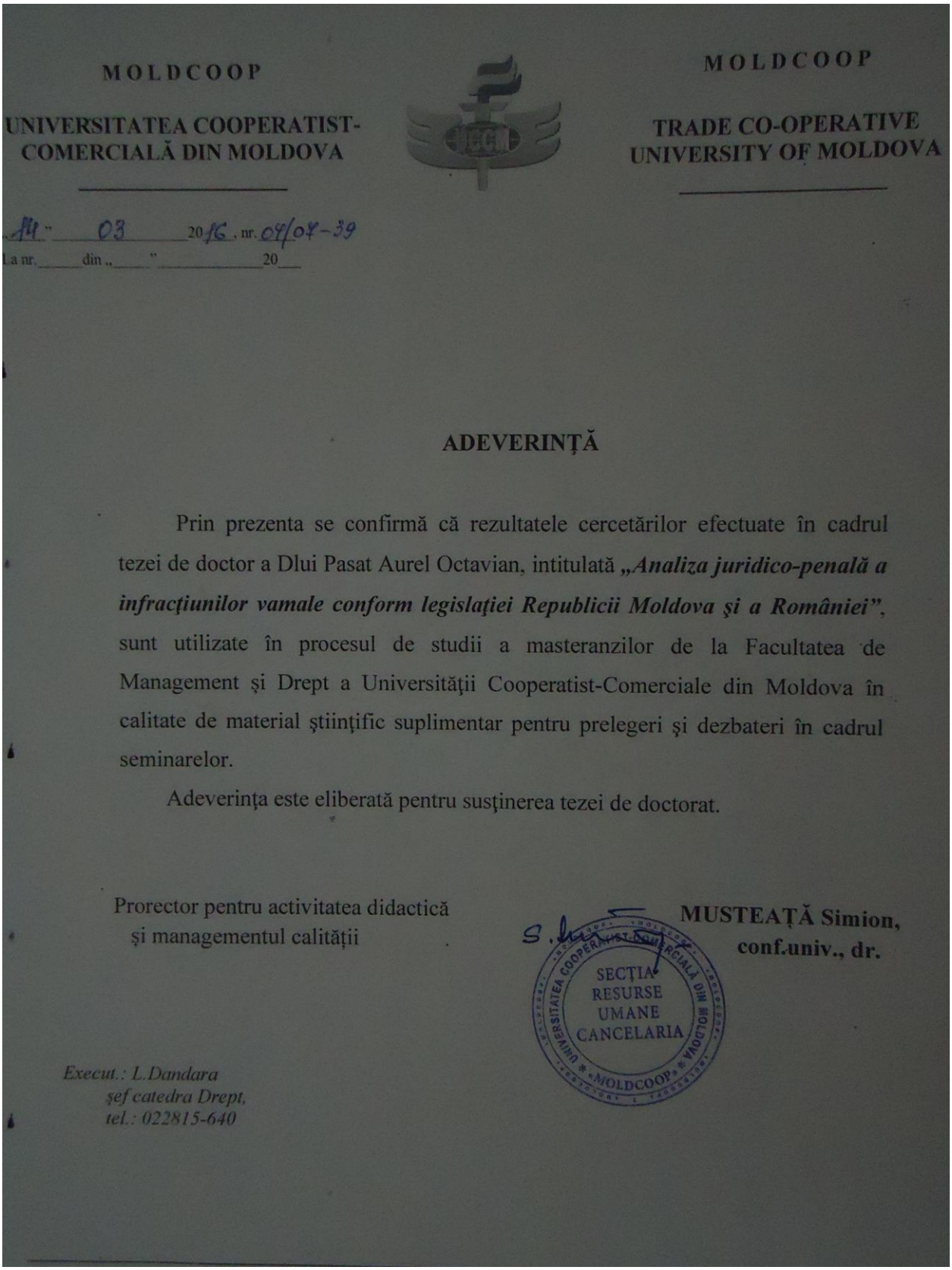
ADEVERINŢĂ

Prin prezenta se confirmă că rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul tezei de doctor a Dnului Pasat Aurel Octavian, intitulată ***„Analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale conform legislaţiei Republicii Moldova şi a României”***, sunt utilizate în procesul de studii a studenţilor şi masteranzilor de la Facultatea de Drept a Universităţii de Stat din Moldova în calitate de material ştiinţific suplimentar pentru prelegeri şi dezbateri în cadrul seminarelor.

Adeverinţa este eliberată pentru susţinerea tezei de doctorat.

Decanul Facultăţii de Drept (USM) **BĂIEŞU Sergiu,**
dr. în drept, prof. univ.

Anexa 2. Adeverinţă privind implementarea rezultatelor cercetărilor în cadrul Facultăţii de Management şi Drept a Universităţii Cooperatist-Comerciale din Moldova

MOLDCOOP

UNIVERSITATEA COOPERATIST-COMERCIALĂ DIN MOLDOVA

MOLDCOOP

TRADE CO-OPERATIVE UNIVERSITY OF MOLDOVA

„14" 03 2016, nr. 04/04-39

La nr. _____ din „____" _____ 20___

ADEVERINȚĂ

Prin prezenta se confirmă că rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul tezei de doctor a Dlui Pasat Aurel Octavian, intitulată ***„Analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale conform legislaţiei Republicii Moldova şi a României"***, sunt utilizate în procesul de studii a masteranzilor de la Facultatea de Management şi Drept a Universităţii Cooperatist-Comerciale din Moldova în calitate de material ştiinţific suplimentar pentru prelegeri şi dezbateri în cadrul seminarelor.

Adeverinţa este eliberată pentru susţinerea tezei de doctorat.

Prorector pentru activitatea didactică
și managementul calității — **MUSTEAȚĂ Simion, conf.univ., dr.**

SECȚIA RESURSE UMANE CANCELARIA

Execut.: L.Dandara
şef catedra Drept,
tel.: 022815-640

DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul Pasat Aurel Octavian, declar pe proprie răspundere că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări şi realizări ştiinţifice. Conştientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecinţele în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Pasat Aurel Octavian

_____

CURRICULUM VITAE

Pasat Aurel Octavian
Str. Domnească nr.40, ap.14
Galaţi, România
Mob: +407 21343070
e-mail: octavian_passat@yahoo.com

Datele personale: născut la 30.07.1968.

Studii: Universitatea „Danubius" din Galaţi, Facultatea de Drept, specialitatea Drept – 2007 (Tema tezei de licenţă: Particularitățile sistemului juridic latino-american și reperele sale doctrinale).

Universitatea „Dunărea de Jos" din Galaţi, Facultatea de Ştiinţe Juridice, Sociale şi Politice, specialitatea Administraţie Publică – 2007 (Tema tezei de licenţă: Judecata în fața instanței de fond – etapa dezbaterilor).

Masterat: Universitatea „Danubius" din Galaţi, Facultatea de Drept, specialitatea Drept şi Administraţie Publică Europeană – 2009 (Tema tezei de licenţă: Motivația personalului din administrația publică).

Doctorat: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, specialitatea Drept penal: Drept penal, anul înmatriculării – 2012 (Tema tezei de doctor: Analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale conform legislatiei Republicii Moldova şi a României).

Activităţi de instruire adiţionale:

Iulie 2015 – Curs formator, Ministerul Educației Naționale, Galați (România).

Iunie 2015 – Curs postuniversitar, Modul psihopedagogic nivel II, Științe Socioumanistice, „Dunărea de Jos", Galați (România).

Februarie 2015 – Curs postuniversitar, Modul psihopedagogic nivel I, Științe Socioumanistice, „Dunărea de Jos", Galați (România).

Iunie 2014 – Diplomă de calificare profesională psihopedagogică, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chişinău (Republica Moldova).

Mai 2013 – Curs de specializare în limba franceză nivel B1, Ministerul Afacerilor Interne-Centrul multifuncțional de pregătire Schenghen, Ploiești (România).

Decembrie 2012 – Curs de formare mediatori, Consiliul de mediere, București (România).

Noiembrie 2012 – Ministerul Transporturilor-Autoritatea Rutieră Română (România). Profesor Legislație Rutieră.

2009 – Comunicare în limba engleză, Camera de Comerț, Industrie și Agricultură, Botoșani (România).

2009 – Training Marketing Manager, Universitatea „Petre Andrei”, Iași (România).

2007 – Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Galați (România). Mediator Antidiscriminare.

2009 – European Computer Driving Licence Core (ECDL România), Botoșani, Galați (România).

Experienţă de lucru:

1. Biroul Vamal Galați – Giurgiulesti, România (09/11/2008 – prezent), Inspector vamal (controlul vamal al mărfurilor şi bunurilor la trecerea frontierei, controlul documentar şi fizic, controlul ulterior al operațiunilor de tranzit).

2. Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău, Catedra Drept Privat (02/09/2015 – prezent), lector universitar, activități de predare, seminarizare, examinare și evaluare la disciplina Dreptul afacerilor.

3. Universitatea Comercială din Moldova, Chișinău, Catedra Drept (02/09/2015 – prezent), lector universitar, activități de predare, seminarizare, examinare și evaluare la disciplina Drept vamal comunitar.

4. Universitatea Perspectiva-INT, Chișinău, Departamentul Drept, Catedra Drept (septembrie 2013 – prezent) – lector superior, activităţi de predare, seminarizare, examinare şi evaluare la disciplinele Drept Vamal, Drept Internaţional Privat predate la Ciclul I de studii.

5. CMI DR. DARIE, Tîrgu Bujor, România (8 iunie 2006 – 6 ianuarie 2009) – consilier juridic: asigurare consiliere juridică în fața oricăror organe jurisdicționale, urmărirea apariției de acte normative şi aducere la cunoștință conducerii a obligațiilor ce-i revin Societății, vizare privind legalitatea deciziilor emise de conducerea Societății, urmărirea respectării legalității în cazul încheierii, modificărilor.

4. S.C. LIANTUL S.A., Galați, România (1 august 2008 – 6 octombrie 2008) – consilier juridic: asigurare consiliere juridică în fața oricăror organe jurisdicționale, urmărirea apariției de acte normative şi aducere la cunoștință conducerii a obligațiilor ce-i revin Societății, vizare privind legalitatea deciziilor emise de conducerea Societății, urmărirea respectării legalității în cazul încheierii, modificării.

Lucrări ştiinţifice

Articole de sinteză:

1. Pasat Aurel Octavian. *Analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale şi penale comise pe teritoriul vamal al Republicii Moldova în conformitate cu Codul penal din 2002*. În: Revista Națională de Drept, 2013, nr.12, p.80-84.

2. Pasat Aurel Octavian. *Analiza juridico-vamală a contravenţiilor, infracţiunilor vamale comise pe teritoriul vamal al Republicii Moldova în conformitate cu Codul vamal din 2000*. În: Revista Naţională de Drept, 2014, nr.1, p.66-71.

3. Pasat Aurel Octavian. *Analiza juridico-vamală a contravenţiilor, infracţiunilor vamale prevăzute de Codul vamal al României aflat în vigoare*. În: Revista Națională de Drept, 2014, nr.2, p.68-73.

4. Pasat Aurel Octavian. *Analiza asupra infracţiunilor vamale comise pe teritoriul României până în anul 1989 prin prisma metodei istorice.* În: Revista Națională de Drept, 2014, nr.3, p.64-69.

5. Pasat Aurel Octavian. *Efectuarea analizei juridico-vamale a infracţiunilor, contravenţiilor vamale, prevăzute de Codul vamal al României din 1997*. În: Revista Națională de Drept, 2014, nr.4, p.61-66.

6. Pasat Aurel Octavian. *Stabilirea şi analiza juridico-vamală a infracţiunilor comise pe teritoriul statelor limitrofe*. În: Revista Națională de Drept, 2014, nr.5, p.67-70.

7. Pasat Aurel Octavian. *Stabilirea şi determinarea subiecţilor contravenţiilor şi infracţiunilor vamale comise pe teritoriul României*. În: Revista științifică de cercetări socio-umane „Vector European”, 2014, nr.2, p.111-118.

Materiale ale comunicărilor ştiinţifice:

1. Pasat Aurel Octavian. *Evoluția infracțiunilor vamale pe teritoriul României 1989-2013*. Conferința internaţională „Congresul Anual 37 al Academiei Americano-Române de Arte și Științe”, 4-9 iunie 2013, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, Chișinău, p.142-144.

2. Pasat Aurel Octavian. *Apariția și evoluția infracțiunilor vamale pe teritoriul României*. Conferința internaţională „Universul Științelor”, 8 septembrie 2013, Iaşi, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, p.304-308. – Premiul I.

3. Pasat Aurel Octavian. *Analiza juridico-administrativă a contravențiilor vamale în conformitate cu Codul vamal al României*. Conferința internaţională „Universul Științelor”, 8 septembrie 2013, Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, p.309-312. – Premiul I și trofeul de excelență.

4. Pasat Aurel Octavian. *Taxele vamale. Tariful vamal*. Conferința internaţională „Perspective ale Dreptului Afacerilor în Mileniul al III-lea”, Ediția a IV-a, 15-16 noiembrie 2013, București, Academia de Studii Economice, p.165-174.

5. Pasat Aurel Octavian. *Legea aplicabilă obligațiilor contractuale în situația existenței unui conflict de legi*. Conferința internaţională „Universul Științelor”, 7 septembrie 2014, Iaşi, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”. – Premiul I.

6. Pasat Aurel Octavian. *Principiul subsidiarității Uniunii Europene în domeniul vamal*. Conferința ştiințifică națională cu participare internațională – „Integrare prin cercetare şi inovare”, 10-11 noimebrie 2014, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova, p.194-197.

7. Pasat Aurel Octavian. *Mobing-ul, un concept nou, dar cu rădăcini vechi*. Conferința ştiințifică națională cu participare internațională – „Integrare prin cercetare şi inovare”, 10-11 noimebrie 2015, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova, p.159-162.

8. Maimescu Sava, Pasat Aurel Octavian. *Contrabanda în legislația Republicii Moldova.* Conferința ştiințifică națională cu participare internațională – „Integrare prin cercetare şi inovare”, 10-11 noimebrie 2015, Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova, p.156-159.

Publicații:

1. Pasat Aurel Octavian. *Drept vamal al Republicii Moldova*: Note de curs. Galaţi: „Zigotto”, 2013. 255 p.

2. Pasat Aurel Octavian. *Drept Internațional Privat*: Note de curs. Galaţi: „Zigotto” 2014. 266 p.

Cunoaşterea limbilor străine: franceza, rusa, engleza.

Cunoştinţe IT: Concepte de bază ale tehnologiei informației, utilizarea computerului și organizarea fișierelor, editare de text, calcul tabelar, baza de date, prezentări, utilizare internet și poștă electronică. Operator Computer (MS DOS; NORTON COMANDER; WINDOWS; WORD; EXCEL; Baze de date FOX PRO), cunoaşterea pachetului Microsoft Office (Word,

Excel, Power Point, Project etc), cunoaşterea şi utilizarea eficientă a programelor de legislaţie, Internet Explorer etc.

Abilităţi: capacităţi organizatorice, responsabilitate, cunoştinţe temeinice în domeniul jurisprudenţei, cunoaşterea la nivel înalt a actelor normative privind activitatea organelor publice centrale, cunoaşterea procedurii judiciare, calităţi morale şi profesionale înalte, spirit de echipă, disciplinat, punctual.